

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

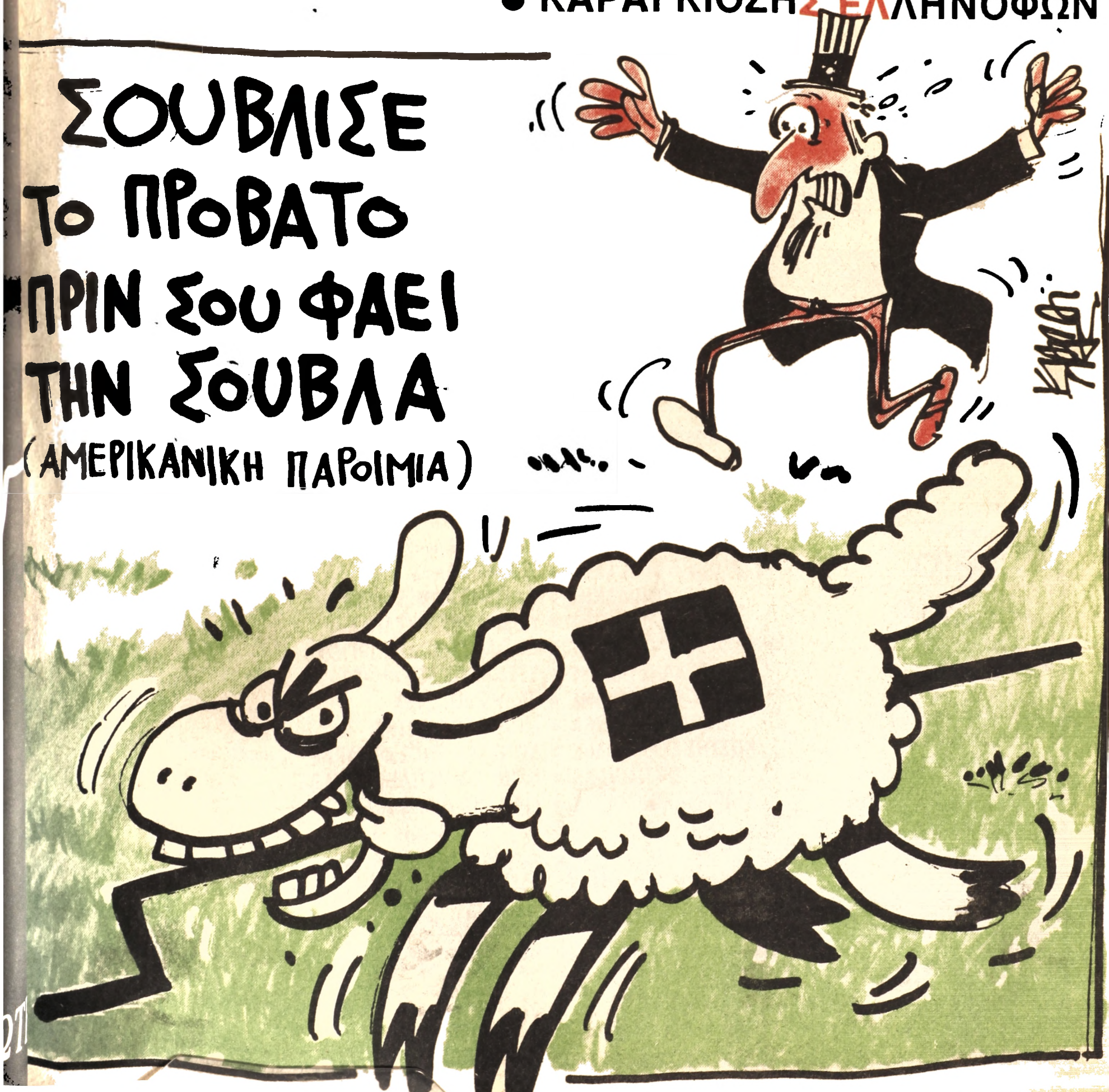
ΑΝΤΙ

Περίοδος Β', τεύχος 230, Παρασκευή 29 Απριλίου 1983

Δρχ. 50

ΑΣΕΙΣ • ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ ΑΠΕΡΓΕΙ • ΚΚΕ + ΚΚΕ
ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ • ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΑ ΔΟΥΝΕΤΚΑ
• ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΕΛΛΗΝΟΦΩΝ

ΣΟΥΒΛΙΣΕ
ΤΟ ΠΡΟΒΑΤΟ
ΠΡΙΝ ΣΟΥ ΦΑΕΙ
ΤΗΝ ΣΟΥΒΛΑ
(ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ)

χάρτης

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

5/6

άφιέρωμα στον
Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗ

χάρτης

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

άφιέρωμα στον
Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗ

• ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Η ζωή του Καβάφη, τό έργο του, ό ιστορικός περίγυ-
ρος, ή πνευματική καί καλλιτεχνική ζωή τής έποχής
του

• ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1983

Ένα φωτογραφικό όδοιπορικό στή γειτονιά καί στό
σπίτι του ποιητή

• ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

«Καβαφικό» σταυρόλεξο, παρωδίες, παιγνίδια

μέ ανέκδοτα κείμενα
του Κ.Π. Καβάφη καί του Άλέκου Σεγκόπουλου

συνεργάζονται:

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ	•	ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ	•	ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΡΟΥΛΗΣ
ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ	•	ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΣΑΡΗΣ	•	ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΕΚΤΩΡ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΣ	•	ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΟΚΥΡΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ	•	Ξ.Α. ΚΟΚΟΛΗΣ
Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ	•	ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
Δ.Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ	•	ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΤΑΡΑΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ	•	ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΙΕΡΗΣ	•	ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΖΑΝΗΣ
Γ.Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ	•	ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
ΣΟΦΙΑ ΣΚΟΠΕΤΕΑ	•	ΜΙΜΗΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ	•	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΤΥΑΡΑΣ
ΔΙΑΝΑ ΗΑΑΣ	•	ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ	•	ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΟΠΑΙΔΗΣ

ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ

5/6

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

χάρτης

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

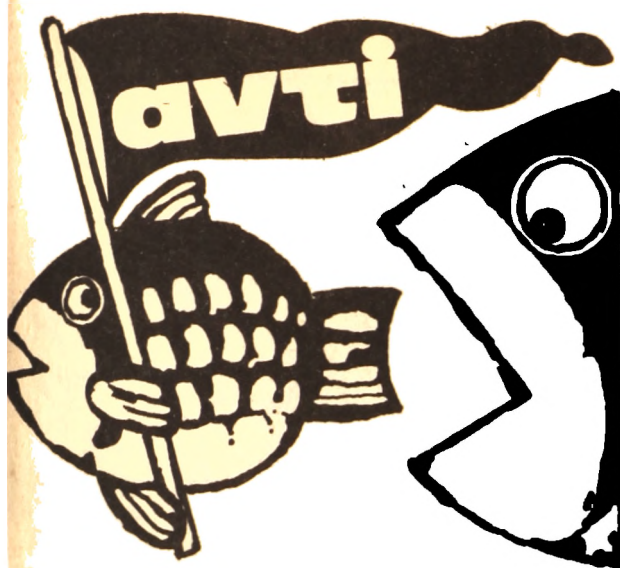
Στήν Άθήνα: ΥΨΙΛΟΝ/ΒΙΒΛΙΑ, Σολωμού 16, τηλ. 3638257

ΝΕΦΕΛΗ, Μαυρομιχάλη 9, τηλ. 3639962

Στή Θεσσαλονίκη: Μ. ΚΟΤΖΙΑ & ΣΙΑ, Τσιμισκή 78, τηλ. 279720

Στήν Κρήτη: Βιβλιοπωλείο ΠΡΑΞΙΣ, Άνδρεαδάκη 4, Άράκλειο, τηλ. 244403

Στά περίπτερα καί τήν υπόλοιπη Ελλάδα: Κεντρικό Πρακτορείο Τύπου

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

Περίοδος Β', Χρόνος 10ος, Τεύχος 230

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

...ρος Καβουνίδης	
...α καπέλλο για δώρο	13
...Ψάλτης	
...εις: Πώς φτάσαμε στην κρίση;	14
...ίλης Κρίκης	
...συννοικέσιο ΚΚΕ-ΚΚΕ εσ.	16
...Κίτσος	
...ονομική πολιτική	18
...λιος Κούλογλου	
...λλαγή απεργεί	20
...λα Κακλαμανάκη	
...δικαλιστικό κίνημα και κοινωνι-	
...ασφάλιση	22
...Θεοδώρου	
...δικαλισμός στους τόπους δου-	
...ις	26
...Χριστοδουλάκης	
...όλεμος των άστρων	28
..... Μαγκάκης	
...νέο ποινικό νομοσχέδιο	34
...νη Αποστολοπούλου	
...νέικα Αμαλιάδας	36
...Αποστολόπουλος	
...εροπειρατεία και οι επιπτώσεις	39
...Κιουρτσάκης	
...καθαρεύουσα στον Καραγκιόζη	42
...ΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
...ΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
...τήνων	
...Μπερτ, ο «αντιδυτικός Παπαν-	
...ου» και η ομοφυχία	4
...ΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
...ΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
...Καλαϊτζής	
...e tour of Athens	10
...Ι ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ	11
...Ιωάννου	
...Ευρωπαίος	38
...ΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
...ΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	50
...ΑΛΟΓΟΣ	53
...ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 17ου ΤΟΜΟΥ	59

ΩΦΥΛΛΟ: Γιάννη Καλαϊτζή

ΘΕΜΑ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ...

ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΗ συνθήκη και αμοιβαία σύμβαση με τον αναγνώστη, το ΑΝΤΙ να επιλέγει στο κύριο άρθρο του το πιο σημαντικό γεγονός του δεκαπενθήμερου. Αυτό λοιπόν το δεκαπενθήμερο, πολλά και σημαντικά πράγματα θα διεκδικούσαν την πρώτη θέση: η ένταση στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, το μνημόνιο στην ΕΟΚ, το απεργιακό μέτωπο. Είναι θέματα, όπως λέμε, εθνικά. Η έκβασή τους αφορά τις τύχες της χώρας, την επιβίωση του έθνους.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, το κύριο άρθρο μας δεν θα ασχοληθεί με τα θέματα αυτά, που δεν αγνοεί τη σημασία τους και τα αναλύει σε μεγάλη έκταση στις σελίδες του.

ΔΕΝ ΘΑ το κάνει γιατί, τις ίδιες μέρες των εθνικών εντάσεων, την ώρα που τυπώνεται το περιοδικό, το σύνολο των συνεργατών του ΑΝΤΙ είναι άρρωστο με αναπνευστικά προβλήματα, με πονοκέφαλους και ιλίγγους με τάσεις εμέτου και κατατονία. Και όλα αυτά τα φαινόμενα δεν οφείλονται σε εχθρική επιβουλή ή στη δράση του ιμπεριαλισμού, αλλά στο εθνικό μας νέφος, που έχει μονιμοποιηθεί πια στις αθηναϊκές στέγες.

ΤΕΣΣΕΡΑ εκατομμύρια άνθρωποι στο λεκανοπέδιο της Αθήνας ζουν πια σε μια συνθήκη απεριγράπτη, σε μια κατάσταση απαράδεκτη. Μια κατάσταση μάλιστα, που η αλλαγή της δεν είναι άμεσα ορατή.

Ο ΑΓΑΠΩΝ τους λόγους υπουργός ΧΟΠ, μας είχε κοινοποιήσει την εμβριθή διαπίστωση ότι «το νέφος είναι πολιτικό». Εννοούσε, φανταζόμαστε, πως το νέφος, τις γενεσιουργές του αιτίες τις διαμόρφωσε η άναρχη καπιταλιστική ανάπτυξη της Δεξιάς, η αδιαφορία της και η εχθρότητά της στο λαό.

Η ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ όμως αυτή έχει και την αντίστροφη όψη της: αν η Δεξιά με το σύνολο των πολιτικών της επιλογών δημιούργησε το νέφος, είναι το ΠΑΣΟΚ με τη σειρά του, να διώξει το νέφος με τις δικές του πολιτικές επιλογές.

ΑΥΤΟ ΟΜΩΣ απέφυγε να το πει ή να το πράξει, τόσο ο κ. Τρίτσης, όσο και η διυπουργική επί του νέφους επιτροπή, όσο, εντέλει, η κυβέρνηση στο σύνολό της με την εν γένει πολιτική της.

ΤΟ ΝΕΦΟΣ, ξαφνικά, έγινε τεχνοκρατικό πρόβλημα: πρέπει να μελετηθεί, να επισημανθούν οι συντελεστές και ο βαθμός ενοχής τους, μετακαλούνται ξένοι ειδικοί, προετοιμάζονται νεφολογικές υπηρεσίες κτλ.

ΟΜΩΣ, ΟΛΟΙ ξέρουμε πως μια πολιτική επιλογή όταν τα δεδομένα ενός προβλήματος είναι σαφή στα ουσιώδη του μεγέθη, δεν χρειάζεται πολλές τεχνοκρατικές εισηγήσεις. Χρειάζεται δηλαδή πρόσθετη μελέτη για να απαγορευτεί η εγκατάσταση νέων βιομηχανιών στην Αττική; Και όμως εγκαθίστανται νέες και επεκτείνονται παλιές, όχι μόνο ανεμπόδιστα, αλλά με κίνητρα κιόλας...

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ «εισήγηση» η αναγκαιότητα ύπαρξης φίλτρων όχι μόνο στις μεγάλες βιομηχανίες αλλά και στις φάμπρικες και τις μικρές μονάδες που προστιθέμενες παράγουν τεράστιο όγκο ρύπανσης; Πού όμως βρίσκεται η σχετική βούληση και πρακτική της κυβέρνησης;

ΔΕΝ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ απλώς με τον «δακτύλιο», αλλά προτείνουμε και να γενικευτεί σε όλη την Αθήνα. Πού είναι όμως το «αντίβαρο» των απαγορεύσεων στα ΙΧ, η βελτίωση δηλαδή των δημόσιων συγκοινωνιών;

ΛΕΓΕΤΑΙ ότι η κυβέρνηση διστάζει αναλογιζόμενη το οικονομικό κόστος των σχετικών μέτρων. Το κοινωνικό κόστος όμως της υγείας τεσσάρων εκατομμυρίων ανθρώπων θα εισπραχτεί με μαθηματική βεβαιότητα σε πολιτικό αντίτιμο. Και κάθε αργοπορία στις λύσεις εξανεμίζει την υπομονή και υπονομεύει την εμπιστοσύνη.

ΘΑ ΗΤΑΝ μάλιστα άδικο αν η χώρα επιβιώσει από τις εξωτερικές επιβουλές να σκοτώσει τους πολίτες της με πιο αργές αλλά εξίσου ασφαλείς μεθόδους.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, λοιπόν, πολλά προβλήματα επιβίωσης για τον ελληνισμό. Και ας καταπιαστούμε εξίσου σοβαρά με όλα...

αντί

Ο Μπερτ, ο «αντιδυτικός Παπανδρέου» και η ομοφυχία

ΤΙ, ΑΚΡΙΒΩΣ, συνέβη και έχουμε —αν έχουμε— «νέα σοβαρή κρίση στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις»; Και γιατί ο πρωθυπουργός μας, Α. Παπανδρέου, υποχρεώθηκε ν' απευθύνει —όπως έγραψαν τα «Νέα» και η «Ελευθεροτυπία»— ένα ακόμα «δραματικό τηλεσίγραφο» στον πρόεδρο των ΗΠΑ, Ρόναλντ Ρήγκαν;

ΑΣΦΑΛΩΣ, η «σοβαρή κρίση» και το «δραματικό τηλεσίγραφο» οφείλονται στα όσα δήλωσε, λίγο προτού φύγει από την Άγκυρα, ο βοηθός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Ρίτσαρντ Μπερτ: 'Ότι, δηλαδή, η αμερικανική κυβέρνηση αντιτίθεται στην αναλογία επτά προς δέκα... 'Ότι, π ρ ο τ ο ύ υπογράψει η κυβέρνηση Παπανδρέου τη νέα συμφωνία για τις βάσεις, δεν υπάρχει θέμα ν' «αναθεωρηθεί» το ύψος της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας προς την Ελλάδα (280 εκατ. δολάρια)... 'Ότι κάθε σύνδεση του Κυπριακού με την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια προς την Τουρκία (755 εκατ. δολάρια) είναι αυθαίρετη και, κατ' επέκταση, απαράδεκτη.

Δυο εκτιμήσεις

ΑΝ ΘΑ ΔΕΧΘΟΥΜΕ την εκτίμηση του υφυπουργού Εξωτερικών Ι. Καψή, οι δηλώσεις Μπερτ αποτελούν μια σαφή υπαναχώρηση της αμερικανικής πλευράς, ιδιαίτερα μετά την «κινητικότητα» (διάβαζε πρόοδο) που είχαν σημειώσει, πρόσφατα, οι διαπραγματεύσεις για τις βάσεις. Αν θα δεχθούμε, αντίθετα, την εκτίμηση του Άλαν Ρόμπεργκ, αναπληρωτή εκπροσώπου του Στাইτ Ντηπάρτμεντ, δεν υπήρξε καμιά υπαναχώρηση: «Οι δηλώσεις Μπερτ —είπε ο εκπρόσωπος του Στাইτ Ντηπάρτμεντ— κάθε άλλο παρά αφίστανται από τις γνωστές αμερικανικές θέσεις» (in no way departed from well known US positions). «Συνεπώς, δεν είναι σαφές για μας, γιατί η ελληνική κυβέρνηση ματαιώσε σειρά υψηλού επιπέδου επαφών που θα είχε ο Μπερτ στην Αθήνα»... 'Όσο για τις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις, ο εκπρόσωπος του Στাইτ Ντηπάρτμεντ εξήγησε ότι «διακόπηκαν την εβδομάδα αυτή, όπως είχε προγραμματισθεί, και θα επαναρχίσουν στα μέσα Μαΐου».

... και δυο διαπιστώσεις

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ, από τα λίγα παραπάνω, είναι ότι, ανάμεσα στον Έλληνα συνομιλητή (Ι. Καψή) και τον Αμερικανό ομόλογό του (Ρ. Μπαρτόλομιου), υπάρχει μια διαφορά εκτιμήσεων, ως προς το τι είχε επιτευχθεί και τι δεν είχε επιτευχθεί, στην πορεία των διαπραγματεύσεων για τις βάσεις. Φαίνεται ότι ο Έλληνας υφυπουργός έμενε με την εντύπωση ότι οι Αμερικανοί είχαν ήδη αποδεχθεί το επτά προς δέκα, όπως είχαν αποδεχθεί θεμελιώδεις όρους της ελληνικής πλευράς, για την υπογραφή της νέας συμφωνίας για τις βάσεις. Ορισμένοι υπουργοί, μάλιστα, συγκρατούν και αφηγούνται, μια χαρακτηριστική σκηνή, στο αεροδρόμιο του Ελληνικού —την ημέρα, ακριβώς, που ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και η κυβέρνηση κατευόδωναν τον Πορτογάλο πρόεδρο Εάρες— όπου ο Ι. Καψής, έμπλεως χαράς, διαβεβαίωνε τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου ότι ο Ρέτζιναλντ Μπαρτόλομιου «υποχώρησε εφ' όλης της ύλης» και ότι η νέα συμφωνία είναι πια επί θύραις...

ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΝ δεν είναι έτσι, και αν, πράγματι, υπάρχει αμερικανική υπαναχώρηση, ιδιαίτερα μετά την «προειδοποίηση» του Τούρκου πρωθυπουργού Μπουλέντ Ουλουσού στην Ουάσιγκτον (για τις «αρνητικές επιπτώσεις που θα έχει ο γενικότερη αμυντική ικανότητα του ΝΑΤΟ», οποιαδήποτε πεκοπή της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία...), η απορία που διατυπώνεται είναι για ποιο λόγο «θυστέρα» να εκδηλωθεί η ελληνική αντίδραση. Γιατί, τα όσα δήλωσε στην Άγκυρα, την περασμένη Κυριακή, ο βοηθός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, τα είχε πει, 48 ώρες προ—δημοσίως— και στις Βρυξέλλες, όπου προήδρευσε της συνόδου της «συμβουλευτικής ομάδας» του ΝΑΤΟ. (Βλέπε, σχετική ανταπόκριση της «Ακρόπολης», στο φύλλο της με ημερομηνία 23 Απριλίου). Τα είχε σχεδόν πει, φεύγοντας και από την Ουάσιγκτον...

ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ, είναι ότι, παρά την εμπλοκή που υπάρχει, τη στιγμή αυτή, στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, δεν φαίνεται η εμπλοκή αυτή να είναι αξεπέραστη, καθώς έχει συμφωνηθεί η ημερομηνία (16 Μαΐου) επανέναρξης των ελληνοαμερικανικών διαπραγματεύσεων. Είναι χαρακτηριστικό, άλλωστε, ότι στο μήνυμά του προς τον ελληνικό λαό ο πρωθυπουργός απέφυγε οποιαδήποτε αναφορά στις δηλώσεις Μπερτ, ενώ, από την πλευρά του, το Ασοσιαίτετ Πρες, έμειωσε ότι ο κ. Παπανδρέου μίλησε για «διασφάλιση της ισόρροπιας δυνάμεων στην περιοχή», χωρίς να σταθεί συγκεκριμένα στην αναλογία «επτά προς δέκα».

Στόχοι: ο «αντιδυτικός Παπανδρέου»

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ αυτές, δεν αναιρούν, βέβαια, ούτε σαφήνεια των προϋποθέσεων που έθεσε ο πρωθυπουργός Παπανδρέου, στους Αμερικανούς, για την επίτευξη οποιασδήποτε συμφωνίας για τις βάσεις (χωρίς η σαφήνεια αυτή, να έληγε τη μορφή «τελεσιγράφου», όπως επιμένει ο καλός, αγιογραφικός φιλοκυβερνητικός Τύπος...), ούτε το γεγονός ότι οι Αμερικανοί κορυφώνουν, τη στιγμή αυτή, τις πιέσεις και εκβιάσεις τους, προκειμένου να επιτύχουν την καλύτερη δυνατή, για την προώθηση των στρατηγικών τους συμφερόντων, συμφωνία για τις βάσεις.

ΑΛΛΑ ΟΙ ΠΙΕΣΕΙΣ και οι εκβιασμοί, εντάσσονται —θα έ

ε κανείς— στους κανόνες του διαπραγματευτικού παιχνιδιού. Το τέλος-τέλος, τη δουλειά τους κάνουν οι Αμερικανοί. Το ασικό ερώτημα, ωστόσο, είναι αν, πίσω από τις πιέσεις αυτές, εξυφαινονται και άλλα σχέδια (αμερικανοτουρκικά ή μόνον αμερικανικά), με στόχο την ανατροπή ή, έστω, την καταρράκωση του «αντιδυτικού Παπανδρέου». Ένα δεύτερο ερώτημα είναι αν η κυβέρνηση «εμφανίζει τα πράγματα διαφορετικά π' ό,τι είναι» —όπως υπαινίχθηκε ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας, κ. Ευ. Αβέρωφ— προκειμένου «να τακτοποιήσει (διά της) εσωτερικά αδιέξοδα».

ΚΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ το πρώτο, βασικό, ερώτημα, τίποτε δεν απολείεται. Όταν ο ίδιος ο Μπερτ δηλώνει, την περασμένη Τρίτη, στο Αμβούργο, ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει την «απαιτούμενη πολιτική βάση», για να προασπίσει την ασφάλειά της —και πρέπει, συνεπώς, να στηριχθεί στην αμυντική πυρηνική ομπρέλα των ΗΠΑ...— θα ήταν παράτολμο να υποθέσει κανείς ότι οι ΗΠΑ θ' αναγνώριζαν στην Ελλάδα το δικαίωμα ν' απομακρύνει είτε τις αμερικανικές βάσεις, είτε τα αμερικανικά πυρηνικά πλά, από το έδαφός της. Αν συνεπώς, η σημερινή κυβέρνηση του «αντιδυτικού σοσιαλιστή Παπανδρέου» δεν ενδώσει, τότε υπάρχουν και άλλα σενάρια, τα οποία είτε μόνη της η Ουάσιγκτον, είτε μαζί με την Άγκυρα, μπορεί να προωθήσει. Η χούντα του Εβρέν, άλλωστε, δεν έπαυε να έχει βλέψεις στο Αιγαίο, και αξιώνει την αποστρατικοποίηση των νησιών που βρίσκονται κατά μήκος της μικρασιατικής ακτής και ν' απειλεί —το τελευταίο της «εύρημα»!— καταδρομές στο ελεύθερο έδαφος της Κύπρου, για «να εξουδετερώσει τας φωλεάς των Αρμενίων δημοκρατών».

Ομοψυχία και απεργοί

ΟΣΟ ΓΙΑ τον υπαινιγμό Αβέρωφ —ότι η κυβέρνηση «αξιοποιεί» τη σημερινή εμπλοκή στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, για να τακτοποιήσει εσωτερικά της αδιέξοδα, κτλ.— απόκειται στον ίδιο, ασφαλώς, να το αποδείξει. Ό,τι ωστόσο, είναι πραγματικά απαράδεκτο —σε ώρες, μάλιστα, που γίνεται επίθεση στην εθνική ομοψυχία— είναι ο τρόπος με τον οποίο η κυβέρνηση αντιμετωπίζει τις απεργίες σε ορισμένους κλάδους εργαζομένων, όπως στις αστικές συγκοινωνίες, στα ιδιωτικά σχολεία, κτλ.

ΕΤΣΙ, ΑΝΤΙ η κυβέρνηση ν' αναρωτηθεί για τους λόγους που θοούν, αυτή τη στιγμή, χιλιάδες εργαζόμενους σε απεργιακούς αγώνες, αντί να επιδιώξει ένα ισότιμο και δημιουργικό διάλογο μαζί τους, στην αναζήτηση κοινά αποδεκτών λύσεων, προσφεύγει σε θλιβερές ροκαμβολικές ιστορίες, ανακαλύπτοντας πότε «υπονομευτές της ίδιας της εθνικής μας πορείας», πότε «κέντρα κατευθυνόμενης πολιτικής και κοινωνικής οξύτητας» και πότε «περιέργες συμμαχίες» που απεργάζονται την κατάρρευση της εθνικής οικονομίας. Και σα να μην έφταναν όλα αυτά, επιδίωξη των ιδιωτικών εκπαιδευτικών, των νοσοκομειακών γιατρών και των εργαζομένων στην κίνηση των λεωφορείων, είναι —κατά την κυβέρνηση— η οργάνωση, και προώθηση, «γενικής απεργίας», με στόχο, πλέον, την ανατροπή των πάντων! (Ίσως, από τη νύχτα της 4ης Αυγούστου '36, είχε ν' ακουσθεί ο κίνδυνος περί «γενικής απεργίας»...). ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ αυτές, μπορεί να αντλούν έμπνευση από αστυνομικά μυθιστορήματα ή —το πιθανότερο— από την αυταρχική αντίληψη που έχουν ορισμένα κυβερνητικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, περί εξουσίας, σύμφωνα με την οποία εφόσον το ΠΑΣΟΚ αποτελεί τον μοναδικό φορέα της Αλλαγής, δικαιούται να χειραγωγεί το μαζικό κίνημα, άρα και το διεκδικητικό. Όχι για τα αιτήματα των εργαζομένων, την προσδοκία για διαρωτικές κοινωνικές παρεμβάσεις στην οικονομία, τον εκδη-

μοκρατισμό και την αναδιοργάνωση του σημερινού κράτους, την αντιμετώπιση της ανεργίας, κτλ. —όλα αυτά, μπορούν να περιμένουν, γιατί «ελλοχεύει, στη γωνιά του δρόμου η Δεξιά», η οποία θα εκμεταλλευθεί τους απεργιακούς αγώνες και κάθε κίνηση για τον βαθύτερο εκδημοκρατισμό της κοινωνικής ζωής του τόπου!

ΑΛΛΑ ΕΤΣΙ, η Αλλαγή δεν θα βγει από τα σημερινά αδιέξοδά της. Και η ομοψυχία, που την χρειάζεται ο τόπος, μια και Τούρκοι και Αμερικανοί παίζουν, τούτη την ώρα, επικίνδυνα παιχνίδια, γίνεται μια πολύ δύσκολη υπόθεση. Η ομοψυχία δεν καρπίζει ούτε με απειλές, ούτε με μέτρα κατά των εργαζομένων...

ANTHNΩP

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

εφημερίδα

του Κ.Ο. του Κ.Κ.Ε.(μ-λ)

ΑΘΗΝΑ Σολωμού 5 - τηλ. 3615597

ΓΡΑΦΕΙΑ :

ΘΕΣ/ΚΗ Εγνατίας 126 - τηλ. 278978

Κυκλοφορεί Κάθε δεύτερη Παρασκευή

κυκλοφορήσε

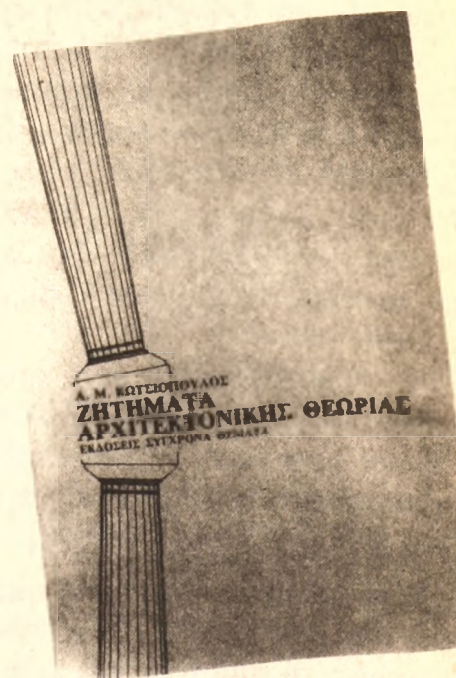
Α. Μ. ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Παρατηρήσεις πάνω στο
έπιστημολογικό πλαίσιο της
άρχιτεκτονικής σκέψης

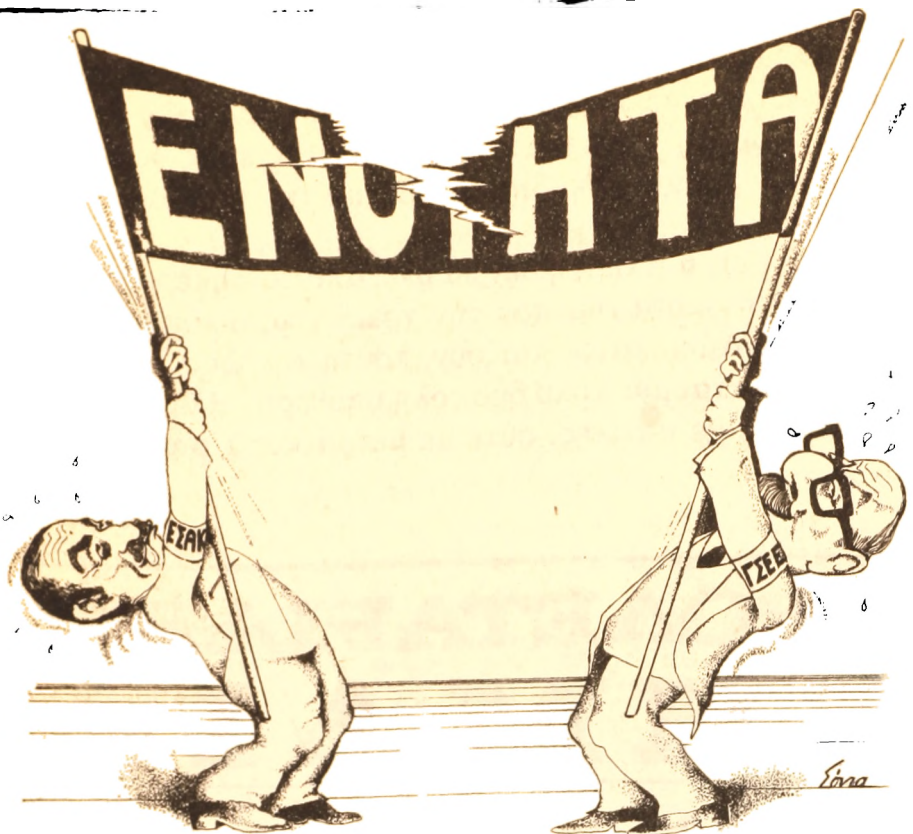
Κριτική της τρέχουσας
άρχιτεκτονικής θεωρίας
(Schulz, Hillier - Leaman,
Bonta, Broadbent,
Bullock - Dickens -
Steadman, Alexander)

Συμπεράσματα για την
άρθρωση των θεωριών,
τόν ρόλο της ιστορίας
καί για την πρακτική

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

Βαλαωρίτου 12 - Τηλ.: 3628501 — 'Αθήνα

της Σόνιας Μητραλιά

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ '83

Η διαφωνία ανάμεσα στη ΓΣΣΕ και στην Επιτροπή Σωματείων Αθήνας για το αν θα γιορτάσουν οι εργαζόμενοι της Αθήνας στο πεδίο Άρεως ή στην πλατεία Κοτζιά, δεν είχε ακόμα λυθεί την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές. Ενδεχομένως, η «δραματική τροπή» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων να επηρεάσει αποφασιστικά τις στάσεις και τις επιλογές των πολιτικών δυνάμεων που εκφράζουν οι συνδικαλιστικές παρατάξεις.

Παρ' όλα αυτά και ανεξάρτητα από την τελική τροπή των συζητήσεων, για άλλη μια φορά οι εργαζόμενοι βρίσκονται μπροστά σε διλήμματα και συγκρούσεις που διαμορφώνονται σε άλλους χώρους από εκείνους που τυπικά και ουσιαστικά έπρεπε να προσδιορίζουν κάποιες επιλογές.

Δεν υπάρχει, λοιπόν, αμφιβολία πως η Επιτροπή Σωματείων Αθήνας είναι η άλλη όψη της ΕΣΑΚ-Σ που αποτελεί την οργανωτικοπολιτική προέκταση του ΚΚΕ στον εργατικό χώρο, και ότι το «πεντάπτυχο» των αιτημάτων - όρων προς την ΓΣΣΕ είναι η εκδήλωση μιας ρήξης προς την κυβέρνηση.

Πράγματι, ενώ τους τελευταίους μήνες το ΚΚΕ προσανατολιζόταν σε μια «μετριοπαθή» κριτική της κυβέρνησης αρχίζοντας σταδιακά να περνά σε μια «επιθετικότερη» φάση. Έτσι, οι εργαζόμενοι καλούνται σε αγωνιστικές διεκδικήσεις που όμως μια νέα προσέγγιση κορυφής μπορεί και πάλι να υποστεί, όπως ακριβώς σε μια άλλη φάση την όξυνε.

Από την άλλη μεριά, η ΠΑΣΚΕ, (Του ΠΑΣΟΚ), το ΑΕΜ (του συμμάχου ΚΚΕεσ.), δεν φροντίζει παρά να μεταφράσει στον εργατικό χώρο την κυβερνητική στήριξη πάση δυνάμει και πάση θυσία...

Έτσι οι εργαζόμενοι, είτε στο Πεδίο Άρεως είτε στην Κοτζιά, καλούνται σε καθαρά πολιτικές επιλογές και στάσεις...

Εκείνη η αυτονομία και ανεξαρτησία του συνδικαλιστικού κινήματος από το κράτος και τα κόμματα, σε ποιά πλατεία θα γιορταστεί φέτος στην Αθήνα;

Υ.Γ. Τελικά η, μετά τις «εθνικές εξελίξεις», Πρωτομαγιά θα γιορτασθεί «ενωτικά». Αυτό βέβαια δεν αναιρεί, αλλά αντίθετα επικυρώνει τη σημασία της τελευταίας παραγράφου.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΝΕΦΟΣ...

Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας προωθεί τις τελευταίες μέρες για ψήφιση στη Βουλή ένα σχέδιο νόμου που αφορά «την απλούστευση διαδικασιών για τις επενδύσεις».

Με πρόσχημα την ανάγκη επιτάχυνσης των επενδύσεων, προβλέπεται σαν μοναδικός στην ουσία υπεύθυνος για τις οικονομι-

κές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιλογές που συνδέονται τη βιομηχανική ανάπτυξη, ένα γκρουπ τεχνοκρατών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, που φαίνεται να δίνει τα πάντα για συνέχιση και επιτάχυνση της πολιτικής που οδήγησε την Ελλάδα σε μια οξυτάτη περιβαλλοντική και οικολογική κρίση.

Χρησιμοποιώντας τη δυσκαμψία της διοίκησης, το Ν/Σ αυτό πιθανώς την κατάργηση των περιβαλλοντικών ελέγχων κατά την επενδυτική διαδικασία, όταν ζητά μέσα σε 40 μέρες να γίνουν όποιες γνωμοδοτήσεις, που μάλιστα από τώρα και στο εξής θα είναι σε καμιά περίπτωση δεσμευτικές, όταν πειθαρχικοποιούν την καθυστέρηση στις γνωματεύσεις του Δημόσιου, πιέζοντας για γρήγορο «ξεμπέρδεμα» με την ενόχληση της περιβαλλοντικής πολιτικής, ενώ ορίζει σαν υπέρτατη κοινωνική αξία την πένδυση που αποφέρει πολλά στην παραγωγή, για να θεσμοθετήσει στις περιπτώσεις αυτές την χωρίς όρους αποδοχή εγκατάστασης της οποιασδήποτε επενδυτικής δραστηριότητας. Όχι για τη λαϊκή συμμετοχή, τη γνωμάτευση των άμεσα θιγόμενων ούτε λόγος να γίνεται. Σε ποια χώρα του κόσμου κατάφεραν να κάνουν λαϊκές ακροάσεις και συμμετοχικές διαδικασίες μέσα σε 30 μέρες το ξέρει καλά το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας: πουθενά. Άρα κι αυτός ο δυνάμει «κίνδυνος» εκλείπει με την ψήφιση του Ν/Σ, που τόσο ένθερμα υποστηρίζει και μερίδα του δεξιού Τίπου.

Το σκηνικό φαίνεται ξεκάθαρα: ό,τι δεν τόλμησε να φανταστεί η προηγούμενη κυβέρνηση, υλοποιείται θεσμικά σήμερα. Το περιβάλλον παραμένει για θυσία στο βωμό της λεγόμενης ανάπτυξης και της επενδυτικής πολιτικής κατ' επέκταση.

Έτσι, με την μορφή της κατάργησης διαδικασιών που πιθανό να ήταν πράγματι γραφειοκρατικές και τελικά ανίκανες να ασκούν πραγματικό περιβαλλοντολογικό έλεγχο, καταργείται αυτό ο ίδιος ο έλεγχος.

Θα μπορούσαμε ίσως έτσι να δούμε και νέες ρυπογόνες, αλλά «σημαντικές» επενδύσεις στην Ελευσίνα ή στην Αθήνα.

Κατά τα άλλα όλοι τρέμουμε την φοβερή στιγμή που ίσως μα εξαφανίσει η πυρηνική βόμβα, ενώ εδώ και χρόνια είναι βέβαια πως μας εξαφανίζουν σταθερά οι ειρηνικές οικονομικές μας δραστηριότητες.

ΝΕΦΟΛΟΓΙΚΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Παρ' όλα αυτά όμως δεν μπορούμε να μην επικροτήσουμε μια νέα επιτυχία της αντι-νεφικής πολιτικής.

Στο προηγούμενο ΑΝΤΙ σημειώσαμε την έκδοση ενός πληροφοριακού φυλλάδιου του ΥΧΟΠ, όπου ο μεν τίτλος ισχυρίζεται πως «το νέφος μπορεί να νικηθεί», ενώ δυο χαριτωμένα σκίτσάκι του νέφους (το ένα στο εξώφυλλο και το άλλο στο εσωτερικό) μάς έπειθαν για το αντίθετο.

Τελικά το φυλλάδιο καταστράφηκε και ξανατυπώθηκε με το ένα μόνο σκίτσο του νέφους (στο εξώφυλλο).

Η εξαφάνιση του νέφους (έστω και κατά το ήμισυ —έστω και τυπογραφική) είναι μια κάποια επιτυχία. Δεν μπορούμε άλλωστε να τα περιμένουμε όλα από τη μια μέρα στην άλλη.

ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Μια δημόσια συζήτηση στη Νομική Σχολή όπου μετείχε και ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Γ. Α. Μαγκάκης, έδωσε τη βάση για κάποια χαρακτηριστικά γεγονότα. Στη συγκέντρωση, δηλαδή, αρκετοί ακροατές απ' αυτούς που οι τροποποιήσεις του κ. Μαγκάκη κατέγραφαν ως άτομα «τελευταίας κοινωνικής εκπαίδευσης» ή «αναρχοαυτόνομοι», μετάλλαξαν το χαρακτήρα της συζήτησης, και υποχρέωσαν τον Υπουργό σε ένα ευθύ διάλογο για τις σχέσεις κράτους και πολιτών.

Στο διάλογο υπήρξαν και στιγμές όξυνσης και αντεξήγησης έντονες. Παρ' όλα αυτά, όμως, απ' ό,τι αποδείχτηκε, κερδισμένες βγήκαν από την διαδικασία και οι δυο πλευρές. Ο με κ. Μαγκάκης, γιατί με ψυχραιμία, δημοκρατικότητα και ευθύτητα υποστήριξε το νομοθετικό του έργο ως προς τις επιπτώσεις του στα δημοκρατικά δικαιώματα και ελευθερίες των πολιτών. Οι δε πολίτες, «αναρχοαυτόνομοι», γιατί προέσπασαν έμπρακτα αυτά τα δικαιώματα έναντι της εξουσίας.

Ίσως, μάλιστα, να ήταν η συζήτηση αυτή μια από τις πιο γρήγορες...

ιμες και θετικές στιγμές από τις εκλογές του '81 μέχρι σήμερα. Κι αυτό γιατί η «άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και του λαού στην εξουσία» απονεύρωσε το μεν, αδρανοποίησε τους δε. Ενώ στη Νομική, τουλάχιστον, υπήρξε μια ζωντάνια, να πάθος για πράγματα μεγάλα και σημαντικά, που όμως σβύνουν» σε μια γενική αδράνεια και παθητική υποταγή...

Και η Δεξιά, δια του Τύπου της, ορθώς διαμαρτυρήθηκε λυαλέα για όσα συνέβηκαν στη Νομική, γιατί αυτό το σκηνικό της είναι ξένο και απεχθές.

Κάποιοι, όμως, πνευματικοί άνθρωποι και δημοκρατικοί πα-
άγοντες του παρελθόντος να 'ναι άραγε αλήθεια ότι αποχώ-
ησαν «αηδιασμένοι» από τους «άτακτους» και «ασεβείς»
ιοιτητές; Μα από τότε η «τάξη» και το «ιερόν δέος» μπροστά
την Εξουσία αποτέλεσαν αρχές της ακαδημαϊκής και πολιτι-
ής ελευθερίας, ώστε να προκαλέσουν τέτοιες αντιδράσεις;

Παράξενα πράγματα, αλήθεια, συμβαίνουν στην πολύπλοκη
ποχή μας...

Βήματα εκσυγχρονισμού

Ο εκάστοτε Υπουργός Προεδρίας έχει έναν πολύ παράξενο
όλο: να αντιμετωπίζει τις δημόσιες υπηρεσίες σαν «τρίτο πρό-
ωπο» σαν να είναι κάτι έξω από τις ευθύνες του και πέρα από
ς αρμοδιότητές του. Θυμόμαστε για παράδειγμα τον κ. Κώστα
τεφανόπουλο να αναφέρει στη Βουλή τα περί συναλλαγής που
πικρατεί στο δημόσιο τομέα με μια ψυχραιμία αστρονόμου που
ελετά την κίνηση πλανητών εκατομμύρια έτη φωτός μακριά...

Ο κ. Κουτσόγιωργας, με τη σειρά του, εξόρκισε επανειλημμέ-
α τη δημόσια διοίκηση, αλλά ελάχιστα πράγματα άλλαξαν και
πί Υπουργίας του... Ίσως γιατί οι πραγματικές αλλαγές δεν
τηρίζονται στις τεχνοκρατικές εισηγήσεις συμβούλων όλων
ων καθεστώτων, του τύπου του κ. Δ. Οικονόμου, αλλά σε τολμη-
ές συλλήψεις, οι οποίες στηρίζονται σε αντικειμενικές διαδικα-
ίες και συγκρούονται ανοιχτά με τα κατεστημένα όλων των επι-
έδων στον διοικητικό κορμό.

Πάντως, υπάρχουν δυο επιλογές που καταγράφονται στο ε-
ργητικό του Υπ. Προεδρίας: είναι δηλαδή ο περίφημος «κομ-
ιούτερ» και η θέσμιση της Ανώτατης Σχολής Διοίκησης και της
αρκούς επιμόρφωσης των δημοσίων υπαλλήλων.

Όσον αφορά τον «κομπιούτερ» δεν μπορεί να μην αναγνωρι-
τεί ότι αποτελεί την μόνη αντικειμενική διαδικασία για την
οόσληψη στο δημόσιο τομέα, που αποκλείει τα «παράθυρα» και
ς κάθε λογής παρεμβάσεις στους διορισμούς.

Από την άλλη η Ανώτατη Σχολή Διοίκησης καλύπτει ένα ορατό
νό και οι διαδικασίες που εισάγονται μοιάζουν, καταρχήν, α-
τικειμενικές.

Όμως, και η μια και η άλλη επιλογή θα έχουν ευεργετικά απο-
λέσματα μόνο μακροπρόθεσμα, μια και για να αποδώσει το έρ-
πο τους χρειάζεται τουλάχιστον μια πενταετία...

Και μάλιστα, αν τίποτε δεν αλλάξει στην υπάρχουσα δομή, η
ερή αγελάδα» της διοίκησης θα καταβροχθίσει στους ρυθμούς
της και τους νεοεισερχόμενους υπάλληλους και τη διοικητική ε-
τ της Ανώτατης Σχολής Διοίκησης...

Καλή η μέριμνα για το μέλλον, αλλά ας βοηθήσουμε τα μέλ-
οντα με μια σωστή ρύθμιση των παρόντων...

ΒΡΑΔΥΝΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΑΥΓΟΝ

«Έσπευσε να αναδημοσιεύσει το «κεντρί» της «Βραδυνης» ένα
ομάτι από το σχόλιό μας του προηγούμενου τεύχους για το
ΒΑΥΓΟΝ, αποφεύγοντας να κατονομάσει την πηγή της πληρο-
ορίας, δηλαδή, το «ΑΝΤΙ».

Πληροφορούμε ξανά τη στήλη της «Β», ότι ο ειδικός σύμβου-
ς του Υπουργού Γεωργίας κ. Χριστοδούλου, μας ειδοποίησε ό-
παρ' ότι ήταν παλιά υπάλληλος της ΒΑΥΕΡ δεν έχει καμιά σχέ-
με τις ενέργειες για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας στο
τομο-κτόνο. Σ' όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε και τη δήλω-
του κ. Σημίτη, ο οποίος τόνισε ότι καμιά απόφαση δεν έχει λη-
θεί και ότι η όλη υπόθεση εξετάζεται με σοβαρότητα. Ελπίζου-
ότι η «Β» θα χρησιμοποιήσει ξανά τα νέα αυτά, έστω και χω-
ς ν' αναφέρει την πηγή...

Πώς οδηγούνται στο χάρο οι στρατιώτες;

● Αρκετά φουριόζος και βιαστικός ήταν ο ψηλός κύριος, που
ήρθε στα γραφεία μας μερικές μέρες μετά το τραγικό δυστύχη-
μα με νεοσύλλεκτους του Κέντρου Εκπαιδευσεως Πυροβολι-
κού Θηβών. Μας άφησε το γράμμα που ακολουθεί και το ο-
ποίο θίγει από την πλευρά του ορισμένα θέματα με αφορμή το
πρόσφατο δυστύχημα και ιδιαίτερα τη χρησιμοποίηση του εκ-
παιδευμένου πολιτικού προσωπικού στο στρατό. Το δημο-
σιεύουμε ολόκληρο γιατί αναφέρεται σε μια πλευρά υπαρκτή
για το πως αντιμετωπίζεται και χρησιμοποιείται τόσο το πολι-
τικό προσωπικό στο στρατό όσο και οι ένστολοι πολίτες.

Το τελευταίο (μόνο προς το
παρόν, φοβόμαστε...) τραγικό
δυστύχημα με νεοσύλλεκτους
στρατιώτες του Κέντρου Εκ-
παιδευσεως Πυροβολικού Θη-
βών (3 νεκροί, 4 σοβαρά τραυ-
ματίες, 10 ελαφρότερα), της 18
Απριλίου 1983, πρέπει να ξεση-
κώσει, επιτέλους, την πολιτική
ηγεία των ενόπλων δυνάμε-
ων —αφού η στρατιωτική πε-
ριορίζεται στην περιοδική έκ-
δοση διαταγών - ευχολογίων,
όπου (εννοείται) ο βασικός
στόχος παραμένει η μετατόπι-
ση ευθυνών, με την άτεγκτη ε-
φαρμογή του κανόνα της συνυ-
πευθυνότητας του... συνοδη-
γού, στον οποίον περίπου επα-
φίεται η ευθύνη της οδηγήσε-
ως!

Ως τότε, δηλαδή, θα ανέχε-
ται το αρμόδιο Υπουργείο να
σκοτώνονται στρατιώτες, α-
πλώς και μόνο γιατί επιχειρή-
σαν να μεταβούν από τη Θήβα
στην Αθήνα για κάποια εξέτα-
ση; Γιατί θα πρέπει ένας (νεο-
σύλλεκτος, ή μη) άπειρος, πά-
ντως, και μη επαγγελματίας
κατά τεκμήριο οδηγός, να επω-
μίζεται την τρομαχτική ευθύνη
μεταφοράς 20 στρατιωτών σε
εθνικές οδούς;

Ακόμη παραπέρα: γιατί πρέ-
πει οι στρατιώτες να μεταφέ-
ρονται αγεληδόν σε κλειστά
καμιόνια, με τα οποία συνήθως
(το βλέπουμε πολύ συχνά
στους δρόμους), μεταφέρονται
εφόδια, όχι δε σπανίως και φρι-
κτά απορρίμματα; Και τα (στρα-
τιωτικά) λεωφορεία, που τα
βλέπουμε κάθε πρωί να πη-
ζουν την Μεσογείων και το
Πεντάγωνο, τι ρόλο ακριβώς ε-
πιτελούν; Μόνο για τα δύο ημε-
ρήσια δρομολόγια μεταφοράς
των επιτελών και υπαλλήλων;
Και γιατί μόνο οι επιτελείς και
οι υπάλληλοι δικαιούνται να α-
πολαμβάνουν ένα αξιοπρεπές
μέσο μεταφοράς και όχι οι
στρατιώτες, που επιστρέφουν
μάλιστα από το νοσοκομείο;

Το πράγμα καταντάει αυτό-
χρημα εξοργιστικό, όταν παρα-
κολουθεί καθημερινά κανείς,
το μεγάλο αριθμό των επαγ-
γελματιών οδηγών, οι οποίοι
πληρώνονται αδρά από το υ-
στέρημα του λαού, απλώς για
να μεταφέρουν πρωί και μεση-
μέρι ο κάθε ένας τους από δύο
ταξιαρχούς —ή έναν στρατη-

γό! Τι ακριβώς κάνει αυτή η
στρατιά τον υπόλοιπο καιρό;
Το μόνο που βλέπουμε, όταν
περνάμε από τα επιτελεία, εί-
ναι οι νωχελικές τους κινήσεις
με το περίφημο φτερό, να ξε-
σκονίζουν (σκοτώνοντας την
πλήξη τους) τις ατελείωτες
μαύρες λιμουζίνες...

Γιατί, οι επαγγελματίες αυ-
τοί, δεν αναλαμβάνουν τη με-
ταφορά, με λεωφορεία, των
στρατιωτών; Γιατί δεν χρησι-
μοποιούνται για οδηγοί ασθε-
νοφόρων (όπου συμβαίνουν
κάθε τόσο άλλα τραγικά δυ-
στυχήματα); Γιατί οι ανώτατοι
μας δεν κινούνται με μικρά λε-
ωφορεία, όπως γίνεται στους
ξένους στρατούς;

Πόσοι είναι, αλήθεια, όλοι
αυτοί οι επαγγελματίες οδη-
γοί, πόσο στοιχίζουν στον φο-
ρολογούμενο, πόσα χιλιόμε-
τρα καλύπτουν ημερησίως; Πό-
σες ώρες εργάζονται —πλην
της μνημονευθείσης ήδη κινή-
σεως του φτερού;

Μήπως είναι καιρός να μά-
θουμε τι γίνεται με όλους αυ-
τούς τους οδηγούς και όλες
αυτές τις λιμουζίνες —και, φυ-
σικά, όχι μόνο του στρατού;

Γιατί το Επιτελείο δεν δρο-
μολογεί μικρά λεωφορεία; Για-
τί, άραγε, ένας ταξιαρχός, ή υ-
ποστράτηγος κτλ. δεν μπορεί
να μεταβεί στην εργασία του
με το ΙΧ του, ή με ένα αξιοπρε-
πές στρατιωτικό λεωφορείο;
Πόθεν εκτήθη η αντίληψη ανώ-
τατος, άρα ΙΧ οδηγός και κούρ-
σα;

Και οι υπόλοιποι στα Τζαί-
ημς, τα Ρέο και τα συναφή; Για-
τί πρέπει η ιεραρχία να σημαί-
νει ανισότητα της ποιότητας
ζωής (προσωπικές κούρσες,
κλιματιστικά μηχανήματα στα
γραφεία, δαψιλείς περιποιή-
σεις στα θέρετρα, ακόμη και
WC ιδιαίτερα), όταν δεν εξα-
σφαλίζεται πρώτα ένα αποδε-
κτό επίπεδο διαβίωσης των
κατώτερων στελεχών και των
στρατευσίμων;

Και για να τελειώνουμε: τι
μελέτες έχουν γίνει για τα ατυ-
χήματα στις ένοπλες δυνάμεις;
Ποιος τα παρακολουθεί, ποιος
τα αναλύει, ποια μέτρα λαμβά-
νονται με αυτή τη μάλιστα των
στρατευσίμων οδηγών; Και (εν-
νοείται) την παχυλή υποαπα-
σχόληση των επαγγελματιών;

ΤΑΝΤΕΟΥΣ ΚΟΝΒΙΣΚΙ

ΜΙΚΡΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Στ' όνομα των συντρόφων... θα σου προτείνουμε κάτι... Απόψε, στις 8 η ώρα να καείς ζωντανός μπροστά στα γραφεία της Κ.Ε. του Κόμματος.

—Μα γιατί εγώ;

Ένα μυθιστόρημα τόσο προφητικό, τόσο φωτεινό, τόσο γεμάτο απελπισία, ακριβές όσο μια επίσημη βεβαίωση και που περιέχει όλη την Πολωνία.

Από την Πολωνία ένα μεγάλο μυθιστόρημα πριν από τη σιωπή.

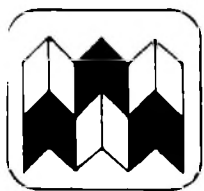
Το αριστούργημα μιας ανατρεπτικής λογογεχνίας

Διεθνές βραβείο MONDELO 1981

Εκδόσεις Αστέρη Δελθανάση
Διάθεση: Νίκος Καλέντης

Κολοκοτρώνη 15, τηλ. 3234270

στον ΠΕΙΡΑΙΑ...

βιβλία - περιοδικά - αφίσσες

πρισμα

εκπαιδευτικά παιχνίδια

μπουμπουλινάς 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟ (I)

Αισθανόμαστε διπλά ικανοποιημένοι από τις ανακοινώσεις του υφυπουργού Τύπου και Πληροφοριών σχετικά με την ανάγκη βελτίωσης του συστήματος της Διανομής του Τύπου. Η πρώτη αιτία της ικανοποίησής μας οφείλεται στην απόφαση της κυβέρνησης να ασχοληθεί με ένα πραγματικό και σοβαρότατο πρόβλημα. Το μέγεθός του εξηγεί η ίδια η ανακοίνωση του κ. Μαρούδα, που αναφέρεται στο ποσό των 600 εκατ. δρχ. που χάνουν κάθε χρόνο οι εφημερίδες κατά πρώτο λόγο, αλλά και το κράτος σαν συνάλλαγμα, εξαιτίας των μεγάλων ποσοστών επιστροφών στην Ελλάδα, (60%) αντίθετα με τις άλλες χώρες που το έχουν περιορίσει στο 6-10% κτλ.

Με δεδομένο μάλιστα ότι αυτοί οι υπολογισμοί —αλλά και οι γενικότερες αναφορές στην απαράδεκτη κατάσταση της διανομής— έχουν κατ' επανάληψη αποτελέσει αντικείμενο ανάλυσης από τις στήλες του ΑΝΤΙ, διατηρούμε την πεποίθηση ότι συμβάλλαμε στον εντοπισμό του προβλήματος και στο ξεκίνημα της διαδικασίας για την επίλυσή του.

Αυτό το τελευταίο δεν φαίνεται πάντως καθόλου εύκολο. Τη συστηματική μελέτη του θέματος, ανέλαβε μια επιτροπή υπό τον γεν. γραμματέα Τύπου και Πληροφοριών κ. Κωστόπουλο, η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των φορέων που απαρτίζουν την αλυσίδα της διανομής, από τους εκδότες των εφημερίδων (γιατί όχι και των περιοδικών;) μέχρι και τους περιπτεριούχους.

Βέβαια, η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων στην γνωμοδότηση και τη λήψη των αποφάσεων, είναι μια διαδικασία στην οποία κανείς δεν μπορεί να είναι αντίθετος. Το πρόβλημα είναι ότι όλοι αυτοί οι φορείς, εκφράζουν και συμφέροντα συντεχνιακού χαρακτήρα, το ξεπέρασμα των οποίων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την οποιαδήποτε λύση και επιπλέον διατηρούν ισχυρότατες αντιθέσεις μεταξύ τους, παράγοντες που «δυναμιτίζουν» την απαιτούμενη κοινή βούληση για τη σωστή θεώρηση του θέματος και την επεξεργασία των αναγκαίων μέτρων.

Με άλλα λόγια, στο κύκλωμα της Διανομής πρέπει, να υπάρξουν όχι μόνο αμοιβαίες παραχωρήσεις, αλλά και ρήξεις με παραδόσεις και νοοτροπίες δεκαετηρίδων, και η λύση του Γόρδιου Δεσμού πέφτει αναγκαστικά στις πλάτες της πολιτικής ηγεσίας. (Και μια μικρή υπόδειξη: Μήπως θα έπρεπε να μελετηθεί και το πρόβλημα της Διανομής μέσω των κρατικών ταχυδρομείων;).

ΤΑ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

Εκδόσεις «ΘΕΩΡΙΑ» • Λόντου 1 • Τηλ. 36.24.187

ΤΑ ΑΛΛΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟ (II)

Αντίθετη είναι η γνώμη μας για τα άλλα μέτρα για τον Τύπο, που εξήγγειλε ο υφυπουργός Τύπου με αφορμή την έκδοση του «Ελευθέρου Τύπου». Η απαγόρευση της διαφήμισης των εφημερίδων από την τηλεόραση, ο περιορισμός των σελίδων επί ποινή στέρησης της ατέλειας χάρτου ή και «κλεισίματος» της εφημερίδας που θα παραβιάσει τις σχετικές διατάξεις όπως και η ρύθμιση της τιμής των εφημερίδων, δεν ανταποκρίνονται ούτε στο ελάχιστο στις πραγματικές αιτίες που συνιστούν την κρίση του Τύπου. Φυσικά πρόβλημα συγκεντρωποίησης του Τύπου, επέμβασης μονοπωλιακών συμφερόντων ή, αθέμιτου ανταγωνισμού υφίσταται πραγματικά, αλλά από την ίδια τη σημασία του δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με προχειρότητες που βλέπουν μόνο το δέντρο (στη συγκεκριμένη περίπτωση τον «Ελευθερο Τύπο») αλλά κλείνουν τα μάτια μπροστά στο δάσος των προβλημάτων.

Η εξέλιξη της κυκλοφορίας των εφημερίδων από τότε που εφαρμόστηκαν τα μέτρα μέχρι σήμερα, επιβεβαιώνει τις προηγούμενες διαπιστώσεις: η κυκλοφορία του «Ελευθέρου Τύπου» μετά την πρώτη εντυπωσιακή —κυκλοφοριακά— εβδομάδα λόγω του «δεκάρικου γνωριμίας» έπεσε σε χαμηλά επίπεδα (περίπου 40 χιλ. την ημέρα στην περιφέρεια πρωτευούσης) γεγονός που δείχνει τη σπασμοδικότητα των εν πολλοίς ανελεύθερων —και αντισυνταγματικών— μέτρων και αποκαλύπτει τον αδικαιολόγητο πανικό που επικρατεί κάθε τόσο στις τάξεις της κυβέρνησης.

Επιπλέον η κυκλοφορία των πρωινών φύλλων μετά την ρύθμιση του ωραρίου της κυκλοφορίας των απογευματινών, ανέβηκε τόσο λίγο (γύρω στις 2 χιλ. για όλα τα φύλλα μαζί) πράγμα που αποδεικνύει ότι —το κατά τα άλλα σωστό αυτό μέτρο που έπρεπε να είχε ληφθεί από καιρό— δεν μπορεί να λύσει στο ελάχιστο τα προβλήματα του ...προβληματικού πρωινού Τύπου.

ΠΕΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

Η περίφημη μονάδα των πετροχημικών περιφέρει εδώ και πολλά χρόνια το φάντασμα της πάνω από την Ελλάδα. Φαίνεται ότι ο κλήρος της αποπομπής του «έπεσε» στον κ. Βαϊτσο, που ανακοίνωσε πρόσφατα ότι δεν υπάρχει πια θέμα για τη δημιουργία μιας τέτοιας βιομηχανίας στη χώρα.

Ξεπερνά το πλαίσιο του σχολιασμού η αξιολόγηση της ορθότητας της κυβερνητικής απόφασης. Είναι γεγονός ότι ο «κλάδος» περνά διεθνώς μια έντονη κρίση, αλλά είναι το ίδιο γεγονός ότι υπάρχει μια σταθερά αυξανόμενη συναλλαγματική αιμορραγία για την εισαγωγή των σχετικών προϊόντων. Πρέπει, λοιπόν, μάλλον να υποθέσουμε ότι η οικονομική «στενότητα» αυτής της εποχής αποφάσισε για την ίδρυση ή μη του πετροχημικού και όχι μια «στρατηγική» για την ανάπτυξη.

Εκεί, άλλωστε, βρίσκονται και οι ουσιαστικότερες ανησυχίες, όχι δηλαδή μόνο για τις τελικές επιλογές της κυβέρνησης, όσο για τη διαδικασία αυτών των επιλογών και το κενό που αποκαλύπτουν.

Γίνεται δηλαδή ορατό, πως η κυβέρνηση ούτε πρόγραμμα συγκεκριμένο διέθετε, όταν ανήλθε στην κυβέρνηση, ούτε οριστικές αποφάσεις διαμορφώνει κατά τη διάρκεια τη διακυβέρνησης. Έτσι, οι επιλογές της διαμορφώνονται υπό τα «μποφώρ» των εξελίξεων στο διεθνές οικονομικό ορίζοντα, και η επιτυχία του τιμονιέρη κρίνεται από τη διατήρηση της ισορροπίας του σκάφους και όχι από την επιτυχή τήρηση μιας χαραγμένης πορείας.

Θέλουμε να ελπίζουμε, λοιπόν, ότι το «πενταετές» θα αποδειχθεί ο κατευθυντήριος άξονας της κυβερνητικής πολιτικής, που θα δώσει σχήμα στους αυτοσχεδιασμούς όλων των τομέων της κυβερνητικής ευθύνης...

Μυστήρια διαβατήρια...

Η διπλωματική μας υπηρεσία, ως γνωστόν, δεν στερείται σκανδάλων. Το πάλαι ποτέ κλαμπ των «φιλελλήνων» εξέθρεψε στους κόλπους του όλες εκείνες τις πρακτικές και τις «διευκολύνσεις», που εξασφάλιζαν ένα ειδικό προνομιακό καθεστώς στα μέλη του.

Υποτίθεται ότι η Αλλαγή θα αποκαθιστούσε ένα καθεστώς που όχι μόνο δεν θα επέτρεπε την επανάληψη αυτών των φαινομένων, αλλά και θα εκόλαζε αυστηρά όσα ήδη είχαν συμβεί και ήλθαν επιτέλους στο φως.

Να όμως που τα σκάνδαλα ευημερούν και επί Αλλαγής. Αναφερόμαστε, για παράδειγμα, σε όσα έχουν ήδη γραφτεί για τα διπλωματικά διαβατήρια και τους κατόχους τους, που δεν έχουν διαψευστεί. Και εντοπίζουμε συγκεκριμένα ένα απ' αυτά, συνδυασμένο με μια πρόσθετη επιβάρυνση. Εκδότης της «ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ» και «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗΣ» κ. Γ. Λεβίδης, χρημάτισε μέλος του διπλωματικού σώματος. Στις 15.12.'80 φρόντισε να ανανεώσει το διπλωματικό του διαβατήριο (για 5 χρόνια) και ω της συμπλώσεως, παραιτήθηκε σε ένα μήνα ακριβώς, τις 15.1.'81. Απ' ό,τι ξέρουμε, το διπλωματικό διαβατήριο δεν έχει αφαιρεθεί ακόμη από τον κ. Λεβίδη. Είναι έτσι κ. Καψή;

Παράλληλα, ο κ. Λεβίδης, κάνοντας χρήση της διπλωματικής του ιδιότητας, εισήγαγε στις 25.8.'78 ένα μουσταρδί Μερσεντές 450 με αριθμό CD.3046. Ο κ. Λεβίδης κυκλοφορεί μέχρι σήμερα το αυτοκίνητο με τις ίδιες πινακίδες, προφανώς ως «διπλωματικό».

Γνωρίζει άραγε ο κ. Τσοβόλας το θέμα; Γνωρίζει ότι ο κ. Λεβίδης οφείλει και να εκτελωνίσει το αυτοκίνητό του και να πληρώσει και αναδρομικά πρόστιμο. Και αν γνωρίζει το θέμα ο κ. Τσοβόλας έχει ενημερώσει τον κ. Καψή;

Θέλουμε να ελπίζουμε ότι τα «κατεστημένα» των υπουργείων Εξωτερικών και Οικονομικών, αποκρύπτουν από τους αρμόδιους υφυπουργούς την αλήθεια.

Γιατί θα 'ταν αλήθεια τρομερό, αν οι δημόσιες σχέσεις των υφυπουργών της Αλλαγής με τους εκδότες, διαιώνιζαν τα σκάνδαλα, που η αποφορά τους ήταν ένας από τους λόγους που έφερε το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία...

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Το ΑΝΤΙ είναι αναγκασμένο να διαφοροποιηθεί για μια ακόμη φορά από τα παραδοσιακά φύλλα που συνεχίζουν να εύχονται στους αναγνώστες τους ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ. Δεν πρόκειται να περάσετε Πάσχα και μάλιστα καλό. Απλώς σας συμβουλευόμαστε:

Προσέχετε το ταξίδι σας στους εθνικούς δρόμους γιατί παρά την θαυμάσια κατάστασή τους, η αστυνόμευση δεν έχει σύμφωνα με πληροφορίες μας προχωρήσει τόσο και θα γίνουν δυστυχήματα. Όταν φτάσετε στην Πέρα Πετρομαγούλα μην παρκάρετε στις πλατείες γιατί παίρνουν πινακίδες. Όσοι δεν έχουν εποχούμενο ας προλάβουν τα υπεραστικά λεωφορεία. Θα απεργήσουν κι αυτά.

ΚΑΝΤΕ οικονομία στο αρνί. Λιγότερη χοληστερίνη, καλύτερη σιλουέτα και υπεράσπιση της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης. Μην φάτε ντομάτες, χτυπήστε κατακέφαλα τους νομούς, στρατευθείτε ως απλός στρατιώτης στην μάχη του τελάρου τρώγοντας ρώσικη σαλάτα. Και θυμηθείτε: το έτερον σας ήμισυ δεν είναι ο Αθανάσιος Διάκος για να τον σουβλίσετε. Βάλτε νερό στο κρασί σας (που θα είναι ήδη νερωμένο).

Μην προσπαθείτε να τηλεφωνήσετε. Ο ΟΤΕ αργεί από την Μεγάλη Τετάρτη μέχρι την Πέμπτη του Πάσχα. Ελάτε την Τρίτη στην συγκέντρωση της ΓΣΕΕ. Θα προβληθεί το έργο «Ο Μπερτ και οι Μπερτόδουλοι». Μην εκνευριστείτε: σκεφτείτε νοερά τον κ. Αβέρωφ.

Όσο για το ΑΝΤΙ, αντί· θετα με τους άλλους, δεν θα φύγει από την Αθήνα. ΘΑ ΚΑΝΕΙ ΠΑΣΧΑ...

ΛΟΙΠΟΝ
ΤΙ ΚΑΝΩ ΣΗΜΕΡΑ;
ΤΟΝ ΓΥΡΟ ΤΗΣ
ΑΘΗΝΑΣ;
'Η ΔΙΩΧΝΩ
ΤΟ ΓΚΑΖΙ;

ΤΟΝ ΓΥΡΟ
ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
ΘΑ ΚΑΝΩ!
ΤΟ ΓΚΑΖΙ
ΤΟ ΔΙΩΧΝΩ
ΟΠΟΤΕ ΘΕΛΩ!!!
ΑΠΟΔΕΙΞΗ
ΟΤΙ ΤΟΧΩ
ΔΙΩΞΕΙ
ΚΙΟΛΑΣ
ΕΞΗ
ΦΟΡΕΣ

ΑΠΟ ΔΩ ΚΑΙ ΜΠΡΟΣ:
ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΘΑ ΠΑΨΟΥΝ
ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥΣ.
ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥΣ

ΝΑ
ΕΡΘΕΙ
ΑΜΕΣΩΣ
ΤΟ ΓΚΡΟΥΠ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΕΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΞΕΝΑΓΗΣΗ

ΜΕ ΤΑ ΠΟΔΙΑ
ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΤΟΝ ΓΥΡΟ ΤΗΣ
ΑΘΗΝΑΣ;
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΔΕΝ ΕΧΕΙ;

ΤΙΝΑ
ΣΑΣ ΚΑΝΩ
ΚΑΙ ΓΩ;
ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΕΙΜΑΙ.
ΕΦ'ΟΣΟΝ
ΔΙΑΛΕΞΕΣ
ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ
"ΑΛΛΑΔΙ"
ΦΟΡΕΣΕ
ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΠΑΤΑ

ΕΜΠΡΟΣ
ΕΙΜΑΣΤΕ
ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟΙ
ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΞΟΥΜΕ
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
"ΥΠΕΡΟΝΤΑΣ
ΚΕ
ΚΑΝΟΝΤΑΣ"

ΣΚΑΣΜΟΣ ΤΩΡΑ!
ΕΔΩ ΒΛΕΠΕΙΣ
ΤΟ ΝΠ.Ε.Ξ.Ω.Τ.Ε.Ρ.ΙΚ.Ω.Ν.
ΕΔΩ ΑΝΑΚΡΙΝΕΤΑΙ
Ο ΜΠΑΡΤΟΛΟΜΙΟΥ.
ΑΠΟ ΤΑ ΟΥΡΛΙΑΧΤΑ ΤΩ
ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΤΑΙ
Η ΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

ΤΡΙΑ
ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΑ
ΟΥΡΛΙΑΧΤΑ
ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ:
"ΡΕ ΓΙΑΝΝΗ ΑΚΟΜΑ
ΑΥΤΟΣ ΟΚΑΦΕΣ"
ΔΥΟ ΔΙΑΚΕΚΟΜΕΝΑ
"ΓΛΥΚΟ ΤΩΝ
ΕΚΑΝΕΣ"

ΕΙΝΑΙ
ΑΛΗΘΕΙΑ
ΠΩΣ ΔΙΑΚΟΨΑΜΕ
ΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑ-
ΤΕΥΣΕΙΣ;

ΚΑΙ
ΒΕΒΑΙΑ
ΤΙΣ ΔΙΑΚΟΨΑΜΕ!
ΝΑ ΠΑΕΙ ΚΑΙ
Ο ΜΠΑΡΤΟΛΟΜΙΟΥ
ΣΤΟ ΧΕΡΙΟ ΤΟΥ
ΝΑ ΚΑΝΕΙ
ΠΑΣΧΑ Ο
ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΒΓΑΙΝΩ
ΣΤΡΑΙΟΣ;

ΕΔΩ ΒΛΕΠΕΙΣ
ΤΟ Ν.Χ.Ο.Π!
ΕΔΩ Ο ΤΡΙΤΗΣ
ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ
ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ
ΤΩΝ ΡΥΠΑΝΤΩΝ
... ΤΩΝ ΣΚΑΤΩΝ

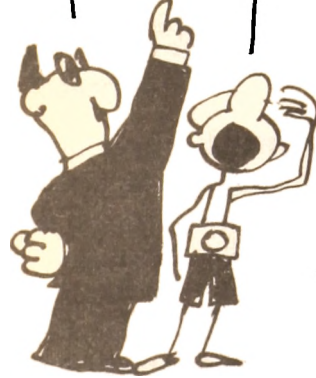

ΚΑΙ ΘΑ
ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ
ΓΙΑ ΠΟΛΥ
ΚΑΙΡΟ
Ο ΤΡΙΤΗΣ
ΑΥΤΟ ΤΟ
ΔΟΥΛΕΜΑ;

ΟΟΟΟΧΙ!!
ΗΔΗ ΣΤΟ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΩ ΒΑΛΑΜΕ
ΤΑ ΔΥΟ
ΠΟΔΙΑ
Σ'ΕΝΑ
ΠΑΠΟΥΤΣΙ.
ΤΟΥ ΖΗΤΗΣΑΜΕ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
ΣΤΟ
ΔΩΔΕΚΑ

ΕΔΩ
ΒΛΕΠΕΙΣ
... ΔΕΕΕ
ΔΕ
ΒΛΕΠΩ
ΤΙΠΟΤΑ

ΑΑΑ
ΤΟΤΕ
ΘΑ'ΝΑΙ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΤΩ ΛΙΑΝΗ!
ΑΠΟ ΤΟΤΕ
ΠΟΥ ΙΔΡΥΘΗΚΕ
ΕΒΓΑΛΕ ΜΟΝΟ
ΜΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ
ΠΡΑΓΜΑ
ΜΙΛΟΥΣΕ
ΑΥΤΗ
Η
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ;

ΓΙΑ
ΤΗΝ
ΙΔΡΥΣΗ
ΤΟΥ
ΝΠΟΥΡΓΕΙΩ
... ΒΓΑΙΝΩ
ΣΤΡΑΙΟΣ;

ΑΑΑ...
ΕΔΩ
ΞΕΡΩ
ΤΙ ΕΙΝΑΙ!
ΕΙΝΑΙ Η ΓΣΕΕ.
ΕΔΩ ΜΕΣΑ
ΑΠΟΦΑΣΙΖΩΝ
ΤΙΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

ΟΧΙ ΠΙΑ!
ΤΩΡΑ
ΑΠΟΦΑΣΙΖΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΙΡΗΝΗ, ΤΟΝ
ΑΦΟΠΛΙΣΜΟ.
ΤΑ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ
ΜΠΛΟΚ

ΚΑΙ ΟΙ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
ΤΙ ΚΑΝΩΝ
ΟΙ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ;

ΤΟΝ
ΓΥΡΟ
ΤΗΣ
ΑΘΗΝΑΣ

ΚΥΡΙΕ
ΔΗΜΑΡΧΕ...
ΕΝΑ ΓΚΡΟΥΠ
ΑΠ'ΤΑ ΕΧΑΡΚΙΑ
ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ
ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΤΑ
ΤΟΥ ΝΕΦΟΥΣ

ΣΦΑΧΤΕ ΤΟΥΣ!!!
ΣΚΟΤΩΣΤΕ ΤΟΥΣ!!!
ΑΥΤΟΙ ΟΙ
ΑΛΗΤΟΤΟΥΡΙΣΤΕΣ
ΘΑ ΚΑΤΑΣΤΡΕΨΟΥΝ
ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ
ΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΚΑΙ ΘΑ
ΕΠΙΒΑΛΟΥΝ
ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΤΩΣ
ΑΥΤΟΝΟΜΟ
ΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΚΑΤΙ ΤΕΤΟΙΑ
ΜΕ ΚΑΝΟΥΝ
ΝΑ'ΧΩ
ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΟΥ...

ΑΡΑΓΕ
ΒΓΗΚΑ
ΣΤΡΑΙΟΣ;

ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ Διοίκηση. 'Υστερ' από τα δημοσιεύματα της περασμένης Κυριακής περί δημιουργίας —στο προσεχές μέλλον— Σχολής Δημόσιας Διοικήσεως, είχα την ευκαιρία —μια συζήτηση μεταξύ Κόκα Κόλα και ελληνικού καφέ— να ενημερωθώ για την «παρούσα κατάσταση» από τη φίλη μου την Αθηνά.

—Αθηνά πώς τα πάτε στο υπουργείο;

—Να σου πω... —είπε η Αθηνά

δοκιμάζοντας τον «ναι και όχι» —μέχρι τις δεκαοχτώ Οκτώβρη τα πράγματα ήταν στο μη περαιτέρω. Προνομιούχοι και μη προνομιούχοι ήταν πιασμένοι μέχρι τελικής πτώσεως.

—'Υστερα;

—Μετά τις δεκαοχτώ Οκτώβρη η κατάσταση έχει μεταβληθεί άρδην.

Απομένει μόνο να τα βρουν οι απόφοιτοι με τους πτυχιούχους, οι πτυχιούχοι με τους μαστερούχους, οι οικονομικοί με τους μηχανικούς και να πάσουν όλοι τους να ξεσπάνε πάνω στις δακτυλογράφους.

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ. Μαζί με το οινόπνευμα συναπαρτίζουν το —πανάρχαιο και παγκόσμιο— καταφύγιο της —εύκολης, της πρόσκαιρης και της ακριβοπληρωμένης— ξεγνοισιάς των άρρωστων, των αδύναμων και των προδομένων συνειδήσεων. Σε δύση ή σε ανατολή τοξικομανία ή αλκοολισμός δεσμεύουν την ελευθερία, καταβροχθίζουν το χρήμα, διασύρουν την τιμή και εξοντώνουν τη ζωή των ευάλωτων. Ειδικώς όμως στην Ελλάδα —ενώ ο αλκοολισμός περιβάλλεται από πυκνό πέπλο σιωπής— η τοξικομανία απειλεί επιπλέον— μέσω του είδους της εκστρατείας που έχει αναληφθεί εναντίον της— την κοινή νοημοσύνη.

Στην Ελλάδα λοιπόν όπου κατά τον Όμηρο η Ελένη προσέφερε στους συνδαιτημόνες της μέσα στο κρασί «νηπενθές τ' άχολόν τε κακών επήλυθος απάντων», στην Ελλάδα όπου οι ηρωισμοί που πέρασαν από το Δημόσιο Ψυχιατρείο της Αθήνας ήταν —επίσημοι αριθμοί σε ανύποπτα χρόνια— 5 το 1928, 51 το 1929, 99 το 1930 και 113 το 1931, στην Ελλάδα λοιπόν, η τοξικομανία συνδέθηκε τελευταίως —αλλά όχι περιέργως— αποκλειστικώς με τις Αμερικανικές Βάσεις και περίπου ως εξής:

Τι είναι η τοξικομανία; Έκφραση του Αμερικάνικου τρόπου ζωής.

Που απαντάται, στην Ελλάδα, ο Αμερικάνικος τρόπος ζωής; Στις βάσεις.

Έξω οι βάσεις του θανάτου (!)

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ. Μια ακόμη συζήτηση —αυτή τη φορά στο Δήμο Αλίμου— γύρω από το πρόβλημα με τις δραματικές συνέπειες και τις φαιδρές απλουστεύσεις. 'Υστερα από τους δύο γιατρούς εισηγητές ακολουθούν οι «τοποθετήσεις» από το ακροατήριο. Μια ευτραφής ΚΝίτισα ζητά και παίρνει τον λόγο. Συμβουλευεται το κομπό βιβλιαράκι, που κρατά στα χέρια της και ξεφουρνίζει την άποψη ότι τα ναρκωτικά τα έφεραν στην Ελλάδα οι Άγγλοι —μετά τον πόλεμο— για να αναχαιτίσουν την ΕΠΟΝ (!) Μετέφερα το στοιχείο σε συνεργείο ειδικών συνεργατών οι οποίοι μου είπαν σχετικώς: Είναι προφανές πως αυτοί οι ηλίθιοι Εγγλέζοι την έπαθαν αυτή τη φορά γιατί —ακριβώς αυτή τη φορά— τα σκάτωσαν στην πληροφόρηση. Είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα πως οι ΕΠΟΝίτες ανήκαν στους ευάλωτους. Όλες οι πληροφορίες της σατανικής Ιντέλιντζες θεμελιώναν την άποψη πως τα «παιδιά με τα πρισμένα πόδια που τους έλεγαν αλήτες» ρίχνονταν από βίτσιο πάνω στα Γερμανικά κι ύστερα στα Εγγλέζικα τανκς. Κατά βάθος ήταν χαρακτήρες σχιζοειδείς και ανηδονικοί. Άτομα ανίκανα για προσπάθειες συστηματικές και παρατεταμένες. Ό,τι κι ό,τι για να πέσουν θύματα της «μαύρης» και της «ξανθιάς».

Κατόπιν όλων αυτών, το ανοητοδικείο της σελίδας απαλλάσει την ΚΝίτισα του Αλίμου.

ΑΙΓΙΟ. «Η δικαιοσύνη ομίλησε».

Το κακουργοδικείο εξέδωσε τα ξημερώματα της πρόπερασμένης Τετάρτης την ετυμηγορία του για τους μερακλήδες του χωριού Δουνέικα. Λίγα λεπτά αργότερα οι απεσταλμένοι των αθηναϊκών εφημερίδων τηλεφώνουσαν τις ποινές στις εφημερίδες τους, πρόσθεταν την καληνύχτα τους —που ισοδυναμούσε με καλημέρα— και πήγαιναν για ύπνο.

Όταν κυκλοφόρησαν οι απογευματινές —εμφανίστηκαν στην «Ελευθεροτυπία» —τυπωμένες μαζί— η απόφαση του δικαστηρίου με

τις «καμπάνες» και η συναδελφική καληνύχτα του απεσταλμένου της εφημερίδας. Το γεγονός προκάλεσε πολλά μειδιάματα. Εγώ θυμήθηκα ένα παρόμοιο αρκετά παλιότερο και πολύ σοβαρότερο. Το έχει δημοσιεύσει ο Τάσος Βουρνάς. Τυπώθηκε —λέει— και κυκλοφόρησε «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως» με ένα —μεταξύ άλλων— νομοθέτημα που τέλειωνε με την αναπάντεχη προσθήκη: «και ότι άλλο θέλει ο κ. Αντωνόπουλος». Ο κ. Αντωνόπουλος ήταν —τότε— ισχυρό πρόσωπο. Ήταν ο προϊστάμενος της «υπηρεσίας εντελομένων εξόδων» του υπουργείου Δημοσίων Έργων. Ένας φίλος θυμήθηκε —επίσης— και μου διηγήθηκε το πάθημα του υπεύθυνου της «ντουντούκας» σε μια διαδήλωση —πριν λίγα χρόνια— εδώ στην Αθήνα. Πάνω από τον κατάλογο με τα «εγκεκριμένα σύνθηματά που του είχε δώσει η καθοδήγηση για να φωνάζει υπήρχε η οδηγία «Μια η ντουντούκα, τέσσερεις εμείς». Η καθοδήγηση είχε προβλέψει τα πάντα. Είχε καθορίσει ότι το κάθε σύνθημα θα το έλεγε πρώτα για μια φορά η ντουντούκα και θα το επαναλάμβαναν, ύστερα επί τέσσερεις φορές οι συντεταγμένοι σύντροφοι. Ο ανεγκέφαλος όμως ντουντουκιάρχης θεώρησε την οδηγία σαν το πρώτο πρώτο σύνθημα και —μέχρι να του βάλουν κάποιοι άλλοι πάγο— πρόλαβε και φώναξε μερικές φορές με πάθος: «Μια η ντουντούκα τέσσερεις εμείς»

Και το τραγικότερο:

Άλλες τόσες επανέλαβε το «σύνθημα» η πειθαρχημένη βάση (!)

ΣΥΜΦΩΝΙΑ για τις Βάσεις.

Ξαφνικά τα πράγματα έγιναν ζόρικα.

Οι νοσοκομιακοί γιατροί κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα στον αλησμόνητο Εθνικό Φορέα Υγείας και στο εθνικό συμφέρον. Οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί και οι μεταφορείς ζωντανού φορτίου ανάμεσα στα «αιτήματα του κλάδου» και στην εθνική ομοψυχία. Η ΓΣΕΕ το παίζει από την περασμένη βδομάδα Επιτροπή Ειρήνης και από τούτη Επιτροπή κατά των Βάσεων. Σκεφτόμουν ποιος να 'ναι άραγε ο αρμόδιος για τα «ταξικά» μέχρι που η Μαρία μου έδειξε το σύνθημα σ' ένα τοίχο:

«Καμιά συμφωνία για τις Βάσεις»

ΚΟΒ της Πλάκας του ΚΚΕ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑ

ΛΟΝΤΟΥ 1 ΤΗΛ. 3624187

ΜΙΚΡΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΓΚΑΙΤΕ

βέρθερος

ΕΜΙΛ ΖΟΛΑ

η πλημμύρα
το αίμα

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΙ

η ζωή μου

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΙΑΣΑΝ

υδέτ

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΙ

οι πρώην άνθρωποι

ΛΕΟΝΙΝΤ ΑΝΤΡΕΓΕΦ

το κόκκινο γέλιο

ΛΕΟΝΙΝΤ ΑΝΤΡΕΓΕΦ

η τρέλα

ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΙΕΓΚΕΒΙΤΣ

τό αιώνιο δύμα

ΓΚΑΙΤΕ

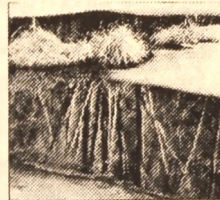
χέρμαν και
δωροδέα

ΚΑΡΟΛΟΣ ΝΤΙΚΕΝΣ

εμπενέζερ
σκρουτζ
μιά χριστουγεννιάτικη ιστορία

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

ιάκωβος
πασίγκωφ
κλάρα μίλιτε

ΦΙΟΝΤΟΡ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

η γυναίκα
ενός άλλου

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗΣ

ΓΙΣΕΛΕ ΦΡΕΝΤ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

ΠΙΤΕΡ ΜΠΡΟΥΚ
Η ΣΚΗΝΗ
ΧΩΡΙΣ ΟΡΙΑ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

ΜΑΡΤΙΝ ΕΣΣΛΙΝ
ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΟΓΟΥ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

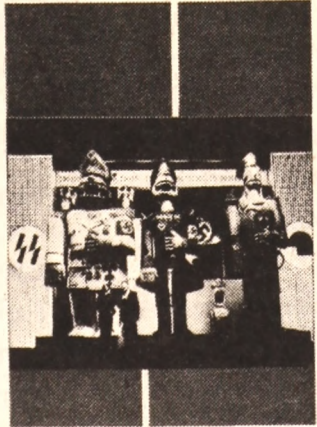
ΛΕΩΝ ΤΡΟΤΣΚΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

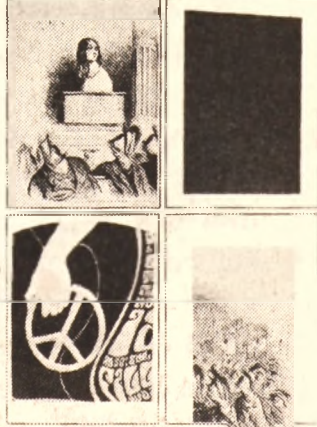
ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΙΟΝΕΣΚΟ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

ΕΡΙΚ ΜΠΕΝΤΛΕΥ
ΤΟ ΣΤΡΑΤΕΥΜΕΝΟ
ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

ΕΔΩΙΝ ΜΕΡΡΥ ΜΠΕΡΓΚΥΜ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία
Προυστ, Τζουρ, Κάφκα, κ.ά.

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

ΓΙΕΡΖΙ ΓΚΡΟΤΟΦΣΚΙ
ΓΙΑ ΕΝΑ
ΦΤΩΧΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΩΡΙΑ
ζητήματα
αισθητικής
και
σημειωτικής

Επετειακή επαιτεία ή ένα καπέλλο για δώρο

του Σπύρου Καβουνίδη

Το κουδούνι χτυπάει 9 το πρωί, Μ. Δευτέρα. Για το γαλατά και αργά είναι και δεν πίνεις γάλα. Και για την ασφάλεια αργά είναι και εξάλλου οι καιροί αλλάξανε μα και συ δεν είσαι πια ζωηρός. Για φίλο είναι πολύ νωρίς. Ανοίγεις την πόρτα με απορία και βρίσκεις μπρος σε δύο αγνώστους.

«Χρόνια πολλά» σου λένε.

«Χρόνια πολλά» απαντάς διστακτικά και παίρνεις την κιτρινιάρικια κάρτα που σου τείνει ο ένας. ΟΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΑΣ ΣΑΣ ΕΥΧΟΝΤΑΙ ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ γράφει η κάρτα μέσα σ' ένα πλαίσιο από γιρλάντες.

«Μαρίκα έχεις ένα κατοστάρικο;» υποχωρείς στα ενδότερα αφήνοντας μισάνοιχτη την πόρτα.

«Ναι, γιατί;»

«Για το δώρο των ταχυδρομικών».

«Καλά, δεν παίρνουν δώρο Πάσχα από την υπηρεσία τους; Έμμισθοι υπάλληλοι δεν είναι;»

«Ε, υποθέτω παίρνουν, αλλά να, τι να τους πω τώρα; Καλύτερα να δώσουμε το κατοστάρικο παρά ν' αρχίσουμε αντιδικίες».

Το κουδούνι χτυπάει 9 το πρωί, Μ. Τρίτη. Για το γαλατά, την ασφάλεια και τους φίλους το καλύψαμε ήδη. Οι ταχυδρόμοι της γειτονιάς σου ήλθαν χτες, έχεις κρατήσει και την κάρτα τους για κάθε ενδεχόμενο. Ανοίγεις την πόρτα με απορία και βρίσκεις μπρος σε δύο αγνώστους.

«Χρόνια πολλά» σου λένε.

«Χρόνια πολλά» απαντάς διστακτικά

και παίρνεις τη ροζέ κάρτα που σου τείνει ο ένας. ΟΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΙ ΣΥΣΤΗΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΑΣ ΣΑΣ ΕΥΧΟΝΤΑΙ ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ γράφει η κάρτα μέσα σ' ένα πλαίσιο από γιρλάντες.

«Μα δεν έχω πάρει ούτε ένα συστημένο γράμμα» διαμαρτύρεσαι αμήχανα.

«Μπορεί να πάρετε όμως» σου αντιτάσσει ο ένας, ενώ ο άλλος προσπαθεί να σκάσει ένα μισοκακόμοιρο χαμογελάκι.

Τι κάνεις τώρα; Σθεναρή αντίσταση ή υποχώρηση; Τελικά προκρίνεις τη λύση του πενηντάρικου. Όσο κυκλοφορούν ακόμα χάρτινα πενηντάρικα το πράγμα βολεύεται, σκέφτεσαι. Γιατί βέβαια δεν μπορείς να δώσεις κέρμα, ενώ άμα είναι χαρτονόμισμα αλλάζει.

Η Μαρίκα διαμαρτύρεται: «Μα και αυτοί υπάλληλοι δεν είναι; Δώρο δεν παίρνουν από την υπηρεσία τους; Και να παίρναμε και συστημένα... Πρόπερσι ήλθε ένα, φυσικά δεν μας βρήκαν κι έτρεχα στο κεντρικό, στην Αιόλου, να περιμένω στην ουρά για να το πάρω». Αλλά κι η Μαρίκα στο «άντε να τους πεις εσύ ότι δεν τους δίνεις» κάμπτεται και συμβιβάζεται με τη λύση του πενηντάρικου.

Στο κουρείο της γειτονιάς σου ο τρόπος εισπραξης του δώρου δεν σου αφήνει κανένα περιθώριο ελιγμών, αντιρρήσεων ή επιδείξεων εορταστικής γενναιοδωρίας. Το δώρο εκεί είναι ένα επίσημο καπέλλο στο λογαριασμό. Τώρα γιατί ο κουρέας σου —που δικό του είναι το

κουρείο— παίρνει δώρο και η κοπέλλα που 'χει το μαγαζάκι «Πολυγραφίες - Δακτυλογραφίες» δεν παίρνει είναι από αυτά τα μυστήρια της κοινωνίας μας που η προσπάθεια διερεύνησής τους σε οδηγεί σε άλλα μυστήρια όπως γιατί παίρνει δώρο ο ιδιοκτήτης ταξί ή γιατί πληρώνεις εσύ, αντί για τον εργοδότη του, το δώρο στο γκαρσόνι του καφε-νείου.

«Να συνασπιστούμε όλοι οι δικηγόροι» προτείνεις. «Για όποιες υποθέσεις μας έρχονται μέσα στις γιορτές να εισπράττουμε και δώρο».

«Έχεις δίκιο» σου απαντάει ο συνάδελφος. «Ο μόνος τρόπος να αμβλύνεις τις επιπτώσεις ενός παραλογισμού είναι να τον διευρύνεις τόσο που να χάσει τη σημασία του. Εμπρός για ένα νέο συντεχνιακό αίτημα!»

«Όμως, ξέρεις ποιο είναι το πρόβλημα; Αν γενικευτεί αυτό, τότε ουσιαστικά εξουδετερώνεις τις πρόσθετες απολαύς που 'χουν οι μισθωτοί για τους οποίους και καθιερώθηκε ο θεσμός δώρου».

«Δεν υπάρχει όμως άλλη λύση. Γιατί σε λίγο θα πληρώνουμε στο κουρείο και δώρο αδειας καλοκαιριού έτσι που πάει. Όσο για τους μισθωτούς, έ αυτοί θα πρέπει στην επόμενη φάση να ζητήσουν πρόσθετο δώρο, δώρο δώρου, κάτι σαν ΟΓΑ χαρτοσήμου ας πούμε».

□

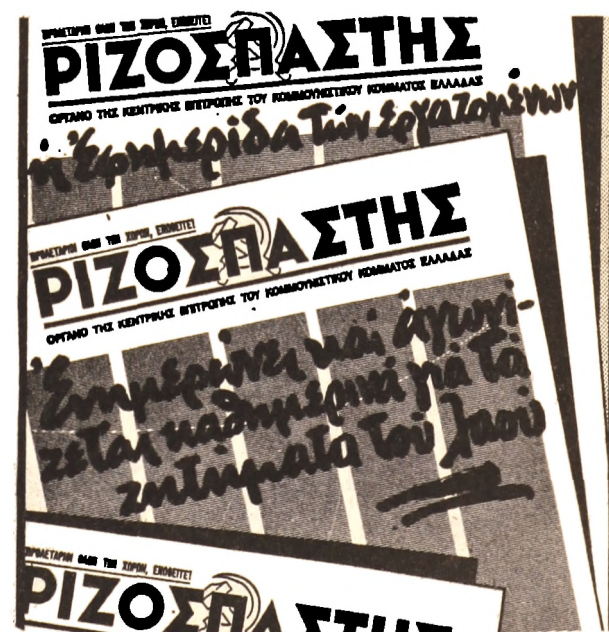
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΜΕΘΟΔΟ

P.K. Feyerabend

Διάθεση: Αθήνα, Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ,
Μαυρομιχάλη 9, τηλ. 36.07.744,

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Βάσεις: Πώς φτάσαμε στην κρίση;

του Αρ. Ψάλτη

ΥΠΑΡΧΕΙ κάτι παράξενο και μοναδικό στο ΠΑΣΟΚ, η αποδιάρθρωση δηλαδή που προκαλεί με την τακτική του και τη φυσιογνωμία του στις πολιτικές δυνάμεις που βρίσκονται είτε στα αριστερά του, είτε στα δεξιά του. Εξουδετερώνοντας την εθνική «αποκλειστικότητα» της Δεξιάς. Και υιοθετώντας την κοινωνική πλατφόρμα της παραδοσιακής αριστεράς, το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να διατηρεί σε μόνιμη σύγχυση τόσο τη Δεξιά όσο την Αριστερά.

ΙΣΩΣ γι' αυτό να γίνεται ακόμα πιο δύσκολο να εντοπιστεί ο χαρακτήρας της σημερινής διακυβέρνησης, η μορφή της πολιτικής εξουσίας, να ασκηθεί έλεγχος και κριτική και να υπάρξει μια πρόβλεψη της κυβερνητικής πορείας.

ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ γραμμές πάντως, η Αριστερά τείνει να «χρεώσει» το ΠΑΣΟΚ, στις αστικές «ρεφορμιστικές» δυνάμεις. Καθώς σίγουρα η πολιτική του ΠΑΣΟΚ ούτε επαναστατική είναι, αλλά ούτε θυμίζει τα κλασικά εγχειρίδια περί σοσιαλιστικής αλλαγής, βοηθιέται μια «εφησύχηση» ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια αριστερή διαχείριση της αστικής κρίσης.

Η ΔΕΞΙΑ όμως, που «πρακτική» καθώς, είναι αποδειχνεται πιο οξυδερκής από τους παλαιοημερολογήτες αναλυτές της Αριστεράς, διαβλέπει στο ΠΑΣΟΚ όχι μια διαφορετική διαχείριση απλά, αλλά μια άλλη δομή εξουσίας, που μάλιστα εδραιώνεται σταθερά τόσο θεσμικά και νομικά, όσο κυρίως μέσα στο κράτος.

ΕΤΣΙ, ενώ οι αριστεροί αγωνίζονται για τα δικαιώματα των φαντάρων, και φαντάζονται ότι τίποτα δεν άλλαξε, οι Δεξιοί ξέρουν πολύ καλά ότι πολλά αλλάζουν και σε απίστευτη έκταση. Ξέρουν ότι ο Στρατός παύει σιγά-σιγά να 'ναι «δικός της» και ότι αν μη τι άλλο, πολιτικά έχει «ουδετεροποιηθεί».

ΤΟ ΙΔΙΟ συμβαίνει και στα Σώματα Ασφαλείας. Ενώ οι αριστεροί διαβλέπουν ότι συνεχίζονται «τα ίδια, έχοντας ως πειστήριο τις διώξεις των «αναρχοαυτόνομων» οι δεξιοί ξέρουν πολύ καλά ότι τα σώματα Ασφαλείας διαφοροποιούνται ραγδαία και διαφεύ-

γουν σταθερά από τον έλεγχο των «κέντρων» που πίστευαν πως καμιά κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να θίξει...

ΤΟ ΙΔΙΟ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ σε όλη την έκταση της κρατικής μηχανής που αν δεν «εκδημοκρατίζεται», σίγουρα καθημερινά και σταθερά «εκπασοκίζεται». Με λίγα λόγια, το κράτος, το κλασικό στήριγμα της Δεξιάς, είναι για πρώτη φορά, υπό ξένο έλεγχο, και μάλιστα ανεξέλεγκτο.

ΑΥΤΑ που επίσης περιφρονεί η Αριστερά, όπως οι δυνατότητες που διανοίγουν νόμοι σαν τον Αντι-330 ή η αποκέντρωση κτλ., η Δεξιά διαισθάνεται πως μακροπρόθεσμα τείνουν να μεταλλάξουν και τους κοινωνικούς συσχετισμούς που διατηρούσαν και αναπαρήγαγαν την Εξουσία της.

ΜΕ ΛΙΓΑ λόγια, ενώ στην επιφάνεια όλα μοιάζουν να συνεχίζουν όπως πριν, στο βάθος όλα αλλάζουν. Και αλλάζουν προς κατευθύνσεις που η Αριστερά δεν κατανοεί και η Δεξιά δεν μπορεί πειστικά να κατονομάσει.

ΑΠΟ ΜΙΑ σκοπιά λοιπόν το ΠΑΣΟΚ, είναι η πρώτη αυτοδύναμη κυβέρνηση μη δεξιών δυνάμεων, που ελέγχει το κράτος και τα δυναμικά του ερείσματα, δεν εξαρτάται από ξένες δυνάμεις και διαθέτει κοινωνική δυναμική που επιτρέπει ρήξεις μ' αυτό που ονομάζουμε συνήθως «καθεστώς της υποτέλειας και της εξάρτησης».

ΑΥΤΟ ζούμε τώρα στις συζητήσεις για τις βάσεις, όπου βέβαια το ΠΑΣΟΚ εξ αρχής δεν επιδίωξε την εκδίωξή τους, αλλά συγκεκριμένους και σαφείς όρους για την παραμονή τους. Όρους που η αμερικάνικη πλευρά, σε μετριοπαθέστερη έκδοση, δεν είχε ήδη δεχτεί στις διαπραγματεύσεις με τη «ΝΔ», και που ήταν πολύ δυσκολότερο να αποδεχτεί στις διαπραγματεύσεις με το «περίεργο» ΠΑΣΟΚ.

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ με το ΠΑΣΟΚ όμως έχει να κάνει με δύο «νέα» στοιχεία: ότι αφενός έχει την ευχέρεια να τα «σπάσει» με τους Α-

ΘΑ ΤΟ ΒΡΕΙΤΕ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΝΑΛΟΓΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΟ ΚΤΗΝΟΣ

ένα εντελώς ακατάλληλο
άλμπουμ

του Reiser

Πολλες έγχρωμες σελίδες • τιμή δρχ. 200

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΒΑΒΕΛ - ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68 - ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ. 364513

3 ΜΗΗ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΠΟΛΥΣΕΛΙΔΗ ΕΓΧΡΩΜΗ ΒΑΒΕΛ

σίγουρα στο ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ.

μερικάνους εφόσον πιεσθεί, και, αφετέρου, η σύγκρουση αυτή να του προσπορίσει περισσότερα ωφέλη απ' ό,τι απώλειες.

ΙΣΩΣ λοιπόν η Αριστερά να πρέπει να προετοιμαστεί για μια συνέπεια λόγων και έργων του ΠΑΣΟΚ, αν, όπως φαίνεται, οι Αμερικάνοι, για μια αλυσίδα λόγων, επιλέξουν τη σύγκρουση με το ΠΑΣΟΚ και δεν υπογράψουν τη συμφωνία.

ΓΙΑΤΙ, αν κάποιος είναι απροετοίμαστος για μια ρήξη με τους Αμερικάνους είναι ορισμένοι αριστεροί, που, στην πραγματικότητα, είτε από εθισμό στην ήττα και τον διπολισμό είτε από σωφροσύνη, ούτε ήθελαν, «αυτή τη στιγμή» ούτε φαντάστηκαν μια δυνατότητα ανεξάρτητης πορείας της χώρας.

ΠΟΛΛΟΙ είναι αυτοί, που, ενώ κατηγορούσαν το πρωί τον Παπανδρέου για «ενδοτικότητα» στους Αμερικάνους, θεωρούσαν αυτή την ενδοτικότητα τον όρο της βραδινής επανάπαυσής τους. Βέβαια, μια άλλη μερίδα, εξίσου απροετοίμαστη για συγκρούσεις με άδηλη έκβαση, θα 'χουν τουλάχιστον την παρηγοριά, ότι μέσα από τη σύγχυση μπορεί να 'ρθουμε κοντύτερα στις δυνάμεις του καλού, που περιμένουν να κάνουμε εμείς το '83, ό,τι κατά τον Μίκη Θεοδωράκη έπρεπε να κάνουν τα τανκς τους το '44.

ΣΤΗ ΡΗΞΗ λοιπόν για τις βάσεις φτάσαμε διότι εδώ και 18 μήνες οι Αμερικάνοι έχουν το ανατριχιαστικό αίσθημα ότι στην Ελλάδα εγκαθιδρύθηκε κομμουνιστική κυβέρνηση. Είναι η πρώτη φορά που το ιμπεριουμ δεν βλέπει υπουργούς να γλείφουν στην πρεσβεία τους και πληροφορείται για την κυβέρνηση μόνο από πράκτορες. Είναι η πρώτη φορά που δεν μετέχει «εκ του αφανούς» στους αμυντικούς σχεδιασμούς. Είναι η πρώτη φορά που δεν «συντονίζονται» οι μυστικές υπηρεσίες. Είναι η πρώτη φορά που όταν οι «ιθαγενείς» ζητάνε χρήματα ή διευκολύνσεις δεν ξέρεις αν θα πάνε σε «καλή μεριά». Είναι η πρώτη φορά που μια κυβέρνηση του ΝΑΤΟ λέει και κάνει πράγματα έξω και από τους ευρύτερους δυνατούς ερμηνευτικούς χειρισμούς του δυτικού μπλοκ: από την υποστήριξη στους Παλαιστίνιους και τα αντιπυρηνικά κινήματα, μέχρι παράδοξες τοποθετήσεις για το ανατολικό μπλοκ. Μια κυβέρνηση, τέλος πάντων, που δεν έχει από πουθενά «καλές συστάσεις». Οι Γάλλοι σοσιαλιστές πληροφορούν τους Αμερικάνους συνομιλητές τους ότι δεν έχουν πολλά κοινά με το «τριτοκοσμικό» ΠΑΣΟΚ, οι Ευρωπαίοι έχουν τη δυσάρεστη

αίσθηση ενός ξένου σώματος στο ευπρεπές κλαμπ, ενώ σύγχυση και ταραχή επικρατεί σχετικά στις φίλιες δυνάμεις και μέσα στην Ελλάδα.

ΤΟ ΙΜΠΕΡΙΟΥΜ λοιπόν σκέπτεται πολύ αν υπογράφοντας για τις βάσεις υπό όρους παίζει το δικό του παιχνίδι ή αυτό του κ. Παπανδρέου που όμως δεν μπορεί και να το εικάσει. Ακόμα και αν υπογραφεί συμφωνία με αμοιβαίες υποχωρήσεις, θα πρόκειται για μια ενέργεια για αμοιβαίο κέρδος χρόνου...

ΝΑ ΠΟΥΜΕ την εκτίμησή μας καθαρά: είτε έχουμε, είτε δεν έχουμε συμφωνία στους επόμενους μήνες, είμαστε ήδη στην τροχιά της ρήξης με τους Αμερικάνους. Αυτό σημαίνει πως όλα τα «σενάρια» είναι ανοιχτά: από χρησιμοποίηση της Τουρκίας ως φόβητρου ή ως εκτελεστικού οργάνου, μέχρι μεθοδευμένη αποσταθεροποίηση, οικονομικό στραγγαλισμό και καταφυγή σε γνωστές ή καινούριες μεθόδους «ελέγχου» των εξελίξεων.

Η ΔΕΞΙΑ φαίνεται να έχει συλλάβει τα μηνύματα των καιρών και να ετοιμάζεται να παίζει το ρόλο που παραδοσιακά εκπληρώνει: «Στρατηγέ ιδού ο στρατός σας»!

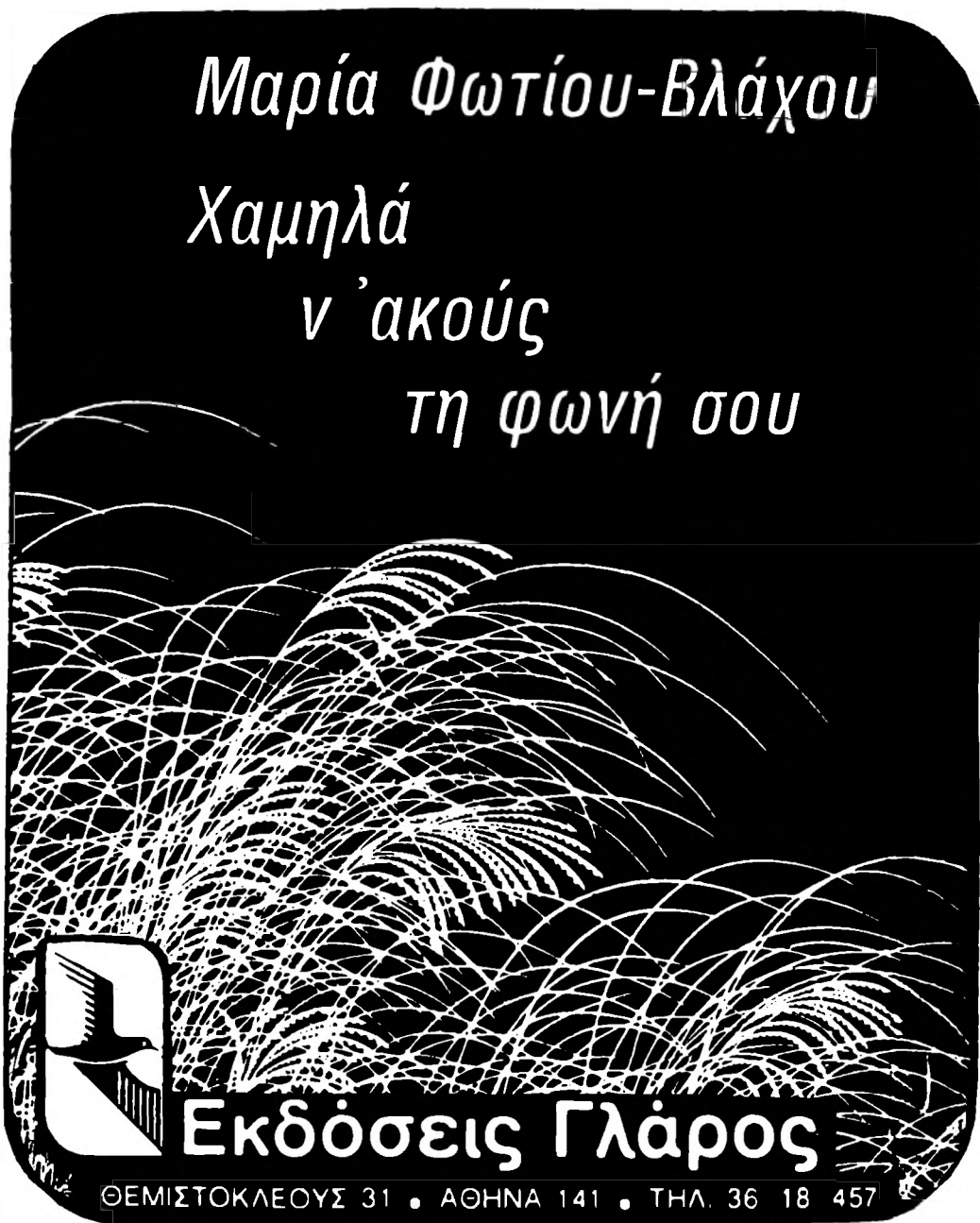
Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ όμως, πέρα από την διαρκή επανάληψη των αντιιμπεριαλιστικών συνθημάτων, ποια στρατηγική παρέμβασης στη συγκυρία έχει επεξεργαστεί;

ΓΙΑΤΙ το κύριο πρόβλημα με το ΠΑΣΟΚ είναι πως δίνει τις μάχες του με τον ιμπεριαλισμό, όπως ακριβώς στη Λαχαναγορά για την ντομάτα. Καλή πρόθεση δηλαδή, «σκληρή» στάση στη σύγκρουση, αλλά χωρίς βάθος στήριξης σε κοινωνικές δυνάμεις συνειδητές και ενεργοποιημένες κατάλληλα.

ΕΤΣΙ, στη Λαχαναγορά, ενώ πέρσι κερδήθηκε η μάχη του «τελάρου», φέτος φάνηκε πως χάθηκε ο πόλεμος των συνεταιρισμών.

ΤΟ ΙΔΙΟ θα μπορούσε να συμβεί και με τις βάσεις. Να κερδηθεί η μάχη της αποπομπής των βάσεων και να χαθεί ο πόλεμος της πραγματικής εθνικής ανεξαρτησίας σε μια Ελλάδα δημοκρατική και σοσιαλιστική.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ πρέπει να έχει να προσφέρει εδώ κάτι, παραπάνω από συνθήματα και κάτι ουσιαστικότερο από οδηγίες πλεύσης... □

Το συνοικέσιο ΚΚΕ-ΚΚΕ εσ. χαλάει...

του Βασίλη Κρίκη

Συμβαίνει κάτι ανάμεσα στο ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσ.; Υπάρχει κάποιο παρασκήνιο στο οποίο μαγειρεύεται η σύσφιξη των σχέσεων ή ακόμα και η ενοποίηση των δύο κομμάτων;

Τι ρόλο παίζει το ιταλικό ΚΚ σ' αυτή την ιστορία;

Πόσο έτοιμοι και πόσο πρόθυμοι είναι οι Σοβιετικοί να αποδεχτούν το γεγονός της διάσπασης του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος και το ΚΚΕ εσ. σαν «το δεύτερο» ελληνικό ΚΚ;

Το θέμα, βέβαια, δεν είναι καινούριο. Όμως η άφιξη και οι δηλώσεις του Μάρκου Βαφειάδη το έφεραν στην πρώτη σελίδα των εφημερίδων. Ο σχετικός θόρυβος καταλάγιασε, όταν οι ηγεσίες των δύο κομμάτων, η κάθε μια με τον δικό της τρόπο, αποκλείσανε —έμμεσα αλλά πάντως σαφώς— μια τέτοια περίπτωση. Φάνηκε πως ο Μ. Βαφειάδης εξέφραζε μάλλον δικές του επιθυμίες, παρά ο,τιδήποτε άλλο.

Παρ' όλα αυτά, εικασίες διάφορες απασχολούσαν τους δημοσιογραφικούς και κομματικούς κύκλους, όταν ένα άρθρο του Αστέρη Στάγκου στη «Ελευθεροτυπία» ξαναζωντάνεψε δημόσια το ζήτημα, δίνοντάς του μια νέα —«διεθνή»— διάσταση. Παρουσίαζε το ιταλικό ΚΚ να ενδιαφέρεται έντονα για μια προσέγγιση των δύο ελληνικών ΚΚ.

Αυτό, όμως, που έδωσε τροφή για τις πιο περιέργες υποθέσεις ήταν η είδηση μιας αναπάντεχης «προσωπικής» εξομολόγησης του Ρώσου πρέσβη κ. Καμπόσκιν. Απευθυνόμενος ο κ. πρέσβης προς ηγετικό στέλεχος του «εσωτερικού» του εξέφρασε —ούτε λίγο ούτε πολύ— την λύπη του για την **διάσπαση** (!) του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος και για την **ύπαρξη δύο** (!) ΚΚ: *Κάτι αλήθεια συμβαίνει εδώ.*

Τελικά, όμως, ίσως και να μην είναι τόσο τρομερό όσο φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Ας πάρουμε τα πράγματα με μια σειρά. Κι ας ξεκινήσουμε από την πηγή των γεγονότων. Δηλαδή απ' έξω.

Το ενδιαφέρον των Ιταλών φαίνεται ειλικρινές και έντονο. Στην πρόσφατη σύσκεψη για την ειρήνη στο Στρασβούργο, ο Παγιέτα σε ανεπίσημες συζητήσεις με τους Έλληνες και τους Σοβιετικούς ξανάβαλε το ζήτημα.

Οι 300 του Λεωνίδα

Η απάντηση του Αντ. Αμπατιέλου ήταν μια διακριτική προσπάθεια να υποβαθμίσει τη σημασία της ιταλικής πρότασης: Το ενδιαφέρον του ΚΚΕ για το «εσωτερικό» εξαντλείται στο «να μην πάνε χαμένα καμιά 300αριά αξιόλογα στελέχη του». Ήταν μια απάντηση στο ίδιο μοτίβο μ' αυτή που είχε δώσει ο Χαρ. Φλωράκης στις συνομιλίες του με τον Μπερλινγκουερ. Ο Παγιέτα με την σειρά του υπεράσπισε το ΚΚΕ εσ. σαν κόμμα, τονίζοντας το 5,5% στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο, τη συμμετοχή του στην τοπική αυτοδιοίκηση και την γενικότερη απήχηση των ιδεών του.

Όπως και να 'χει το πράγμα, το ιταλικό ΚΚ, από τη δική του πλευρά, είναι αποφασισμένο να επανακαθορίσει τις σχέσεις του με τα δυο ελληνικά ΚΚ. Μέχρι σήμερα, παρ' όλη την ιδεολογική του συγγένεια με το ΚΚΕ εσ., το ΙΚΚ είχε συνάψει προνομιακές σχέσεις με το ΚΚΕ.

Από την εποχή, όμως, της σοβιετικής εισβολής στο Αφγανιστάν και της επέμβασης των στρατιωτικών στην Πολωνία, οι Ιταλοί κομμουνιστές επαγγέλθηκαν μια ριζική στροφή στη στάση τους για τα διεθνή ζητήματα. Άρχισαν να επεξεργάζονται την έννοια του «νέου διε-

θνισμού», που πέρα από τις θεωρητικές της διαστάσεις έχει μια καθαρά πρακτική συνέπεια: την αναγνώριση της ανάγκης για μια διεθνιστική —ευρωπαϊκή κυρίως— συνεργασία που θα αφήνει απ' έξω τους σοβιετικούς.

Και επειδή οι θεωρίες των Ιταλών είναι πάντα θεωρίες της πράξης, γι' αυτό και η ανακήρυξη της έννοιας του «νέου διεθνισμού» σήμαινε και την δημοσιοποίηση της πρόθεσής τους να αναλάβουν πρακτικές πολιτικές πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση (Στην πρόσφατη επίσκεψή του στην Αθήνα, ο Π. Ινγκράο δεν έχασε την ευκαιρία να τονίσει την ανάγκη αυτής της πρωτοβουλίας).

Με δεδομένη την αποσύνθεση ενός κέντρου ευρωκομμουνιστικών ΚΚ, οι Ιταλοί βλέπουν στο κέντρο αυτής της πρωτοβουλίας τον εαυτό τους. Μπορεί αυτή να 'ναι μια στάση που σε μερικούς να φαντάζει υπερφίαλη, εγωκεντρική και να τρέφει υποψίες για κάποιο νεοαναπτυσσόμενο καθοδηγητικό κέντρο. Οι ίδιοι, πάντως, προβλέπουν το επιχείρημα ότι αυτή είναι η μόνη ρεαλιστική προοπτική.

Έτσι το ΙΚΚ, χωρίς βέβαια να προκαλεί μιαν άμεση σύγκρουση με το ΚΚΣΕ, προσπαθεί να αναδειχτεί σε ένα νέο πόλο του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, προωθώντας με έμφαση τις δικές του απόψεις σε όλα τα μικρά ή μεγάλα διεθνή ζητήματα.

Μέσα σ' αυτό το γενικό πλαίσιο, πρέπει να υπήρξαν και κάποιες πιο ειδικές εκτιμήσεις ή σκοπιμότητες που πιθανόν να οδήγησαν το ΙΚΚ να επανεκτιμήσει τη στάση του απέναντι στα δύο ελληνικά ΚΚ. Σκοπιμότητες που έχουν να κάνουν με τους φόβους για διασπαστικές τάσεις μέσα στο ίδιο το ΙΚΚ ή ακόμα με

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΞΕΔΙΣΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελευθερος Τυπος"

ΖΩΡΑΔΟΧΩ ΔΗΤΗΣ 17,
236-37 200

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εκδόσεις «Σύγχρονα Θέματα»

Α. ΒΡΥΧΕΑ - Κ. ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Απόπειρες Μεταρρύθμισης της
Ανώτατης Εκπαίδευσης
1911-1981

εκτιμήσεις για το ποιές επιπτώσεις θα είχε στην πολιτική της ελληνικής αριστεράς η συγχώνευση ή και μόνο η εξομάλυνση των σχέσεων των δύο ΚΚ. Πράγμα που με τη σειρά του θα επιδρούσε στην προσπάθεια του ΙΚΚ, αφού συνέτεινε στη χαλάρωση των ασφυκτικών δεσμών του ΚΚΕ από τους σοβιετικούς, κτλ.

Πάνω απ' όλα «η ειρήνη»

Αν όλα αυτά δίνουν κάποιες εξηγήσεις για το ενδιαφέρον των Ιταλών, παραμένουν σαν πρόβλημα οι Σοβιετικοί. Τι είναι αυτό που θα μπορούσε να είναι πιο μεθυστικό από τα ιερά δόγματα του προλεταριακού — με το αζημίωτον βέβαια — διεθνισμού, ώστε να κάνει τον κ. Καμπόσκιν το «ένα» ΚΚΕ αυτός να το βλέπει διπλό;

Ίσως η απάντηση να βρίσκεται στην Πράγα, όπου στις 6 Ιανουαρίου 1983, μετά από προτροπή του Αντρέωφ, το σύμφωνο της Βαρσοβίας αποφάσισε τον προσεταιρισμό του φιλειρηνικού κινήματος. Αυτή η απόφαση δεν είναι ούτε αυτονόητη, ούτε άνευ επιπτώσεων στις διεθνείς συμμαχίες του ΚΚΣΕ. Ούτε καν ήρθε χωρίς εσωτερικές αντιδράσεις.

Πρόκειται για μια σημαντική στροφή στα κριτήρια με τα οποία η σοβιετική ηγεσία καθορίζει την πολιτική και τις συμμαχίες της. Μέχρι τώρα, το βασικότερο κριτήριο για τις σχέσεις του ΚΚΣΕ με τα κινήματα και τα κόμματα της αριστεράς στην ηπειρωτική Ευρώπη ήταν οι «εξ αίματος» (ιδεολογικού — για να μην παρεξηγούμαστε) δεσμοί σε ζητήματα στρατηγικής σημασίας, καθώς και η κάλυψη της πολιτικής της ΕΣΣΔ. Σήμερα βλέπουμε να αναδεικνύεται σαν ζήτημα αιχμής (και ταυτόχρονα σαν βασικό κριτήριο συμμαχιών) ένα ζήτημα τρέχουσας συγκυρίας: το πρόβλημα των εξοπλισμών. Και — όσο κι αν αυτό δεν φαίνεται και πολύ καθαρά — αυτό που ενδιαφέρει τους σοβιετικούς δεν είναι τόσο μια στρατηγική (ή πολύ λιγότερο — μια ιδεολογική) συμφωνία με το ευρωπαϊκό φιλειρηνικό κίνημα, όσο το να ενταχθεί σε κατευθύνσεις τέτοιες που να εξυπηρετούν *αντικειμενικά* την σοβιετική πολιτική. Φαίνεται π.χ. πως η πολιτική Αντρέωφ έχει κάποιους λόγους να ποντάρει πολύ περισσότερο στο ειδικό βάρος των Πράσινων ή της αριστερής σοσιαλδημοκρατίας, παρά σ' αυτό του ουσιαστικά ανύπαρκτου ΚΚ Γερμανίας.

Αν η σοβιετική ηγεσία σκοπεύει πραγματικά σε μια τέτοια στροφή στις διεθνείς της συμμαχίες, αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει έντονα προβλήματα από τους παραδοσιακούς της συμμάχους, των οποίων ο ρόλος προφανώς θα υποβαθμιστεί στον ένα ή τον άλλο βαθμό. Άλλωστε,

αντιδράσεις σε μια τέτοια στροφή είναι φυσικό να υπάρξουν και μέσα στους ίδιους τους κόλπους της σοβιετικής ηγεσίας — αναφέρεται μάλιστα ότι ο Γκρομύκο αναδεικνύεται σαν μια προσωπικότητα που συσπειρώνει γύρω τους όσους αντιδρούν στους νεωτερισμούς του Αντρέωφ.

Για όλους αυτούς τους λόγους δεν θα πρέπει κανείς να περιμένει θεαματικές μεταβολές στη σοβιετική διπλωματία, παρά μόνο κάποια αλλαγή στον «αέρα» της. Κι ίσως να 'ναι αυτό το νέο αεράκι του κ. Καμπόσκιν που έκανε μερικούς δικούς μας να πάθουν πνευμονία.

Θα ήταν (;) μια λύση

Διότι η ελληνική Αριστερά βρέθηκε μπροστά σ' αυτά τα διεθνή γυρίσματα του ανέμου, ιδρωμένη και γυμνή.

Και τα δύο ελληνικά ΚΚ βρίσκονται αυτή τη στιγμή μπροστά σε έντονα αδιέξοδα. Η ιδιόμορφη παραδοσιακή τους συγκρότηση δεν τους επιτρέπει να λειτουργήσουν ούτε σαν πολιτικοί εκφραστές κάποιων κοινωνικών κινήματων αλλαγής, ούτε και σαν τυπικά σύγχρονα κοινοβουλευτικά κόμματα.

Ο κομματικός μηχανισμός (ανώτερα, μεσαία στελέχη και βάση) αντιδρά αποφασιστικά σε κάθε τέτοια προοπτική, αφού αυτό θα θέτει σε αμφισβήτηση ολόκληρη την ιδεολογική δομή πάνω στην οποία συγκροτήθηκαν, από τη μεταπολίτευση και μετά. Και αυτό είναι λογικό, αφού κάθε κομματικός μηχανισμός είναι καταδικασμένος να λειτουργεί συντηρητικά και να αντιτάσσεται σε κάθε εξέλιξη, στο βαθμό που συγκροτείται από άθροισμα παλιών και νέων αγωνιστών συσπειρωμένων σε κάποια ιδεολογική βάση κι όχι από τάσεις κοινωνικών κινήματων που ούτως ή άλλως είναι υποχρεωμένα να αντιμετωπίζουν και να λύνουν προβλήματα πολιτικής.

Από την άλλη πλευρά, μένουν κάποια κομματικά επιτελεία που προσπαθούν αφενός να σέρνουν πίσω τους ενωμένο τον βαρύ κομματικό μηχανισμό, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να λύνουν και τα προβλήματα πολιτικής στο πεδίο, βέβαια, που τα αντιμετωπίζουν: Δηλαδή σαν προβλήματα ελιγμών των κομμάτων στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού παιχνιδιού.

Σπαρμένη στο έδαφος αυτών των αντιφάσεων, η πρόταση για την ενότητα των δύο ελληνικών ΚΚ, πιθανόν να οξύνει κάποιους εσωτερικούς ανταγωνισμούς. Φαίνεται όμως — τουλάχιστον προσωράς — μάλλον απίθανο να οδηγήσει σε πολιτικά γεγονότα.

Το πολύ πολύ κάποιοι, νύν εχθροί, να γίνουν φίλοι και κάποιοι, νύν φίλοι, να γίνουν εχθροί. □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΓΙΑΝΝΗ
ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131 · Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

παρατηρητής

**ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

3ο τεύχος - αφιέρωμα:
«ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ»

Από τα περιεχόμενα:

- Απεργία και άτομική σχέση εργασίας
- Ιστορική εισαγωγή στο ελληνικό εργασιακό Ποινικό δίκαιο
- Συμμετοχή των μισθωτών στις επιχειρήσεις και σύνταγμα

Γράφουν οι: Γ. Κουκιάδης, Γ. Μανωλεδάκης, Α. Καρακατσάνης, Δ. Τραυλός-Τζανετάτος, Α. Ντάσιος, Ε. Βενιζέλος, Π. Κορνηλάκης, Ν. Αλιμπράντης, Η. Καραντώνης, Ν. Ιντζεσίλογλου, Α. Καραλής, Γ. Αναστασιάδης, Π. Πετρίδης, Ν. Παρασκευόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, Σ. Περράκης, Δ. Κοντόγιωργα-Θεοχαρονόουλου.

Ανατυπώθηκαν τά εξαντλημένα :

- 1) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ
- 2) ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΠΡ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ 38 ΤΗΛ. 264.958
ΑΘΗΝΑ ΔΙΔΟΤΟΥ 39 3600658

Κοινωνικές αντιδράσεις και οικονομική πολιτική

του Κ. Κίτσου

ΑΝ ΗΘΕΛΕ να αναζητήσει κανείς ένα κεντρικό δίδαγμα από όσα συμβαίνουν τις τελευταίες μέρες με την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής, θα ήταν, η επιτυχία της προσπάθειας να επηρεάζεται η εξωτερική πολιτική από τις δυσκολίες στον εσωτερικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Την προσπάθεια μεθοδεύει με αρκετή επιτυχία το Κ.Κ.Ε., επωφελούμενο από τις άσχημες οικονομικές εξελίξεις, για να υποχρεώσει την κυβέρνηση σε όλο και μεγαλύτερες προστριβές με τη Δύση και ιδιαίτερα με τους Αμερικανούς. Και η κυβέρνηση αποδέχεται την «ωφελιμότητα των προστριβών», σαν την προσφορότερη, δική της πια, μέθοδο, για να εμποδίσει την εκμετάλλευση από τις άλλες παρατάξεις των δυσκολιών στην πορεία της οικονομίας και στο βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων.

ΠΡΕΠΕΙ, συνεπώς, να γίνει δεκτό ότι, αν ήταν διαφορετική η ασκούμενη οικονομική πολιτική, ούτε τόσο εκτεθειμένη σε αντιπολιτευτικές δραστηριότητες θα ήταν η κυβέρνηση, ούτε ορισμένα προβλήματα των εξωτερικών μας σχέσεων θ' αποκτούσαν διαστάσεις κρίσιμου παράγοντα στη διαμόρφωση καθαρά εσωτερικών, οικονομικών και πολιτικών καταστάσεων. Ενός παράγοντα, εντούτοις, που δεν καταφέρει, ως αυτή τη στιγμή τουλάχιστον, παρά να κάνει βαρύτερο το κλίμα της καθημερινής ζωής, κλονίζοντας ακόμα περισσότερο τη διάθεση για παραγωγή και την προθυμία για εργασία. Αφήνοντας, ταυτόχρονα, πάρα πολλές αμφιβολίες για το αν, παρόμοιο κλίμα, είναι ποτέ δυνατό να δρά υπέρ της κυβέρνησης.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ, όμως, είναι αν η κυβέρνηση είχε τη δυνατότητα να εμποδίσει την εκδήλωση σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα του οικονομικού μας βίου, τόσο αρνητικών μεταβολών, όταν αυτές οι μεταβολές πιστοποιούν, ακριβώς, την εφαρμογή της πολιτικής της «αλλαγής». Μιας «αλλαγής», που επιδίωξε να επιβάλει τους τελικούς της στόχους σαν διαδικασία πραγματοποίησής της, αντί η διαδικασία προσέγγισης των τελικών επιδιώξεων να σχεδιαστεί με βάση τον υπάρχοντα μηχανισμό της οικονομίας, τις δυνατότητές του, και την ικανότητα αντίστασής του σε «αλλαγές».

ΠΩΣ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ σήμερα η κατάσταση στο πεδίο της οικονομίας και των κοινωνικών αντιδράσεων; Σε γενικές γραμμές, ως εξής:

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ δραστηριότητα, τόσο στη λεγόμενη βαριά βιομηχανία, όσο και στη μεταποίηση, υποχωρεί συνεχώς. Βέβαια, το φαινόμενο δεν είναι αποκλειστικά

ελληνικό. Το «ελληνικό» χαρακτηριστικό του συνίσταται στο γεγονός ότι η πτώση της παραγωγής και το κλείσιμο επιχειρήσεων που συνεπάγεται, δεν παρακολουθείται από επενδυτικές αναζητήσεις σε κλάδους με διεθνή ανταγωνιστικότητα· ικανούς, επομένως, να «αναπροσαρμόζουν» την εθνική παραγωγική δραστηριότητα στις καινούριες απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς, αλλά και να συμβάλουν στη ρυμούλκηση της οικονομίας από τον στασιμο - πληθωρισμό. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός που υπογράμμισε, άλλωστε, και ο ίδιος ο πρωθυπουργός, μιλώντας την προπερασμένη Δευτέρα στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών ότι δε γίνεται σχεδόν τίποτε στο οργανωτικό πεδίο των επιχειρήσεων. Αν γίνονταν αυτές, έστω, οι βελτιώσεις θά 'καναν μικρότερο το κόστος παραγωγής, θα βοηθούσαν, άρα, στη βιωσιμότητά τους. Δε γίνονται βελτιώσεις, γιατί και αυτές απαιτούν αρκετά χρήματα (ηλεκτρονικοί υπολογιστές, αμοιβές ειδικών για το χειρισμό τους κτλ., κτλ.) που δε δέχονται ή δεν έχουν να τα δαπανήσουν οι περισσότεροι επιχειρηματίες. Αφήνεται, έτσι, η βιομηχανική παραγωγή σε πραγματική διάλυση, από την οποία θα επωφεληθούν οι ξένοι ανταγωνιστές.

ΑΝΕΡΓΙΑ

Η ΠΤΩΣΗ της παραγωγής, σα φυσικό επακόλουθο, έχει τη συνεχή διόγκωση της ανεργίας σε όλα τα επαγγέλματα, σε όλες τις ηλικίες. Υπολογίζεται σε περισσότερο από 10% το ποσοστό των ανέργων. Η κυβέρνηση προσπαθεί να μειώσει τον αριθμό τους προσλαμβάνοντας συνεχώς —κατά προτίμηση πτυχιούχους— στο δημόσιο και στους Οργανισμούς του. Το αποτέλεσμα από την εφαρμογή αυτής της λύσης κατά της ανεργίας είναι να αποδυναμώνεται ακόμα περισσότερο η παραγωγική δραστηριότητα. Η δαπάνη του δημοσίου για την μισθοδότηση —με όλες τις παρεπόμενες υποχρεώσεις— του αυξανόμενου δημοσιοϋπαλληλικού πληθυσμού, αφαιρεί διαρκώς περισσότερα κεφάλαια από εκείνα που διαθέτουν οι εμπορικές Τράπεζες για τη χρηματοδότηση της παραγωγής. Έτσι, η κυβερνητική μάχη κατά της ανεργίας οδηγεί στη δημιουργία νέων ανέργων, αφού οι επιχειρήσεις δεν έχουν πια ούτε όσες τους χρειάζονται πιστώσεις για να επωφεληθούν από παραγωγικές ευκαιρίες, όπου διανοίγονται.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η ΕΛΛΕΙΨΗ διαθεσίμων στις Τράπεζες για την κάλυψη των αναγκών των παραγωγικών μονάδων σε κεφάλαια κινήσεως, έχει προσλάβει εξαιρετικά ανησυχητικές διαστάσεις. Αναπόφευκτη συνέπεια αυ-

τής της «χρηματοπενίας» είναι να καθυστερεί η παραγωγή —και η καθυστέρηση να μεταφράζεται σε πρόσθετες επιβαρύνσεις— τόσο εξαγόμενων, όσο και προϊόντων που προορίζονται για τον εφοδιασμό της εσωτερικής αγοράς. Η καθυστέρηση —μέχρι απώλειας αγορών— εξαγωγών, σημαίνει περισσότερο συνάλλαγμα για εισαγωγές. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αποκτά όλο και σαφέστερα χαρακτηριστικά υποανάπτυκτης οικονομίας, αφού οι εισαγωγές αντιπροσωπεύουν, κατά συνεχώς μεγαλύτερο ποσοστό, καταλυτικά είδη και όχι εξοπλισμό για επενδύσεις.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

ΤΙΣ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ εξελίξεις στο εμπορικό ισοζύγιο ενισχύουν και οι μειώσεις συναλλαγματικών εισπράξεων από τους λεγόμενους άδηλους πόρους και από την κίνηση κεφαλαίων. Τα μεταναστευτικά εμβάσματα, το τουριστικό και το ναυτιλιακό συνάλλαγμα αποδίδουν όλο και λιγότερα ποσά που αναγκάζουν σε μεγάλο εξωτερικό δανεισμό. Υπολογίζεται πως ήδη χρωστάμε δώδεκα δισεκατομμύρια δολάρια περίπου, αν συμπεριληφθούν και οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα, ενώ τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδας, μαζί με το απόθεμα σε χρυσό (που υπολογίζεται με 35 δολάρια την ουγγιά και όχι με την τρέχουσα τιμή) και τα δικαιώματά μας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, είναι λιγότερα από 900 εκ. δολάρια. Όταν τα αντίστοιχα αποθέματα της... Κύπρου φτάνουν τα 500 εκ. δολάρια. Είναι φυσικό, η κακή τούτη εικόνα του συναλλαγματικού μας ισοζυγίου και των συναλλαγματικών διαθεσίμων να επιδρά αρνητικά στην προθυμία των ξένων Τραπεζών να μας δανείσουν και άλλα μεγάλα ποσά. Η τελευταία αίτησή μας για δάνειο 500 εκ. δολαρίων, ακόμα εκκρεμεί.

ΣΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ που υποβαθμίζουν τη συναλλαγματική μας θέση, πρέπει να προστεθεί και μια συνεχής διαρροή συναλλαγματος προς το εξωτερικό από όλους όσους φοβούνται νέα υποτίμηση της δραχμής, ή που δεν αισθάνονται πως είναι ασφαλή τα περιουσιακά τους στοιχεία (ρευστά και πάγια) μέσα στην Ελλάδα της «αλλαγής».

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ η επιδείνωση του πληθωρισμού, όταν οι εισοδηματικές ανάγκες κράτους, επιχειρήσεων και εργαζομένων καλύπτονται, όχι από την αύξηση της παραγωγής που σημαίνει αύξηση υγιούς νομίσματος, αλλά από την παραγωγή χαρτονομισμάτων στο Νομισματοκοπείο του Χολαργού (ή του Λονδίνου).

Αλλά το κακό δε σταματάει εκεί. Με επιχείρημα την εκμετάλλευση του πληθωρισμού από τους επιχειρηματίες, και ιδιαίτερα από τους εξαγωγείς, η κυβέρνηση αυξάνει συνεχώς τις φορολογικές ή άλλης μορφής (επιτόκια δανείων κτλ.) επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων, για να περιορίσει, δήθεν, τα αθέμιτα κέρδη τους. Μοναδική συνέπεια της πολιτικής αυτής είναι η νέα ένταση του πληθωρισμού, αφού, τις καινούριες επιβαρύνσεις, οι παραγωγοί και έμποροι τις φορτώνουν στις τιμές. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τιμές ανέβηκαν, τους τελευταίους μήνες, ταχύτερα στα είδη ένδυσης - υπόδησης και στα τρόφιμα, δηλαδή σε είδη που δε στηρίζονται, για την παραγωγή τους, σε εισαγόμενες, αλλά σε εγχώριες πρώτες ύλες, και ενώ έχουν καθηλωθεί οι ονομαστικές αμοιβές των εργαζομένων. Οι ανατιμήσεις, δηλαδή, προέρχονται από τις αυξήσεις του κόστους, που η ίδια η οικονομική πολιτική δημιουργεί.

ΕΙΝΑΙ ΑΞΙΟ ιδιαίτερης προσοχής το γεγονός ότι παρατηρούνται υπερβολικές ανατιμήσεις στα αγροτικά προϊόντα, αν και στη διάρκεια των δώδεκα τελευταίων μηνών το Υπουργείο Εμπορίου και το Υπουργείο Γεωργίας επέμεναν πως είχαν προχωρήσει αισθητά στην απαλλαγή των παραγωγών της υπαίθρου από τους μεσολαβητές εμπόρους, που εκμεταλλεύονταν τους ίδιους τους παραγωγούς, όσο και τους καταναλωτές. Αν αληθεύει η «πρόοδος» που είχε επιτευχθεί στην καταπολέμηση του «παρασιτισμού», τότε πρέπει να γίνει δεκτό ότι υπεύθυνοι για τις ληστρικές τιμές σε ορισμένα είδη εποχής είναι οι καλλιεργητές τους και οι Συνεταιρισμοί. Αν δεν ευθύνονται οι καλλιεργητές, τότε οι κυβερνητικές προσπάθειες εναντίον των μεσολαβητών εμπόρων απέτυχαν πλήρως. Το σωστό, πάντως, είναι πως, με ή χωρίς μεσολαβητές, το κίνητρο του μέγιστου δυνατού κέρδους λειτουργεί και ανάμεσα στους παραγωγούς, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τώρα τη «συνεταιριστική» κυβερνητική πολιτική για να πουλήσουν όσο μπορούν ακριβότερα, με τη συνεργασία ή χωρίς αυτήν, του «παρασιτισμού»!

ΑΠΕΡΓΙΕΣ

ΘΑ ΗΤΑΝ πολύ περίεργο αν η ανεργία, ο πληθωρισμός, η προοδευτική απώλεια όσης εμπιστοσύνης είχε εναποτεθεί στην κυβέρνηση του κ. Παπανδρέου για θετική υπέρ των εργαζομένων λύση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, δεν ενθάρρυναν τις απεργιακές κινητοποιήσεις. Μπορεί αυτές οι κινητοποιήσεις να μη περιλαμβάνουν, σε κάθε περίπτωση, αιτήματα τόσο κρίσιμα για τους ενδιαφερόμενους, ώστε να μη τους μένουν περιθώρια αναμονής για την ικανοποίησή τους. Είναι βέβαιο, εντούτοις, ότι η κυβερνητική απόφαση για καθήλωση των ονομαστικών αποδοχών, σε συνδυασμό με την απαγόρευση των εργοδοτών να δώσουν αυξήσεις όπου πίστευαν πως αυτό βοηθάει στην αποδοτικότερη λειτουργία της επιχείρησής τους, δε μπορούσε να

μείνει χωρίς έντονη αντίδραση. Τόσο για να προστατευθεί η καταναλωτική ικανότητα των μισθωτών, όσο και για να διαφυλαχθεί το θεμελιοδέστερο συνδικαλιστικό τους δικαίωμα, να διαπραγματεύονται απ' ευθείας με την εργοδοσία τα εισοδηματικά τους αιτήματα.

ΤΟ ΚΚΕ δεν ήταν δυνατό να συνοδοιπορήσει για πολύ με την κυβέρνηση στη χονδροειδή αυτή καταπάτηση συνδικαλιστικού κεκτημένου, με κίνδυνο να μοιραστεί με την κυβέρνηση, ενώ δε μετέχει στα προνόμια της εξουσίας, την εχθρότητα των εργαζομένων, άρα την απώλεια κομματικής επιρροής. Όταν, μάλιστα, η κυβέρνηση έδειχνε να προχωρεί σε χειρισμούς των εξωτερικών θεμάτων με τρόπο που θα άμβλυνε την οξύτητα του οικονομικού προβλήματος, για το ΚΚΕ λειτουργούσε ένας επιπλέον λόγος έντασης του απεργιακού κινήματος, ώστε να τρομοκρατηθεί η κυβέρνηση και ν' αναγκαστεί να επανέλθει στην οδό του αντιαμερικανισμού και του αντιδυτικισμού.

ΑΥΤΗΝ, ακριβώς, την απειλή επιχειρεί να εξουδετερώσει η κυβέρνηση με τη δημιουργία οξύτητας στα εξωτερικά προβλήματα, ώστε να αποκατασταθεί —αν είναι δυνατό— η λαϊκή ενότητα στη βάση του «εθνικού κινδύνου», της «εθνικής ανεξαρτησίας» και όχι των εισοδηματικών, συνδικαλιστικών ικανοποιήσεων.

Ο ΡΟΛΟΣ της «Ν. Δημοκρατίας», της αξιωματικής αντιπολίτευσης, στα «δρώμενα» —όπως λένε και θεατρικοί κριτικοί— είναι ρόλος κομπάρσου. Αυτό μπορεί να είναι δυσάρεστο για το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είναι αποκαλυπτικό, όμως, της αλήθειας ότι το σύνολο των αντιδράσεων —αντικειμενικών και υποκειμενικών— που σημαδεύουν την τρέχουσα εθνική πορεία, προέρχονται από την ίδια κυβερνητική πολιτική, ή από τον ευρύτερο χώρο της «αριστεράς» μέσα στον οποίο θέλει να κινείται.

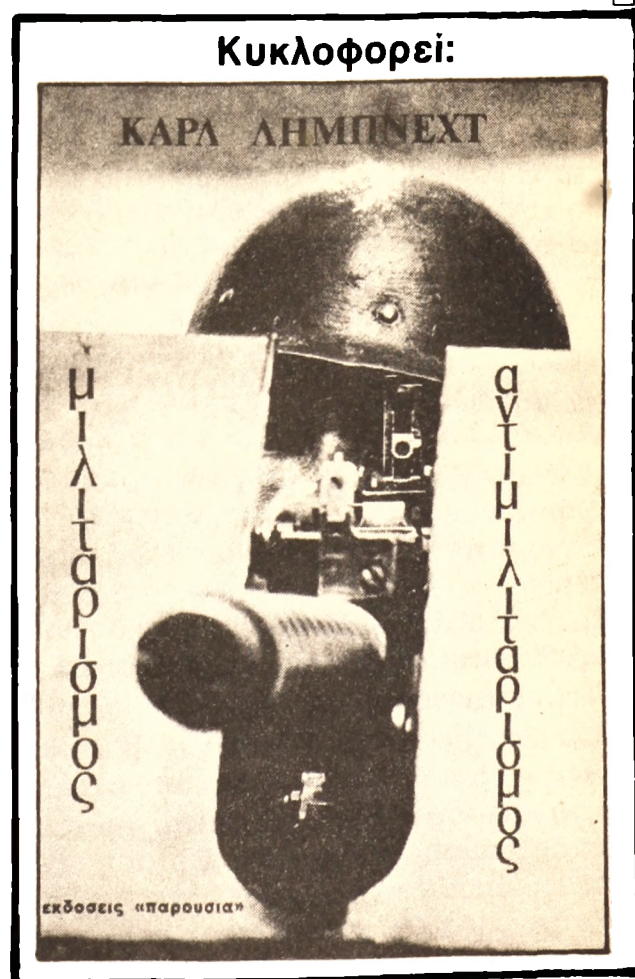
Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ περί «περιέργων συνεργασιών» μεταξύ ΚΚΕ και «Δεξιάς», τραυματίζει ακόμα βαρύτερα το κυβερνητικό κύρος και την ικανότητα «αλλαγών» προς την ορθή κατεύθυνση και με απλά αποτελέσματα, γιατί κανένας, φυσικά, δε μπορεί να δεχτεί ότι η αντιδυτική πολιτική, η μόνη την οποία ενδιαφέρει το ΚΚΕ να προωθήσει, συμπίπτει με την πολιτική της «Ν. Δημοκρατίας», που είναι ανεπιφύλακτα φιλοδυτική.

Η ΠΑΡΑΤΑΞΗ υπό τον κ. Αβέρωφ ενδιαφέρεται άμεσα για την κυβερνητική φθορά, απ' οπουδήποτε και αν προέρχεται. Δεν είναι δυνατό, όμως, να συμφωνεί, ώστε αυτή η φθορά να προωθεί τις θέσεις του Κ.Κ. Στο πεδίο της οικονομίας, εξάλλου, και αν ακόμα ήθελε η «Δεξιά» να κινητοποιήσει τους ιστορικούς της οπαδούς, τους επιχειρηματίες, σε αντικυβερνητική, αντιπαραγωγική δραστηριότητα, πάλι δε θα κατάφερνε τίποτε. Κανένας επιχειρηματίας δεν είναι διατεθειμένος να θυσιάσει τα επιχειρηματικά του συμφέροντα με την καθοδήγηση κομματικών σκοπιμοτήτων. Όταν και όπου εκδηλώνεται επιχειρηματική αντίδραση σε κυβερνητικά σχή-

ματα ή σε κυβερνητικές πολιτικές που θεωρούνται εχθρικές προς τα συμφέροντα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, η αντίδραση εκδηλώνεται με ενέργειες διαφύλαξης του υπάρχοντος «πλούτου» και όχι με καταστροφή ή με εγκατάλειψή του. Φυγαδεύονται κεφάλαια για να μη «δημευθούν», ή για να μην υποστούν ζημιές από μείωση της αγοραστικής τους ικανότητας, αλλά δεν κλείνουν εργοστάσια, όσο μπορούν να λειτουργούν αποδοτικά.

ΕΙΝΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ το γεγονός ότι, τον τελευταίο μήνα, η τιμή του δολαρίου και της χρυσής λίρας στην ελεύθερη αγορά, έχουν υποχωρήσει από τα επίπεδα που είχαν φτάσει μετά την υποτίμηση της 9.1.83. Το φαινόμενο εξηγείται από την επανεισροή στην Ελλάδα δολαρίων ή χρυσών λιρών, που είχαν φυγαδευθεί, για να αντιμετωπίσουν οι κάτοχοι τους επιχειρηματίες ταμειακές υποχρεώσεις, ύστερα από την αδυναμία των Τραπεζών να τους χορηγούν κεφάλαια κινήσεως. Μπροστά στον κίνδυνο, δηλαδή, να κλείσει η επιχείρηση, ο ιδιοκτήτης της, όταν μπορεί, παίρνει αποφάσεις που όχι μόνο δεν επιταχύνουν τη χρεοκοπία του, αλλά, αντίθετα, βοηθάνε στην ομαλοποίηση της παραγωγικής δραστηριότητας. Ανάλογα φαινόμενα επαναπατρισμού κεφαλαίων σημειώθηκαν και σημειώνονται σε πολλές άλλες εθνικές περιπτώσεις.

ΑΝ ΗΘΕΛΕ η κυβέρνηση να βελτιώσει τα εσωτερικά πράγματα και να απαλλαγεί από την εκμετάλλευση αυτής της κακής κατάστασης που κάνει σε βάρος της η αντιπολίτευση, θα 'πρεπε να ξανασκεφτεί την οικονομική της πολιτική. Αν τη συνεχίσει, κανέναν τρίτο δε θα πρέπει να αιτιάζεται για την αποτυχία της. Η επιμονή στην εφαρμογή οικονομικής πολιτικής με εξωοικονομικά, αστυνομικά μέσα, αποτελεί την καλύτερη προϋπόθεση για καθολική κινητοποίηση εναντίον της. Έστω και αν επισείεται κάποιος «εθνικός κίνδυνος»!

Οι απεργίες πληθαίνουν Η Αλλαγή απεργεί

του Στέλιου Κούλογλου

Η φετινή Πρωτομαγιά θα γιορταστεί σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις αν όχι ενωτικά, τουλάχιστον «αγωνιστικά». Δεν αναφερόμαστε φυσικά στο συγκολλημένο διαπαράταξιακό συλλαλητήριο του πεδίου του Άρεως, που οφείλει εν πολλοίς την πρόσκαιρη συνοχή του στις δηλώσεις Μπερτ. Και δεν εννοούμε μόνο τις απεργίες ορισμένων κλάδων εργαζόμενων, που θαρρετά επιμένουν

να συνεχίζονται, χωρίς όμως να θέτουν σε αμφισβήτηση την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης.

Αν κάτι ανέδειξαν οι πρόσφατες απεργίες, αυτό είναι ότι... απεργεί η αλλαγή. Ο τρόπος αντιμετώπισης των απεργών, η χρησιμοποίηση των εθνικών προβλημάτων για την καταστολή τους και η άρνηση αποδοχής ωρίμων κοινωνικών αιτημά-

των, δείχνουν ότι η αλλαγή βρίσκεται σε απεργία διαρκείας, αν δεν έχει κηρύξει lock-out.

Σε τέτοια έκταση που δε θα μπορούσαν να φανταστούν ακόμα και τα πιο απαισιόδοξα μέλη και στελέχη ή οπαδοί του σημερινού κυβερνώντος κόμματος. Η αλλαγή φαίνεται να πισοδρομεί πολιτικά και κοινωνικά...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ

Όλες αυτές οι κοινωνικές μετατοπίσεις εκφράζονται φυσικά και στο πολιτικό επίπεδο. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες αλλά και η «βάση» των σωματείων που απεργούν, δεν μπορούν να κατηγορηθούν ως πράκτορες ή οπαδοί της δεξιάς. Στην ΟΙΕΛΕ υπερισχύουν συνδικαλιστές που διάκινται ευνοϊκά προς το ΚΚΕ εσ., στο ΔΣ των εργαζόμενων στις Αστικές Συγκοινωνίες υπήρχαν 6 ΠΑΣΟΚ και 7 ΚΚΕ (και σε μια πρώτη φάση η απόφαση για την απεργία ήταν κοινή), στην ΕΙΝΑΠ πολλά μέλη της διοίκησης και ο μέχρι προ ημερών Πρόεδρος της είναι μέλη του ΠΑΣΟΚ. Και είναι χαρακτηριστικό ότι αυτοί οι κλάδοι εργαζόμενων απεργούσαν και απεργούν πριν και μετά την αλλαγή, χωρίς να αλλάξουν κοινωνικό προσανατολισμό. Αν όμως η κυβέρνηση προχωράει σε μια τέτοιας κλίμακας ρήξη με φιλικούς κλάδους, τίθεται το ερώτημα ποιες είναι οι νέες πολιτικές και κοινωνικές συμμαχίες που τείνει να διαμορφώσει, αν δεν παρουσιάζεται η περίπτωση μιας πλήρους πολιτικής απομόνωσης. Δεν είναι ίσως τυχαίο ότι η «Νέα Δημοκρατία» παρά τους προφανείς δημαγωγικούς σκοπούς που θα εξυπηρετούσε η «υιοθέτηση» των απεργιών, προτίμησε να κρατήσει ουδέτερη στάση επιχαιρόντας για τη στροφή της αλλαγής. Η «Καθημερινή» της Κυριακής 24 Απριλίου, σχολιάζοντας τις κυβερνητικές ανακοινώσεις για την πολιτική επιστράτευση, έκφραζε την απορία της επειδή η ΝΔ στην ανακοίνωσή της «περιέργως παραβλέπει το αντιδημοκρατικό και ολοκληρωτικής υφής πνεύμα των κυβερνητικών δηλώσεων απαντώντας μόνον στις εναντίον της επικρίσεις».

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Δεν έχουν μικρότερη σημασία και οι επιπτώσεις της κυβερνητικής πρακτικής στην πορεία του συνδικαλιστικού κινήματος της χώρας μας. Ενώ είναι δεδομένη και εξαιρετικά επιτακτική η αναγκαιότητα της αυτονομίας του συνδικαλισμού, που βασανίζεται χρόνια τώρα από τις κομματικές και κρατικές παρεμβάσεις, παρουσιάζεται η αποθέωσή τους:

Οι συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ μετά από ασφυκτικές πιέσεις, μετατρέπονται σε «υπεύθυνους κυβερνητικούς παράγοντες», ιμάντες μεταβίβασης της κρατικής πολιτικής. Στην ΟΙΕΛΕ δηλώνουν ότι δεν υπακούουν στις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης αλλά της παράταξής τους και παρ' ότι η μεγάλη πλειοψηφία τάσσεται υπέρ της συνέχισης της απεργίας (336 έναντι 107), καλούν σε απεργοσπαστισμό, χρησιμοποιώντας και την τηλεόραση, ενώ ορισμένοι διαχωρίζουν την θέση τους και συνεχίζουν την απεργία.

Η ίδια τακτική ακολουθείται και στην ΕΙΝΑΠ, της οποίας ο πρόεδρος καταγγέλλει ως πλαστή την κοινή ανακοίνωση των Σωματείων, η οποία έχει βγει μετά από εντελώς νόμιμες και σύμφωνες με το καταστατικό διαδικασίες, και αναγκάζεται να παραιτηθεί. Στα δε λεωφορεία παρουσιάζεται η περίπτωση ενός νέου... Καρδάρ, ο οποίος περιέργως (;) εγκαταλείπει την ΕΣΑΚ και προσχωρεί στην ΠΑΣΚΕ, ανατρέποντας τον συσχετισμό και αναστέλλοντας την απεργία...

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Το ίδιο φαινόμενο παρουσιάζεται και στο επίπεδο της ΓΣΕΕ, η οποία ενώ υποτίθεται ότι εκπροσωπεί τα συμφέροντα των εργαζόμενων, συμπεριφέρεται σαν κομματική παράταξη. Αρνείται να υποστηρίξει τους απεργούς και αποφασίζει να κινητοποιηθεί αποκλειστικά υπέρ της «εθνικής ανεξαρτησίας», «εξειδικεύοντας» τη γενική κυβερνητική πολιτική στον ιδιαίτερο χώρο των εργαζόμενων.

Μετά τις... «επιτυχίες» δηλώσεις Μπερτ, το πρόβλημα της επιλογής μεταξύ της κομματικής συγκέντρωσης (κυρίως του ΠΑΣΟΚ) στο Πεδίο του Άρεως ή αυτής του ΚΚΕ στην Πλατεία Κοτζιά ξεπεράστηκε, αφού οι αντιφάσεις του ΚΚΕ μπόρεσαν προς στιγμή να εξομαλυνθούν.

Κι ενώ όλα δείχνουν ότι στο θέμα των βάσεων δεν υπάρχει καμιά δραματική εμπλοκή, τίθεται πράγματι το δραματικό ερώτημα, όχι αν οι απεργίες υπονομεύουν την εθνική ανεξαρτησία, αλλά αν το θέμα της εθνικής μας αξιοπρέπειας χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την υπονόμευση των απεργιών.

Την ώρα πάντως που αυτό το άρθρο τελειώνει, οι απεργοί όλων σχεδόν των κλάδων και ορισμένων νέων, φαίνεται ότι δεν θεωρούν τους εαυτούς τους ούτε υπονομευτές, ούτε αντικείμενα που πρέπει να υπακούουν στους όποιους μικροπολιτικούς αντιπερισπασμούς.

Απομένει κατά τα φαινόμενα η μέθοδος της καταστολής. Αν όμως η κυβέρνηση θέλει πραγματικά την επίλυση του προβλήματος, πρέπει να προτιμήσει το δρόμο της μελέτης και της γνώσης των απεργιακών αιτημάτων, του δημοκρατικού διάλογου και της αποδοχής των εφικτών κοινωνικών και εργατικών προτάσεων. Οι αρμόδιοι επί των αποφάσεων πρέπει έστω και την τελευταία στιγμή να αντιληφθούν ότι η διαστρέβλωση της αλήθειας και ο αυταρχισμός δεν επιλύουν τις κοινωνικές αντιθέσεις. Μόνο μία αλλαγή πολιτικής μπορεί να βοηθήσει τη Δημοκρατία και την Εθνική Ανεξαρτησία της χώρας. Όσο για την αλλαγή...

Τα νέα αυτά στοιχεία που διαφοροποιούν την κοινωνική πολιτική της σημερινής κυβέρνησης εκφράστηκαν συγκεκριμένα:

Με την απόδοση στους απεργούς πολιτικών προθέσεων αποσταθεροποίησης της σημερινής κυβέρνησης, «εξυπηρέτησης της Δεξιάς», δημιουργίας τεχνητών κοινωνικών συγκρούσεων και «υπονόμευσης της εθνικής πορείας της χώρας».

Το ίδιο το ΕΓ του ΠΑΣΟΚ μετά από τη συνεδρίασή του της Κυριακής 24 Απριλίου κατήγγειλε τις απεργίες επειδή «είναι πολιτικά απαράδεκτο να χρησιμοποιούνται συνδικαλιστές και εργαζόμενοι σε πολιτικά παιχνίδια, που αντικειμενικά μπορούν να υπονομεύσουν την εθνική οικονομία και κυριαρχία». Δεν χρειάζεται να επισημανθεί ότι αυτή η αντιμετώπιση των απεργών από μία κυβέρνηση που αυτοπαρουσιάζεται σαν σοσιαλιστική, δεν διαφέρει ούτε στο ελάχιστο απ' αυτές των προηγούμενων κυβερνήσεων της Δεξιάς.

Με την καταγγελία των προσπαθειών συντονισμού που επιχειρήσαν τα διάφορα σωματεία που απεργούσαν, σαν «περιέργων συμμαχιών, με σκοπό πανελλαδική απεργία». Όσοι έχουν παρακολουθήσει έστω και από μακριά το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα σ' οποιοδήποτε μέρος της γης, γνωρίζουν πολύ

καλά ότι αυτός ο συντονισμός είναι μέσα στους κανόνες του παιχνιδιού, επειδή βοηθά τις απεργιακές κινητοποιήσεις. Φυσικά η πανελλαδική απεργία δεν υπήρξε ούτε σαν σκέψη και κανείς συνेतός Έλληνας δεν διανοείται ότι μπορούσε να ξεκινήσει, από τους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς ή τους νοσοκομειακούς γιατρούς. Όμως η χρησιμοποίησή της ως φόβητρου φαίνεται να είχε ως στόχο την αφύπνιση των «νοικοκυραίων» και του συντηρητικού πληθυσμού, εναντίον αυτών που επιδιώκουν «αναταραχές» και «αναστατώσεις». Κι εδώ οι παραλληλισμοί με καταδικασμένες πρακτικές είναι συντριπτικοί.

3 Με την χρησιμοποίηση κάθε είδους απεργοσπαστικών μηχανισμών και ενεργειών, που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τις απεργιακές κινητοποιήσεις. Ορισμένοι απ' αυτούς τους μηχανισμούς (στρατιωτικά καμιόνια στις συγκοινωνίες, ποινικοποίηση απεργιών, κίνηση λεωφορείων με συνοδηγούς αστυφύλακες, άδειες για πρόσληψη απεργοσπαστών στα ιδιωτικά σχολεία) είχαν καταγγελλθεί δριμύτητα από το ΠΑΣΟΚ όταν ήταν στην αντιπολίτευση. Σ' αυτά τα πλαίσια χρησιμοποιήθηκαν οι κλαδικές οργανώσεις του κυβερνώντος κόμματος, αφού εξαναγκάστηκαν τις περισσότερες φορές μετά από αφόρητες κομματικές πιέσεις, να διαχωρίσουν τη θέση τους απ' τους συναδέλφους τους. Έτσι το ΠΑΣΟΚ από μηχανισμός κοινωνικού μετασχηματισμού, φαίνεται ότι μετατρέπεται σε όργανο υπεράσπισης της κρατικής εξουσίας.

4 Με τον εκφοβισμό, την τρομοκράτηση, αλλά και τον σχεδιασμό χρησιμοποίησης αμιγών κατασταλτικών μέτρων. Πέρα από την απειλή της πολιτικής επιστράτευσης που διατυπώθηκε επίσημα από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, η κυβέρνηση απευθύνθηκε —σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες μας— σε Ανώτατους Δικαστικούς ώστε να αποφανθούν αν υπήρχαν νομικά κωλύματα για την εσπευσμένη ψήφιση ενός Νόμου που θα απαγόρευε τις απεργίες οι οποίες θα έθεταν σε κίνδυνο την εισοδηματική πολιτική!!! Η χρησιμοποίηση αυτού του τελευταίου όπλου ματαιώθηκε (ή αναβλήθηκε) μετά τη λήξη ή καλύτερα το σπάσιμο της απεργίας στα λεωφορεία, αλλά και την ΕΙΝΑΠ. Όμως εδώ οι συνειρμοί προχωρούν μέχρι την υιοθέτηση κάποιων υπαρκτών μοντέλων αμφιβόλου σοσιαλιστικότητας, αλλά πασίγνωστης αυταρχικότητας...

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΟΙΕΛΕ

Θα μπορούσε σε όλα τα παραπάνω να αντιταχθεί το επιχείρημα της πραγματικής αδυναμίας της κυβέρνησης να ικανοποιήσει τα οικονομικά αιτήματα των απεργών. «Εντάξει έγιναν φραστικές υπερβολές μας έλεγε ένα στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, αλλά αυτές είναι μέσα στους κανόνες του ψυχολογικού πόλεμου. Τι άλλο μπορούσαμε να κάνουμε αφού δεν υπάρχουν τα χρήματα για τις αυξήσεις που ζητούν;»

Η πραγματικότητα για τους δυο από τους τρεις κλάδους που απεργούσαν (ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί - νοσοκομειακοί γιατροί) είναι τελείως διαφορετική αλλά και ενδεικτική των κοινωνικών κατευθύνσεων που διαμορφώνει η κυβέρνηση, και του τρόπου με τον οποίο ασκεί την εξουσία.

Αντίθετα με την επίσημη προπαγάνδα που επιμένει να παρουσιάζει τα γεγονότα μέσα από παραμορφωτικό φακό, οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί δεν πρόβαλλαν ούτε είχαν οικονομικά, αλλά θεσμικά αιτήματα. Ζητούν συγκεκριμένα την κατοχύρωση των ιδιωτικών εκπαιδευτικών από τις αυθαιρεσίες του εργοδότη και την Δημοσιοποίηση —ούτε καν των ιδιωτικών σχολείων— αλλά απλώς των καθηγητών - μελών της ΟΙΕΛΕ, που εργάζονται ήδη στο Δημόσιο.

Αξίζει να σημειωθεί όχι κυρίως σαν στοιχείο καταγγελίας των κυβερνητικών παλινωδιών, αλλά για την κατανόηση της αποφασιστικότητας των απεργών που αισθάνονται ότι κοροϊδεύονται ασυστόλως, ότι αυτά τα αιτήματα διεκδικούνται ήδη από την εποχή της χούντας.

Αποτέλεσαν την αιτία αρκετών απεργιακών κινητοποιήσεων μετά τη μεταπολίτευση μέχρι και αποχωρήσεων του ΠΑΣΟΚ από τη Βουλή.

Μετά την άνοδο του τελευταίου στην εξουσία και την περσινή απεργία, δόθηκε από τους αρμόδιους υπόσχεση για την επίλυσή τους «μέσα στο καλοκαίρι» για να αθετηθεί πανηγυρικά με την πάροδο του χρόνου και να οδηγηθούμε στην πρόσφατη απεργία.

Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ της ΟΙΕΛΕ (Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας) και του Υπουργείου, οι εκπρόσωποι της πρώτης συνειδητοποιούν ότι οι ανώτατοι αρμόδιοι του υπουργείου με τους οποίους συζητούσαν, δεν ήταν ενημερωμένοι ούτε για τα αιτήματα της απεργίας, ούτε για τον σχετικό «φάκελο» του προβλήματος και αυτοσχεδίαζαν. Έτσι μπορεί να εξηγηθεί και η μεταστροφή των θέσεων του υπουργείου υπέρ των ιδιοκτητών των ιδιωτικών σχολείων. Κάποιοι απ' αυτούς επισκέφτηκαν τους αρμόδιους, απείλησαν ότι θα κλείσουν τα ιδιωτικά (από τα οποία ελάχιστα αποτελούν άρτιες εκπαιδευτικές μονάδες ή καλύτερες απλώς από τα Δημόσια) και αυτό ήταν αρκετό ώστε να ανατραπούν οι συμφωνίες με την ΟΙΕΛΕ και να κατηγορηθεί ως πολιτικά ύποπτος ένας κλάδος που ζητούσε την υλοποίηση των συμφωνημένων...

ΕΙΝΑΠ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Αν παρόλ' αυτά στην απεργία των ιδιωτικών εκπαιδευτικών αποδίδονται κάποια «στενά» συνδικαλιστικά κίνητρα, το παράδειγμα του νομοσχεδίου για την Υγεία και η απεργία της ΕΙΝΑΠ (Ένωση Ιατρών Νοσοκομείων Αθηνών Πειραιώς) βρίσκεται... υπεράνω πάσης υποψίας.

Εδώ πια δεν έχουμε να κάνουμε με την προβολή κάποιων αιτημάτων που είχε —για λόγους αντιπολίτευσης έστω— υποστηρίξει το ΠΑΣΟΚ.

Δεν πρόκειται περί «ωφελιμιστικών» επιδιώξεων, αλλά μάλλον για απεμπόληση οικονομικών και κοινωνικών προνομίων και φιλοδοξιών. Οι απεργοί ζητούν την κατάθεση του νομοσχεδίου για τον Εθνικό Φορέα Υγείας, την καθιέρωση του νοσοκομειακού γιατρού, ρυθμίσεις που όχι μόνο εξήγγειλε κάποτε, αλλά σχεδίασε το ίδιο το ΠΑΣΟΚ με την ευθύνη υπουργών και στελεχών του.

Παρουσιάζει κι εδώ εξαιρετικό ενδιαφέρον η όλη μεθοδολογία με την οποία το αρχικό νομοσχέδιο φαίνεται να παραπέμπεται στις καλές ενδες. Αντίδραση από τους οικονομικούς υπουργούς πράγματι υπήρξε, όχι όμως καθοριστική για την απόρριψη του νομοσχεδίου, όταν μάλιστα δεν είχε γίνει ακριβής προϋπολογισμός της δαπάνης για την υλοποίησή του. Έτσι μεγαλύτερο ρόλο φαίνεται ότι έπαιξαν οι κατ' ιδίαν διαμαρτυρίες μερικών εκ των προσωπικών μεγαλογιατρών του πρωθυπουργού, που δήλωσαν ότι «ακόμα και μεις, θα αναγκαστούμε να καταφύγουμε στο Εξωτερικό».

Αυτό ήταν αρκετό για τον παραμερισμό υπουργών και λοιπών μελετητών του ζητήματος, και από κει και πέρα τα πράγματα πήραν τη σειρά τους: σε σύσκεψη των ιατρών του ΠΑΣΟΚ, μια μέρα πριν από τη Γενική Συνέλευση του Ιατρικού Συλλόγου, δύο μέλη του ΕΓ, αφού κριτικάρισαν δεόντως τους συνδικαλιστές που επέμεναν, δήλωσαν ορθά-κοφτά ότι «ο Εθνικός Φορέας Υγείας, δεν πρόκειται να γίνει σ' αυτήν την τετραετία και πάρτε το απόφαση».

Έτσι αντί του αρχικού νομοσχεδίου που είχε καταρτισθεί, θα παρουσιασθεί άλλο που θα δίνει ένα «πλαίσιο» τόσο χαλαρό ώστε να γεμίσει μετά από τα παραδοσιακά «παράθυρα» των ελληνικών νομοθετικών τερατουργημάτων.

Αυτό που εδώ ενδιαφέρει είναι ότι από τη ρομαντική αλλά με καλές προθέσεις φάση του «εδώ και τώρα», περνάμε σ' αυτήν της επ' αόριστον αναβολής, κάτω από την πίεση κοινωνικών συμφερόντων, αποδεδειγμένα εχθρικών σε κάθε απόπειρα κοινωνικών προοδευτικών μεταρρυθμίσεων. Και σε έτος υγείας όλοι αυτοί που ζητούν την αλλαγή χαρακτηρίζονται σαν υπονομευτές ακόμα και της ... εθνικής πορείας της χώρας!!!

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική Ασφάλιση και Συνδικαλιστικό Κίνημα

της Ρούλας Κακλαμανάκη
Υφυπουργού κοινωνικών υπηρεσιών

Ότι κι αν πρόκειται να πει κανείς για την κοινωνική ασφάλιση, με όποιο θέμα της κι αν πρόκειται να καταπιαστεί είναι υποχρεωμένος να δώσει τη σημερινή εικόνα της, γιατί αποτελεί σημείο αναφοράς σε κάθε τοποθέτηση, σε κάθε εκτίμηση, σε κάθε προοπτική.

Πριν, όμως, προχωρήσω θα ήθελα, να εξηγήσω τους λόγους που μας οδήγησαν στο να καταπιαστούμε με το θέμα της σχέσης της κοινωνικής ασφάλισης με το συνδικαλιστικό κίνημα, σπάζοντας τους παραδοσιακούς φραγμούς, τη συνείδησή μας, όλων εμάς που υπηρετούμε την κοινωνική ασφάλιση και αναζητώντας το σημείο επαφής δυο επάλληλων κύκλων δραστηριότητας της πολιτείας και του συνδικαλιστικού κινήματος στους αντίστοιχους ρόλους. Να βρούμε τη βάση του δημιουργικού διαλόγου και να προσδιορίσουμε το μέτρο της συμμετοχής και της ευθύνης, το μέτρο της αντιπαράθεσης και της συμπάρταξης σε μια νέα διαδικασία τροποποίησης των αντιθέσεων και αλλαγής των δομών, στη βάση της εθνικής λαϊκής ενότητας που θέλει να επιδώκει η κυβέρνηση και ζητάνε οι εργαζόμενοι.

Δυο από τα βασικά εργαλεία του θεμελιακού στόχου, όπως είναι η κοινωνική απελευθέρωση και η ενεργοποίηση της λαϊκής συμμετοχής, βρίσκουνε πρόσφορο έδαφος στο χώρο των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Η κοινωνική ασφάλιση σ' ένα μεγάλο βαθμό και ως αφετηρία και ως εξέλιξη είναι προϊόν της συνδικαλιστικής δραστηριότητας των εργαζομένων.

Είχαμε πει σε προηγούμενη συνάντηση στα πλαίσια των πρώτων προκαταρκτικών σεμιναρίων πριν ένα χρόνο ότι:

Η σημερινή υφή της κοινωνικής ασφάλισης είναι το προϊόν μιας ελαττωματικής αφετηρίας και μιας παραμορφωτικής εξέλιξης στα πλαίσια των αντινομιών του καθεστώτος που σύρθηκε στην αναγνώριση της αναγκαιότητάς της και ότι η μέχρι τώρα πολιτική του κράτους για την Κοινωνική Ασφάλιση υπήρξε εμπειρική και περιπτωσιακή. Διαφορώθηκε χωρίς συγκεκριμένο πρόγραμμα και χωρίς αρχές, ως έκβαση μιας σκληρής αντιδικίας με την κρατική εξουσία.

Δίνοντας δε τα γενικά χαρακτηριστικά της σημερινής κατάστασης, είχαμε διαπιστώσει ότι υπάρχει προκλητική διαφοροποίηση (όχι τόσο κατά κλάδους εργαζομένων όσο κατά πρόσωπα ή κατηγορίες προσώπων) —οι κατακτήσεις των κλάδων δεν πρέπει να παίρνονται ως εύνοια—, υπερασφάλιση, υπερπαροχές, προσωπικές διατάξεις (παραασφαλιστικό καθεστώς) και παράλληλα ένα πλήθος ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι με βοηθήματα πείνας, βαριές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και άλλων ασφαλιστικών παροχών και αφάνταστες ταλαιπωρίες στη γραφειοκρατική διαδικασία.

Επίσης, ότι υπάρχουν εργαζόμενοι έξω από το κύκλωμα της κοινωνικής ασφάλισης, και άλλοι που εντάχθηκαν αρκετά καθυστερημένα, ώστε να δημιουργούνται προβλήματα τόσο γι' αυτούς, όσο και για την ισορροπία του συστήματος.

Και φυσικά, ότι για να βγει το σύστημα από το χάος των αντινομιών, υπάρχει άμεση ανάγκη μελέτης και προγραμματισμού μέτρων, οργάνωσης και αναμόρφωσης του όλου συστήματος.

Κάνοντας μια γενική εκτίμηση της παρούσας κατάστασης μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει αδυναμία προώθησης ριζικών λύσεων χωρίς την αλλαγή της δομής των κοινωνικών και των παραγωγικών σχέσεων από τις οποίες πηγάζει το τελικό αποτέλεσμα των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης θα λύνονται σταδιακά με την προώθηση των αλλαγών στις κοινωνικές και τις παραγωγικές σχέσεις από τις οποίες πηγάζουν.

Το κείμενο αυτό διαβάστηκε σε σεμινάριο που οργάνωσε το Υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων πάνω σε θέματα που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση.

Αυτό όμως, κατά κανένα τρόπο δεν μπορεί να αποτελέσει άλλοθι για τη σημερινή κατάσταση των κοινωνικών ασφαλίσεων, ούτε και μεταβίβαση ευθυνών για όσους ασχολούνται μ' αυτήν.

Είναι οι δυνατότητες που παρέχουν τα σημερινά περιθώρια για ποιοτικές παρεμβάσεις. Είναι η υποχρέωση στενής παρακολούθησης και συντονισμού με τις γενικές εξελίξεις στον τομέα των διαρθρωτικών αλλαγών, είναι η καλλιέργεια μιας νέας αντίληψης για την προβολή και τεκμηρίωση του κοινωνικά αναγκαίου και του πολιτικά εφικτού. Είναι η επαγρύπνηση κι η δράση στα πλαίσια της αυτόνομης προβολής τεκμηριωμένων αιτημάτων και της αιτιολογημένης ανταπόκρισης της πολιτείας στα πλαίσια των διακηρυγμένων αρχών και στόχων της πολιτικής βούλησης που εκφράζει.

Αλλά μια τέτοια διαδικασία διαρθρωτικών αλλαγών δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη λαϊκή συναίνεση, χωρίς τη γνώση και τη διαμόρφωση μιας λαϊκής βούλησης, που θα καθοδηγείται και θα προβάλλεται, μέσα από ένα γνήσιο μαζικό συνδικαλιστικό κίνημα απαλλαγμένο από τον πατεριναλιστικό του χαρακτήρα και τη συντεχνιακή του υφή.

Δεν πρόκειται να αναφερθούμε εδώ στο μεγάλο πρόβλημα της εξυγίανσης του συνδικαλιστικού κινήματος.

Θα σταθούμε πολύ συγκεκριμένα και πολύ ειδικά στο ρόλο του συνδικαλιστικού κινήματος για τη διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής στο χώρο των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Ένα ρόλο που είναι δοσμένος αυτός καθ'αυτός, αλλά δεν είναι σαφώς προσδιορισμένος και συνειδητοποιημένος αρκετά ούτε από τους ίδιους τους συνδικαλιστές, ούτε πολύ περισσότερο, από τα όργανα της διοίκησης.

Υπάρχει τώρα μια κατάσταση στην κοινωνική ασφάλιση που προβληματίζει. Υπάρχουν εδώ και χρόνια διάφορες διαπιστώσεις και ένα μπλοκάρισμα στη διαδικασία λύσεων, που ενώ προβάλλονται από πολλούς παρεμποδίζονται από άλλους τόσους για διάφορους γνωστούς και άγνωστους λόγους. Υπάρχει και μια ιδιαίτερη ευαισθησία. Οι ανισότητες είναι μεγάλες κι αδικαιολόγητες. Δεν είναι καν ανάλογες με τις γενικές ανισότητες, ούτε συμπίπτουν σε μια λογική βάση. Όλες οι αντινομίες του κόσμου έχουν εδώ μαζευτεί. Θα φαινόταν παράξενο αν έλεγα ότι τα βασικότερα προβλήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης θα λυθούν από τους ίδιους τους ασφαλισμένους.

Δεν μπορώ βεβαίως ν' αναφερθώ στα επιμέρους προβλήματα και να προτείνω λύσεις. Δεν είναι αυτό που εξετάζουμε αυτή τη στιγμή. Άλλωστε, στον ευαίσθητο αυτό χώρο, με τα συγκρουόμενα συμφέροντα, έστω και φαινομενικά σε μεγάλο βαθμό από κακή πληροφόρηση και έλλειψη διαλόγου, βρίσκόμαστε στην αναζήτηση των λύσεων, μέσα στα πλαίσια της ανάπτυξης των νέων κοινωνικών θεσμών και του νέου ρόλου του ελεύθερου μαζικού πολιτικοποιημένου και ανεξάρτητου συνδικαλιστικού κινήματος. Το μέγα θέμα της σχέσης του σ.κ. με την κοινωνική ασφάλιση μόλις τώρα αρχίζει να μπαίνει στη φυσιολογική του βάση, μια βάση θεμελιακή, αναπροσανατολισμένη στα πλαίσια του γενικού αναπροσανατολισμού των κοινωνικών διαδικασιών από τις οποίες προκύπτουν και εξελίσσονται τέτοιοι θεσμοί νομοτελειακοί, χωρίς τις παραμορφωτικές καταστάσεις από τις οποίες πέρασαν μέχρι τώρα.

Αν θελήσει κανείς να κάνει μια αναδρομή στην ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης, θα είναι σα να κάνει παράλληλα, μια αναδρομή στην ιστορία του συνδικαλιστικού κινήματος. Όχι βεβαίως γιατί κάθε περιστασιακή ή και πιο προγραμματισμένη ρύθμιση ταυτίζεται αναγκαστικά με την κλιμάκωση των λαϊκών αγώνων και την υιοθέτηση των λαϊκών αιτημάτων για κοινωνική ασφάλιση.

Έχουμε πάμπολες ρυθμίσεις, έξω απ' το πνεύμα και την πορεία του γνήσιου μαζικού συνδικαλιστικού κινήματος, είτε με τη μορφή της σκόπιμης παραχώρησης, είτε με τη μορφή της συντεχνιακής επιβο-

λής. Είναι η βαθύτερη σύνδεση και αλληλουχία που λειτούργησε, είτε με τη μορφή της κατάκτησης, είτε αντίθετα με τη μορφή της παροχής για πρόληψη και αποπροσανατολισμού στα πλαίσια της αντιδικίας, όπως είπαμε και πριν και της αναζήτησης μεθόδων ανακοπής της φυσιολογικής πορείας με προώθηση λύσεων από τα πάνω που αποτέλεσαν παγίδες για τους πολλούς και ευνόησαν λίγους.

Με φόντο τα ευρωπαϊκά και γενικά τα παγκόσμια δεδομένα της εποχής Bismark και στη συνέχεια του New deal και του national insurance που εξελίχθηκε με το σχέδιο Beveridge άρχισε να κάνει την εμφάνισή της και στην Ελλάδα η κοινωνική ασφάλιση. Από το 1853, είχε κιάλας ιδρυθεί το μετοχικό ταμείο στρατού. Ακολούθησε το μετοχικό ταμείο πολεμικού ναυτικού του 1856, ενώ στη συνέχεια το 1867 ιδρύθηκε το ταμείο συντάξεων της εθνικής τράπεζας, το 1906 το ταμείο των υπαλλήλων της τράπεζας αθηνών, το 1907 το ταμείο συντάξεων προσωπικού σιδηροδρόμων κτλ. Δεν είναι τυχαίο και αυτό πρέπει να μας προβληματίσει ιδιαίτερα, ότι οι παραχωρήσεις γίνονται ήδη «από την αυγή του νεότερου ελληνικού καπιταλισμού» στις πλέον προνομιούχες τάξεις.

Η ημερομηνία ίδρυσης των δυο πρώτων ταμείων, αν συγκριθεί με το 1936 έτος ίδρυσης του ΙΚΑ και κυρίως με τον τρόπο (σταδιακό και ελάχιστα αποτελεσματικό) λειτουργίας του, καθώς και με το 1961 έτος ίδρυσης του ΟΓΑ, μπορούν να βγούν πολλά συμπεράσματα σε σχέση με την εκμετάλλευση και την αστυνόμευση του εργατικού και αγροτικού κινήματος στη χώρα μας στα πλαίσια φυσικά του όλου πολιτικού κλίματος και των διαδικασιών οικονομικής ανάπτυξης που δεν του επέτρεψε να έχει περισσότερες κατακτήσεις.

Το 1861 ψηφίζεται ο Υ.Χ.Α.Θ', ο οποίος ορίζει τη λειτουργία του Ναυτικού απομαχικού ταμείου. Το αίτημα όμως της δημιουργίας του ΝΑΤ συναντάται στους αγώνες των ναυτεργατών από το 1830 ήδη, και ο νόμος είχε αποφασιστεί από τον Δεκέμβριο του 1836.

Χαρακτηριστικό είναι το ότι από τότε η εξουσία έβλεπε την κοινωνική ασφάλιση σαν μια πράξη παραχώρησης και όχι βαθιάς υποχρέωσης (για να μη πούμε το προωθημένο απόρροια των παραγωγικών και κοινωνικών διαδικασιών). Αναφέρω ένα μέρος από την έκθεση του Υπουργού των Ναυτικών της εποχής εκείνης που δείχνει ακριβώς αυτή την αντίληψη:

«Εκτός δε τούτου, ο γεωργός, ο ποιμήν, ο βουκόλος, ο χειρωναξ, εισφέρουν μεν τους φόρους, τελούσι τα τέλη, αλλ' εισφέρουν και τελούσι καλαμώνενοι τα πάτρια, συγκομίζοντες επί των οικείων. Απ' εναντίας ο ναύτης τρυγά την τε οικουμένην και την ασκήτον και περιτρεχών τα ξένα, θησαυρούς ξένους εισκομίζει εις την ιδίαν αυτού πατρίδα. Εν τούτοις όμως, της μεν γης ο εργάτης, κατά το έσχατον αυτού γήρας σώζει κτήμα τι ίδιον, εις δε τον ταλαίπωρον της θαλάσσης εργάτην, μετά βίον πλουστένακτον και πολυδακρυν περί την δύσιν των ημερών αυτού, ουδέν άλλο μένει ειμή ο κύρτος και το άγκιστρον, όπλα αχάριστα, εξ ων εξαρτάται ο υπόλοιπος αυτού βίος αβιώτος».

Τον ίδιο χρόνο ύστερα από απεργίες και στάσεις εργασίας ψηφίζεται ο νόμος ΧΣΤ' «περί μεταλλείων» που επέβαλε έναν ελάχιστο φόρο στο εξορυσσόμενο μέταλλο με σκοπό την περιθάλψη των εργατών και των οικογενειών τους σε περίπτωση δυστυχημάτων, και ο άλλος, ο νόμος ΧΝΒ' που ορίζει τη συνταξιοδότηση όσων πολιτικών υπαλλήλων που δεν υπάγονταν στα Μετοχικά Ταμεία Στρατού και Πολεμικού Ναυτικού.

Ένα άλλο δείγμα που φανερώνει ότι η άρχουσα τάξη δεν θεωρούσε την κοινωνική ασφάλιση πράξη υποχρέωσης αλλά φιλανθρωπίας είναι και το παρακάτω απόσπασμα από τον λόγο του Μεταξά, αμέσως μετά τη ψήφιση του νόμου για τη λειτουργία του ΙΚΑ:

«Αι κοινωνικαί ασφαλίσεις είναι ο κατ' εξοχήν φορεύς του υπέροχου αισθήματος της αλληλεγγύης, της θεμελιώδους αυτής αρχής, επί της οποίας στηρίζονται αι ηθικαί ανθρώπιναι κοινωνίαι και η ισχύς της πατρίδος. Από το αίσθημα της αλληλεγγύης που ανυψώνει ηθικώς τον άνθρωπον θα προέλθη η ειλικρινής συνεργασία εργατών και εργοδοτών, η αγάπη προς την εργασίαν, η βιομηχανική πρόοδος της χώρας και η ευημερία του συνόλου».

Σε σχέση με το ΙΚΑ που ιδρύθηκε στην περίοδο του Μεταξά, θα ήθελα να αναφερθώ σε μερικές σημειώσεις από το βιβλίο του δημοσιογράφου - συγγραφέα Σπύρου Λιναρδάτου «Η τετάρτη Αυγούστου».

«Χάρη στους αγώνες των εργαζομένων, το 1922 ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος για τις κοινωνικές ασφαλίσεις, ο 2868, με βάση τον οποίον ιδρύθηκαν ως το 1920 τα ταμεία ασφαλίσεως καπνεργατών, αρτεργατών, μυλεργατών, εφημεριδοπωλών, τυπογράφων και το Ταμείο Προνοίας Λιμενεργατών Πειραιώς. Από το 1929 μπαίνει σε νέο στάδιο η κίνηση

ΚΛΑΜΠΑΤΣΙΜΠΑΝΟΡΕΜΠΕΤΟΚΑΙΚΑΤΙΑΛΛΟΧΩΡΟΣ

«ΜΟΡΑΤΟΡΙΟΥΜ»

Λ. Κατσώνη 11 και Τέρμα Ιπποκράτους τηλ. 6423969

Ελάτε να σας περιποιηθούμε. Τα έχουμε όλα! Μέχρι φαί!...
Υ.Γ. ΑΥΣΤΗΡΩΣ απαγορεύομεν εντός της αιθούσης τας κάτωθι αξιόμειμπτους πράξεις: 1) Το σγκανίζειν. 2) Το τρώγειν καρπουζοπεπονοκοκοκυθοσπόρους. 3) Το ανορθώνει διά των οδόντων καρεκλοτράπεζας. 4) Το εκσφενδονίζειν Γ.Τ.Α (γνωστής ταυτότητος αντικείμενα) όπως μαχαίρας, δίσκους, ποτήρια μπίρας, και κάθε τι που ήθελε χρησιμοποιηθεί την επομένην διά την περιποίησίν σας. 5) Το εκκενώνειν, το επιτρέπειν, και κυρίως το διευκολύνειν την έξοδον εις βλαβερά ή μη αέρια εκ της στοματικής ή άλλης κοιλότητος και οπής. 6) Το στραγγαλίζειν 7) Το καρατομείν. 8) Το ανασκολοπίζειν, και πάσαν παρομοίαν πράξιν δυνάμεν να προκαλέσει δυσφορίαν τινά εις τον παρακείμενον συνδαιτημόνα σας.

«ΜΟΡΑΤΟΡΙΟΥΜ»

Το μαγαζί που διαφυλάττει ως κόρην οφθαλμού τα χρηστά σας ήθη!

ΚΟΛΕΤ ΝΤΟΟΥΛΙΝΓΚ

το σύνδρομο της Σταχτοπούτας

Μια και μοναδική ελπίδα υπάρχει για μας τις γυναίκες ν' απελευθερωθούμε πραγματικά· κι αυτή είναι να χειραφετηθούμε από μέσα. Η θεωρητική τοποθέτηση αυτού του διβλίου είναι πως η προσωπική, ψυχολογική εξάρτηση – η βαθιά επιθυμία μέσα μας ν' αναλάβουν οι άλλοι τη φροντίδα μας – είναι η κυριότερη δύναμη που κρατάει αιχμάλωτη τη γυναίκα σήμερα. Το ονομάζω αυτό «Σύνδρομο της Σταχτοπούτας» – ένα δίχτυ από απωθημένες στάσεις και φόβους που κρατάει τις γυναίκες σ' ένα είδος μισόφωτου, κάνοντάς τες να αποφεύγουν την πλήρη χρήση του μυαλού και της δημιουργικότητάς τους. Σαν την Σταχτοπούτα, οι γυναίκες περιμένουν κάτι εξωτερικό ν' αλλάξει τη ζωή τους.

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457

για τη γενίκευση της κοινωνικής ασφάλισης. Η Κυβέρνηση Βενιζέλου μετακαλεί ξένους ειδικούς για να υποδείξουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να οργανωθεί ο θεσμός. Με βάση τα πορίσματα των ξένων ειδικών και υπό τη συνεχή πίεση του εργατικού κινήματος, το 1932, η Κυβέρνηση Βενιζέλου ψηφίζει το νόμο 5733 περί κοινωνικών ασφαλίσεων. Ο νόμος όμως δεν εφαρμόστηκε, γιατί το Μάρτιο του 1933 έπεσε η κυβέρνηση Βενιζέλου. Το Λαϊκό Κόμμα που ανέβηκε στην εξουσία, ύστερα από πολλές συζητήσεις στη Βουλή και κινητοποιήσεις των εργαζομένων, ψήφισε, το Σεπτέμβριο του 1934, το νόμο 6298 «περί κοινωνικών ασφαλίσεων». Η εσωτερική αναταραχή που ακολούθησε (κίνημα 1935, πραξικόπημα Κονδύλη, παλινόρθωση κτλ.) είχε σαν αποτέλεσμα να καθυστερήσει η εφαρμογή του νόμου που, φυσικά, τον τορπιλλίζουν με κάθε τρόπο τα κεφαλαιοκρατικά συγκροτήματα. Το ΙΚΑ εγκαινιάστηκε τα τέλη του 1936, αλλά ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί στα τέλη του 1937 και πάλι, όμως, μόνο για την Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη. (Στις άλλες πόλεις άρχισε να επεκτείνεται από τα τέλη του 1938).

Οι κοινωνικές ασφαλίσεις λοιπόν, δεν ήταν προσφορά του Μεταξά προς τους εργαζόμενους, όπως τις παρουσίαζε η προπαγάνδα της δικτατορίας, αλλά κατάκτηση της ίδιας της εργατικής τάξης (και αποτέλεσμα της διαλεκτικής των πραγμάτων και του χρόνου). Αρκεί εδώ να σημειώσουμε πως και στην πανεργατική απεργία της 5ης Αυγούστου, που ο Μεταξάς χρησιμοποίησε την εξαγγελία και προετοιμασία της, σαν πρόσχημα για την κήρυξη της δικτατορίας, ένα από τα κυριότερα αιτήματα των Συνομοσπονδιών ήταν η εφαρμογή του νόμου για τις κοινωνικές ασφαλίσεις.

Το ΙΚΑ επί δικτατορίας δεν παρείχε ικανοποιητική ασφάλιση, παρά το ότι οι εργαζόμενοι πλήρωναν μεγάλες εισφορές. Οι συντάξεις ήταν πενιχρές, υπολογίζονται κατά μέσον όρο σε 800 δρχ. Αυτή ακριβώς η πενιχρότητα των συντάξεων κατά κύριο λόγο οδήγησε τους εργαζόμενους στο να ιδρύσουν ταμεία επικουρικής ασφαλίσεως. Και η περιθάλψη που παρείχε το ΙΚΑ επί δικτατορίας ήταν ανεπαρκέστατη. Αρκεί να σημειωθεί ότι, ενώ η φυματίωση μάλιστα πολλούς κλάδους εργαζομένων, η δικτατορία δεν ίδρυσε ούτε ένα Σανατόριο για τους εργάτες.

Στην περίοδο 1939-40, με το πρόσχημα της εθνικής άμυνας, η δικτατορία παρέσχε, με τη μορφή δανείων προς το κράτος, όλα τα αποθεματικά των ασφαλιστικών οργανισμών που έφταναν τα 850 εκατ. δρχ. από

τα οποία 500 εκατ. ήταν του ΙΚΑ».

Μια και μιλάμε όμως για εργατικό κίνημα, θα πρέπει πηγαίνοντας λίγο πίσω να σημειώσουμε τα πιο σημαντικά γεγονότα που έχουν σχέση και με τους αγώνες για κοινωνική ασφάλιση. Δεν είμαστε παρά η συνέχεια αυτών των αγώνων λαϊκών κινήματων και δεν θα πρέπει να τα ξεχνάμε.

Από το 1906 έχουμε τα πρώτα σοβαρά ξυπνήματα με τη μεγάλη απεργία του Λαυρίου (Λαυρεωτικά). Ας δούμε ένα μέρος από δημοσίευμα του Πετρανού*.

«Το σύνθημα που ρίχτηκε το χρόνο αυτό για την ίδρυση σωματείου η μάζα των μεταλλωρύχων το υποδέχτηκε μ' ενθουσιασμό τέτοιο, ώστε να γραφτούν αμέσως 5.000 εργάτες, που απ' αυτούς οι 3.200 να 'ναι εν τάξει. Πρώτος πρόεδρος εκλέγεται ο Σπυρίδωνας Γκούζαρης... Κι αμέσως αρχίζει μια κίνηση για τη διεκδίκηση των αμέσων αιτημάτων τους που οδηγεί τους μεταλλωρύχους το Μάρτη του 1906 στο ξέσπασμα μιας νέας απεργίας. Ζητούσαν την αύξηση του μεροκάματου, ταμείο συντάξεων, ιατρική περίθαλψη, στέγαση, προστασία από τα βουλιμέντα και δωρο».

Πιο πριν, το 1894 ήταν πρώτη φορά που γιορτάστηκε η εργατική Πρωτομαγιά στην Ελλάδα. Το ψήφισμα των σοσιαλιστών εργατών, στο Παναθηναϊκό Στάδιο αναφέρονταν σε αιτήματα ασφαλιστικά.

«Οι διεθνείς σοσιαλιστικά και οι εργάται Αθηνών - Πειραιώς

Προς την Κυβέρνησιν της Ελλάδος

Συνελθόντες σήμερον την 1ην Μαΐου του 1894 έτους, ημέραν Κυριακήν και ώραν 5ην μ.μ. πάντες οι διεθνείς Σοσιαλισταί και εν γένει πάντες οι υπό μισθόν ευρισκόμενοι και πάσχοντες εργάται Αθηνών - Πειραιώς, αποφασίζομεν και ψηφίζομεν τα εξής:

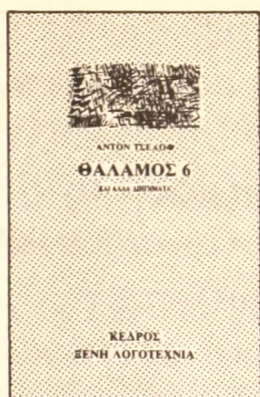
Οι εργάται να εργάζωνται επί 8 ώρας την ημέραν και ν' απαγορευθή η εργασία εις τους ανηλίκους.

Να απονέμεται σύνταξις εις τους εκ της εργασίας παθόντας και καταστάντας ανικάνους προς συντήρησιν εαυτών και της οικογενείας των». (Εφημερίδα του Κορομηλά, 2/5/1894)

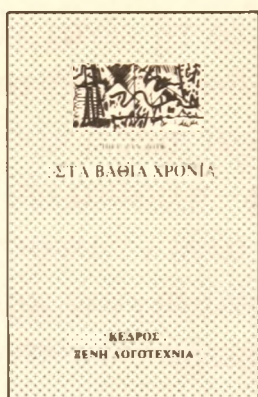
Το 1896 ο Στ. Καλλέργης ιδρυτικό μέλος του «σοσιαλιστικού συλλόγου» εκδίδει την εφημερίδα «Ο σοσιαλιστής» όπου διακηρύσσει και το πρόγραμμά του στο οποίο μαζί με τον σύλλογό του ζητούσε:

* (Ψευδώνυμο του δημοσιογράφου Ορφέα Οικονομίδη).

ΚΕΔΡΟΣ: ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

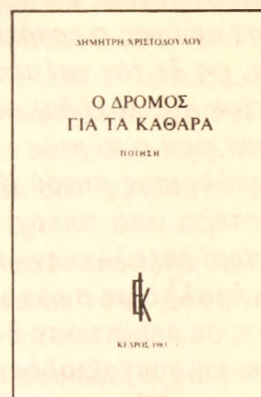
ANTON ΤΣΕΧΩΦ
ΘΑΛΑΜΟΣ 6
ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Μετάφραση: Μέλπω Αξιώτη

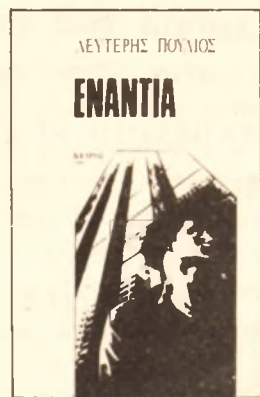
ΖΑΝ ΠΙΕΡ ΖΟΥΒ
ΣΤΑ ΒΑΘΙΑ ΧΡΟΝΙΑ
Μυθιστόρημα
Μετάφραση: Στρατής Τσίρκας

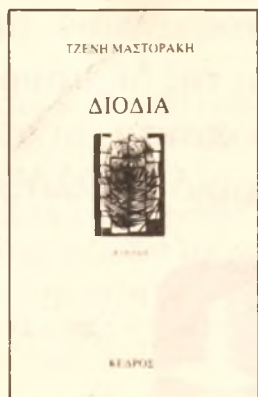
KIMON ΦΡΑΪΕΡ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ ΣΤΟΝ ΒΡΕΤΤΑΚΟ

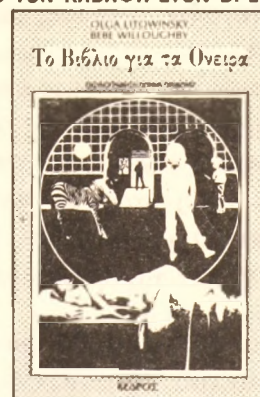
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΑΡΑ
Ποίηση

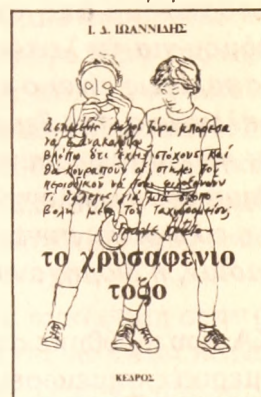
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ
ΕΝΑΝΤΙΑ
Ποιήματα

ΤΖΕΝΗ ΜΑΣΤΟΡΑΚΗ
ΔΙΟΔΙΑ
Ποιήματα

OLGA LITOWINSKY
BEBE WILLOUGHBY
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ

Ι.Δ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
ΤΟ ΧΡΥΣΑΦΕΝΙΟ ΤΟΞΟ
Μυθιστόρημα για μεγάλα παιδιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (πάροδος 'Ακαδημίας) - Τηλ. 36.15.783

«1) Κατάργησιν της ιδιοκτησίας και του κληρονομικού δικαιώματος.
2) Εξασφάλισιν τροφής, ενδυμασίας, κατοικίας, εκπαίδευσης και των λοιπών χρειωδών του βίου αντί εργασίας κατά τας δυνάμεις εκάστου.

3) Ένωσιν και αδελφοποίησιν πάντων των εθνών.

4) Απόλυτον ελευθερίαν του λόγου και της συνειδήσεως.

5) Συμμετοχήν πάντων των ατόμων εις τα τέρψεις, τα θέατρα και τας διασκεδάσεις των πόλεων και των εξοχών.

6) Προστασίαν των ανικάνων προς εργασίαν ασθενών και γερόντων».

Επίσης, το 1896, ο ίδιος ο Στ. Καλλέργης, στον «Σοσιαλιστή» προέβαλε τα παρακάτω αιτήματα:

«11) Ίδρυσης Ασύλου εν εκάστω Νομῷ προς συντήρησιν των ανικάνων προς εργασίαν γερόντων, τυφλών, λειπομελών (σακάτηδων) προς άρσιν της επαιτείας.

12) Αποκέντρωσις των εξουσιών, ανεξαρτησία των Δήμων και δικαστικά δικαιώματα των Δημοτικών Συμβούλων επί μικροδιαφορών των πελατών μέχρι του ποσού των 100 δραχμών.

13) Υποχρεώσεις πάντων των ιατρών διά νόμου να επισκέπτονται τους πτωχούς δωρεάν, τα δε φάρμακα να παρέχονται υπό του Δήμου και ορισμός εν γένει των επισκέψεων των ιατρών διά τους εν γένει ασθενείς εις το ανώτατον όριον των 4 δρχ.

14) Τα μεταλλεία, οι σιδηρόδρομοι, οι τροχιόδρομοι, οι ατμοπλοϊκαί εταιρίαι και πάσαι αι εταιρικαί εκμεταλλευτικαί εργασίαι να καταληφθώσιν υπό του κράτους» (διάβαζε να κρατικοποιηθούν).

Στην προκήρυξη του δολοφονημένου στο Κιλελέρ αγωνιστή της αγροτικής απελευθέρωσης Μαρίνου Αντύπα, μεταξύ 1900-1907 στη σοσιαλιστική εφημερίδα «Ανάστασις» αναφερόταν:

«Ζητούμεν νόμους προστατευτικούς διά τας εργαζόμενας τάξεις και προπάντως τας χειρωνακτικάς, νόμους περιορίζοντας τας εργασίμους ώρας, καθορίζοντας το ημερομίσθιον και ιδρύοντας ιδιαίτερα ταμεία συντάξεως διά τους καθισταμένους ανικάνους εργάτας είτε εκ της ηλικίας είτε εκ της ασθενείας, είτε εκ τραύματος. Νόμους εξασφαλίζοντας προστασίαν εις τας θυγατέρας και τα τέκνα των εργατικών τάξεων».

Στο καταστατικό του «Συνδέσμου εργατικών τάξεων Ελλάδος»: (1908) βρίσκουμε επίσης σχετικά αιτήματα!

«Η Πολιτεία εν τω μεταξύ οφείλει να νομοθετήσει συντάξεις διά τους υπερηλικίους εργάτας, ανώτατον όριον εργασίμων ωρών, ελάχιστον όριον ημερομισθίου, αποζημίωσιν των εργατών διά σωματικής βλάβας των και απαγόρευσιν υπερβολικής εργασίας παιδιών. Οφείλει επίσης η Πολιτεία να ευρίσκη εργασίαν διά τους στερουμένους τοιαύτης οργανίζουσα δημόσια έργα και θεσπίζουσα ασφαλιστικόν σύστημα κατά του κινδύνου της ανεργίας».

Το ίδιο και στο καταστατικό του «Σοσιαλιστικού Κέντρου Αθήνας» (1911):

«Την παροχήν της ιατρικής, της παιδείας και της δικαιοσύνης δωρεάν.

«Την σύστασιν μιας Εθνικής Ασφαλείας που θα φροντίζει για τις ασθένειες, τα δυστυχήματα, την ανικανότητα, τα γεράματα και την αεργία των εργατών,

«Την σύστασιν ενός δημοσίου γραφείου που θα βρίσκει δουλειά στους άεργους».

Παρ' όλα αυτά, πρέπει να μη μας διαφύγει ότι το εργατικό κίνημα και το αγροτικό, μη έχοντας κατασταλαγμένες απόψεις και αιτήματα, δεν κατάφερε πολλές φορές να πιέσει πρακτικά και αποτελεσματικά την άρχουσα τάξη. Δεν είχε δηλ. πάντα ξεκαθαρισμένους στόχους στο θέμα της κοινωνικής ασφάλισης κι αυτό έχει την αιτιολογία του. Δεν μπήκε από την αρχή στις προτεραιότητες λόγω των άμεσων προβλημάτων της εργατικής τάξης και των δυσκολιών μέσα από τις οποίες πέρασε την πολιτική τρομοκρατία, την μετανάστευση τα ζωτικά προβλήματα του μεροκάματου κτλ. που είχαν παγιδεύσει την σκέψη και τη δράση στο «δος ημίν σήμερον».

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί, χωρίς και να μπορεί τώρα να γίνει μια έστω και μικρή ανάλυση, το ότι όλα τα σωματεία και οι κινητοποιήσεις ξεκινούσαν πάντα από τα μεγάλα αστικά κέντρα Αθήνας, Πειραιά κτλ.

Ακόμη και τα σχέδια νόμου που υποβλήθηκαν (από την ΕΔΑ) στη Βουλή από το 1956-1961:

1. Για την αύξηση των συντάξεων των αναπήρων πολέμου.
2. Για την αύξηση των ημερομισθίων και των συντάξεων.
3. Για την προστασία της Ελληνικής παραγωγής.
4. Για την επικύρωση της υπ' αριθμ. 103 διεθνούς συμβάσεως της ΔΟΕ

σχετικά με την προστασία της μητρότητας.

5. Για την απονομή στους αγρότες συντάξεων γήρατος, ανικανότητας εργασίας και θανάτου, δείχνουν, αν εξαιρέσει κανείς το τελευταίο, μια σχετική έλλειψη φαντασίας και δημιουργικότητας και βαδίζουν πάνω σε τετριμένες διεκδικήσεις. Αυτό είναι σημαντικό, γιατί δείχνει και τις αδυναμίες της παραδοσιακής αριστεράς στην Ελλάδα να παίζει κάποιο ρόλο ιστορικό στη διαλεκτική πορεία του χρόνου και των πραγμάτων. Αδυναμίες βέβαια που δεν μπορεί να μη συγχωρήσει κανείς, αν λάβει υπόψη και τις αντικειμενικές δυσκολίες μέσα από τις οποίες πέρασε στα πλαίσια τρομερών διώξεων και γενικών λαθών μα που απλά είμαστε υποχρεωμένοι να τα σημειώνουμε για τη σημερινή μας στάση και για την ειλικρίνεια που οφείλουμε στις νέες γενιές.

Το ίδιο πρέπει να πούμε και για την ελάχιστη προσφορά στην υπηρεσία συνειδητοποίησης των εργαζόμενων πάνω στις κοινωνικοασφαλιστικές διεκδικήσεις τους την ιεράρχιση που αναφέραμε και πιο πάνω, ανάμεσα στα γενικά εργατικά αιτήματα. Ούτε καν μια ιστορική καταγραφή αυτών των διεκδικήσεων, ούτε μια υποτυπώδη ανάλυση που να φωτίζει αυτή την πορεία ενός αγώνα μέσα στο χρόνο. Και αυτό χωρίς να αποτελεί τη βασική αιτία, συνέτεινε αρκετά στη διαιώνιση αυτής της «βραδύτητας» των κατακτήσεων και κυρίως στην ποιοτική τους αποκρυστάλλωση.

Αντίθετα, η άρχουσα τάξη δημιούργησε ομίλους που ασχολούνται με την κοινωνική ασφάλιση, κυκλοφόρησε τόμους και περιοδικά, με σκοπό τον αποπροσανατολισμό των εργαζομένων από το πραγματικό νόημα των κοινωνικών ασφαλίσεων ή την προπαγάνδα των «αγαθοεργών» της προθέσεων.

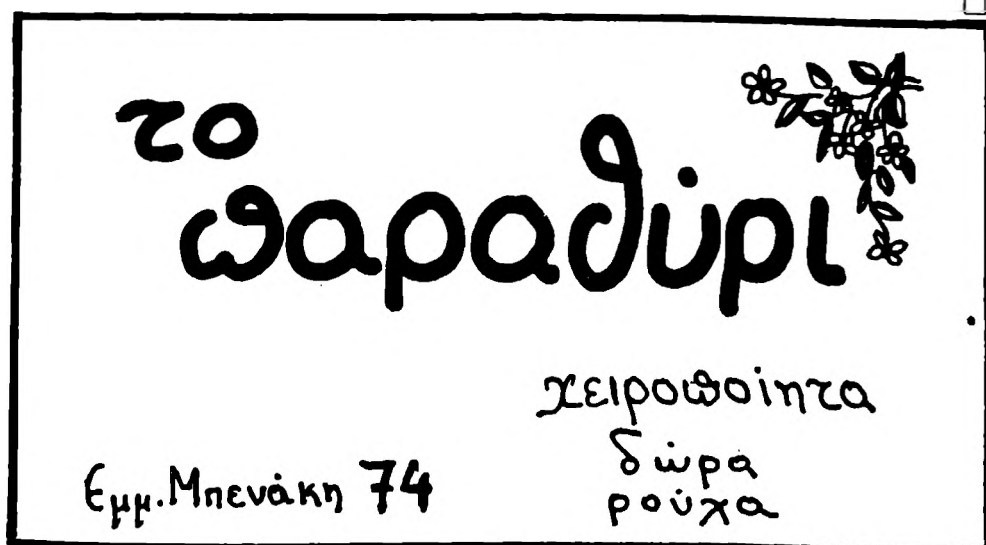
Χαρακτηριστικό είναι, ότι πουθενά όσο και αν ανατρέξουμε μέσα στο χρόνο, δεν συναντάμε προσπάθειες για ποιοτικές αλλαγές. Αντίθετα, συναντάμε την αντίδραση ορισμένων τάξεων, καθαρά συντεχνιακού χαρακτήρα. Αυτό έχει πολλές προεκτάσεις που πρέπει κάποτε να αναλυθούν σε ειδική εμπεριστατωμένη μελέτη.

Το συνδικαλιστικό κίνημα στην παρούσα φάση, σ' ένα μεγάλο βαθμό, επεξεργάζεται με ειλικρίνεια και προβάλλει απόψεις για θεσμικές αλλαγές που θα καλλιεργήσουν το έδαφος, για άμεσες λύσεις σε πιεστικά προβλήματα, χωρίς συντεχνιακό και οικονομίστικο χαρακτήρα, και θα ανοίξουν το δρόμο για ολοκληρωμένες λύσεις και ουσιαστικό ανέβασμα του επιπέδου των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Είγαι ανάγκη ωστόσο, να συνειδητοποιηθεί η σοβαρότητα του προβλήματος και να απαλλαγούμε όλοι από τις παραδοσιακές αντιλήψεις της αντιδικίας και της εχθρότητας του πολίτη που ζητάει χωρίς να ξέρει ακριβώς τι και των οργάνων της Πολιτείας που αρνούνται, χωρίς να ξέρουν ακριβώς γιατί.

Αυτή η συνάντηση έχει στόχο όχι την ταύτιση απόψεων και επιδιώξεων συνδικαλιστικού κινήματος και κρατικών φορέων της κοινωνικής ασφάλισης, στα πλαίσια της καταδικασμένης έννοιας του «πατερναλιστικού συνδικαλισμού», που άλλωστε είναι και μια από τις αιτίες της σημερινής κατάστασης της κοινωνικής ασφάλισης, αλλά της αποκατάστασης των σχέσεων στα πλαίσια διαλόγου με βάση τη συνισταμένη της ανάληψης ευθυνών στη διαμόρφωση των αιτημάτων και την εξάντληση των δυνατοτήτων ικανοποίησής τους.

Κυρίως είναι για να δοθεί η σημασία στον πρωταγωνιστικό ρόλο του συνδικαλιστικού κινήματος που εκφράζεται με προτάσεις και αιτήματα, αλλά και μέσα από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων με την συμμετοχή στα συμβούλια και τις επιτροπές, έναν ρόλο ανατροφοδότησης μέσα από τεκμηριωμένες διαδικασίες και επεξεργασμένες τοποθετήσεις που θα αποτελέσει τον μοχλό στη διαμόρφωση της νέας πολιτικής βούλησης και της μετατροπής της σε πολιτειακή πρακτική.

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

του Θ.Ε. Θεοδώρου

Απ' τις πιο σημαντικές διατάξεις του ν. 1264/1982 είναι αυτές που περιέχονται στο άρθρο 16, με το χαρακτηριστικό τίτλο «Δημοκρατία στους τόπους εργασίας».

Η παρ. 1 του άρθρου τούτου περιέχει δύο μέρη. Στο πρώτο επαναλαμβάνεται η Συνταγματική διάταξη του άρθρου 22 παρ. 1 για το δικαίωμα της εργασίας. Στο δεύτερο ρητά ορίζεται ότι:

«Οι εργαζόμενοι και οι συνδικαλιστικές τους οργανώσεις προστατεύονται κατά την άσκηση κ α θ ε συνδικαλιστικού δικαιώματος κ α ι στον τόπο εργασίας».

Δεδομένης της ελληνικής πρακτικής, όπου η συνδικαλιστική δράση και η άσκηση του συνδικαλιστικού δικαιώματος πραγματοποιούνται συνήθως (αν και μετά τη μεταπολίτευση η πρακτική αυτή άρχισε ν' αλλάζει) έξω απ' τους χώρους της δουλειάς, χάνοντας έτσι μεγάλο μέρος της σημασίας της, και δεδομένου επίσης —και κυρίως— ότι μέχρι πρόσφατα κράτος κι εργοδότες έκαναν το κάθε τι για να σταματάει η συνδικαλιστική δράση έξω απ' τον τόπο εργασίας, η αξία της διάταξης είναι σημαντική.

Απόσπασμα απ' το βιβλίο του Θ.Ε. Θεοδώρου «Συνδικαλιστικό δίκαιο» που θα εκδοθεί προσεχώς από τις εκδόσεις «Τολίδη».

Ο νόμος, εναρμονιζόμενος με τις Συνταγματικές διατάξεις —και τα πορίσματα της επιστήμης προστατεύει την άσκηση κ α θ ε συνδικαλιστικού δικαιώματος κ α ι στον τόπο εργασίας.

Έτσι, κάθε ενέργεια απ' αποιονδήποτε κι αν προέρχεται, που παρεμποδίζει ή αποσκοπεί να παρεμποδίσει την εν γένει συνδικαλιστική δράση μέσα στο χώρο δουλειάς είναι παράνομη. Και είναι τούτο σωστό γιατί ακριβώς σ' αυτό το χώρο προσφέρεται η εργατική δύναμη κι αναπτύσσει ο εργαζόμενος την ατομική και συλλογική του ζωή και δραστηριότητα και κατά συνέπεια πρέπει σ' αυτόν μέσα ν' αναπτύσσεται και η προστασία των δικαιωμάτων του, η συλλογική διαπάλη και η συνδικαλιστική δράση κι ο αγώνας.

Εκτός απ' τη γενική διάταξη της παρ. 1, η οποία θεμελιώνει πλήρες δικαίωμα για κάθε εν γένει συνδικαλιστική δραστηριότητα μέσα στους τόπους δουλειάς, ο ν. 1264 στις επόμενες παραγράφους του άρθρου 16 ρυθμίζει κι ορισμένα ειδικότερα και συγκεκριμένα δικαιώματα των συνδικαλιστικών οργανώσεων στους χώρους εργασίας. Πρέπει όμως να τονισθεί ότι τα δικαιώματα αυτά όχι μόνο δεν είναι τα μοναδικά, αφού γενικά κάθε τέτοιο δικαίωμα θεμελιώνεται στην παρ. 1 του άρθρου 16 αλλ' επιπλέον είναι δυνατό, σύμφωνα με το άρθρο 18 ν. 1264 (βλ. κατωτέρω), να επιτευχθεί η ευνοϊκότερη για τους εργαζόμενους ρύθμιση κι άλλων ειδικότερων δικαιωμάτων ή αυτών που αναφέρονται στις παρ. 2-7 του άρθρου 16.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 2-7:

- Τα σωματεία δικαιούνται να έχουν πίνακες ανακοινώσεων για τους σκοπούς τους στους τόπους εργασίας και σε χώρους που συμφωνούν ο εργοδότης και η διοίκηση του κάθε σωματείου (παρ. 2).

Ο νόμος αναφέρεται μόνο στα σωματεία. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι και οι λοιπές (ιδίως οι πρωτοβάθμιες) συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν έχουν αυτό το δικαίωμα, το οποίο θεμελιώνεται γενικότερα στην παρ. 1 του άρθρου 16, αλλά και στο άρθρο 23 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. κι άρθρο 18 ν. 1264).

Ο νόμος αναφέρεται σε περισσότερα από ένα «σωματεία» και σε περισσότερους από ένα «πίνακες». Απ' το νόμο, λοιπόν, όλα εν γένει τα σωματεία (εργοστασιακά, κλαδικά κτλ.) έχουν το δικαίωμα να διαθέτει το καθένα το δικό του πίνακα ανακοινώσεων, στην κατάλληλη θέση, κι αν χρειάζεται πρέπει να έχει και περισσότερους πίνακες. Ο αριθμός των πινάκων και η θέση που ο καθένας θα τοποθετηθεί έχουν σχέση με τη λειτουργικότητα του μέτρου, ώστε όλοι ανεξαιρέτα οι εργαζόμενοι, μέλη ή μη μέλη του σωματείου, να μπορούν να λαβαίνουν γνώση των ανακοινώσεων (όλων εν γένει).

Για το περιεχόμενο τους οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν έχουν καμιά υποχρέωση να ενημερώνουν τον εργοδότη ή δημόσια αρχή γιατί κάτι τέτοιο θα παραβίαζε, με τρόπο έντονο, τα δικαιώματα του άρθρου 16 ν. 1264 όσο και το συνδικαλιστικό δικαίωμα, καθώς και τις προστατευτικές διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 14 του Συντάγματος.

Οι τακτικές ή έκτακτες συνελεύσεις της πιο αντιπροσωπευτικής συνδικαλιστικής οργάνωσης συνέρχονται εκτός χρόνου απασχολήσης, σε κατάλληλο χώρο του τόπου εργασίας (αλλ' όχι σε χώρο παραγωγής). Ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να διαθέτει το χώρο τούτο εφόσον —αντικειμενικά— υπάρχει δυνατότητα κι εφόσον η επιχείρηση απασχολεί τουλάχιστον ογδόντα εργαζόμενους. Ο εργοδότης που έχει την παραπάνω υποχρέωση μπορεί εναλλακτικά να παραχωρήσει ή να μισθώσει κατάλληλο χώρο σε ακτίνα μέχρι χίλια μέτρα απ' τον τόπο εργασίας (παρ. 3). Σε καμιά περίπτωση δεν έχει δικαίωμα παρέμβασης στις συνελεύσεις, ούτε δικαίωμα να λαμβάνει απ' τα πριν γνώση της ημερήσιας διάταξης.

Η ρύθμιση αυτή συνιστά το ελάχιστο του συγκεκριμένου δικαιώματος και οι εργαζόμενοι μπορούν να πετύχουν πιο ευνοϊκή γι' αυτούς μεταρρύθμιση σύμφωνα με το άρθρο 18 ν. 1264.

Ο εργοδότης ή εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος του έχει την υποχρέωση να συναντάται με τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων μετά από αίτηση τους τουλάχιστο μια φορά το μήνα και να μεριμνά για την επίλυση των θεμάτων που απασχολούν τους εργαζόμενους ή την οργάνωσή τους (παρ. 4).

Η διάταξη προβλέπει ένα βασικό δικαίωμα των εργαζομένων, το δικαίωμα ν' ακούγονται απ' τον εργοδότη, και καθιερώνει γι' αυτόν δύο υποχρεώσεις, αφενός να συναντάται και ν' ακούει τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων, όλων χωρίς διάκριση και κάθε βαθμού, εφόσον το ζητήσουν και τουλάχιστο μια φορά το μήνα για κάθε οργάνωση που θα ζητήσει, αφετέρου δε να μεριμνά γι' την επίλυση των θεμάτων που απασχολούν τους εργαζόμενους ή την οργάνωσή τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 18 είναι δυνατή με τη συλλογική αυτονομία η ρύθμιση κι άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων και η δημιουργία εκείνων που χαρακτηρίζονται σαν δικαιώματα συμμετοχής των εργαζομένων στη λειτουργία ή τη διοίκηση των επιχειρήσεων.

- Ο εργοδότης που απασχολεί περισσότερους από εκατό εργαζόμενους έχει υποχρέωση, εφόσον του ζητηθεί και σύμφωνα με τις δυνατότητές του, να διαθέσει κατάλληλο χώρο για γραφείο στον τόπο εργασίας στη συνδικαλιστική οργάνωση της επιχείρησης που έχει τα περισσότερα μέλη (παρ. 5).

Η ρύθμιση αυτή του νόμου μπορεί να επεκταθεί και σ' άλλες οργανώσεις ή επιχειρήσεις με λιγότερους από εκατό εργαζόμενους και γενικά να βελτιωθεί, σύμφωνα με το άρθρο 18.

Η διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 16 αναφέρεται στις επιχειρησιακές εργοστασιακές (όχι κλαδικές) πρωτοβάθμιες οργανώσεις κάθε μορφής (και στις ενώσεις προσώπων) κι αν υπάρχουν περισσότερες από μία σ' εκείνη που έχει τα περισσότερα μέλη.

- Όλες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, κάθε μορφής και κάθε βαθμού, έχουν δικαίωμα να διανέμουν, χωρίς καμιά διάκριση ή περιορισμό, ανακοινώσεις τους μέσα στο χώρο εργασίας, εκτός του χρόνου απασχολήσης των εργαζομένων στους οποίους δίνονται (παρ. 6).

- Εκπρόσωποι του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης έχουν δικαίωμα να παραβρίσκονται κατά την επιθεώρηση που ενεργούν τ' αρμόδια όργανα του υπουργείου εργασίας και να κάνουν τις παρατηρήσεις τους. Αν υπάρχουν περισσότερα επιχειρησιακά ή εργοστασιακά σωματεία δικαιούνται να παραβρίσκονται και να κάνουν παρατηρήσεις εκπρόσωποι των διοικητικών συμβουλίων όλων των σωματείων. Αν δεν υπάρχει σωματείο πα-

ραβρίσκονται εκπρόσωποι του διοικητικού συμβουλίου του εργατικού κέντρου της περιοχής.

Εκπρόσωποι ένωσης προσώπων, τοπικού παραρτήματος συνδικαλιστικής οργάνωσης, κλαδικού σωματείου ή οργάνωσης δεύτερου ή τρίτου βαθμού δικαιούνται κατά τη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 1 να παραβρίσκονται και να κάνουν παρατηρήσεις εφόσον έχουν έννομο συμφέρον, ενώ για τα σωματεία της επιχείρησης ή το εργατικό κέντρο της περιοχής δεν απαιτείται ειδικά τούτο, γιατί τεκμαίρεται ότι υπάρχει.

Οι διατάξεις της παρ. 1 και των παρ. 2-6 του άρθρου 16 του ν. 1264 εφαρμόζονται και στο δημοσιονομικό κλάδο (άρθρο 30 παρ. 1 ν. 1264).

Το άρθρο 16 (όπως και τ' άρθρα 14 και 17) του ν. 1264 εισάγει δικαιώματα που σπάνε το πλαίσιο της παραδοσιακής σύμβασης εργασίας και δημιουργούν ένα δίκαιο που έχει πια ολότελα απομακρυνθεί απ' το αστικό που του έδωσε τις πρώτες βάσεις στήριξής του.

Επίσης το άρθρο 16 επιφέρει μεταβολή στο μέχρι τώρα καθεστώς στην επιχείρηση κι εκμετάλλευση. Απομένει στις ίδιες τις συνδικαλιστικές οργανώσεις ν' αγωνισθούν για να διευρύνουν τα δικαιώματα αυτά (και μαζί των άρθρων 14-15 και 17) και να θεσπίσουν καινούρια (όπως προβλέπει το άρθρο 18).

Συνδικαλισμός στο χώρο εργασίας ασκείται και με την εισπραξη των εισφορών στον τόπο της δουλειάς. Το άρθρο 6 του ν. 1264 παρέχει το δικαίωμα σ' όλες τις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις, ανεξάρτητα από αριθμό μελών, να εισπράττουν δικαιώματα εγγραφής, συνδρομής και γενικά τις εισφορές των μελών τους και μέσα στο χώρο εργασίας, εκτός χρόνου απασχόλησης.

Έχουν επίσης δικαίωμα να ζητούν απ' τον εργοδότη να παρακρατεί και να τους αποδίνει τις συνδικαλιστικές εισφορές. Σαν παρακρατούμενες εισφορές νοούνται οι τακτικές περιοδικές συνδρομές, καθώς και οι τυχόν έκτακτες. Δεν μπορεί να νοούνται το δικαίωμα εγγραφής αφού μετά την εγγραφή του εργαζόμενου στην οργάνωση έχει η τελευταία το δικαίωμα εισπραξης εισφορών, ούτε βέβαια η τυχόν εθελούσια εισφορά του μέλους.

Εξαιρετικά σημαντική είναι η διάταξη του άρθρου 18 του ν. 1264. Σύμφωνα μ' αυτήν:

«1. Οι διατάξεις των άρθρων 14, 15, 16, και 17 αποτελούν ελάχιστα συνδικαλιστικά δικαιώματα.

2. Ρυθμίσεις ευνοϊκότερες για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών που έχουν ήδη αποκτηθεί ή θα αποκτηθούν με συμφωνία μισθωτών και εργοδοτών ή με συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή διαιτητικές αποφάσεις υπερισχύουν».

Καθιερώνεται έτσι η αρχή της υπεροχής της περισσότερο ευνοϊκής για τους εργαζόμενους ρύθμισης και της υπερίσχυσης και των πριν απ' το νόμο ευνοϊκότερων ρυθμίσεων (κι όταν έχουν εισαχθεί, με έθιμο).

Ο νόμος τις ρυθμίσεις που εισήγαγε με τ' άρθρα 14, 15, 16, 17 τις όρισε σαν τα «ελάχιστα συνδικαλιστικά δικαιώματα». Οι ευνοϊκότερες ρυθμίσεις, είτε αυτές είχαν πραγματοποιηθεί πριν απ' αυτόν, είτε θα πραγματοποιηθούν στη συνέχεια, υπερισχύουν.

Το κυριότερο όμως είναι ότι η διάταξη αυτή περιέχει σημαντική αλλαγή στο μέχρι τώρα σύστημα των συλλογικών ρυθμίσεων.

Πρώτο· οι συλλογικές ρυθμίσεις είναι δυνατό να γίνονται όχι μόνο με συλλογικές συμβάσεις, αλλά και με απλές συμφωνίες εργαζομένων και εργοδοτών.

Δεύτερο· οι συμφωνίες αυτές δεν είναι αναγκαίο να συνάπτονται μόνο από συνδικαλιστικές οργανώσεις (με ή χωρίς νομική προσωπικότητα). Ο νόμος ορίζει «με συμφωνία μισθωτών κι εργοδοτών ή με συλλογικές συμβάσεις εργασίας...». Επομένως και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι άμεσα σαν σύνολο μιας επιχείρησης ή εκμετάλλευσης ή τμήματος ή ειδικότητας, μπορούν να συνάψουν συμφωνίες με ρυθμίσεις που έχουν γίνει δεκτές ύστερα από ψηφοφορίες των εργαζομένων και με θέσπιση γενικών αντικειμενικών κι απρόσωπων κανόνων. Επίσης εσωτερικά συμβούλια ή επιτροπές, με την προϋπόθεση ότι έχουν εκλεγεί δημοκρατικά κι εκπροσωπούν έτσι τους εργαζόμενους μιας επιχείρησης ή συγκεκριμένης εκμετάλλευσης ή ορισμένου τμήματος ή συνολικής κατηγορίας ή ειδικότητας εργαζομένων της επιχείρησης, μπορούν να συνάψουν συμφωνία με τον εργοδότη. Η εγκυρότητα της συμφωνίας εξαρτάται αφενός τόσο απ' το δημοκρατικό τρόπο εκλογής του

συμβουλίου ή της επιτροπής, όσο κι απ' την αποδοχή των ρυθμίσεων ύστερα από ψηφοφορία των εργαζομένων που αφορά κι αφετέρου απ' το αν μ' αυτές θεσπίζονται γενικοί αντικειμενικοί κι απρόσωποι κανόνες.

Συμφωνίες εργαζομένων κι εργοδοτών, σύμφωνα με το άρθρο 18, μπορούν επίσης να συνάπτονται οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, είτε έχουν, είτε όχι, νομική προσωπικότητα και στην περίπτωση αυτή πρέπει να ρυθμίζουν τα διάφορα θέματα με τρόπο αντικειμενικό και με κανόνες γενικούς κι απρόσωπους.

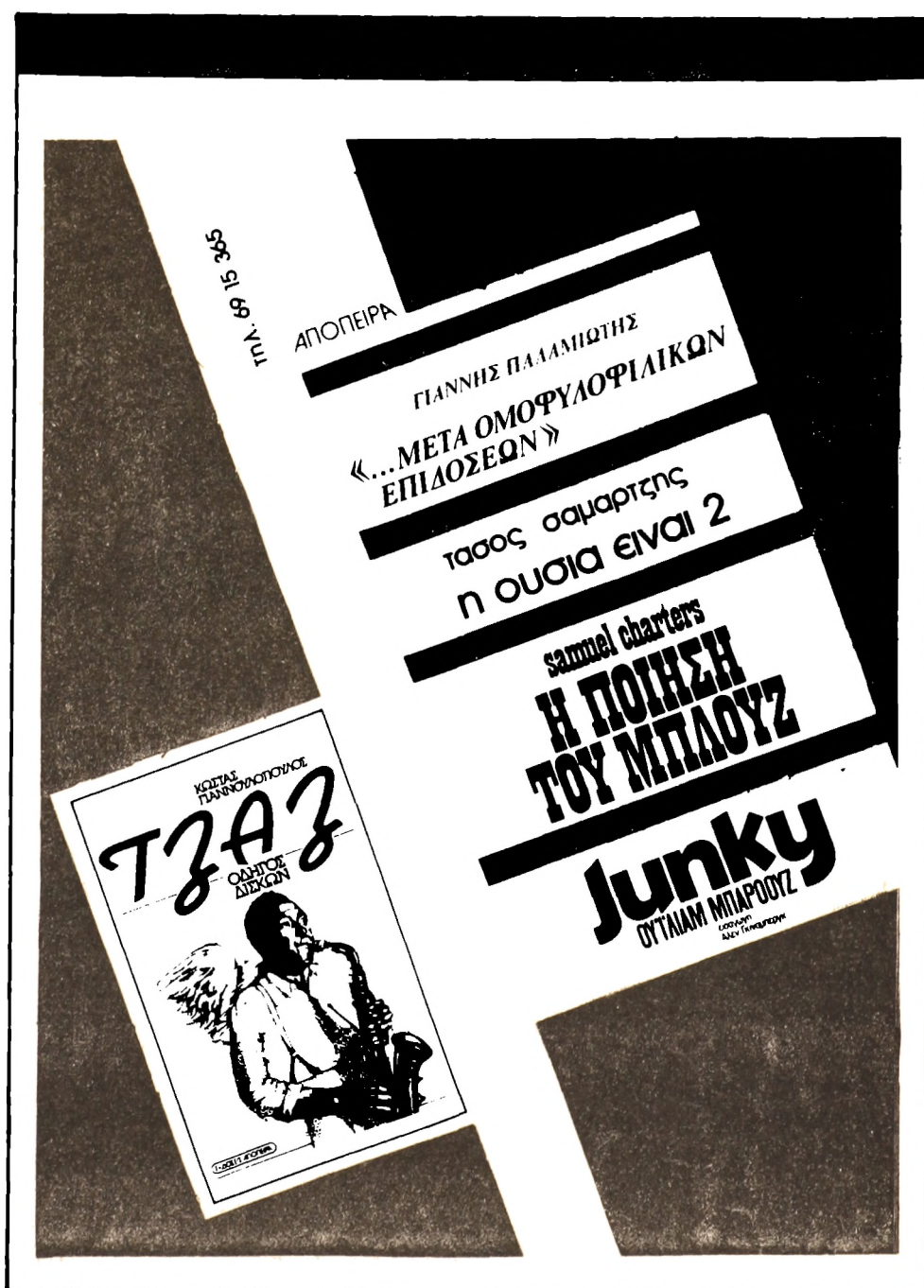
Όλες οι συμφωνίες που συνάπτονται σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 1264 μπορούν να περιέχουν όρους ενοχικούς και κανονιστικούς.

Τρίτο· ο νόμος, με το άρθρο 18 αναθέτει στους ίδιους τους εργαζόμενους και τις συνδικαλιστικές τους οργανώσεις, κάθε μορφής και βαθμού, την ικανότητα, αλλά και την υποχρέωση κι ευθύνη, την προσπάθεια και τον αγώνα, για την επαύξηση των δικαιωμάτων τους, τη θέσπιση νέων, την προστασία του δικαιώματος της εργασίας όλων των εργαζομένων, την πληρέστερη προάσπιση όλων των συνδικαλιστικών στελεχών (κι όχι μόνο των μελών της διοίκησης των οργανώσεων) και των ιδρυτικών μελών. Αποδίνεται έτσι και η σημασία που πρέπει στη συλλογική αυτονομία και τόσο οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας, όσο και οι λοιπές συμφωνίες, μπορούν —όπως και επιβάλλεται— να έχουν περιεχόμενο το οποίο ν' ανταποκρίνεται στις σημερινές συνθήκες κι ανάγκες.

Η ρύθμιση αυτή, η επαύξηση αλλά και η θέσπιση νέων δικαιωμάτων με συμφωνίες εργαζομένων κι εργοδοτών, με συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή διαιτητικές αποφάσεις, μπορεί να έχει χαρακτήρα τόσο ποσοτικό, όσο και ποιοτικό.

Το άρθρο 18 λοιπόν —όπως και το άρθρο 6 παρ. 2— επιφέρει και συμπλήρωση του ν. 3239 / 1955, διευρύνοντας σημαντικά —και ιδίως από ποιοτική άποψη— το περιεχόμενο των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των διαιτητικών αποφάσεων.

□

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ

του Νίκου Χριστοδουλάκη

ΤΟ 1983 φαίνεται πράγματι να είναι η χρονιά των μεγάλων αποφάσεων στον τομέα των εξοπλισμών. Όχι, όμως, αναγκαστικά προς την κατεύθυνση που επιδιώκει το κίνημα ειρήνης, παρ' όλο που έχει καταφέρει να συνεγείρει όσο ποτέ πριν την κοινή γνώμη για τον άμεσο κίνδυνο μιας πυρηνικής αναμέτρησης που δημιουργείται από την επέκταση των πυραυλικών οπλοστάσιων. Αλλά προς την ανάπτυξη νέων οπλικών συστημάτων και νέων πεδίων στρατιωτικής αναμέτρησης, που υπερβαίνουν πια τις παραδοσιακές διακρίσεις μεταξύ συμβατικών και μη συμβατικών όπλων καθώς και κάθε έννοια γεωγραφικής αναφοράς των πολεμικών επιχειρήσεων.

ΣΥΜΦΩΝΑ με τις πρόσφατες εξαγγελίες του προέδρου Ρήγκαν, οι ΗΠΑ ερευνούν, και ελπίζουν να κατέχουν σύντομα, τη δυνατότητα εναέριας προσβολής εχθρικών πυραύλων, με τη χρησιμοποίηση Λέιζερ και σωματιδιακών ακτίνων που θα εκτοξεύονται από δορυφόρους ή άλλους πλανητικούς σταθμούς του διαστήματος. Τα επιχειρήματα που συνοδεύουν αυτό το καινούριο δόγμα προσπαθούν να εκθειάσουν την αμυντική του διάσταση τον μη πυρηνικό χαρακτήρα του και το γεγονός ότι μεταθέτει την ενδεχόμενη αναμέτρηση στο διάστημα χωρίς να εμπλέκει ανθρώπινους πληθυσμούς.

ΕΙΝΑΙ γνωστό, βέβαια, ότι η διάκριση των όπλων σαν αμυντικών ή επιθετικών έχασε κάθε σημασία μετά την ανακάλυψη της πυριτιδας αφού η δυνατότητα ενός όπλου να προσβάλλει ένα άλλο όπλο σημαίνει αυτόματα ότι έχει εξίσου τη δυνατότητα να προσβάλλει και οποιαδήποτε άλλο στόχο, όχι μόνο στρατιωτικής φύσης. Ο αμυντικός ή επιθετικός χαρακτήρας ενός όπλου έχει να κάνει μόνο με τις προθέσεις χρησιμοποίησής του και δεν αποτελεί με κανένα τρόπο λειτουργική τεχνική ιδιότητα. Το σχέδιο προβλέπει τη δυνατότητα καταστροφής Διηπειρωτικών Βαλλιστικών Πυραύλων (ΔΗΒΠ) αφού θα έχουν ήδη εκτοξευθεί από τη Σοβιετική Ένωση και θα βρίσκονται «καθ' οδόν» για να πλήξουν αμερικανικούς στόχους σε κάποιο σημείο του πλανήτη.

ΠΕΡΑ από την αποτελεσματικότητα που θα έχει μια τέτοια ενέργεια κατά τη διάρκεια μιας «θερμής» πολεμικής σύγκρουσης, οι εμπνευστές του σχεδίου μιλούν και για τα οφέλη που προσδοκούν να επιφέρει στη σημερινή κατάσταση των «ψυχρών» αντιπαράθεσεων και εξοπλιστικών ανταγωνισμών. Σύμφωνα με τη λογική τους, η ΕΣΣΔ δεν θα πυροδοτήσει ποτέ ένα ολοσχερή πυρηνικό πόλεμο όταν ξέρει ότι οι ΗΠΑ είναι σε θέση να καταστρέψουν τους επιτιθέμενους πυραύλους με ακτίνες, χωρίς να έχουν ακόμα χρησιμοποιήσει τους δικούς τους, πράγμα που θα τους χάριζε αυτόματα ένα ανυπολόγιστο στρατηγικό πλεονέκτημα. Επίσης, συνεχίζουν, θα την αναγκάσει να ξανασκεφτεί την ρηιοδότηση επέκτασης του πυρηνικού της οπλοστασίου, αφού το περιθώριο της συγκριτικής υπεροχής των ΗΠΑ θα είναι τόσο μεγάλο που θα κάνει απέλπιδη κάθε προσπάθειά της να το κλείσει ποσοτικά. Έτσι θα γίνει πιο διαλλακτική στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, οι συμφωνίες μείωσης των σημερινών πυρηνικών όπλων θα γίνουν εφικτές και σεβαστές και η απαίτηση της δυτικής κοινής γνώμης για απομάκρυνση της πυρηνικής απειλής θα ικανοποιηθεί χωρίς να θυσιαστεί ούτε ένα μόριο από την ασφάλεια της Δύσης.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ μερικοί που θεώρησαν αυτό το νέο σενάριο μόνο σαν μια μελετημένη κίνηση αντιπερισπασμού στην κωλυσιεργία του Κογκρέσου να εγκρίνει τον γιγαντιαίο προϋπολογισμό (δύο ΤΡΙΣεκατομμύρια δολάρια) παραγωγής και εγκατάστασης των ΜΧ, που αποτελούν τη νέα γενιά ΔΗΒΠ. Όπως είναι γνωστό οι πύραυλοι ΜΧ ενώ διαθέτουν πρωτοφανή καταστροφική ισχύ και ακρίβεια βολής έχουν το μειονέκτημα ότι η στατική τους εγκατάσταση σε σιλό τσιμέντου τους αφήνει εκτεθειμένους σε μια ενδεχόμενη προσβολή από άλλους ΔΗΒΠ. Η πυκνή εγκατάστασή

τους, που προτάθηκε με το επιχείρημα ότι σε περίπτωση προσβολής τους θα δημιουργήσει συνθήκες καταστροφής των νέων επερχόμενων βλημάτων (το φαινόμενο «αδελφοκτονίας», όπως αποκλήθηκε) ενώ ταυτόχρονα κάνει πιθανή τη διατήρηση αρκετών ΜΧ ανέπαφων, δεν φαίνεται να έπεισε πολλούς για την επάρκειά της. Το Πεντάγωνο ανακοίνωσε έτσι μια άλλη ιδέα, για την εγκατάσταση «βοηθητικών ΔΗΒΠ», που θα έφεραν την κωδική ονομασία Β1-Β και θα χρησιμοποιούνται για την προφύλαξη των κυρίως ΔΗΒΠ. Σε διάστημα μιας εβδομάδας ο Ρήγκαν πρόσφερε και το νέο σενάριο του διαστημικού πολέμου σαν τη σίγουρη, «ασπίδα» ασφάλειας των ΔΗΒΠ, ελπίζοντας ότι μεταξύ άλλων αφαιρεί οριστικά και το κύριο επιχείρημα εναντίον των ΜΧ.

ΟΜΩΣ πρόκειται για κάτι παραπάνω από πολιτικό τέχνασμα, αν λάβει κανείς υπόψη του τις εντατικές προκαταρκτικές μελέτες που έγιναν πρόσφατα από «γεράκια ανωτάτου επιπέδου», που ερεύνησαν τις δυνατότητες της αμερικανικής τεχνολογίας να υλοποιήσει αυτή την επαγγελία. Στην ομάδα μελέτης περιλαμβάνονταν ο «πατέρας της υδρογονοβόμβας» Έντουαρντ Τέλλερ, ο φυσικός Τζ. Κήγουορθ, ο σύμβουλος Ε. Φρήμαν και ο πρώην υφυπουργός Άμυνας Ντ. Πάκαρντ, που όλοι τους είχαν πρωταγωνιστήσει σε προηγούμενα «άλματα» πυρηνικών εξοπλισμών και ήταν ευνοϊκά προδιατεθειμένοι για την υιοθέτηση μιας νέας γενιάς καταστροφικών όπλων. Στις αρχές του 1983 κατάληξαν στο συμπέρασμα ότι η στρατιωτική βιομηχανία των ΗΠΑ είναι σε θέση να κατασκευάσει τα διαπλανητικά οπλικά συστήματα τα προσεχή δεκαπέντε χρόνια. Ο ίδιος ο Ρήγκαν κάλεσε, με ιδιαίτερη έμφαση, τον επιστημονικό κόσμο σε ερευνητικό συναγερμό για την ταχύτατη υλοποίηση των σχεδίων του και παρ' όλο που αρκετοί κορυφαίοι επιστήμονες τα σχολίασαν σαν επικίνδυνα και παράλογα και κυκλοφόρησαν αμέσως ένα μανιφέστο εναντίον ενός τέτοιου προγράμματος, φαίνεται να έχει αρχίσει η χρηματοδότησή τους.

ΜΕΝΟΥΝ βέβαια οι διαμαρτυρίες αρκετών γερουσιαστών και οι περιδεείς αντιδράσεις όσων, μέσα ή έξω από τις ΗΠΑ, βλέπουν να εγκαινιάζεται μια νέα περίοδος ανεξέλεγκτων εξοπλισμών. Δεν αποτελεί όμως ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αμερικανικής διοίκησης, η ευαισθησία της απέναντι στο милитаристικό παραλογισμό, ώστε να δικαιούται κανείς να ελπίζει σε λογικότερες δευτερες σκέψεις. Αντίθετα μάλιστα...

ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ της «αμυντικής» φύσης των οπλικών συστημάτων ακτίνων είναι τόσο διάτρητα όσο και παλιά. Στην πρώτη περίοδο του ψυχρού πολέμου χρησιμοποιήθηκαν ακριβώς με τον ίδιο τρόπο για να δικαιολογήσουν την ανάπτυξη και επέκταση των πυρηνικών όπλων της εποχής εκείνης. Έλεγαν και τότε ότι ένα σαφές ποσοτικό και τεχνολογικό προβάδισμα της Δύσης, θα μπορούσε να αποτρέψει την ΕΣΣΔ από τον πειρασμό (sic) να επιτεθεί στην Ευρώπη ή τις ΗΠΑ και από τη διάθεση να ισοφαρίσει την ποιότητα και το μέγεθος της στρατιωτικής ισχύος. Είναι γνωστό τώρα πια το πόσο επικίνδυνο είναι αυτό το δόγμα «της επιδίωξης σαφούς υπεροχής». Οδήγησε σε μια τεράστια επέκταση των εξοπλισμών και αύξησε στο έπακρο την πιθανότητα μιας πυρηνικής αναμέτρησης.

ΚΑΙ ΤΟΤΕ τα πυρηνικά όπλα «διακρίνονταν» σε αμυντικά ή επιθετικά ανάλογα με το αν τα είχε η μια πλευρά ή η αντίπαλη. (Η ατομικές βόμβες εναντίον της Ιαπωνίας θεωρήθηκαν κι αυτές αμυντικές, γιατί απότρεπαν μια μεγαλύτερη κλιμάκωση του πολέμου, κτλ). Όταν το «διαφορικό πλεονέκτημα» στρατιωτικής υπεροχής κινδύνευε να μειωθεί, να εκλείψει ή πολύ περισσότερο να υπερκεραστεί από τους εξοπλισμούς της ΕΣΣΔ τότε καινούριοι, πιο τελειοποιημένοι εξοπλισμοί ετοιμάζονταν για να το διατηρήσουν ή να το επεκτείνουν.

ΕΝΑΣ απαράβατος κανόνας στον εξοπλιστικό ανταγωνισμό είναι ότι κάθε τεχνολογική τελειοποίηση σύντομα διεθνοποιείται και εισάγεται στα οπλικά συστήματα του αντιπάλου. Ο στόχος, λοιπόν, της διατήρησης της υπεροχής είναι ταυτόσημος με τον αδιάκοπο εκσυγχρονισμό και την αναζήτηση νέων όπλων. Έτσι, και μόνη η εξαγγελία των διαστημικών σηματοδότησε μια καινούρια εποχή όπου θα παραχθούν συνθετότερα, τελειότερα και περισσότερα μέσα καταστροφής. Σε λίγα χρόνια όταν η ΕΣΣΔ θά 'χει αποκτήσει μια ανάλογη δυνατότητα, τότε οι ΗΠΑ θα αρχίσουν να τα περιγράφουν σαν επιθετικά συστήματα και θα λανσάρουν ένα νέο σενάριο άμυνας του δυτικού κόσμου κ.ο.κ. Ούτε φυσικά πρόκειται να εγκαταλειφθούν τα πυρηνικά όπλα επειδή θα βρεθεί τρόπος πιθανής αναχαίτισής τους. Απλούστατα νέες έρευνες θα αρχίσουν για την ανακάλυψη πυρηνικών όπλων που δεν προσβάλλονται ή αντέχουν σε προσβολή από λέιζερ. Η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει φτάσει σε τεράστια επίπεδα σήμερα, που επιτρέπει την υλοποίηση αυτών των επιδιώξεων.

Ο ΜΗ ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ χαρακτήρας αυτών των διαστημικών εξοπλισμών δεν σημαίνει καθόλου ότι η καταστροφική ισχύς τους θα είναι μικρότερη ή ότι η χρήση τους θα είναι πιο περιορισμένη. Αφού ο προορισμός τους είναι η εναέρια αναχαίτιση των γιγαντιαίων ΔΗΒΠ (η ισχύς μιας πυρηνικής κεφαλής τους είναι της τάξεως των 2 εκατομμυρίων τόνων TNT) θα πρέπει η δέσμη των ακτίνων να διαθέτει συγκρίσιμη ισχύ και ίσως αρκετά μεγαλύτερη για την εξασφάλιση αποτελεσματικότερης αντιμετώπισης. Αν υποθεθεί ότι το σύστημα θα επαρκεί για την αχρήστευση ολόκληρου του αντίπαλου οπλοστάσιου (πράγμα προφανές για να μπορεί να δράσει «αποτρεπτικά») τότε μπορεί κανείς εύκολα να αναλογιστεί την έκταση και την ισχύ που θα πρέπει να έχει. Θα διαμορφωθεί έτσι άλλο ένα επίπεδο εξοπλισμών, πέρα από τα υπάρχοντα συμβατικά και πυρηνικά όπλα, που όχι μόνο δεν θα αποτελέσει εγγύηση για τη διατήρηση της «ισορροπίας του τρόμου», αλλά θα αυξάνει ακόμα περισσότερο την πιθανότητα σύγκρουσης. Γιατί ένας άλλος κανόνας στον ανταγωνισμό των εξοπλισμών, είναι ότι η ευστάθεια του συστήματος επηρεάζεται πάντοτε αρνητικά από την αύξηση του βαθμού πολυπλοκότητας. Για παράδειγμα θα αυξηθεί ακόμα περισσότερο η ήδη σοβαρή πιθανότητα ενός μοιραίου λάθους στο χειρισμό των οπλικών εγκαταστάσεων. Η δομή του στρατιωτικο-βιομηχανικού συμπλέγματος θα γίνει πολυπλοκότερη και θα είναι πιο «αυτόνομη» από την οποιαδήποτε πολιτική εξουσία που ενδεχόμενα θα ήθελε να την ελέγξει.

Ο ΤΡΟΠΟΣ που ανακοινώθηκε ο «αστρικός πόλεμος» από τον Ρήγκαν αποτελεί ένα μικρό παράδειγμα για το πως είναι δυνατόν να παίρνονται οι αποφάσεις σε τέτοιους τομείς: Όπως αναγράφηκε στον αμερικάνικο Τύπο, κανείς από την κυβέρνηση, τη Γερουσία ή τους γνωστούς συμβούλους δεν είχε υποπτευθεί τις επικείμενες εξαγγελίες. Όλη η προεργασία είχε επαφιεθεί στην άκρως απόρρητη επιτροπή, που αναφέρθηκε, και το κείμενο που εκφωνήθηκε στη συνέντευξη Τύπου είχε γραφτεί χωριστά από τον υπόλοιπο λόγο και ενσωματώθηκε ad hoc από τον ίδιο τον Ρήγκαν κατά την ομιλία του.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ επιχείρημα που συνοδεύει το σενάριο των μελλοντικών όπλων αναφέρεται στο ότι μεταθέτει την πιθανή σύγκρουση των υπερδυνάμεων στο διάστημα και αποτελεί έτσι πολύ μικρότερο κίνδυνο για την ανθρωπότητα. Το λιγότερο που θα μπορούσε κανείς να πει αμέσως εναντίον αυτής της σκέψης, είναι πως αποτελεί βάνανυση παραβίαση διακηρυγμένων διεθνών κανόνων η χρησιμοποίηση του διαστήματος για στρατιωτικούς σκοπούς. Αν και βέβαια ήταν κοινό μυστικό πως οι μέχρι τώρα διαστημικές έρευνες γίνονταν κυρίως με απώτερο σκοπό την ανακάλυψη νέων στρατηγικών όπλων και μεθόδων, είναι η πρώτη φορά που δηλώνεται η πρόθεση χρησιμοποίησης του εξωγήινου χώρου για πολεμικές επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας. Κάτι τέτοιο όχι μόνο δεν μεταθέτει τον κίνδυνο καταστροφής της γης, αλλά αντίθετα κάνει τον οποιοδήποτε γήινο στόχο πιο ευπρόσβλητο. Η σημερινή ταξινόμηση στόχων και πυραύλων σαν μικρού, μέσου και μεγάλου βεληνεκούς καταντά χωρίς σημασία αν τα όπλα τοποθετηθούν πάνω από τη γη και έχουν έτσι τη δυνατότητα να βάλλουν με ακρίβεια εναντίον οποιουδήποτε σημείου του πλανήτη, όπως ακριβώς οι δορυφόροι που βρίσκονται σήμερα σε τροχιά μπορούν να κατασκοπεύσουν με κατάλληλη ρύθμιση όποιο μέρος ενδιαφέρει τους αποστολείς τους.

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί το νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».
- Μιά μικρή δασή μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία και επίδραση από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για το παιδί.
- Έλατε να γνωριστούμε και να συζητήσουμε για το παιδί σας.

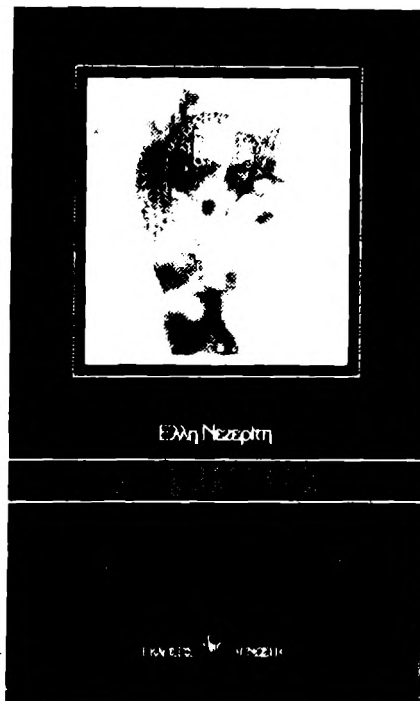
Γκόλφω Π. Εύθυμιου

Βαλαμώνας 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 – 3635419.

Τα βιβλία της «Γνώσης»

ΕΛΛΗ ΝΕΖΕΡΙΤΗ

ΚΑΚΤΟΙ

Πεζογράφημα

Αφού ακούτε
κάποιον
που φωνάζει
γοερά
μες στη νύχτα
γιατί
δεν ανοίγει
ένας
το παράθυρό του;
Θα τ' ανοίγα
εγώ
αν δεν ήμουν
αυτός
που φωνάζει...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

ΠΑΣΧΑΛΙΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Η λύση για σας μπορεί να βρίσκεται κοντά στην Αθήνα.
Ξενοδοχείο επιπλωμένων διαμερισμάτων Α' κατηγορίας
με πισίνα και σνακ - μπαρ στη Βάρκιζα.
"Ατμόσφαιρα οικογενειακή - τιμές γνωριμίας.

Apollonia hotel
apartments

ΝΑΞΟΥ 9 - ΒΑΡΚΙΖΑ Τηλ. 89.70.501 - 89.73.796-8

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Κεντρική Διάθεση: Αθ. Χρηστάκης
Μαυρομιχάλη 15 - Αθήνα
τηλ. 36.07.876 - 36.35.223

Μια μεγάλη, σύγχρονη,
 συνεπής ασφαλιστική εταιρία
 αγροτικών και γενικών
 ασφαλειών.
 Με δίκτυο εξυπηρέτησης
 απ' άκρη σ' άκρη στην Ελλάδα.
 Που προσφέρει τα κέρδη της σε
 αναπτυσσικούς, κοινωνικούς και
 πολιτιστικούς σκοπούς.

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ: Ζωής, Προσωπικών ατυχημάτων, Φωτιάς, Μεταφορών, Διαφόρων ατυχημάτων, Χαλαζιού, Κτηνασφάλειας, Αλιευτικών σκαφών, Αυτοκινήτων.

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Λεωφόρος Συγγρού 163 Τ.Θ. 140 Νέα Σμύρνη, Αθήνα.
 Τηλ. 952 4801 (20 γραμμές). Τελεξ. 22 3004 AGRO GR
 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Αθήνα, Καβάλα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Γιάννενα, Πάτρα, Ηράκλεια.
 ΔΙΚΤΥΟ Υποκαταστήματα και Πρακτορεία σε όλη την Ελλάδα.

ΑΥΤΟ όμως που πραγματικά θα μεταβληθεί με την υιοθέτηση των αστρικών όπλων θα είναι ο χαρακτήρας των πολεμικών συγκρούσεων. Στις μέχρι σήμερα στρατιωτικές αναμετρήσεις, ακόμα και στις πιο πολυαίμακτες και στις πιο απάνθρωπες, υπήρχε πάντα μια προσδιοριστική συμμετοχή του ανθρώπινου παράγοντα, είτε από την άποψη της χρησιμοποίησης ανθρώπινου δυναμικού στην προπαρασκευή και διεξαγωγή του πολέμου, είτε με την ύπαρξη ενός μάξιμουμ περιθωρίου ανθρώπινων απωλειών που έκανε φυσικά αδύνατη ή πολιτικά απαράδεκτη τη συνέχισή του και επέβαλε τον τερματισμό του.

ΕΧΟΥΝ γραφτεί πολλά (δες, π.χ. ΑΝΤΙ τχ. 186), για το πως αυτός ο ανθρώπινος παράγοντας περιορίζεται σε μια ενδεχόμενη πυρηνική σύγκρουση με την έννοια ότι ο μηχανισμός αποφάσεων είναι ολιγάριθμος και απροσπέλαστος, η συμμετοχή στη διεξαγωγή της περιορίζεται σε ένα στενό κύκλο χειριστών των ηλεκτρονικών εγκαταστάσεων και το περιθώριο «ανεκτών» απωλειών αυξάνει μέχρι τα όρια που επιτρέπουν τη διατήρηση του κοινωνικού σχηματισμού, προφανώς μεγαλύτερα από τα όρια διατήρησης μιας στρατιωτικής δύναμης συμβατικού τύπου. Δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πως οι τάσεις αυτές μεγεθύνονται ακόμα περισσότερο στο σενάριο του διαστημικού πολέμου. Η αλλαγή του «κλασικού» χαρακτήρα των συγκρούσεων με την εξαφάνιση του ανθρώπινου παράγοντα και τη μετατόπιση του πεδίου αναμέτρησης από την γη, σε μέρη και συνθήκες που υπερβαίνουν τη δυνατότητα σύλληψης και παρακολούθησης του μέσου ανθρώπου, δεν κάνει μόνο το κόστος μιας ενδεχόμενης σύγκρουσης απροσμέτρητο, αλλά πολλαπλασιάζει και τις πιθανότητες να συμβεί.

ΙΣΩΣ η πιο επίφοβη διάσταση του νέου πολεμικού σεναρίου είναι ότι, παρά τον μη ανθρώπινο χαρακτήρα του, δεν πρόκειται να συναντήσει άμεσα εκείνες τις μαζικές αντιδράσεις που θα του αφαιρούσαν αυτόματα κάθε δυνατότητα παραπέρα ανάπτυξης. Εκτός από τις διαμαρτυρίες των Κινημάτων Αφοπλισμού, των φιλικών τους πολιτικών οργανισμών και ορισμένων μειοψηφιών του επιστημονικού κόσμου στο υπόλοιπο μέρος της σύγχρονης αμερικάνικης κοινωνίας (και δυστυχώς όχι μόνο αυτής) υπάρχουν όλοι εκείνοι οι απαραίτητοι τεχνολογικοί και ιδεολογικοί παράγοντες, που μπορούν να εξασφαλίσουν την υλοποίησή του και ταυτόχρονα να αποσπάσουν την κοινωνική συναίνεση, που ακόμα χρειάζεται.

Ο ΟΣΚΑΡ Ουάιλντ έγραψε κάποτε ότι «ο πόλεμος θα συνεχίζει να γοητεύει τους ανθρώπους, όσο θα θεωρείται σαν μια εξαιρετική διαστροφή». Θα ήταν αφέλεια να πιστέψει κανείς ότι μετά από τόση πολύχρονη και συστηματική προσπάθεια επιβολής τρομοκρατικών προτύπων στην κοινωνική συμπεριφορά των ατόμων, η γοητεία της διαστροφής αυτής δεν αυξήθηκε. Τα φιλμ που δείχνουν καταστροφές ασύλληπτων διαστάσεων, τα μέσα επικοινωνίας που έχουν «απομυθοποιήσει» την βία της πραγματικότητας και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια που έκαναν προσιτή τη μαγεία ενός διαστημικού πολέμου, καλλιέργησαν σε μαζικές διαστάσεις την αδιαφορία απέναντι σε συμφορές που πλήττουν «άλλους» και ταυτόχρονα την έλξη προς το δέος της τυφλής δύναμης. Ο ίδιος ο πρόεδρος Ρήγκαν μιλώντας πρόσφατα σε φοιτητές στο Erseri Centre του Ορλάντο στη Φλόριντα είπε (όσο απίστευτα κι αν ηχούν) τα εξής:

«Τελευταία έμαθα κάτι πολύ ενδιαφέρον για τα παιχνίδια βίντεο. Πολλοί νεαροί έχουν αναπτύξει μια απίστευτη ικανότητα να συντονίζουν χέρια, μάτια και μυαλό παίζοντας αυτά τα παιχνίδια. Η Διοίκηση της Αεροπορίας πιστεύει πως αυτά τα παιδιά θα γίνουν άφθαστοι πιλότοι, όταν μια μέρα θα χειρίζονται τα αεροπλάνα μας».

Η ΠΑΡΑΠΑΝΩ διατύπωση δεν έχει μόνο κοινωνιολογικό ενδιαφέρον. Δείχνει ταυτόχρονα ότι οι τωρινοί στόχοι του ευρωπαϊκού και αμερικάνικου κινήματος αφοπλισμού, που αναφέρονται στη μείωση, την απομάκρυνση ή τη ματαίωση νέων πυρηνικών όπλων σκοπεύουν μόνο στην κορυφή του παγόβουνου. Για να έχουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα θα πρέπει να επιδιώκουν την αποδυνάμωση των ιδίων των δομών του милитарιστικού συμπλέγματος και όχι μόνο να ελαχιστοποιούν τις τελικές επιλογές του. Ο στρατηγικός αυτός εμπλουτισμός του ειρηνευτικού κινήματος αποτελεί σήμερα ένα από τα κύρια θέματα που αντιμετωπίζουν οι φορείς του, όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε σ' ένα επόμενο άρθρο.

ΤΖΩΡΤΖ ΜΠΕΡΝΑΡΝΤ ΣΩ

· Απαντα τα πεζά του

1. ΕΝΑΣ ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ
2. ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΚΑΣΕΛ ΜΠΑΪΡΟΝ
3. ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΟΥΣΕ ΤΟ ΘΕΟ
4. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΝΟΣ ΓΕΡΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗ
5. ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΓΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΪ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

"Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ τήν 'Ολυμπιακή στό έξωτερικό

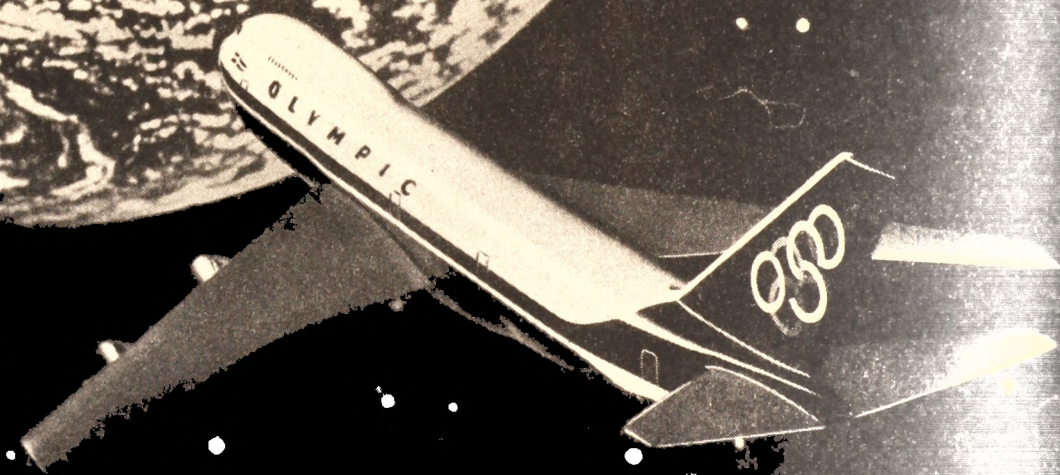
Ἡ 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αἰσθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ἡ ἑλληνική φιλοξενία σᾶς συνοδεύει παντοῦ.

Ἐπί πλέον, οἱ περισσότερες πτήσεις τῆς 'Ολυμπιακῆς, γίνονται χωρίς ἐνδιάμεσους σταθμούς. Γιά παράδειγμα, ἡ 'Ολυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Ὑόρκη. Ἐτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιά σύγχρονα ἀεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ἢ διακοπές, ὁ καθένας ἀπό τούς 28 προορισμούς μας, εἶναι ἓνας λόγος γιά νά πετάξετε μέ τήν 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία. Ἀλλά ὑπάρχει πάντα ἀκόμα ἓνας λόγος: ἡ εὐχαρίστηση ἀπό τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Δεν ψηφίζετε κάθε 4 χρόνια. Ψηφίζετε κάθε μέρα

(αν συμφωνείτε ότι «ψηφίζετε κάθε μέρα» απαντήστε στις ερωτήσεις μας)

Βοηθήστε μας να εκφράσουμε καλύτερα τή γνώμη σας.

Τό ΚΟΔΗΣΟ εκφράζει στην Ελλάδα την ιδεολογία του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, ενός σοσιαλισμού δοκιμασμένου και όχι πειραματικού. Είναι τό κόμμα του Ευρωπαϊκού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού στή χώρα μας. Τό ΚΟΔΗΣΟ συμμετέχει ενεργά στην πολιτική ζωή τής χώρας. Πιστεύει ότι οι αρχές του ταιριάζουν μέ τις πεποιθήσεις πάρα πολλών Ελλήνων. Τό ΚΟΔΗΣΟ βλέπει τό μέλλον άνοιχτό μπροστά του, γιατί αυτό είναι τό κόμμα, πού ή πολιτική του έναρμονίζεται μέ τις κατευθύνσεις τών κομμάτων, που επηρεάζουν και θά επηρεάζουν αποφασιστικά

τις εξελίξεις στην Ευρώπη. Βοηθήστε μας να δούμε αν συμφωνείτε μέ τις θέσεις μας για τά σημερινά πολιτικά πράγματα τής Ελλάδας. Απαντήστε μας, για να δούμε αν βαδίζουμε σωστά και για να δείτε αν οι απόψεις σας συμβαδίζουν μέ τά όσα πιστεύει τό ΚΟΔΗΣΟ. Είτε συμμερίζεσθε, είτε όχι τις θέσεις του ΚΟΔΗΣΟ, ή γνώμη σας θά μάς ήταν πολύ χρήσιμη. Πολιτική συμμετοχή δέν είναι μόνο ή κομματική συμμετοχή. Είναι, πρώτα απ' όλα, ή έκφραση ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ γνώμης. Καί ή απάντηση σας είναι συμμετοχή ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Εδω κολληστε
γραμμάτισημο

ΠΡΟΣ ΤΟ
ΚΟΜΜΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ
ΚΟΔΗΣΟ
(για τήν επιτροπή Έπικοινωνίας)
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ Τ.Τ. 143

Ποιά είναι ή δική σας γνώμη για τά πολιτικά πράγματα σήμερα στή χώρα μας;

Βάλτε απλώς ένα Χ στο τετραγωνάκι που αντιστοιχεί στο ΝΑΙ ή στο ΟΧΙ. Αυτό μόνο. Άλλα αυτό για μās (πιστεύουμε καί για σās) είναι πολύ σημαντικό.

1. Νομίζετε ότι τό κράτος είναι σήμερα πιό άξιόπιστο άπ' ό,τι έπί «Νέας Δημοκρατίας»;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
2. Πιστεύετε ότι σήμερα είναι λιγότερος ό κομματισμός στη δημόσια διοίκηση;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
3. Άλλαξε σήμερα σέ τίποτα ή γραφειοκρατία τής κρατικής μηχανής;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
4. Είναι σήμερα ή Τηλεόραση καί τό Ραδιόφωνο λιγότερο έξαρτημένα άπό τό κόμμα πού κυβερνά;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
5. Αισθάνεστε ότι έχετε σήμερα μεγαλύτερη συμμετοχή στην Τοπική Αυτοδιοίκηση;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
6. Πιστεύετε ότι ή σημερινή Κυβέρνηση, περισσότερο άπό τήν προηγούμενη, έχει πρόγραμμα καί σταθερή οικονομική πολιτική;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
7. Έπαψε νά υπάρχει σήμερα ή μονόπλευρη λιτότητα τής «Νέας Δημοκρατίας»;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
8. Γίνεται σήμερα διάλογος μέ τίς κοινωνικές τάξεις καί «άκούγονται» οί άπόψεις τους;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
9. Νομίζετε ότι οί συνδικαλιστικές καί συνεταιριστικές οργανώσεις είναι σήμερα πιό αυτόνομες καί λιγότερο έξαρτημένες άπό τήν κυβέρνηση καί τίς έπιρροές του κόμματος πού κυβερνά;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
10. Νομίζετε ότι τό ΠΑΣΟΚ είναι πιό δημοκρατικά συγκροτημένο άπό τή «Νέα Δημοκρατία»;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
11. Νομίζετε ότι μπορεί, χωρίς όλέθριες συνέπειες γιά τόν τόπο, άλλα νά εξαγγέλονται καί άλλα νά εφαρμόζονται;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
12. Νομίζετε ότι μπήκαμε σ' ένα δρόμο, πού σās κάνει νά νιώθετε σιγουριά γιά τό μέλλον τό δικό σας καί τών παιδιών σας;	ΝΑΙ	ΟΧΙ

Και ένα τελευταίο ερώτημα.

Τό ΚΟΔΗΣΟ πιστεύει ότι τό δίλημμα ΠΑΣΟΚ ἢ «Ν.Δ.» εἶναι τεχνητό. Ἄν συμμερίζεσθε αὐτή τή γνώμη νομίζετε ὅτι τό ΚΟΔΗΣΟ, τό Κόμμα τοῦ Δημοκρατικοῦ Σοσιαλισμοῦ, μπορεῖ νά ξεπεράσει αὐτό τό ψευτοδίλημμα καί νά διαδραματίσει οὐσιαστικό ρόλο στή διαμόρφωση τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων στήν Ἑλλάδα;

ΝΑΙ ☐

NAI ☐

OXI [

"Αν ναι, τί προτείνετε νά κάνει;

(γράφτε μας τί νομίζετε ότι πρέπει να κάνουμε. *Αν δέν φτάνει ό χώρος, χρησιμοποιείστε Ένα άπλό, άσπρο χαρτί).

[illegible]

Πώς να **μ**ας στείλετε τίς απαντήσεις σας

Συμπληρώστε τίς απαντήσεις στο έντυπο, διπλώστε το και ταχυδρομήστε το
στη διεύθυνση: ΚΟΔΗΣΟ, Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ τηλ. 3600724-8

Γνωρίστε τὸ ΚΟΔΗΣΟ

Γνωρίστε τὸ ΚΟΔΗΣΟ, τὸ σύγχρονο κόμμα, πού
προτείνει ἕνα πραγματικά νέο τρόπο ζωῆς, μέ λύσεις
πραγματοποιήσιμες. Τὸ ΚΟΔΗΣΟ δέν ἐξαρτᾶται ἀπὸ
κανέναν καί ἀπὸ πουθενά.

Δέν ἀλλάζει θέσεις.

Δίνει στοὺς ὁπαδούς του τὴν ὑπερηφάνεια ὅτι
ἀκολουθοῦν ἕνα κόμμα δυναμικό, δίκαιο,
ἀσυμβίβαστο.

Τὰ γραφεῖα τοῦ ΚΟΔΗΣΟ, Μαυρομιχάλη 9, εἶναι
ἀνοιχτά γιὰ ὅλους.

Οἱ Τοπικές Ὄργανώσεις του ἐπίσης.
Γνωρίστε τὸ ΚΟΔΗΣΟ

Ἡ χώρα δέν ὁδηγεῖται πουθενά μέ τίς μετωπικές
συγκρούσεις καί μέ ἀπατηλά σχήματα καί
παλαιοκομματικές συγκολλήσεις χωρίς ἀρχές καί
προγράμματα. Ἡ λύση θά προέλθει ἀπὸ κυβέρνηση
συνεργασίας πάνω σέ συμφωνημένο πρόγραμμα. Ἡ
ἐνεργός καί βαρύνουσα συμμετοχή τοῦ ΚΟΔΗΣΟ, πού εἶναι
γνήσια ἀνανεωτική καί προοδευτική δύναμη, ἀποτελεῖ
ἐγγύηση γιὰ μιά νέα ἐθνική πορεία.

Γιάγκος Πεσμαζόγλου

ΚΟΔΗΣΟ

Ὁ ἡλέξη

ἑλληνικὴ καὶ ξένη λογοτεχνία

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ: Τό Σύνταγμα τῆς Ἡδονῆς * Ἐνδύματα
(δύο ἀνέκδοτα πεζὰ ποιήματα καὶ ἓνα κείμενο γιὰ Τά Εἶδωλα τοῦ Ροῖδου
παρουσιασμένα καὶ σχολιασμένα ἀπὸ τὸν Γ. Π. Σαββίδη)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ: Ὑστερόγραφο στὴ δοκιμὴ «Κ. Π. Καβάφης, Θ. Σ. Ἐλιοτ· παράλληλοι»
(ἀνέκδοτο κείμενο)

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ *
ΚΑΙΗ ΤΣΙΤΣΕΛΗ *
ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ *
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ *
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗΣ *
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΝΙΗΛ *
ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ *
ΑΘΗΝΑ ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ *
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΣΣΟΣ *
ΜΑΝΟΛΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ *
ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ *
ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΛΗ *
ΜΑΡΙΑ ΑΛΚΑΙΟΥ *
ΠΙΕΡ ΜΠΕΡΑΝΖΕ *
ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΔΗΣ *
ΝΙΚΟΣ Β. ΛΑΔΑΣ *
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ *
ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ *
ΛΟΥΚΑΣ ΚΟΥΣΟΥΛΑΣ *
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΟΝΤΑΚΗΣ *
ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ *
ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΣΚΑΡΤΣΗΣ *
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΑΓΓΕΛΑΚΗ-ΡΟΥΚ *

* Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ
* ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΕΝΑΚΟΣ
* ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
* ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
* ΓΙΩΡΓΟΣ Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ
* ΕΚΤΩΡ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΣ
* ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΟΥΝ
* ΑΡΗΣ ΔΙΚΤΑΙΟΣ
* ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΑΡΑΝΙΤΣΗΣ
* ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ
* ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΩΛΗΣ
* ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΡΚΙΔΗΣ
* ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΕΡΑΚΛΗΣ
* ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΠΠΟΥΡΑΣ
* ΘΑΝΑΣΗΣ Θ. ΝΙΑΡΧΟΣ
* ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ
* ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ
* ΖΕΦΗ ΔΑΡΑΚΗ
* ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ
* ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ
* ΤΑΣΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ
* ΚΙΜΩΝ ΦΡΑΙΕΡ
* ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

Κ. Π. Καβάφης

α φ ι ε ρ ω μ α

ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΙΝΟΥ ΑΡΓΥΡΑΚΗ, ΝΙΚΟΥ ΓΙΑΛΟΥΡΗ, ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ,
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΙΣΑΡΗ, ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΡΑ, ΝΙΚΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΑΥΡΟΙΔΗ,
ΚΩΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΕΛΛΗ, ΠΑΥΛΟΥ ΜΟΣΧΙΔΗ, ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΥΤΑΡΑ,
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΠΑ, ΦΑΙΔΩΝΑ ΠΑΤΡΙΚΑΛΑΚΙ, ΣΩΤΗΡΗ ΣΟΡΟΓΚΑ, ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ,
ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΑΡΟΥΧΗ, ΣΑΒΒΑ ΧΑΡΑΤΣΙΔΗ, Ν. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ-ΓΚΙΚΑ, ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΟΠΑΙΔΗ

Το νέο ποινικό νομοσχέδιο

του υπουργού Δικαιοσύνης, καθηγητή Γ. Α. ΜΑΓΚΑΚΗ

Το άρθρο του υπουργού Δικαιοσύνης καθηγητή Γ. Α. Μαγκάκη που ακολουθεί απαντά στην ανάλυση του συνεργάτη μας Στέλιου Κούλογλου που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος με τίτλο «Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα για αστυνομικούς και νοικοκυραίους».

Οι αναγνώστες του ANTI δικαιούνται να έχουν πάντα πλήρη και σωστή πληροφόρηση. Η κριτική που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στο ANTI, σχετικά με το ποινικό νομοσχέδιο που εκκρεμεί στη Βουλή, δεν αποδίδει ούτε στο ελάχιστο την πραγματικότητα και εξαφανίζει κυριολεκτικά το δημοκρατικό χαρακτήρα του νομοσχεδίου.

Για να σχηματίσει ο αναγνώστης του ANTI μόνος του τη γνώμη του παραθέτουμε τα κυριότερα σημεία του νομοσχεδίου:

1. Αναμορφώνονται βαθιά δημοκρατικά οι διατάξεις περί εσχάτης προδοσίας. Με την αναμόρφωση των διατάξεων που αφορούν το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας ικανοποιούνται δύο αιτήματα ύψιστης σημασίας για την ποινική θωράκιση της λαϊκής κυριαρχίας από επίδοξους σφετεριστές: Το πρώτο αίτημα όλων ανεξαιρέτως των δημοκρατικών δυνάμεων είναι να αποσυνδεθεί η ποινική προστασία της δημοκρατίας από την προστασία στενά των εξουσιών μόνο του Αρχηγού του Κράτους, όπως προβλέπει το ισχύον δίκαιο που διαπνέεται από γνήσιο μοναρχικό πνεύμα. Τώρα με τη νέα διάταξη προστατεύεται το δημοκρατικό πολίτευμα που στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία και μάλιστα όχι σε μια αφηρημένη μεταφυσική διάσταση, αλλά στους συγκεκριμένους και ζωτικούς θεσμούς που το στηρίζουν.

Το δεύτερο αίτημα είναι ο ρητός χαρακτηρισμός του εγκλήματος της εσχάτης προδοσίας ως εγκλήματος διαρκούς. Ο χαρακτηρισμός αυτός προσδίδει ποινική απαξία σε κάθε πράξη συμμετοχής τόσο στην κατάλυση όσο και στην άσκηση της παράνομης εξουσίας. (Υπουργοί, νομάρχες, δήμαρχοι κτλ.). Επειδή όμως από νομική άποψη συμμετοχή στην άσκηση της εξουσίας έχει και ο τελευταίος υπάλληλος χρειάστηκε με ρητή διάταξη να περιοριστεί ο κύκλος των συμμετεχόντων μόνο σ' αυτούς από τους δημόσιους υπαλλήλους που παρέμειναν στις

θέσεις τους για να στηρίζουν το παράνομο καθεστώς. Από τις χιλιάδες τους άλλους που παρέμειναν στη θέση τους για τη συνέχιση της λειτουργίας των στενά νοουμένων διοικητικών λειτουργιών του κράτους κανείς λογικός άνθρωπος δεν διανοήθηκε ποτέ να τους ζητήσει ποινικές ευθύνες. Αυτή την τεράστια πρόοδο ο σχολιαστής του ANTI την απέδωσε στην τάχα πρόθεσή μας να «αμνηστεύσω» χουντικούς συμβούλους που έβγαλαν το ψωμί τους σαν θεωρητικοί της δικτατορίας.

2. Ο νόμος 774/78, ο λεγόμενος «αντιτρομοκρατικός», που στην πραγματικότητα ήταν ακριβώς το αντίθετο, καταργείται χωρίς να αντικαθίσταται με καμία άλλη διάταξη. Ο νόμος αυτός ήταν περιττός, γιατί οι ισχύουσες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα αντιμετωπίζουν ικανοποιητικά την εγκληματικότητα, αλλά συνάμα ήταν και επικίνδυνος, γιατί μπορούσε να διώξει το πολιτικό φρόνημα.

3. Εκδημοκρατικοποιούνται απόλυτα οι διατάξεις για την «αντίσταση κατά της αρχής» και την «περιύβριση αρχής».

Η απάντηση που δίνουμε με την αναμόρφωση των διατάξεων που αφορούν τα δυο αυτά εγκλήματα είναι βαθύτατα δημοκρατική και τολμώ να πω πως είναι τόσο δημοκρατική ώστε θα αποτελέσει διεθνές νομικό προηγούμενο.

α. Η αντίσταση κατά της αρχής αποβάλλει πλήρως το χαρακτήρα του ιδιώνυμου εγκλήματος. Επιτρέπεται σε κάθε περίπτωση η μετατροπή και η αναστολή της ποινής, ρυθμίσεις που αυτές ακριβώς τις είχαμε όλοι κατακρίνει και που προσέδιδαν στη σχετική διάταξη τον απαράδεκτο δρακόντειο χαρακτήρα της.

β. Η περιύβριση κατά της αρχής τροποποιείται βαθιά και μεταβάλλει ριζικά χαρακτήρα. Αναφέρεται μόνο απρόσωπα στους θεσμούς και ορίζεται μάλιστα ρητά ότι η κριτική τους ουδέποτε συνιστά περιύβριση.

Ειδικότερα με τη νέα διάταξη ποτέ δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της περιύβρισης αρχής όταν η ύβρις αφορά άμεσα ή έμ-

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ... ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ ΑΔΙΝΑ

ΕΣΑΡΧΕΙΑ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΣ ΚΑΝΤΙΟΥ
ΕΛΛΑΣ

ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΛΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΣΑΥ
ΑΝΙΧΤΕ
ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ'ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εξακολουθήσει
να εξυπηρετεί
ταυς ιδιοκτήτες
μέ την ίδια
βονέπεια και
φιλική διάθεση
όπως και παλιά

Ενας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και
Ενας Ηλεκτρολόγος-Ηλεκτρονικός
είναι περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο STEREO και τα
λεφτά σας να πιάσουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ.

μεσα σε προσωπικούς φορείς. Σ' αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει ο ίδιος ο θιγόμενος να προκαλέσει τη διώξη του δράστη όπως κάθε θιγόμενος πολίτης.

Απαιτείται αυτή η απόλυτα απρόσωπη περιύβριση να είναι τόσο σοβαρή ώστε να «κλονίζεται το κύρος της αρχής». Η απλή λοιδωρία, το σκληρό χιούμορ, κτλ., ουδέποτε αποτελούν περιύβριση. Μετά από τη ρύθμιση αυτή όποιος θίξει την τιμή δημόσιων λειτουργών θα διωχθεί μόνο αν ο θιγόμενος το θελήσει (και όχι οποιοσδήποτε τρίτος για λογαριασμό του). *Και το κυριότερο:* Ο διωκόμενος θα μπορεί να αποδείξει ότι αυτό που είπε ήταν αληθινό ή ότι είχε δικαίωμα ή καθήκον (π.χ. δημοσιογραφικό) να το ισχυριστεί.

Αυτές τις ρυθμίσεις ο σχολιαστής του ΑΝΤΙ τις θεωρεί «υπονόμηση της κριτικής». Αδυνατούμε να παρακολουθήσουμε τον ειρμό των συλλογισμών του.

4. Το νομοσχέδιο θέτει στο νομικό προσκήνιο το πρόβλημα της αναίτιας βίας, η έξαρση της οποίας έχει πραγματικά δημιουργήσει κλίμα ανασφάλειας στους πολίτες.

Αντιμετωπίζεται με τρόπο αποτελεσματικό αλλά και απόλυτα δίκαιο το συμφέρον των πολιτών να κυκλοφορούν με ασφάλεια. Ο τρόπος όμως της νομοθετικής οριοθέτησης της συμπεριφοράς που θεωρείται ως «απρόκλητη βία» παύει να μπορεί να οδηγήσει σε αυθαιρεσίες και πολιτικές διώξεις. Δεν σηκώνει την οποιαδήποτε παρερμηνεία. Τιμωρούνται αντικειμενικά οι πράξεις της «απρόκλητης βίας» και όχι υποκειμενικά οι δράστες γι' αυτό που ενσαρκώνουν. Γι' αυτό το λόγο καταργείται και ο Ν. 4000/59 «περί τεντυμποϊσμού» που τιμωρούσε τον «κοινωνικό τύπο του επικίνδυνου δράστη» και έτσι έδινε λαβή σε αυθαιρεσίες. Η κατάργηση αυτή του νόμου 4000 αποτέλεσε δημοκρατικό αίτημα γενεών. Γιατί ήταν το μόνιμο μοτίβο των κατηγορητηρίων των πολιτικών διαδηλώσεων. Γιατί με αφορμή τους «τεντυμπούς» διώκονταν οι δημοκράτες διαδηλωτές. Για την κατάργηση όμως αυτή δεν βρήκε λέξη να πει ο σχολιαστής σας. Βάλλει μάλιστα το νομοσχέδιο ότι προστατεύει τους «νοικοκυραίους». Ναι, προστατεύει όλους τους πολίτες και έτσι και τους «νοικοκυραίους». Και γιατί όχι κι αυτούς;

5. Με το νομοσχέδιο οριοθετείται με τρόπο εντελώς νέο, η νομική αντιμετώπιση των σεξουαλικών εγκλημάτων. Η σεξουαλική βία παύει να έχει σαν νομικό αντικείμενο την προστασία της κοινωνικής ηθικής. Στρέφεται κατά της γενετήσιας έκφρασης της ατομικής ελευθερίας, κατά της «γενετήσιας ελευθερίας» όπως είναι πια ο νέος τίτλος του κεφαλαίου ΙΘ του Ποινικού Κώδικα.

Η σεξουαλική βία παύει να υποδιακρίνεται ανάλογα με το είδος της γενετήσιας πράξης στην οποία εξαναγκάζει (συνουσία ή άλλη πράξη). Γίνεται βαρύτερο έγκλημα ο ομαδικός βιασμός που ταπεινώνει με τον απεχθέστερο τρόπο την γυναίκα σε δοχείο απορριμμάτων. Ο βιασμός διώκεται αυτεπάγγελα. Για να λείψουν «οι γάμοι» θύτη και θύματος, ο οικονομικός διακανονισμός, ο φόβος της καταγγελίας. Για να ασκήσει ο νόμος παιδαγωγικό ρόλο και να μην θεωρείται πια στιγματισμένο το θύμα αλλά ο θύτης. Προστατεύεται η γενετήσια αξιοπρέπεια. Το δικαίωμα όλων (ιδιαίτερα όμως των γυναικών) να κυκλοφορούν στο δρόμο χωρίς να υφίστανται φαλοκρατική χυδαιολογία. Προστατεύεται το άτομο από την σεξουαλική βία ακόμα και μέσα στην έγγαμη σχέση.

Για όλα αυτά ο σχολιαστής σας σιωπά.

6. Με το νομοσχέδιο αλλάζει ριζικά η νομοθετική αντιμετώπιση «των ασέμνων».

Η πρώτη σπουδαία μεταβολή είναι η ερμηνευτική συστολή (περιορισμός) της έννοιας του άσεμνου. Άσεμνο δεν είναι πια αυτό που θα θεωρήσει, κατά την κρίση του, σαν άσεμνο ο δικαστής ή το διωκτικό όργανο. Άσεμνο είναι μόνο το «πορνογράφημα». Η έννοια του πορνογραφήματος χαράσσεται στενότερα. Πορνογραφήματα είναι μόνο τα σεξουαλικά έργα που υποβιβάζουν τον άνθρωπο αποκλειστικά σε αντικείμενο ηδονής. Και όμως η κυκλοφορία και αυτών ακόμα των πορνογραφμάτων είναι ελεύθερη. Υπόκειται μόνο σε ορισμένους αναγκαίους περιορισμούς και κυρίως ως προς τους ανήλικους μέχρι 17 ετών. Αυτό γίνεται όχι για κάποιους ηθικής προέλευσης λόγους, αλλά για να μην διαστρέφεται από εμπόρους ηδονής η ομαλή εκδήλωση του γενετήσιου ένστικτου.

Απαγορεύονται επίσης μόνο εκείνα τα πορνογραφήματα που προβάλλουν κτηνοβασίες, σεξουαλική κατάχρηση παιδιών και μορφές σωματικών βασανισμών με σεξουαλική βία.

Αυτή τη ρύθμιση ο σχολιαστής σας την θεωρεί «διοικητική» αντιμετώπιση της πορνογραφίας. Παρατηρώ υπεύθυνα ότι είναι η πιο φιλελεύθερη νομοθεσία της Ευρώπης.

Τελική παρατήρηση:

Με το νομοσχέδιο αυτό επιχειρείται βαθύς εκδημοκρατισμός καίριων σημείων της ποινικής νομοθεσίας και παράλληλα αντιμετωπίζεται με κάποια, ελπίζω, αποτελεσματικότητα η σύγχρονη εισβολή της βίας στη καθημερινή ζωή, χωρίς να δημιουργείται ούτε ίχνος κινδύνου για τις πολιτικές ελευθερίες και το πολιτικό φρόνημα.

Αυτή είναι η πραγματική εικόνα του νέου νομοσχεδίου. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»

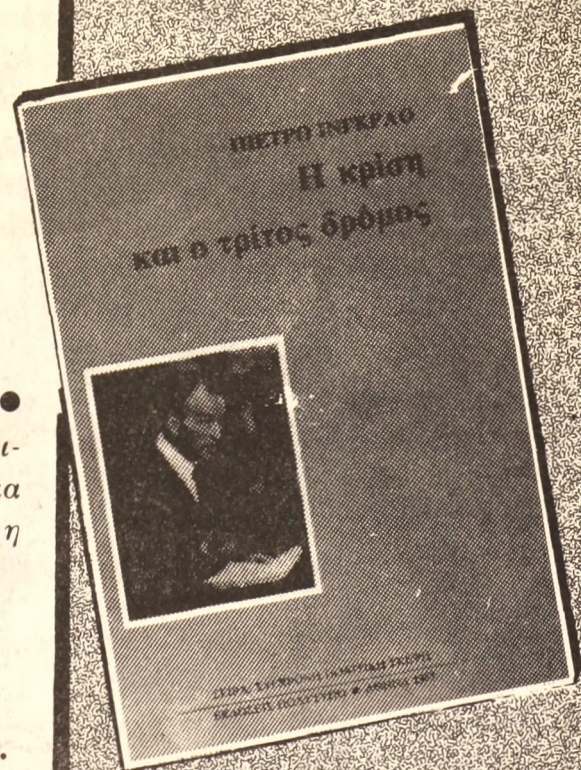
Επιμέλεια σειράς: Τάκης Καφετζής

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

Επαναπροσδιορισμός της έννοιας της κρίσης στο φως των νέων κοινωνικών φαινομένων • μια ριζοσπαστική κοινωνική πρόταση απέναντι στη συντεχνιακή αντίληψη • νεοφιλελευθερισμός και κρίση του κράτους • η ανάγκη ενός άλλου τύπου κόμματος • η νέα αντίληψη για τον παραγωγικό ορθολογισμό • ο τρίτος δρόμος και η ευθύνη της ευρωπαϊκής αριστεράς • η διπλή κρίση, του μαρξισμού και της κοινωνίας του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορεί:

Νίκος Πουλαντζάς: Για τον Γκράμσι - Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ.

6 χλμ.
την απ'

έξω
Αμαλιάδα

της Ελένης Αποστολοπούλου

Δουνέικα Ηλείας. Έκταση μεγάλη για χωριό και μικρή για κεφαλοχώρι. Έξι χιλιόμετρα απ' την Αμαλιάδα. Κάτοικοι 915. Κοινοτική Αρχή που πρόσκειται στο ΠΑΣΟΚ. Υπάρχει ένας Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός. Μέλη 190. Υπάρχει και ο Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος. Μέλη 140. Γυναίκες 8. «Α.Ο. ΑΠΟΛΛΩΝ» Δουνέικων. Ομαδάρα. Μέλη όλοι. Γραφεία πολιτικών κομμάτων, «ουδέν». Καφενεία δύο. Εκκλησία μία. Πλατεία ευρύχωρη στον περίβολο της εκκλησίας με τραπεζάκια «φερ - φορζέ» σε στυλ καφετέριας και δέντρα βαμμένα μπλε μέχρι τη μέση του κορμού - από κει και πάνω ασβεστωμένα, λευκά. Φύση γλυκειά, θάλασσα με μια ατέλειωτη αμμουδιά, γη εύφορη. Φοίνικες, μπουστάνια, καλλιέργεια πατάτας.

Παιδιά παίζουν στους δρόμους, τα Ντάτσουν και τα τρακτέρ πατάνε φρένο με προσοχή, οι συζητήσεις για το βιασμό των ανηλικών αγοριών έντονες στα καφενεία Ρομβία, δηλωτή, κουμ-καν και άλλα παιχνίδια τράπουλας στα τραπέζια. Πρώτη ματιά και οι κάτοικοι μάλλον ευημερούν... Μονάχα ο παπάς δεν είναι του τόπου κι έρχεται και λειτουργεί απ' το διπλανό χωριό. Κεντρική οδός: «Οδός Δημοκρατίας», πρώην «21ης Απριλίου»

Τά Νέα, 20 Απριλίου: «Είμαι εθνικόφρων και ομοφυλόφιλος». Η Βραδυνή, 21 Απριλίου: Τα Δουνέικα θωρακίστηκαν στην ένοχη σιωπή τους». Ο Ρίζος της Δευτέρας, 25 Απριλίου: «Δουνέικα Ηλείας: Εγκλήματα της Εθνοπροσύνης». Έθνος, 19 Απριλίου: «Δίκη-σοκ στο Αίγιο για ανατριχιαστικά όργια με ανηλικούς. Η μάνα παίρνει εκδίκηση μέσα από τον τάφο της». «Κρύβουν όλοι τον άγνωστο χ».

Μπήκαμε στο καφενείο. Τα παιδιά του συλλόγου έπιναν το απογευματινό τους ουζάκι. Ο Βασίλης, απ' τους πρώτους που άρχισαν να μιλάνε, επιθετικός.

«Εσείς οι δημοσιογράφοι, τα γράφετε όπως θέλετε. Αυτά που γράφτηκαν ήταν τα περισσότερα ψέματα. Τι να σου πούμε, αφού άλλα θα γράψεις...»

«Λοιπόν», του είπα, «δεν πρόκειται να χαράξω γραμμή. Γράψα μόνος σου και δώσ' τα μου...»

«Μα εμείς είμαστε αγρότες, δεν μπορούμε να γράψουμε...»

Την άλλη μέρα, Κυριακή, ήρθε δειλά να με συναντήσει στο καφενείο... «Κοίτα», είπε, «κάτι έχω γράψει εδώ πέρα... Τώρα δεν ξέρω...» και μου 'δωσε στο χέρι μια χιλιοδιπλωμένη κόλλα αναφοράς, σχεδόν κρυφά...

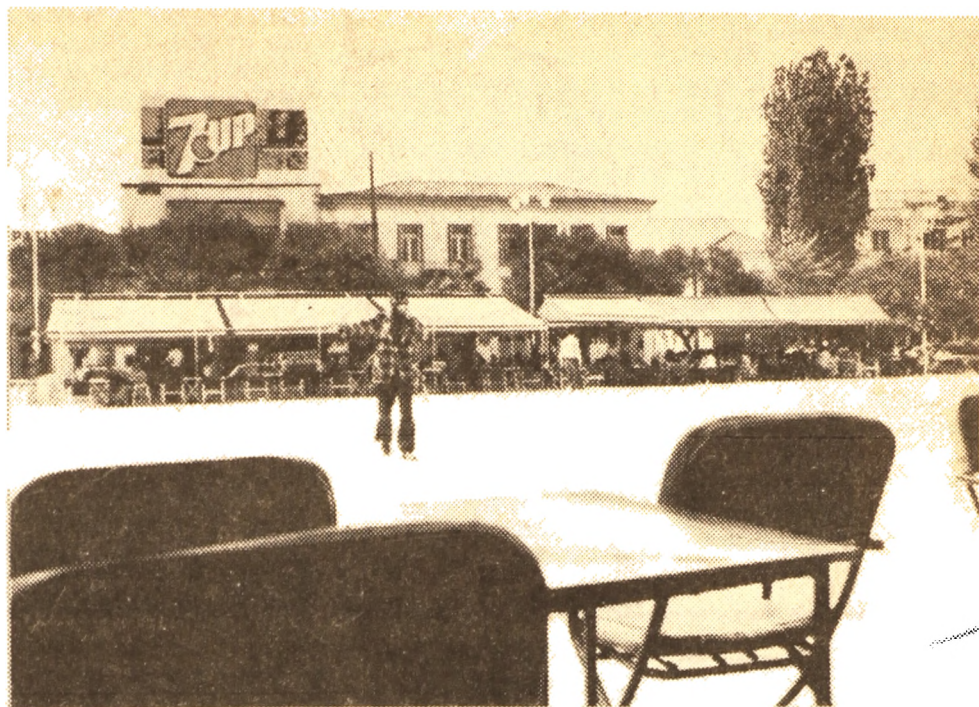
Γράμμα του Βασίλη, απ' τον Μορφωτικό και Εκπολιτιστικό Σύλλογο Δουνέικων - Ηλείας.

«Το χωριό μας βρέθηκε στο επίκεντρο της ελληνικής κοινής γνώμης από το γεγονός το οποίο συνέβη και παρουσιάστηκε κατά περίεργο τρόπο στον Τύπο.

Βέβαια, δεν μπορεί κανείς να αμφισβητήσει το ότι τρία παιδιά βρέθηκαν να είναι βιασμένα. Για μας, δηλαδή, την κοινή γνώμη του χωριού μας, εκείνο που μετράει περισσότερο είναι η περίπτωση του μικρού (Σάκη) τον οποίο βίασαν κατά την καταγγελία του από ηλικία 8 ετών, ήταν δε κοινή ομολογία όλων μας ότι πρέπει ο ένοχος αυτουργού του περιστατικού να τιμωρηθεί αυστηρά. Η υπόθεση αυτή κατά τη γνώμη μου είναι κάτι ξεχωριστό από την υπόθεση των άλλων δύο παιδιών. Για τα παιδιά αυτά τα δύο, η κοινή γνώμη του χωριού μας δέχεται ότι είναι ομοφυλόφιλοι. Εγώ όμως προχωρώ και πιο πέρα. Αυτά τα δύο παιδιά κάποτε δεν ήταν ομοφυλόφιλοι και εκεί ακριβώς εντοπίζεται το πρόβλημα, δηλαδή, στο πως έγιναν ομοφυλόφιλοι. Κατά τη γνώμη μου τα αίτια που οδήγησαν τον ένα από τους δύο να γίνει αυτός που έγινε, είναι πολλά. Μερικά από αυτά είναι ή σε λάθος βάση διαπαιδαγώγηση από το σπίτι του, η αρνητική στάση της κοινωνίας του χωριού μας και η στάση της πολιτείας απέναντι σ' αυτές τις περιπτώσεις. Για τον άλλο, δεν μπορώ να εκφράσω τη γνώμη μου για το πως έγινε, γιατί δεν ξέρω. Το ότι έγινε ομοφυλόφιλος το έμαθα έτσι ξερά όπως σας το λέω. Δεν έμαθα λεπτομέρειες για το πως, πιστεύω όμως ότι αν δεν ήταν ο πρώτος δεν θα γινόταν και ο δεύτερος.

Έρχομαι τώρα στην πραγματικότητα η οποία διαμορφώθηκε απ' το κακουργοδοκείο του Αιγίου και αρχίζω από τις ποινές τις οποίες τις θεωρώ υπερβολικές. Δεν είναι εκείνες οι οποίες θα συνετίσουν και θα αποτρέψουν άλλες τέτοιες ενέργειες. Η αποτροπή τέτοιων ενεργειών μπορεί να γίνει μόνο με την ενεργό συμμετοχή της πολιτείας, η οποία πρέπει να παίξει ρόλο καθοριστικό και όχι να έρχεται με τη μορφή του κατήγορου για να δικάσει και μόνο. Πιστεύω ακόμη ότι η ακροαματική διαδικασία του Αιγίου δεν έβαξε την υπόθεση όσο θα έπρεπε για να δοθεί η πραγματική εικόνα της και εδώ ακριβώς είναι και η αρνητική συμπεριφορά του Τύπου, ο οποίος μετέφερε την υπόθεση στην ελληνική κοινή γνώμη κατά περίεργο τρόπο, μιλώντας για Σόδομα και Γόμορα, μιλώντας για σωρεία βιασμών και χίλια δύο άλλα πράγματα...

Τελειώνοντας, εκείνο που πιστεύω για την υπόθεσή μας είναι

ότι δεν διαφέρει από άλλες παρόμοιες ιστορίες που διαδραματίστηκαν ή διαδραματίζονται σε πολλά άλλα χωριά της ελληνικής επαρχιάς, οι οποίες δεν θα φτάσουν ποτέ στις αίθουσες των δικαστηρίων. Περιμένω να δω την παραπέρα στάση της πολιτείας στο καυτό αυτό πρόβλημα που υπάρχει στον ελληνικό χώρο γενικότερα».

Ο Σάκης είναι 20 χρονών. Αγρότης. Μέλος του Συλλόγου.

«Αυτή η Μαίρη που κίνησε την υπόθεση φταίει για όλα. Άσε, είναι... παντρεμένη, χωρισμένη και λοιπά... μένει μόνη της. Έρχεται στο καφενείο και κάθεται και παραγγέλλει καφέδες. Βέβαια από τότε που ξέσπασε το σκάνδαλο, παίρνει το αυτοκίνητό της και πάει σε μια καφετέρια στην Αμαλιάδα και κάθεται και πλέκει...».

Ο Νίκος είναι πρόεδρος του Μορφωτικού και Εκπολιτιστικού Συλλόγου Δουνεικών. Μετανάστης στη Σουηδία, «εργάτης της γης» όπως μας είπε, εδώ και ένα χρόνο, από τότε που γύρισε στην Ελλάδα. «Εδώ, επικρατεί το δίκαιο του ισχυρότερου. Αν αυτά ήταν παιδιά μεγάλων και λεφτάδων, η υπόθεση δε θα 'φτανε τα δικαστήρια γιατί ποτέ δεν θα γινόταν γνωστή. Θα τα κουκουλώνανε. Τώρα που τα παιδιά αυτά είναι φτωχά, έγινε το ξεφτίλισμα. Και βέβαια πολύ καλά έκανε η Μαίρη που το κατήγγειλε είναι ήρωας, αλλά ο Τύπος το 'κανε σήριαλ. Ντροπή. Δεν είναι έτσι τα πράγματα. Κοίταξε, το μέρος μας εδώ είναι εύφορο, υπάρχει χρήμα, τα παιδιά κυκλοφοράνε στις διάφορες ντισκοτέκ και τα σκυλάδικα, στα γύρω μέρη. Ακόμα και το πανηγύρι που γίνεται στο χωριό μας, είναι εμπορικό. Φέρνουνε κάτι συγκροτήματα της κακιάς ώρας και παίζουνε το μελαχρινάκι. Μπίρα, στραγάλι και χαρτούρα. Εμείς θέλουμε να κάνουμε κάτι διαφορετικό. Να καλέσουμε ένα συγκρότημα που θα παίζει παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια, να μην το ξεφτιλίζουμε το πράμα με

όλα αυτά τα άσματα, κάπου να σώσουμε την παράδοση... Πέρσι είχαμε καλέσει τη Σαμίου...

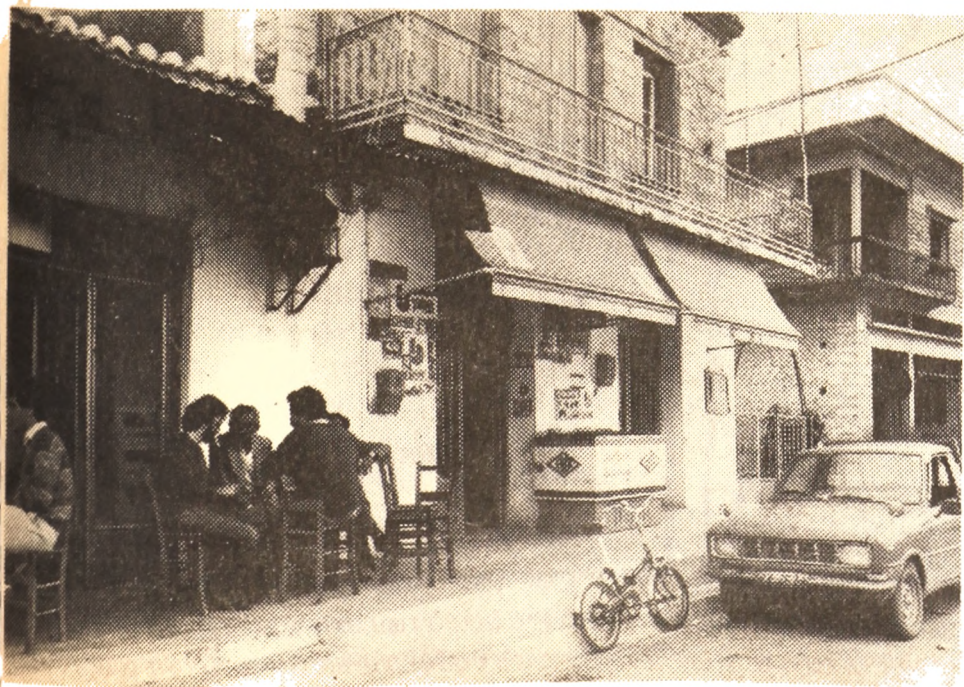
Πάντως εδώ με το ζήτημα, πήγαινε βέβαια να γίνει μια διάβρωση, να δημιουργηθεί ένα κύκλωμα, αλλά γράψανε για τριάντα και σαράντα παιδιά... Τόσα μπορεί να μην έχει όλο το χωριό... Τρία ήτανε. Μας τσάκισε αυτή η ιστορία...»

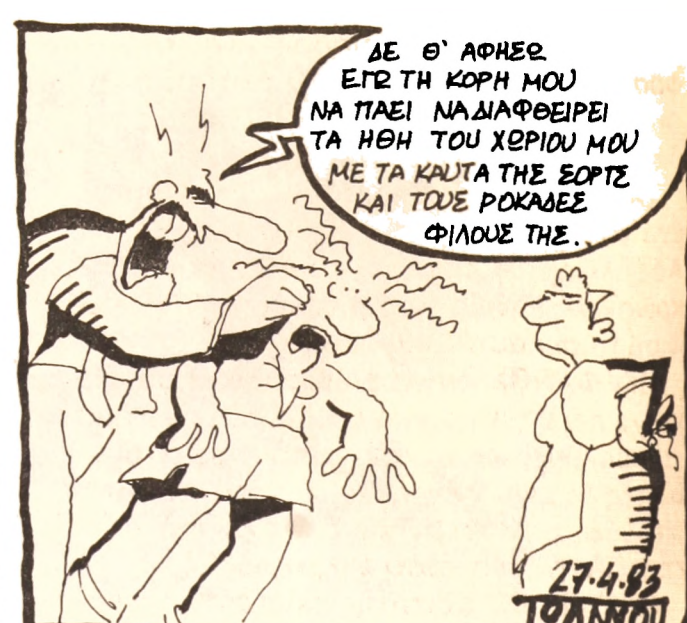
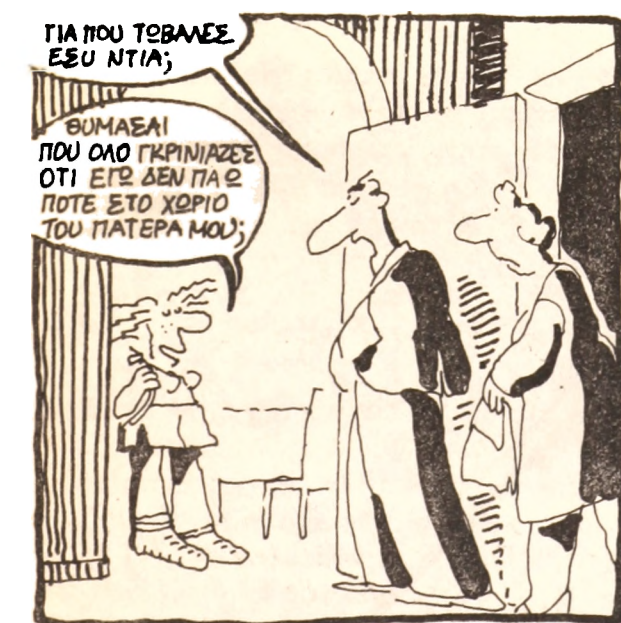
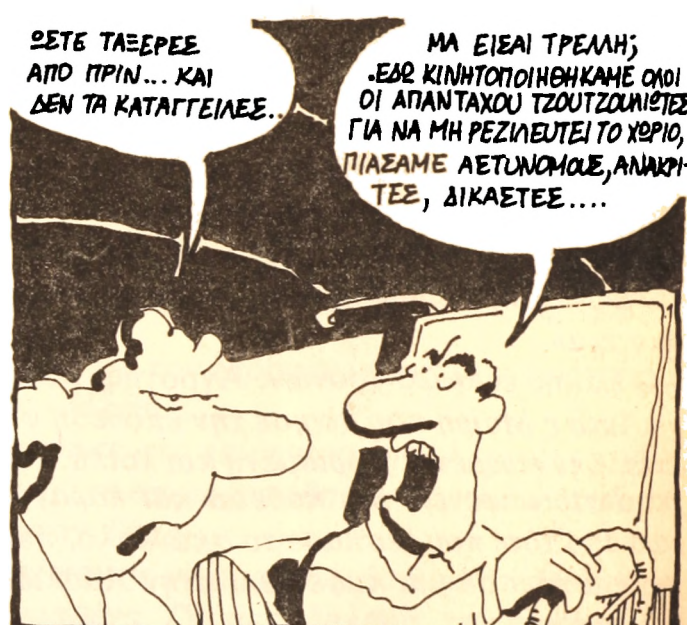
«Ξέρεις, εμείς εδώ στο σύλλογο έχουμε σκοπό και ζητάμε ενίσχυση για να φτιάξουμε ένα Πνευματικό Κέντρο, να κάνουμε μια βιβλιοθήκη, μια κινηματογραφική Λέσχη. Να δούμε τι μπορεί να γίνει τελικά...»

Μιλάνε για κάποιους «προύχοντες». «Αυτοί το 'καναν...» Ποιοι είναι οι προύχοντες, κανείς δεν ξέρει...

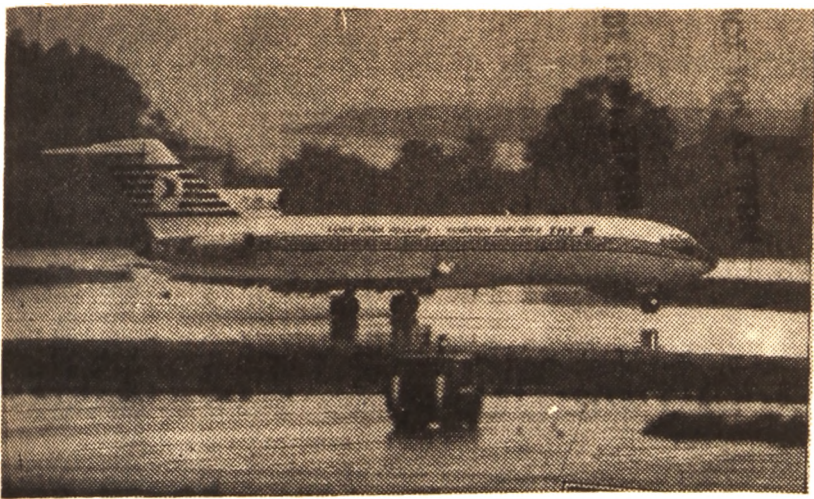
«Κοίταξε, το χωριό έχει πολλούς χίτες... Απ' τον εμφύλιο κατάλαβες...». Κάθονται όλοι στην πλατεία και κουβεντιάζουν. Ο δάσκαλος λίγο-πολύ σε απομόνωση. Του ρίχνουν σοβαρές ευθύνες...

Ελληνική επαρχία. Καλλιέργειες, συνεταιρισμοί, αυξημένες συντάξεις, ποδόσφαιρο. Κυριακή. Μετά την εκκλησία, καφενείο οι άντρες, μαγειρέμα οι γυναίκες. Μεσημεριανό φαγητό, ανάπαυση, τηλεόραση. Απόγευμα καφές. Σούρουπο, καφενείο και τράπουλα. Οι γυναίκες στο χωράφι και στο σπίτι. Ψάξαμε για τη Μαίρη και το σπίτι της, κατάκλειστο όλη τη μέρα. Μια γιαγιά άνοιξε το παράθυρο. «Φωτογραφίες στο δρόμο τραβάτε παιδάκι μου;...». Το ξανάκλεισε. Περνάει ένας με αγροτικό. «Στάσου να φύγω και μετά τραβάς το δρόμο. Μη με βγάζεις...». Κάποιος φωνάζει απ' το καφενείο: «Έρθατε δω ρε και περιμένατε να βρήτε τίποτα αγρίους που πηδάνε παιδιά... Τα φτιάξανε καλά οι εφημερίδες σας... Άντε, παγαίνετε...». Δουνείκα, τέλος.

Στο προηγούμενο ANTI, ο δαίμων του τυπογραφείου χτύπησε στη σελίδα με τα σκίτσα του Γ. Ιωάννου. Η πρώτη σειρά των σκίτσων μπήκε στη θέση της δεύτερης και η δεύτερη στη θέση της πρώτης. Βέβαια, οι αναγνώστες του ANTI —αρκετά έξυπνοι άνθρωποι— κατάλαβαν μόνοι τους το λάθος. Εμείς το σημειώνουμε για λόγους ηθικής τάξεως.

Η εξουδετέρωση των πολιτικών δυσχερειών θα είναι τόσο εύκολη όσο και η εξουδετέρωση μιας αεροπειρατείας;

του Απ. Αποστολόπουλου

ΗΤΑΝ έκπληξη για πολλούς η πρωτοβουλία του πρωθυπουργού να δεχτεί την ομάδα κομμάντος που «με αστραπιαία ενέργεια» εξουδετέρωσε τον Τούρκο φοιτητή Μαχμούτ Καλχάν. Αίσθηση προκάλεσε και η μεγάλη δημοσιότητα που δόθηκε στο γεγονός.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ που προσδιορίζει την εκδήλωση της πρωθυπουργικής ευαρέσκειας μπορεί να αναζητηθεί σε ορισμένες κρίσιμες καθ' όλα υποθέσεις που παραμένουν εκκρεμείς: Τη δολοφονία του Αθανασιάδη, την έκρηξη στο Διδυμότειχο —το πόρισμα ίσως έχει ήδη δοθεί στη δημοσιότητα αλλά εκ των προτέρων αμφισβητείται— η κλοπή των πυραύλων από τη Χίο όπου ένας πύραυλος, μη ανευρεθείς, περιμένει πάντα τη «δική του στιγμή». Ας μην ξεχνάμε και το αυτοκίνητο - βόμβα στο Ψυχικό.

ΕΠΙ ΠΑΣΟΚ τουλάχιστον, οι αρχές που καθήκον έχουν τη διασφάλιση της ασφάλειας των πολιτών δεν παρουσιάζουν πλεόνασμα επιτυχιών. Το διαπίστωνε και υφυπουργός και στρατηγός ε.α. της κυβέρνησης που έλεγε μελαγχολικά σε φίλους ότι «αυτοί οι ίδιοι άνθρωποι ήξεραν να εντοπίζουν τους αντιστασιακούς ακόμα και όταν ήταν υποψήφιοι βομβιστές».

ΟΙ ΕΠΑΙΝΟΙ του κ. Παπανδρέου εξυψώνουν το κύρος των Αρχών Ασφαλείας και τους προσφέρουν πολιτική κάλυψη. Κάλυψη που διευρύνεται και στον καθαρά επαγγελματικό τομέα αφού ο πρωθυπουργός επεσήμανε τη μέθοδο και την αποτελεσματικότητα της ομάδας. Και σε μια φραστική έξαρση είπε πως όλοι οι αστυφύλακες θα έπρεπε να περνάνε από την ίδια πολυδάπανη και ειδική εκπαίδευση.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ εξυπηρετούν οπωσδήποτε ένα «συντεχνιακό» συμφέρον των Αρχών Ασφαλείας σε καιρούς που θα μπορούσε κρίνοντας κανείς τα αποτελέσματα να αμφισβητήσει αυτές τις ικανότητες.

ΠΡΟΦΑΝΩΣ όμως σε μια ώρα που τείνει να περάσει και στον τόπο μας το κλίμα «τρομοκρατίας» και όπου πάντως οι βομβιστές δείχνουν έντονες διαθέσεις εξωτερικεύσεως η κυβέρνηση δεν έχει να χάσει επαινώντας ένα τόσο όψιμο φίλο.

Ο ΤΟΥΡΚΟΣ φοιτητής από αυτή την αποψη ήταν πράγματι από μηχανής θεός.

ΠΟΛΥ περισσότερο που η κυβέρνηση δεν είδε στις βομβιστικές ενέργειες την ευκαιρία να επουλώσει με πρωτοβουλίες

της την τραυματισμένη ομοψυχία.

Η ΑΕΡΟΠΕΙΡΑΤΕΙΑ του Καλχάν όμως διαφέρει ριζικά από τις άλλες ενέργειες. Δεν δημιουργεί, εσωτερικά, κλίμα φόβου αλλά συμπάθεια. Δεν αποβλέπει σε αποσταθεροποιητικές διαδικασίες. Δεν προσφέρεται σε εκρηκτικές δηλώσεις για άσκηση τρομοκρατίας από την κυβέρνηση.

ΕΙΝΑΙ όμως ένα πολιτικό γεγονός. Πρώτης τάξεως διότι είναι πράξη αναζήτησης της ελευθερίας. Γι' αυτό και η μη έκδοσή του ήταν αυτονόητη. Έκπληξη όμως ήταν όσα συνέβησαν και ειπώθηκαν γύρω από το πρόσωπο του φοιτητή.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ πληροφορίες τον έφεραν ακροαριστερό - προφανώς από όσα διαμείφθηκαν μέσω του πύργου ελέγχου του αεροδρομίου. Πως αλλιώς άλλωστε; Μόλις τον συνέλαβαν μάθαμε ότι όπλο του ήταν ένα μαχαίρι και ένα μπουκάλι γεμάτο καυστικό υγρό.

ΥΣΤΕΡΑ ήρθαν ακριβέστερες και πληρέστερες πληροφορίες. Το μαχαίρι δεν ήταν μαχαίρι αλλά ένα σουγιάδακι μπρος στο οποίο καθηλώθηκαν 170 επιβάτες, χώρια το πλήρωμα. Και αυτό τη στιγμή που με το άλλο χέρι δεν κρατούσε μπουκάλι —ας πούμε μολότωφ— αλλά λίγο στόκο έξυπνα μεταμφιεσμένο σε βόμβα.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ήταν επιληπτικός για τις ελληνικές εφημερίδες. Ψυχανώματος για τον τουρκικό Τύπο. Ψυχασθενής για την ελληνική τηλεόραση. Δεν ανήκει και σε καμία οργάνωση.

ΕΚΠΛΗΚΤΙΚΟ πορτραίτο. Τολμηρός και έξυπνος αλλά χωρίς να τα έχει τετρακόσια, τόσο απολιτικός ώστε να είναι ανοργάνωτος αλλά ποθητής της ελευθερίας ώστε να εγκαταλείψει την οικογένειά του και προφανώς πεισματάρης για να κάνει απεργία πείνας έως ότου καθορισθεί η τύχη του.

ΕΙΝΑΙ προφανής νομίζουμε η έντεχνη προσπάθεια αποπολιτικοποίησης της πράξης μέσα από μια υποδόρεια υποβάθμιση της προσωπικότητας του Μαχμούτ Καλχάν ο οποίος επιτέλους δεν είναι κανένας από κείνους τους άξεστους χωρικούς - ήρωες του Γκιουνέι αλλά δευτεροετής φοιτητής της Ιατρικής στην Κωνσταντινούπολη. Έτσι που κάθε καλοθελητής να μπορεί να πει πως αυτός ο Καλχάν τρελός θα είναι ο καημένος, έστω και αν όπως έγραψε μια εφημερίδα είναι ένας ωραίος τρελός.

ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ που δεν είναι και τόσο στα καλά του δεν μπορεί βέβαια να θέσει σε κίνδυνο την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής καμίας χώρας πολύ περισσότερο που θα τιμωρηθεί για τα αδικήματα που διέπραξε στο ελληνικό έδαφος. Αδικήματα που θα απαιτούσαν άλλη αντιμετώπιση (και θα είχαν άλλες επιπτώσεις;) αν ο Καλχάν γινόταν ευθέως δεκτός σαν πολιτικός πρόσφυγας. Αυτό το κατάλαβε ακόμα και ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών κ. Τουρκμέν που σε μια «ασυνήθιστη ενέργεια», όπως σημείωσαν τα διεθνή πρακτορεία, εξέφρασε τη συγκίνηση του για τη συνεργασία των ελληνικών αρχών στο θέμα της αεροπειρατείας.

Η ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ του Καλχάν ως αεροπειρατή από τις όντως ικανές δυνάμεις έδωσε την ευκαιρία για μια προσπάθεια σύσφιξης σχέσεων της κυβέρνησης με ορισμένους ευαίσθητους χώρους σε ώρες δύσκολες. Που γίνονται βέβαια δυσκολότερες από την εμφανή απουσία στρατηγικής αλλά και τακτικής για μια πορεία εκδημοκρατισμού, για τη μετατροπή της εύθραυστης εκλογικής συσπείρωσης γύρω από το ΠΑΣΟΚ σε μια παγιωμένη κοινωνικά συμπαρατάξη που πολιτικά θα στηριζόταν στο ΠΑΣΟΚ και (γιατί όχι;) και σε άλλες δημοκρατικές δυνάμεις.

Η ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ του Καλχάν και της πράξης του από το πολιτικό της νόημα δίνει τη δυνατότητα να συνεχισθούν οι προσπάθειες για την αναζήτηση λύσεων των διαφορών με τον απαιτητικό γείτονα. Και λύσεις εύχονται όλοι. Αυτό όμως που επίσης όλοι έκθαμβοι παρακολουθούν είναι, γενικότερα ορισμένες σιωπηρές διεργασίες και στροφές έτσι που να αναρωτιέται κανείς, ο μπουσουλός είναι που στρέφει ή το καράβι; Αναφερόμαστε π.χ. σε πληροφορίες για ένα συγκερασμό απόψεων σχετικά με τις βάσεις που δεν διαψεύδονται και πολύ απέχουν από τις αρχικές προβλέψεις.

ΑΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ είναι η τέχνη του εφικτού και η αλήθεια είναι το μόνο αληθινά επαναστατικό πράγμα. Αν η μικρή Ελλάδα δεν μπορεί παρά να ανήκει στη Δύση, να ανήκει στην ΕΟΚ, να ανήκει στο ΝΑΤΟ και να έχει Βάσεις στο έδαφός της πρέπει αυτό να ειπωθεί χωρίς άλλους χειρισμούς με το λαό στη θέση του Καλχάν. Και τότε θα γίνει, όσο και αν είναι δυσάρεστο, κατανοητό και επομένως δεκτό. □

Αντί πανηγυρικού

21η Απριλίου: Μέρα αποφράς, μέρα εθνικής επαγρύπνησης, μέρα πανηγυρισμών; Φαίνεται πως ακόμη δεν έχει γίνει σαφές το περιεχόμενο της ημέρας. Τη μια χρονιά πλήθος αναμνηστικών εκπομπών στην τηλεόραση και λόγων, την άλλη σιωπή —χωρίς να μειώνεται η καίρια σημασία της— και άνιση κατανομή εκπομπών —απουσία τους απ' την ΕΡΤ 1, κάλυψη από ΕΡΤ 2. Κάπου, ακόμη, φαίνεται ότι δεν γνωρίζουμε τι στάση πρέπει να κρατήσουμε απέναντι στην 21η Απριλίου. Η αγωγή των πανηγυρισμών ανταποκρίνεται στην όλη πνευματική προδιάθεσή μας (μια ζωή 25η Μαρτίου ή 28η Οκτωβρίου!). Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση τα πράγματα δυσκολεύουν: Εθνική εορτή θα μπορούσε να είναι η 21η Απριλίου μόνο για την ελάχιστη μειοψηφία των χουντικών!

Για τον ελληνικό λαό, όμως, θα έπρεπε να είναι μια μέρα «Εθνικού μνημόσυνου». Και μια πολιτική διακυβέρνηση σαν τη σημερινή, θεωρητικά, τουλάχιστον, θα έπρεπε να το είχε συλλάβει και διακηρύξει με μια άλλη πρακτική. Δείγματα αυτής της αντιμετώπισης θα είμασταν άδικοι αν δεν αναφέραμε ότι υπήρξαν στο παρελθόν, αλλά μοιάζουν πλέον να έχουν ατονήσει κατά τρόπο ανάλογο με την ατονία των διακηρυκτικών προθέσεων του ΠΑΣΟΚ. Η γενίκευση γίνεται επιβεβλημένη, όταν σκεφτούμε ότι σήμερα, κάτω απ' το βάρος της κλιμάκωσης των νέων πιέσεων που ασκούν οι ΗΠΑ σε βάρος της εθνικής μας ανεξαρτησίας και περηφάνιας, ο φάκελος της Κύπρου παραμένει κλειστός, η τιμωρία της εθνικά προδοτικής δικτατορίας ατελής και απλά και μόνο παραδειγματική. Δεν πρόκειται για αντίληψη αντιποίνων, αλλά για στοιχειώδες αίτημα δικαίως αποκατάστασης της ιστορικής μνήμης και τοποθέτησης όλων όχι δραματικά, αλλά με θετική γνώση απέναντι στο πολιτικό παρελθόν αυτού του τόπου. Γνώση - προϋπόθεση εθνικής ομοψυχίας, όπως καλεί η συγκυρία, αλλά και η δημοκρατική επαγρύπνηση.

ΕΙΔΗΡΕΙΣ

● Άλλοι γεννιούνται μέσα σε μια φράουλα κι άλλοι μέσα σ' ένα λάχανο, ο μικρούλης της φωτογραφίας γεννήθηκε μέσα σε μια αχλαδιά. «Είναι αλήθεια ότι είμαι ένα δέντρο και το αληθινό δέντρο έχει έναν ωραίο κορμό...».

● «Αρχιτεκτονική και παράδοση» τιτλοφορείται το δεύτερο βιβλίο της σειράς «Χώρος και Κοινωνία» εκδ: Ατλαντίδα, Θεσσαλονίκη. Περιέχει τις εννέα εισηγήσεις

στο 2ο Διεπιστημονικό Μεταπτυχιακό Σεμινάριο του Εργαστηρίου Αρχιτεκτονικής Εσωτερικών Χώρων και Βιομηχανικής Αισθητικής. Πέντε αρχιτέκτονες, ένας αρχιτέκτονας-πλαστικός καλλιτέχνης, ένας φιλόσοφος, ένας ιστορικός και μία κοινωνιο-ανθρωπολόγος δίνουν μία εικόνα της πολυθεματικής πραγματικότητας που ορίζει τη σχέση αρχιτεκτονική και παράδοση. Γράφουν οι Νόρα Σκουτέρη-Διδασκάλου, Γεράσιμος Βώκος, Κωστής Μοσκόφ, Σάββας Κονταράτος, Άλκης Χριστοφέλλης, Τίτι Παπαδοπούλου, Άρης Προδρομίδης, Γιάννης Χατζηγώγας, Δημήτρης Α. Φατούρος.

Εννέα απόψεις για την αρχιτεκτονική και την παράδοση σε σχέση με τη σημερινή πολύπλοκη και αντιφατική ελληνική πραγματικότητα, επικεντρωμένες στο χτισμένο περιβάλλον, αποτελούν μια προσφορά που υπερβαίνει το ειδικό κοινό των αρχιτεκτόνων.

Με επιμέλεια του Γ. Χατζηγώγα, πρόλογο του Δ.Α. Φατούρου και ανέκδοτο φωτογραφικό υλικό, το βιβλίο αυτό ξεπερνά την τεχνική χρηστικότητα ανάλογων εγχειρημάτων και δίνει το στίγμα μιας άλλης προβληματικής.

● Με αφιέρωμα στον Καβάφη κυκλοφορεί το τχ. 23 του περιοδικού «η λέξη». Περιλαμβάνει δύο ανέκδοτα πεζά ποιήματα του και ένα κείμενο για *Τα Είδωλα* του Ροΐδη παρουσιασμένα και σχολιασμένα από τον Γ.Π. Σαββίδη, καθώς ένα ανέκδοτο *Υστερόγραφο στη δοκιμή* «Κ.Π. Καβάφης, Τ.Σ. Έλιοτ - παράλληλοι» του Γιώργου Σεφέρη. Μια εξαιρετικά πλούσια συμβολή στην προσέγγιση του καβαφικού έργου.

● «Η Κιβωτός του Νώε», ένα πολύ όμορφο παιδικό βιβλίο που έγραψε και σχεδίασε με πολλή ευαισθησία η Τζούντι Μπρουκ, κυκλοφορεί τώρα, και σε ελληνική μετάφραση από τις εκδόσεις «Αστέρη Δελθανάση».

Η Τζούντι είναι γνωστή στην πατρίδα της για την ευσυνείδητη και πετυχημένη δουλειά της στο παιδικό βιβλίο. Με φαντασία και ταλέντο επεξεργάζεται κάθε φορά τα θέματά της που γράφει και σχεδιάζει η ίδια. Τώρα, μάλιστα, ετοιμάζει ένα νέο βιβλίο για τη δημιουργία του ανθρώπου, βασισμένο στη θεωρία του Δαρβίνου. Η Τζούντι, όμως, είναι και θερμή φίλη της πατρίδας μας. Τη γνωρίζουμε από τους αγώνες συμπράξεως που έχει κάνει για τους έλληνες δημοκράτες. Αλλά και από τη δραστήρια συμμετοχή της στο Κίνημα Ειρήνης.

● Ένα καινούριο βιβλίο του Άρη Φακίνου κύκλοφόρησε στη Γαλλία απ' τις εκδόσεις «Seuil». Μέσα απ' την περιγραφή της ηρωικής και ερωτικής ζωής ενός ζευγαριού φτωχών αγροτών, από το 1885 ως το 1970, εικονίζεται η ζωή της Ελλάδας στα ίδια αυτά χρόνια. Μια περιπέτεια προσωπική παρουσιάζεται και αναδεικνύεται ως «υποδειγματικό» πρότυπο ζωής. Το βιβλίο του Άρη Φακίνου, βιβλίο ελληνικής μνήμης,

● «Βιοκίνηση» = ένας δίσκος —ένας τρόπος να γυμνάζεται κανείς στο σπίτι του καθημερινά, με μουσική υπόκρουση disco και μια αφίσα που παρουσιάζει φωτογραφικά όλες τις ασκήσεις. Μια δουλειά της Αλεξάνδρας Τσουκαλά που είναι γνωστή ήδη από το '80 όταν έστησε το «Εργαστήρι

Χορού» με την Ολίβια Κριμπά και την Ελένη Χάγιου με το πρωτότυπο σύστημα των ανοιχτών τμημάτων όπου διδάσκονται όλες οι μορφές του χορού.

● Παντρεύοντας το λόγο με το σχήμα, τις λέξεις με το χρώμα η Ελένη Δεσύλλα παρουσίασε συγχρόνως την ποιητική της σύλλογή «Σε κίονιο υψηλό» και τη ζωγραφική στην αίθουσα τέχνης Πολυπλάνο,

«Κυάνεια κυάνεια θενάρ./Ρrr... πήλινο ρόδι που κυλάει/στο σανιδένιο πάτωμα, οι ώχρες,/κυλούν τα σύννεφα στο πάτωμα,/εντείνονται οι ώχρες...»

Ένας κόσμος ενιαίος, του ψυχισμού της Ε.Δ., γοητευτικός και ακαριαίος σε εντυπώσεις.

● «Συγκεχυμένη κατάσταση επικρατεί στο θέμα των συνεχίσεων των στάσεων εργασίας των εργαζομένων...» μας πληροφορούσε η «Καθημερινή» της Τετάρτης 27 Απριλίου 1983.

Ας πούμε πως αγνοούμε αυτές τις «Γενικές» που πέφτουν η μια μετά την άλλη ως ριπή πολυβόλου. Αυτές όμως «οι συνεχίσεις» - «των συνεχίσεων»... τσ! τσ! τσ!

Στη... συνέχιση της καμπάνιας σας για τη διάσωση της ελληνικής γλώσσας θα θέλαμε πολύ να σχολιάζατε το ρόλο των διανοούμενων (αριστεράς, κέντρου και δεξιάς), που σκέφτονται στα αγγλο-γαλλικά και μετά —κατόπιν μεταφράσεως— ομιλούν ή γράφουν στα «ελληνικά». Μήπως η παραχάραξη της γλώσσας μας δεν οφείλεται απλά στους α-δέξιους, αλλά είναι μια πλευρά της διάβρωσης του πολιτισμού μας για την οποία ευθυνόμαστε όλοι;

● Πήραμε το δεύτερο τεύχος του περιοδικού ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙΡΟΙ «περιοδικό της ζωντανής σκέψης», όπως δηλώνεται στον υπότιτλό του. Εκδότης είναι ο Στρατής Γ.

Φιλιππότης και διευθυντής ο Σπύρος Κοκκίνης. Στην ύλη αυτού του τεύχους διαβάσαμε μεταξύ άλλων άρθρα και μελέτες της Ελένης Ξένου για τη Ρόζα Ιμβριώτη, του Δημ. Ε. Τομπαΐδη με τίτλο, «Λόγια φραστικά, δάνεια της δημοτικής», του Στεφ. Ροζάνη «ποίηση και παραποίηση στο έργο του Γιάννη Ρίτσου», του Αντ. Μπενέκου «Η προσφορά της Γαλάτειας Καζαντζάκη στα Παιδικά Γράμματα» κτλ.

Ακόμη ένα ντοκουμέντο του Σπ. Κοκκίνη με ανέκδοτα γράμματα του Βασίλη Λούλη καθώς επίσης σχόλια, ανθολογία νεοελληνικής ποίησης, και βιβλιοκριτική.

● Ως τις 4 Μαΐου μπορούμε να δούμε τη δουλειά της **Αλέκας Χελιώτη - Κόντη** στην αίθουσα Τέχνης «Κωστής Παλαμάς» στο

Πασαλιμάνι, Πραξιτέλους 181. Η ζωγράφος, εγκατεστημένη για χρόνια στην Κέρκυρα, αποδίδει με ευαίσθητες ακουαρέλες και λάδια την ελληνική ατμόσφαιρα.

● Ο νέος τόμος των **Θρακικών Χρονικών**, που διευθύνει ο Στεφ. Ιωαννίδης, έρχεται να συνεχίσει μια εξαιρετικά επιτυχημένη παράδοση και να αποδείξει για μια ακόμα φορά τις ζωντανές δυνάμεις που υπάρχουν και δρουν στον επαρχιακό χώρο. Στις 250 περίπου σελίδες του περιοδικού δημοσιεύονται πολλές και ενδιαφέρουσες μελέτες για την Ξάνθη και την περιοχή της είτε από ιστορική σκοπιά (όπως π.χ. του Μ. Κούκου: Ο ελληνικός Τύπος του 1920 για την απελευθέρωση της Θράκης, του Στεφ. Ιωαννίδη: Εξήντα χρόνια πριν. Ώρα μηδέν για τα Σχολεία της Ξάνθης, κτλ., είτε αναφερόμενες σε σύγχρονα προβλήματα και θέματα όπως π.χ. της Χρ. Ζαρκάδα: Τα Χάνια της Ξάνθης, της Μ. Γιαννοπούλου - Ρουκούνη για τα Πομακοχώρια, μια γεωτεχνική χαρτογράφηση της αστικής περιοχής Ξάνθης υπό την έδρα Τεχνικής Γεωλογίας της Πολυτεχνικής Σχολής κτλ.). Ένα άλλο μεγάλο τμήμα του περιοδικού είναι αφιερωμένο στη λογοτεχνία με κείμενα για τον Εωργίο Βιζυηνό.

114 και 15%

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΑΤΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ

Οι τωρινές εκδηλώσεις για τη γενιά του «114-15%» αποτέλεσαν το συλλογικό μνημόσυνο ενός το πάλαι ποτέ ζωντανού νεολαιστικού κινήματος και το ατομικό μνημόσυνο των πάλαι ποτέ ζωντανών πρωτεργατών του, που στόχευε στη νεκρανάσταση του τόσο σε συλλογική βάση (για λόγους που συνδέονται με τις επιλογές και τις πολιτικές σκοπιμότητες της στιγμής που εξυπηρετούν τους σημερινούς εκφραστές της Εξουσίας), όσο και σε ατομικό επίπεδο (για λόγους που συνδέονται με τα προσωπικά, ψυχολογικά, κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα των πρωτεργατών εκείνου του κινήματος που όντας κατά πλειοψηφία «μη ενταγμένοι» στα σημερινά ανα-παλαιωμένα πολιτικά σχήματα, αναζητούν σπασμωδικά ένα πολιτικό προσωπικό έρμα στο παρελθόν...

Γεννεσιουργός αιτία του κινήματος υπήρξε η άντρωση μιας γενιάς που μη έχοντας καμιά σχέση με τους κομματικούς τυχοδιωκτισμούς και τις ίντριγκες της Εμφύλιας Διαμάχης, δεν ήταν διατεθειμένη να αναλάβει η ίδια την πληρωμή των ιστορικών συνεπειών της. Αφορμή του ήταν οι πολιτικές εξελίξεις της εποχής: Στα 1961 η Δεξιά οργανώνει τις διαβόητες «εκλογές» της βίας, του αίματος και της νοθείας και λίγο μετά τη νίκη της ανακοινώνει την πρόθεση της να μεταρρυθμίσει αυταρχικότερα το ισχύον Σύνταγμα, ενώ παράλληλα φέρνει για ψήφιση στη Βουλή δυο χιτλερικής έμπνευσης νομοσχέδια για τον Τύπο και την Δημοσία Ασφάλεια. Οι εξελίξεις αυτές θα πυροδοτήσουν ένα τεράστιο κίνημα διαμαρτυρίας (που εκφράζεται με διαδηλώσεις, συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής, πολιτικές απεργίες, κ.ά.) στο οποίο πρωτοστατεί η νεολαία με την αγωνιστική επίκληση του ακροτελεύτειου άρθρου 114 του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο η τήρηση του «επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων». Το Κίνημα του 114 και του 15% αποτελεί ένα αμετάκλητο ιστορικό γεγονός.

Και σαν τέτοιο θα πρέπει να αναγνωριστεί πως λειτούργησε και θετικά και αρνητικά (αν βέβαια πρόκειται να αποτιμηθεί σήμερα ιστορικά χωρίς διάθεση όποιος κομματικής καπηλείας).

Λειτούργησε θετικά σε σχέση με τους βραχυπρόθεσμους στόχους του: Ο κίνδυνος της αυταρχοποίησης του Συντάγματος αντιμετωπίστηκε η καραμανλική τρομοκρατία έσπασε και μετά την εκλογική νίκη της Ένωσης Κέντρου στις 3-11-63, τα κονδύ-

λια για την παιδεία αυξήθηκαν. Λειτούργησε όμως αρνητικά σε μακροπρόθεσμη βάση, γιατί μέσα απ' αυτό μια ολόκληρη γενιά διαπαιδαγωγήθηκε με την (σκοπιμα από τα κόμματα καλλιεργούμενη) αντίληψη της αδυναμίας της για αυθόρμητη και αυτοδύναμη δράση, χωρίς την καθοδήγηση του κόμματος. Κι αυτό, αν δεν προκάλεσε, τουλάχιστον συντέλεσε στην τόση εύκολη και εν μια νυκτί, επιβολή της δικτατορίας λίγα χρόνια μετά. Κι οι λόγοι είναι ευεξήγητοι:

Ο κομματικός μηχανισμός αντιμετωπίζοντας τα λαϊκά κινήματα σαν θρησκευτικές τελετές στις οποίες ιερουργεί ο ίδιος και διαφυλλάσσοντας τον «ευπρεπή» χαρακτήρα τους (καταγγέλοντας μαζί με την κρατική εξουσία, κάθε παραβίαση του τελετουργικού τους σαν «έκτροπο»), τα αφοπλίζει από τα μέσα εκμηδενίζοντας τις δυνατότητες αυτοκαθαρισμού τους στο επίπεδο της δράσης και εξασφαλίζοντας έτσι τον διαρκή ετεροκαθορισμό τους, πράγμα που δικαιολογεί φυσικά την ύπαρξή του σαν «καθοδηγητικού στοιχείου»...

Έτσι, όταν στις 21-4-67 οι πραξικοπηματίες, λειτουργώντας με την ίδια ακριβώς λογική σαν μηχανισμός εξουσίας, συνέλαβαν την μεγάλη πλειοψηφία των κομματικών στελεχών, εξασφάλισαν την αδρανοποίηση του ελληνικού λαού που έχοντας διαπαιδαγωγηθεί με βάση την αρχή της «ευπρεπούς δράσης υπό την καθοδήγηση» του κρετινικού κομματικού στελέχους, βρέθηκε σε κατάσταση σύγχυσης και αδυναμίας να αντιτάξει όποια άμεση και αποτελεσματική αντίδραση στους πραξικοπηματίες.

Το ερώτημα λοιπόν που μπαίνει σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες συνέπειες του γιορταζόμενου κινήματος, δεν αφορά το ποια ιστορική τιμή του πρέπει, αλλά το ποιες ιστορικές ευθύνες έχει για την εφτάχρονη εφιαλτική νύχτα που έζησε αυτός ο τόπος...

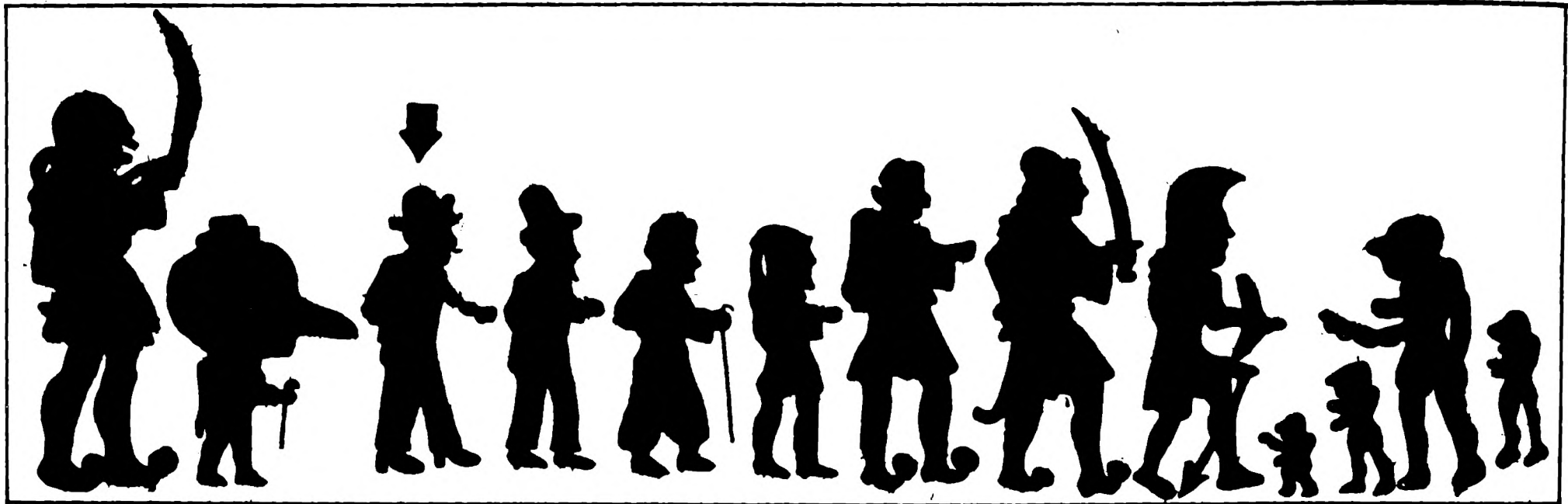
Σίγουρα μια τέτοια διερεύνηση δεν συμφέρει στους τοτινούς και τωρινούς εκφραστές της Εξουσίας (ανεξάρτητα απ' τους ρόλους του σαν συμ- ή αντι- πολυτευόμενοι, τότε ή τώρα). Να θυμηθούμε τα «επαναστατικά» άρθρα του Α. Παπανδρέου στο «Βήμα» που ξόρκιζαν τον κίνδυνο της δικτατορίας με προτροπές στο λαό για κατάληψη «των πλατειών και των καμπαναριών των εκκλησιών» σε περίπτωση εκδήλωσής τους; Ή τα περίφημα «ακτίφ στελεχών» της ΕΔΑ (ενιαία έκφραση των κομμουνιστών, σοσιαλιστών και αριστερών δημο-

κρατών σε συνθήκες παρανομίας του ΚΚΕ και φυσικά υπό την καθοδήγησή του) στα οποία μια μόλις βδομάδα (πριν απ' το πραξικόπημα) στη Θεσσαλονίκη και λίγες μόνο ώρες πριν απ' αυτό στην Αθήνα, αναλύονταν με βαρύγδουπη κομματική φρασεολογία, οι λόγοι για τους οποίους δεν θα γίνει δικτατορία;

Κι επειδή ακριβώς δεν τους συμφέρει κι επειδή η τωρινή έκφραση της εξουσίας πρέπει να αποκτήσει «αγωνιστικές ρίζες» (πράγμα που προϋποθέτει αναβάπτιση της στους λαϊκούς εκείνους αγώνες που εναρμονίζονται όχι με το παρελθόν αλλά με την ηλικία των εκφραστών της) κι επειδή οι πραγματικοί πρωτεργάτες του κινήματος υπάρχουν κάπου και πρέπει να υπενθυμίσουν (στον εαυτό τους και τους άλλους) την ύπαρξή τους, το κίνημα του 114 μεταμορφώθηκε σε πολιτικό κοσμικό γεγονός: συγκέντρωση, γιορτή, πανηγύρι, συναυλία, συζήτηση, έκθεση φωτογραφιών, θέαμα... Και μαζί με το νέο καταναλωτικό του κοινό, οι πρωτεργάτες του ζούν (κι από δω και πέρα, μάλλον θα ξαναζούν κάθε χρόνο) το θάνατό τους, συμμετέχοντας στην τελετή της κηδείας τους. Πρόκειται, λοιπόν, για Μνημόσυνο με το οποίο προσπαθούμε να αποδείξουμε στον εαυτό μας και τους άλλους ότι υπάρχουμε ή μήπως γίνεται καπηλεία και διαστρέβλωση του νοήματος των γεγονότων; Η άποψη κάποιου που αρνείται τη συμμετοχή στο Μνημόσυνο του προκειμένου να «επιβεβαιώσει» την ύπαρξή του με στόχο να την προστατέψει από την ανενδοίαστη καπηλεία της εξουσίας, είναι πως πρόκειται και για τα δυο. Γι' αυτό καταχωρεί σαν υστερόγραφο τούτου του σημειώματος τον αντι- ηρωικό και περιεκτικό απολογισμό μιας ολόκληρης γενιάς που έκανε ο Διονύσης Σαββόπουλος κλείνοντας τη συναυλία που της είχε αφιερώσει, το βράδυ της Παρασκευής 1ης Απριλίου 1983, στο «Παλιό ντε Σπορ» της Θεσσαλονίκης: «Ό,τι απομένει είναι μια συνάθροιση σαραντάρηδων. Στο σπίτι μας όλοι παραπονιούνται τι να έχει αυτός ο άνθρωπος; Τι να έχει αγαπητοί μου συνομιλήκοι; Συνδεθήκαμε άπαξ δια παντός με την μοίρα αυτού του τόπου ΚΑΙ ΕΚΤΟΤΕ ΚΑΘΟΜΑΣΤΕ ΣΕ ΑΝΑΜΜΕΝΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ. Τα Συντάγματα άλλαξαν. Όμως ό,τι αγαπήσαμε και ό,τι ονειρευτήκαμε ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΕΠΑΦΙΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟ ΜΑΣ»...

Κλεάνθης Γρίβας

Η καθαρεύουσα στον Καραγκιόζη

«Λόγιες» διαστρεβλώσεις και λαϊκές αντιστάσεις

του Γιάννη Κιουρτσάκη

Αρχίζοντας χρειάζεται ν' απολογηθώ μ' ένα λόγο για την «ανεπίκαιρη» ενασχόλησή μου με το πτώμα της καθαρεύουσας, όταν εκείνο που μας καίει σήμερα είναι, αντίθετα, η λαϊκιστική υποβάθμιση της γλώσσας. Αναρωτιέμαι: πόσο «αντίθετα» είναι πράγματι αυτά τα φαινόμενα; Κι αν, όπως πιστεύω, πρόκειται για τις όψεις του ίδιου νομίσματος· αν (όπως προειδοποιούσε πριν από αρκετές δεκαετίες ο Σεφέρης, μιλώντας για μιαν «αριστερή καθαρεύουσα»), ο σημερινός λαϊκισμός αποτελεί μιαν απόφυση ή ένα λογικό επακόλουθο του χτεσινού λογιοτατισμού, δε θα ήταν άραγε χρήσιμο να το θυμόμαστε λίγο περισσότερο στις παρούσες συζητήσεις για τη γλώσσα; Να έχουμε πάντα στο νου πως —εδώ, όπως και σε κάθε περιοχή της ζωής μας— η ιστορία δεν ξεγράφεται, αλλά σημαδεύει βαθιά το παρόν με τις αντιφάσεις της... Ίσως αυτή η γνώση μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε κάποτε τα τεχνητά σχήματα και τις κάθε λογής ορθοδοξίες των τύπων, για να κοιτάξουμε καλύτερα την ουσία· ακριβώς επειδή θα έχουμε πια καλά καταλάβει πως, σ' ένα τέτοιο ζήτημα, ο τύπος είναι ουσία.

σκίων. Και το φαινόμενο αξίζει να σχολιαστεί.

Η γλωσσική αλλοτρίωση του λαϊκού δημιουργού

Ας σταθούμε πρώτα σ' αυτή τη διαφορά. Το δημοτικό τραγούδι είναι μια έκφραση του αγροτικού κυρίως κόσμου και η δημιουργία του απλώνεται σε μια χρονική περίοδο πολλών αιώνων. Αντίθετα, ο ελληνικός Καραγκιόζης είναι, καθώς ξέρουμε, έργο των αστικών κέντρων και διαμορφώθηκε ως ιθαγενής έκφραση μέσα σε λίγες δεκαετίες —στα τέλη του περασμένου αιώνα και στις αρχές του δικού μας. Είναι λοιπόν επόμενο να διαβρώνεται από μια γλώσσα που αποτελεί το επίσημο όργανο επικοινωνίας του νέου κράτους, αλλά και μια βασική συνιστώσα του νεότερου αστικού πολιτισμού. Και είναι φυσικό η γλώσσα αυτή να φαίνεται εδώ κάπως αχώνευτη, αφού ο δημιουργός του Καραγκιόζη δεν είχε τον απαραίτητο χρόνο για να «βτρογγυλέψει» όλα τα υλικά του και να αφομοιώσει εντε-

λώς τα δάνειά του. Πολύ περισσότερο γιατί, σε σύγκριση με το δημοτικό τραγουδιστή, οι καραγκιοζοπαιχτες διαθέτουν μια μεγαλύτερη ανεξαρτησία απέναντι στο κοινό τους, ενώ συνάμα αυτό το κοινό υφίσταται πολύ εντονότερα την πίεση της καθαρεύουσας απ' ό,τι η παραδοσιακή κοινότητα.

Έτσι οι καραγκιοζοπαιχτες που δουλεύουν τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας, ιδιαίτερα στον αθηναϊκό μπερντέ, χρησιμοποιούν συχνά πυκνά αυτή τη γλώσσα που ταυτίζεται με την κοινωνική ευπρέπεια —εν μέρει για να ικανοποιήσουν το μικροαστικό τμήμα του κοινού τους, μα άλλο τόσο για να δικαιωθούν οι ίδιοι στα μάτια των «σπουδασμένων», που εξακολουθούν συχνά να περιφρονούν την τέχνη τους. Σ' αυτούς ανήκει, λ.χ., ο εγγράμματος Μάρκος Ξάνθος— όπως το μαρτυρεί το 1921 ο Louis Roussel, ο οποίος παραπονιέται ότι με την πρόοδο της «μικτής» γλώσσας, ο λαός χάνει τη φαντασία του, την πρωτοτυπία του και το πνεύμα του². Αλλά και οι αγράμματοι τεχνίτες δεν ήθελαν να υστερήσουν, αφού, καθώς ομολογεί χαρακτηριστικά ο Σπαθάρης: «... δε μας έφτανε που είμαστε ξύλα απελέκητα, αλλά θέλαμε να παραστήσουμε στους θεατές τους γραμματισμένους»³.

Μοιραίο αποτέλεσμα: οι περισσότεροι καραγκιοζοπαιχτες διαπράττουν *αθέλητα* κωμικά γλωσσικά τερατουργήματα. Παράδειγμα, το αμίμητο εκείνο «*Έξελθε κατηραμένε όφι, διότι άλλως θα σε εξέλθω εγώ*», που όπως θυμούνται οι θεατές του παλαιότερου Καραγκιόζη, βροντοφωνούσε ο Μεγαλέξανδρος πλησιάζοντας στη σπηλιά του θηριού. Και το πιο αξιοσημείωτο είναι πως κανείς λαϊκός θεατής δε γελούσε σε τέτοιες στιγμές, όχι ίσως τόσο γιατί η μυσταγωγία και η τραγική υποβολή της σκηνής δεν το επέτρεπαν, όπως φαίνεται να το υποθέτει ο Μπίρης⁴ αλλά, πιστεύω, γιατί η πλειοψηφία των θεατών «συμ-

μετείχε» στο σφάλμα του караγκιοζοπαίχτη, με αποτέλεσμα αυτό να καθιερωθεί ως... γνήσιο ομαδικό δημιούργημα (κάτι ανάλωγο με ό,τι συμβαίνει όταν, λ.χ., καθιερώνεται μια παραφθαρμένη παροιμία).

Παρόμοιες «ελληνικούρες» και παρόμοιους σολοικισμούς έλεγε, σύμφωνα με διάφορες μαρτυρίες και ο Μόλλας, που έβαζε, λ.χ., στο στόμα των Τούρκων του θιάσου του, εκφράσεις όπως «εσκεπτήν», ή «αισχύνομαι να κελιδώσω την τιμίαν μου χείρ»⁵!

Εκείνο που αντανακλούν τέτοια μαργαριτάρια είναι, βέβαια, η γλωσσική και εκπαιδευτική κακομοιριά της νεότερης Ελλάδας —η θλιβερή της επίδραση πάνω στην ίδια την καθημερινή γλώσσα⁶. Και είναι, βαθύτερα, η πολιτισμική αλλοτρίωση των λαϊκών στρωμάτων, που όχι μόνο αποκαλύπτονται ελάχιστα «προοδευτικά» στο γλωσσικό ζήτημα⁷ (πώς θα μπορούσαν να απορρίψουν μια γλώσσα που είναι συνώνυμη με την «ανώτερη» παιδεία και την κοινωνική άνοδο;), αλλά πιθηκίζουν συχνά ένα ιδίωμα που τους είναι ξένο. Αλλοτρίωση ακόμα περισσότερο ορατή στα παλιά φυλλάδια των караγκιοζοπαίχτων —ιδίως στις σκηνικές οδηγίες τους, που γράφονται όλες σχεδόν σε άπταιστη καθαρεύουσα⁸ π.χ.:

(Ο Χατζηαβάτης αποχαιρετήσας τον μπέη, προχωρεί προς την καλύβαν του Караγκιόζη, της οποίας χρούει την θύραν)...

Καραγκιόζης (έσωθεν μονολογών)...

Χατζηαβάτης (υποκλινόμενος εδαφιαίως)...

Καραγκιόζης (φασκελώνων αυτούς)...

(Εισέρχεται εις το δημαρχείον, οι διαδηλωταί ζητωκραυγάζουν πίνοντες άφθονον ρητινίτην).

Χαλήλ (Παρατηρών αυτήν ασκαρδαμυκτί και θωπεύων αυτήν εις την κόμην)...κτλ. κτλ.

Ο χαρακτηρισμός των προσώπων: Έλληνες και Τούρκοι

Ωστόσο, αν παραμερίσουμε αυτό τον ψευδο-λογιοτατισμό, τα πράγματα είναι λιγότερο απλά. Από τη στιγμή που η καθαρεύουσα διαποτίζει τη λαϊκή μιλιὰ και γίνεται ένα συστατικό της καθημερινής ζωής —ή, καθώς το παρατήρησε ο Σεφέρης, μια «αγοραία γλώσσα»⁸—, είναι αναπόφευκτο ν' ακούγεται και στον Καραγκιόζη. Γιατί μια δημιουργία που εξαρτάται τόσο στενά από την ευρύτερη λαϊκή ομάδα, δεν μπορεί παρά να καταγράφει την πραγματικότητα αυτής της ομάδας —και, φυσικά, τις αντιφάσεις της.

Έτσι, ο Καραγκιόζης του μεσοπολέμου χρησιμοποιεί ένα έντονα μικτό ιδίωμα, το οποίο χρωστάει πολλά στη γλώσσα που επιβάλλουν στον ελληνικό κόσμο το σχολείο, η διοίκηση, τα δικαστήρια, οι εφημερίδες, τα λαϊκά αναγνώσματα, οι εμπορικές διαφημίσεις —ολόκληρη η σύγχρονη αστική ζωή. Για παράδειγμα, οι «χάρτινοι ηθοποιοί» θα μας μιλήσουν με απόλυτη φυσικότητα για «τεθωρακισμένα», «εργολάβους ασφαλτοστρώσεως», «επαύλεις», ταξίδια που γίνονται «ατμοπλοϊκώς», «αεροπορικώς» ή «χάριν αναψυχής» για «καταχραστάς», «αισχροκερδείς», «βδελυράς πράξεις», «εντάλματα συλλήψεως» κ.ο.κ. Κι ακόμα θα χρησιμοποιήσουν χωρίς δισταγμό τα τυποποιημένα λεκτικά σχήματα της καθαρεύουσας (π.χ. τα «εν ολίγοις», «εν σώματι», «επί παραδείγματι», «εκτός αυτού», «εν πρώτοις», «τοιουτοτρόπως» κτλ.), όπως άλλωστε κι ένα πλήθος «ευρωπαϊκές» λέξεις — αυθόουσες ή παραφθαρμένες (π.χ. «ρεστοράν», «ντάνσιγκ», «μπαρ», «μπουρμπουάρ», «τσεκ», «απαρτιμάν», «μπετόν αρμέ», «εξπρές οριάν», «μανικιούρ», «αλά γκαρσόν», «τρε

ζολι», «तिकолтэ» (= ντεκολτέ) ή ακόμα... «αλεβρουάρ» (= au l'enoir κτλ.). Με τον τρόπο αυτό, όλα σχεδόν τα ιδιώματα που συνθέτουν το παρδαλό μωσαϊκό της κοινής αθηναϊκής γλώσσας της εποχής —από τη γραφειοκρατική και δημοσιογραφική γλώσσα ως εκείνη των κοσμοπολιτικών σαλονιών και των νεόπλουτων— είναι λίγο πολύ παρόντα και στον Καραγκιόζη, μαζί με τη λαλιά του δρόμου.

Όλα τούτα δεν προσφέρονται ωστόσο εντελώς ανεπεξέργαστα. Γιατί παρόλη τη γλωσσική σύγχυση των караγκιοζοπαίχτων, η καθαρεύουσα έχει εδώ μια *θεατρική λειτουργία*: με αυτήν (όπως και με τις ντοπιολαλιές, τα τούρκικα, τ' αρβανίτικα, τα ψευτοεβραϊκά κ.ο.κ.) *χαρακτηρίζονται κάποια πρόσωπα*.

Από αυτή την άποψη, είναι βασική η διάκριση των Τούρκων από τους Έλληνες. Οι πρώτοι —δηλαδή τα πιο «επίσημα» πρόσωπα της μικροκοινωνίας του μπερντέ, όσα εκπροσωπούν τον κατακτητή και, συνεκδοχικά, την κυρίαρχη τάξη— μιλούν... καθαρεύουσα (με εξαίρεση τον Βεληγκέκα, κατώτερο εκτελεστικό όργανο του σεραγιού, που μιλάει τη δική του γλώσσα, δηλαδή τ' αρβανίτικα). Ενώ οι δεύτεροι —δηλαδή ο Καραγκιόζης και οι σύντροφοί του, που ενσαρκώνουν τον υπόδουλο Ελληνισμό ή / και τα «κατώτερα» κοινωνικά στρώματα— χρησιμοποιούν πιο απλή γλώσσα. Π.χ., όταν ο πασάς αντικρίζει μπροστά του το φούρνο του Καραγκιόζη, λέει:

Δε γνωρίζω ποιος διάβολος ετόλμησε και έκτισε αυτόν το φούρνο έξωθεν του Σεραγιού μου, και καθημερινώς φυσά ο βοριάς και όλ' η κάπνα αυτή του φούρνου μου μαυρίζει το Σεράϊόν μου. Αλίμονο και τρισαλίμονο. Θα τον κρεμάσω αυτόν το φούρναρη, εαν δεν τον γκρεμνίσει σε μια ώρα (...)

Και όταν, λίγο αργότερα, συναντά τον Καραγκιόζη, η γλωσσική αντίθεση γίνεται φανερή:

Πασάς —Δεν μου λες φούρναρη, ποιος σου έδωσε το δικαίωμα να χτίσεις τον φούρνο αυτόν εδώ; Να φυσά ο βοριάς τον καπνό σου και να μαυρίζει το Σεράϊόν μου;

Καραγκιόζης —Εφέντη μου δεν είναι δικός μου ο φούρνος.

Πασάς —Τίνος είναι λοιπόν;!!

Καραγκιόζης —Κανενού δεν είναι αφεντικό.

Πασάς —Καλά τότε πώς ευρέθη εδώ πέρα;

Καραγκιόζης —Α! μ' αυτή είναι μεγάλη ιστορία (...)

Πασάς (επιτακτικώς) —Ακούς φούρναρη τι θα σου πω. Σε μια ώρα το πολύ ο φούρνος πρέπει να γκρεμισθεί, διότι εάν δεν τον γκρεμνίσεις, θα διατάξω εγώ να τον γκρεμίσουν (...)

Καραγκιόζης (παρακλητικώς) —Εφέντη μου, λυπήσου με. Είμαι φτωχός, δεν έχω άλλη δουλειά. Πώς θα ζήσω τα παιδάκια μου;

Πασάς —Δεν γνωρίζω τίποτε. Δεν δύναμαι πλέον να υποφέρω αυτή την κάπνα. Ήκουσες λοιπόν;!! Σε μια ώρα φούρνος δεν θα υπάρχει?.

Παρά τις ασυνέπειες και τις αποκλίσεις, η γενική τάση είναι λοιπόν σαφής: η επίσημη γλώσσα αποτελεί προνόμιο του πασά —και τον χαρακτηρίζει όσο και η επιβλητική φωνή του, το παράστημά του, η πλούσια φορεσιά του κτλ. Αντίθετα, ο πάμφτωχος και ταλαιπωρημένος Καραγκιόζης χαρακτηρίζεται και από τη λαϊκή γλώσσα του —όπως και από την καμπούρα του, τα κουρέλια του κτλ. Έτσι δηλώνεται η *κοινωνική απόσταση* που χωρίζει τον Οθωμανό δυνάστη από τον Έλληνα ραγιά. Και το ότι αυτό γίνεται και με τη βοήθεια της νεοελληνικής διγλωσσίας είναι φυσικά ιδιαίτερα εύγλωττο. Γιατί, με τον τρόπο αυτό, οι «Τούρκοι» του μπερντέ αρχίζουν να μας θυμίζουν την ντόπια εξουσία και την ντόπια άρχουσα τάξη πράγμα που γίνεται ολοένα πιο χτυπητό όσο, με το πέρασμα του χρόνου, φορτίζονται από το λαϊκό —το συλλογικό— δημιουργό του Καραγκιόζη, με όλες τις εμπειρίες και τις παραστάσεις της δικής του σύγχρονης ζωής. Λ.χ., όταν στο τέλος του ίδιου έργου ο διεφθαρμένος πασάς αθώνει τον πονηρό φούρναρη —με τον οποίο είχε συμφωνήσει να μοιραστεί τα ψητά των πελατών

του—, λέει ανάμεσα σε άλλα:

...Ως εκ τούτου (...) κηρύττω παμφηφεί (sic) αθών τον φούρναρη Καραγκιόζη Καραγκιοζόπουλο, εσάς δε από δεκαπέντε μετζήτια πρόστιμο δια την άδικον μήνυσιν που εκάνατε κατά του φούρναρη και πεντήκοντα λίρες δια ψυχικήν οδύνην¹⁰.

Μιλάει δηλαδή όπως θα μιλούσε η ελληνική δικαιοσύνη —όπως τουλάχιστο πιάνει τη γλώσσα της το αυτί του «λαού». Και, καθώς λέει ο Φάνης Κακριδής: «Εδώ είναι που η κρυμμένη αλήθεια της κωμωδίας μας πληγώνει» (). Αλήθεια που δεν ανταποκρίνεται, πιστεύω, σε μια αρχική πρόθεση των караγκιοζοπαιχτών —δεν αποτελεί δηλαδή ούτε μια αλληγορία, ούτε μια ενσυνειδητή σάτιρα—, αλλά είναι καρπός μιας όσμωσης, μιας βαθύτερης ταύτισης, της αδιάκοπης εκείνης αναπροσαρμογής των παλαιών μορφών στο «εδώ» και το «τώρα» της ομάδας που χαρακτηρίζει κάθε προφορική δημιουργία και που μένει ανεπίγνωστη όσο συντελείται —κι αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη δύναμη του Καραγκιόζη. Γιατί το γεγονός ότι αυτοί οι «Τούρκοι» μένουν πάντως... Τούρκοι υπογραμμίζει πολύ πιο αντικειμενικά από οποιαδήποτε αλληγορία την ουσιαστική αποξένωση του «λαού» από την ιθαγενή «ανώτερη» τάξη— τη γλώσσα και τον πολιτισμό της.

Ο κόσμος της παράγκας

Αλλά η γλωσσική διαφοροποίηση δημοτικής-καθαρεύουσας αγγίζει ως ένα βαθμό και τους Έλληνες του θιάσου. Ας ξεχωρίσουμε πρώτα τον Χατζηαβάτη, του οποίου «το γλωσσικό ύφος αποκλίνει προς την καθαρεύουσα», όπως παρατηρεί ο Γιώργος Ιωάννου¹¹ και «παραλλάζει ανάλογα με το συνομιλητή», όπως συμπληρώνει ο Φάνης Κακριδής¹². Έτσι, όταν αυτός ο αιώνιος κόλακας απευθύνεται στους Τούρκους, μιλάει με τούτο τον τρόπο:

Πολυχρονεμένε μου Μπέη, τίθεμαι στας διαταγάς σας, και τα δυο μου μάτια να βγάλω δια την ευγενεία σας¹³.

Ή:

Σας προσκυνώ πολυχρονεμένε μου Βεζύρη, πρώτα τον ύφιστο Γεραμπή και εκ δευτέρου την υψηλότητά σας¹⁴.

Ενώ, όταν κουβεντιάζει με τον Καραγκιόζη γίνεται και γλωσσικά οικειότερος —μολονότι δε λυτρώνεται ολωσδιόλου από την καθαρεύουσα:

Εν ολίγοις Καραγκιόζη μου έχει φωνάξει όλους τους γιατρούς του κόσμου¹⁵.

Ή:

Τι με χτυπάς τον καημένο, χωρίς να σου φταιξω, παληοανάγωγε, καχομούτρη;¹⁶

Το «σχόλιο» επιβάλλεται από μόνο του: σα μεσίτης και τελάλης που είναι, ο Χατζηαβάτης αποτελεί το συνδετικό κρίκο και το σημείο επαφής των δύο κόσμων και προσαρμόζεται έτσι, ανάλογα με τις περιστάσεις, στο ήθος και το ύφος του καθένα. Και μολονότι κατά κανόνα αγράμματος, χειρίζεται αναγκαστικά την τυποποιημένη γλώσσα του σεραγιού —εκείνη στην οποία διατυπώνονται τα φερμάνια του πασά και που ο ίδιος επαναλαμβάνει στα τελαλήματά του:

Ακούσατεεε! (...) Όποιος δυνηθεί και φονεύσει τα επτά θηρία που βρίσκονται στο καταραχνιασμένον σπήλαιον, θα παίρνει την ωραϊαν Σερήνην δια σύζυγον και μετά τον θάνατον της νενές, και τον θρόνον. Τρέξατε δίχως να διστάσετε!¹⁷

Αντίθετα, οι άλλοι σύντροφοι του Καραγκιόζη μιλούν συνήθως πιο απλά —καθένας με τη γλώσσα του τόπου του ή της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει. Κι εδώ όμως οι τύποι της καθαρεύουσας δε λείπουν— με αξιοσημείωτη εξαίρεση την

περίπτωση του Διονύσιου που, αν χρησιμοποιεί κατά κόρον ιταλικές λέξεις (τις πιο πολλές φορές, παραφθαρμένες), αγνοεί τις «ελληνικούρες». Π.χ. η Καραγκιόζαινα ακούγεται να λέει στη διάρκεια μιας συζυγικής σκηνής ότι αυτή είναι «πτωχή, αλλότιμία» και να κατηγορεί τον άντρα της ότι πολεμά να της «αφαιρέση και την ζωήν»¹⁸. Ή ο μαμόθρεφτος Μορφονιός μου γκριζει, κάθε φορά που τρώει ξύλο, το τυπικό: «Βοήθεια, με εφόνευσε, ουϊτ!» Κάτι πιο χαρακτηριστικό: ο ίδιος ο «μπαστονόβλαχος» Μπαρμπαγιώργος εκδηλώνει κάποτε το θαυμασμό του για την καθαρεύουσα, που γι' αυτόν ταυτίζεται βέβαια με τα «γράμματα», όπως το μαρτυρεί η ακόλουθη αποστροφή προς τον «επιστήμονα» ανιψιό του:

Μπράβο Καραγκιόζη... Ουρέ φαινόταν από μικρό το έρμο πως θα γίνει γραμματιζούμενο, γιατί ήξερε το παιδί το μάλιστα, το βέβαια και το ενταύθα απόξω¹⁹...

Έτσι δε διστάζει να «στολίσει» κι ο ίδιος την ομιλία του με εκφράσεις όπως «μόνλα ταύτα 'δα», «και τα τοιαύτα» ή ακόμα:

Ζήτω και μένανε. Ζήτω του λόγου μου, να ζήσω, το αυτό επιθυμώ και για μένανε!²⁰.

Κι άλλοτε πάλι μιλάει μια «καθαρεύουσα» —γλώσσα που ο ίδιος ονομάζει εύγλωττα «ογρωπαϊκιά»— έκδηλα επηρεασμένη από τα εκκλησιαστικά κείμενα,²¹ λ.χ., όταν καλεί την «μπουμπουλωμένη» νύφη να του φανερώσει το πρόσωπό της:

Α, τσούπα μ', ήρον τουν πέπλουν εκ του προσώπου σου, όπως ατενίσει τον Ερωτόκριτον έμπροσθέν σου.²²

Οι ήρωες

Εξίσου χαρακτηριστική είναι η —μικτική— χρήση της καθαρεύουσας, όταν το πρόσωπο που μιλάει περιβάλλεται, στο πνεύμα του λαϊκού δημιουργού με το φωτοστέφανο του θρύλου. Παράδειγμα οι ήρωες του '21 που, μολονότι επικοινωνούν συνήθως μεταξύ τους στη ζωντανή τους γλώσσα (κατά κανόνα τρουμελιώτικη), μιλούν σα λογιότατοι ρήτορες στις πιο «επίσημες» ή τραγικές στιγμές —σίγουρα κάτω από την επίδραση γραπτών προτύπων. Μερικά δείγματα:

Ο Κατσαντώνης προς τον Αλή Πασά:

Να με τσακίσεις αλιτήριε (...) Τσάκισέ με όπως θα τσακισθεί μια ημίρα το κράτος σας, κράτος ανομίας, βίας και αρπαγής (...) Δε σε φοβόμαι, τύραννε, και για να σου αποδείξω ότι θέλω να επιταχύνω τον θάνατόν μου, να μη σε βλέπω εμπρός μου, ιδού: Φτου σου, ασεβή τύραννε!

Ο Αθανάσιος Διάκος, όταν σκοτώνει το Βεληγκέκα:

Ε! Να... λοιπόν, πάρε να γίνεις παράδειγμα των ομοίων σου. (Σημειώνει και ρίχνει κατά του Βελή). Λάβε άθλιε!²⁴...

Και όταν τον σουβλίζουν:

Ψήσατε, Τούρκοι, ψήσατε το εύμορφόν μου σώμα αλλά του Διάκου την ψυχήν δεν θέλετε την ψήσει²⁵.

Τέλος, η πιο γνωστή —και φαιδρή για το σημερινό αναγνώστη— περίπτωση είναι εκείνη του Μεγαλέξανδρου. Γιατί ο τρόπος που ο θρυλικός Μακεδόνας μιλάει στον μπερντέ ανακαλύπτει λιγότερο την αρχαιότητα ή την άχρονη μυθολογία και περισσότερο τη... μικροαστική Ελλάδα των καιρών μας: π.χ.:

(Προς τον Καραγκιόζη) —Καλώς ήλθατε κύριε, με ποιόν έχω την μήν να ομιλώ; (...) ²⁶

Ή, αλλού, προς τη βεζυροπούλα:

Και όμως, δεσποινίς, ήρθα με πρόγραμμα να εξηγήσω (τα ανίγημα και σας παρακαλώ να μου τα είπτε, διότι οπωσδήποτε θα γίνετε διέ μου²⁷.

Τύποι τους οποίους υπαγορεύει, δίχως άλλο, η επιθυμία να τονιστεί η απόσταση του ήρωα από τους «κοινούς ανθρώπους» και να δοθεί στη μορφή του μια «αίγλη ανωτερότητας»²⁸ —κι εδώ ψηλαφούμε ξανά την αλλοτρίωση του λαϊκού δημιουργού. Γιατί το ότι μια τέτοια αίγλη αποδίδεται στη χρήση μιας τριμμένης καθαρεύουσας είναι ίσως η καλύτερη μαρτυρία για τον τρόπο με τον οποίο ο «λαός» εσωτερικεύει την «ανωτερότητα» του λόγιου πολιτισμού και την «κατωτερότητα» του δικού του.

Η κωμική λειτουργία

Ωστόσο, η θεατρική λειτουργία της καθαρεύουσας ολοκληρώνεται —σ' ένα θέατρο του γέλιου όπως ο Καραγκιόζης— με την *κωμική*. Κι αν προσέξουμε αυτή τη λειτουργία, διαπιστώνουμε ότι ο λαϊκός δημιουργός υπερβαίνει συχνά τους ιδεολογικούς φραγμούς του ως το σημείο να υπονομεύει —ασυνείδητα, αλλά δραστικά— τη σπουδαιοφάνεια και την κυρίαρχη θέση αυτής της γλώσσας.

Εδώ μπορούμε να διακρίνουμε δυο περιπτώσεις. Στην πρώτη, η χρήση της καθαρεύουσας από ένα πρόσωπο κάνει εντονότερη τη διακωμώδηση αυτού του προσώπου —είτε ως τύπου, είτε αναφορικά με το «ρόλο» που υποδύεται στο συγκεκριμένο δράμα. Ενώ στη δεύτερη, αντικείμενο της διακωμώδησης είναι η ίδια η καθαρεύουσα, που παρωδείται και εξευτελίζεται ως προς την εσωτερική δομή της, τη σύνταξη, τη γραμματική και το λεκτικό της— όχι χωρίς να γελοιογραφεί συνάμα τον ομιλητή.

Ωραίο παράδειγμα της πρώτης κατηγορίας είναι (εκτός από την περιστασιακή «καθαρεύουσα» του Μπαρμπαγιώργου) το ιδίωμα του Σταύρακα, όπου η «χυδαία» έκφραση του κουτσαβάκη διασταυρώνεται και συγκρούεται με πολλές «ευγενείς» εκφράσεις της καθαρεύουσας —οι οποίες, φυσικά, «δολοφονούνται». Ο γνωστός μας ψευτοπαλλικαράς γίνεται έτσι ακόμα πιο γελοιος: και το γλωσσικό αποτέλεσμα —ένα τερατώδες συνοθύλευμα ολο χάσματα, σολοικισμούς, απότομες μετατροφές, παρανοήσεις και ασυναρτησίες— είναι εξαιρετικά κωμικό. Π.χ.:

Αφ' ης στιγμής σας είδον, σας ηράσθην σφόρτσα και σας λατρεύω χάργα²⁹.

Η:

... από την ώρα που σ' αντίκρισαν οι οφθαλμοί μου σας ηγάπησα φόρτσα και σε συμπάθησα ραγδαίως³⁰.

Η ακόμα:

... θα του πιάσω καμιά ιστορία και θα του τη φέρω κυκλοτερώς (...) να του ξεφράξω τα αισθήματά μου για την κυρία δεσποινίδα κόρη του³¹.

Σε μια παράσταση φιλοσοφεί για την κατάντια του κόσμου, ε αφορμή τον τιμάρημο και τη νοθεία του ψωμιού:

Χάλασε ο κόσμος, λέω ρε κόσμε... Λέω αλήθεια; Ψωμί πας να πάρεις, τον επιούσιο και τον ανοούσιο, όστις και ο οποίος κατασκευαζόμενος από φιλό αλεύρι της ασφαλοστρωμένης οδού Πατησίων, σου λέει οχτώ και ενενηνταπέντε την οκά. Έ ρε Χριστέ, τα πάθη σου... Που είναι ο παλιός καιρός με τα σαρανταπεντάλεφτα σιμιγδαλένια καρβέλια³²...

και σε άλλο έργο θλίβεται για την εξημέρωση των εκλογικών ηρών:

Θα γίνουν εκλογές και ούτε φωνή ούτε ακρόαση. Νέκρα μωρ' αδρεφούλη μου και δημοτικέ άρχοντα της καρδιάς μου στις φετινές εκλογές. Λες και πρόκειται οι εκλογαίοι να πάνε στην ανχόνη επί δια κατάχρησι.

Πένθο, και μιλιά δεν εξαγάγουνε αφ' τα χείλη τους ούτε κανέναν λέει για δήμαρχο λέξι, έ ρε αντρικέ αντρισμέ σε πήρε στο λαιμό της η κατάντια της Αθήνας και πας χαμένος! Ούτε ένας φόνος δεν έγινε, ούτε μια πορρά δεν άστραψε η ισόβια³³.

Ενώ, λίγο αργότερα, προσπαθεί ν' «αναφτύξει» το πρόγραμ-

μά του, ως υποψήφιος δήμαρχος:

Λοιπόν κύριοι το πράμα είναι παρδαλοπίτσιλο και οφθαλμοφανές φως φανάρι. Ρε σεις προκειμένου περί υποψηφιότης δημαρχικής τον κακό μου το φλάρο καθ' ότι ούτε φως ούτε φανάρι δεν έχουμε και γω ποιώ σαχλαμάρες ηλεκτροφώτιστες(...) Ρε σεις και να θέλετε δεν μπορείτε να πνιγείτε σε μια κουταλιά ύδωρ. Τώρα είμαστε το λοιπόν πάτσι και πόστα και για μυστήρια δημαρχιακά, καθ' την στιγμήν κατά την οποίαν είμ' εγώ δήμαρχος του μέλλων και με τρεις δεξαμενές αξία να σας πνίξω όλους. Οι δήμαρχοι ρε σεις που κυβερνήσανε το άστυ μας τα κάνανε μούσκεμα στο ύδωρ, στην καθαριότης και στα υποδέλοιπα (...) Πρέπει να πάρει τα βρεμένα του ο πριγκάτοχος και να αφήσει να βγω εγώ να κάνω καλό στη χώρα. Εγώ είμαι γεμάτος όρεξι να σας ποιήσω την χώρα μας πρωτεύουσα και όχι αχούρι. Το πρόγραμμά μου αδρεφάκι είναι γνωστό σ' όλους σας καθ' ότι νύχτα μέρα δεν κάνω τίποτε άλλο παρά να χτυπιέμαι και τσαλακώνομαι υπέρ της ισορροπίας μας και του καλού σας κι έχω γίνει σαν τσίρος στο χορμί και ώσπερ δερματόλ του φαρμακείου χίτρινος αφ' την πολλή δουλειά³⁴...

Ο κωμικός ήρωας

Πιο πλούσια όμως αποκαλύπτεται η φλέβα αυτή, όταν το πρόσωπο που έχει το λόγο είναι ο Καραγκιόζης. Γιατί ο κωμικός μας ήρωας —κέντρο και μοχλός της κοινωνίας των «σκίων»— είναι όχι ένας οποιοσδήποτε τύπος, αλλά ένα πολυδιάστατο πλάσμα του μύθου που αντιστέκεται σε κάθε μονοσήμαντη ανάλυση: ένας πρωτεϊκός «μασκαράς» που αλλάζει συνεχώς προσωπεία και διακωμωδεί με αυτά τους αναρίθμητους ρόλους του. Κι ένα από τα εργαλεία αυτής της διακωμώδησης είναι η *πολυγλωσσία*: η χρησιμοποίηση ιδιωμάτων που χαρακτηρίζουν

διάφορους κοινωνικούς τύπους, ομάδες, επαγγέλματα κτλ. και που σμίγουν σ' ένα ιδιότυπο αμάγαλμα. Εδώ διασταυρώνονται ένα πλήθος γλωσσικές πρακτικές —η κοινή ελληνική λαλιά με τις αγροτικές καταβολές της, η γλώσσα του δρόμου, ξενικοί τύποι, αρχαία ελληνικά, λατινικά, κορακίστικα και, φυσικά, η καθαρεύουσα (ή μάλλον οι ποικίλες καθαρεύουσες που ακούγονται στο νεοελληνικό κόσμο)— και συνάμα η *κωμική τους παραμόρφωση* που εξογκώνει ή εξαρθρώνει τα πιο χτυπητά χαρακτηριστικά της καθεμιάς.

Έτσι, καθώς παρατηρεί ο Φάνης Κακριδής, ο Καραγκιόζης συχνά «μεταμφιέζεται γλωσσικά για να εντυπωσιάσει» —ακριβώς όπως φοράει την «επίσημη» στολή του κάθε φορά που ασκεί ένα «αξιοπρεπές» επάγγελμα. Π.χ. ως δικαστής ή δικηγόρος χειρίζεται —με αρκετή πειστικότητα— τη δικανική γλώσσα, η σοβαροφάνεια της οποίας υπονομεύεται όμως ακατάπαυστα από την παρωδία:

Μάθε ότι ευρίσκεισαι ενώπιον του δικαστηρίου Αθηνών, Πειραιώς και περιχώρων, δικαζόμενος παρά του Προέδρου και Εισαγγελέως και ενόρκων του κυρίου Καραγκιόζη Καραγκιοζόπουλου ήδη και γραμματεύς αυτού του ιδίου. Ιδόντες τα άρθρα χίλια καταδικάζεται εις την εσχάτην των ποινών δια της κουμπούρας θάνατον και μετά θάνατον έχεις δικαίωμα να κάνεις ανακοπή ή αναίρεση της δίχης³⁵.

Εξίσου παρωδείται η γλώσσα της εξουσίας, της αστυνομίας και της γραφειοκρατίας. Λ.χ. ο Καραγκιόζης υπηρέτης ρωτάει κάποιον υποψήφιο μνηστήρα της κόρης του αφεντικού, την ώρα που του ανοίγει την πόρτα:

Πώς σε λένε και τι θέλεις; Λέγε γλήγορα. Όνομα, κατοικία, τόπος γεννήσεως, επάγγελμα...

και στη συνέχεια του φράζει την είσοδο, λέγοντας:

Απαγορεύεται αυστηρώς παρά της αστυνομίας και δια ροπάλου³⁶.

Σε άλλο έργο, ο Καραγκιόζης γιατρός «διαφημίζει» την τέχνη του με το εξής... αυτοδυσφημιστικό σχόλιο, που πετυχαί-

S. KRACAUER

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

«...Το πιο σπουδαίο έργο που γραφτηκε μέχρι τώρα στην αγγλική γλώσσα για τη θεωρία και την αισθητική του κινηματογράφου. Θα ασκήσει βαθιά επιδραση σ' όλους τους χώρους όπου ο κινηματογράφος θεωρείται τέχνη.»

P. Rotha, συγγραφέας του *The Film Till Now*

«Ένα εξαιρετικά αισθαντικό έργο, μια βαθιά διεισδυση σ' αυτή τη μορφή της τέχνης που άλλαξε τη σκέψη και τις συνήθειες σε πολλά μέρη του κόσμου.»

Scientific American

«Προκειται για ένα σπουδαίο και σημαντικό βιβλίο. Δεν ξέρω κανένα άλλο έργο για τον κινηματογράφο που να μπορεί να συγκριθεί με τη συστηματική πληροτητα της ανάλυσης-του ή με το εύρος της προοπτικής-του.»

Charles A. Siepmann, *Public Opinion Quarterly*

«Το εξαιρετικό βιβλίο του Κρακαουέρ είναι, ή πρέπει να γίνει, η βίβλος του νεορεαλισμού... Όλοι όσοι ενδιαφέρονται για τον κινηματογράφο πρέπει να διαβάσουν αυτό το βιβλίο.»

Ernest Callenbach, *Film Quarterly*

«Αυτό το βιβλίο είναι η πιο εμπειριστατωμένη και σοβαρή πραγματεία για την αισθητική του κινηματογράφου και είναι βασικό για όλους τους ιστορικούς και τους δασκάλους του κινηματογράφου να γνωρίσουν αυτή τη συνθεση του Κρακαουέρ, και πιο συγκεκριμένα να κάνουν κτημα-τους αυτό το βιβλίο.»

Charles W. Mann, *Library Journal*

«Κανένας μελετητής της αισθητικής δεν έχει δικαίωμα ν' αγνοήσει αυτό το σημαντικό βιβλίο.»

H. Read, *The British Journal of Aesthetics*

«Μοναδική και εξαιρετικά πρωτοτυπή είναι η συμβολή του έργου του και στη διερεύνηση των νέων γνωσιολογικών δυνατοτήτων που προσφέρει το κινηματογραφικό μέσο, στην επιπονη πορεία του ανθρώπου για αυτογνωσία, αυτοκαθορισμό κι ελευθερία.»

Αναξαγόρα 1 - Αθήνα Τηλ. 52.46.241 «Καλβός»

Όταν η επανάσταση τρώει τα παιδιά της

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Γλάρος σε δεύτερη έκδοση το βιβλίο του Θωμά Δρίτσιου, **Γιατί με σκοτώνεις σύντροφε**. Στην έκδοση αυτή προστέθηκε από το συγγραφέα ένα επίμετρο με τίτλο **Σκέψεις και προβληματισμοί πάνω στο φαινόμενο των διωγμών μέσα στο ΚΚΕ**. Το φαινόμενο αυτό απασχολεί αυτή τη στιγμή και άλλους συγγραφείς που καταγράφουν την ιστορία του ελληνικού αριστερού κινήματος και δεν αποκλείεται να υπάρξει μια ειδική έκδοση με απόψεις και ερμηνείες που διατυπώνονται τόσο από πρωταγωνιστές του δράματος όσο και από νεώτερους ιστορικούς και κοινωνιολόγους. Υπάρχουν, επίσης, σκέψεις από κινηματογραφικούς παράγοντες να γυριστεί ένα ντοκυμανταίρ με το δράμα της πολιτικής προσφυγιάς, αφού τα περιστατικά που αναφέρονται στο βιβλίο του Δρίτσιου είναι τεκμηριωμένα και από καμιά πλευρά δεν αμφισβητούνται.

νει συνάμα να παρωδήσει τη γλώσσα... των αιτησιογράφων του ποδαριού και των ταξιδιωτικών πρακτορείων:

Όποιος θέλει να δει τον παράδεισο, εδώ κύριοι. Τσάμπα. Μόνο τα έξοδα χαρτοσήμου για το διαβατήριο. Αίτησις και διαβατήριο για τον άλλο κόσμο δωρεάν χάριν ρεκλάμας³⁷.

Ενώ, στη συνέχεια, γελοιοποιεί ακόμα ωμότερα την ίδια την επιστημονική γλώσσα, προχωρώντας στην ακόλουθη διάγνωση της «αρρώστειας» του Μπαρμπαγιώργου, προς τον οποίο συνιστά ως θεραπευτική αγωγή να... βγάλει τη φουστανέλα του και να φορέσει παντελόνια:

... Μπαρμπούλη μου η φουστανέλα είναι φαρδιά κι ο αήρ εξέρχεται αμέσως άνευ παραμονής εις τα σπλάχνα, τους πλέγμονας, τα οστά και την κοιλιακή χώρα. Ενώ με το πανταλόνι επειδή και είναι σφιχτοστενάχωρος ο αήρ ευρίσκων εμπόδιον την στιγμήν της εξόδου τον αναγκάζει με το στανιό και καλά και σώνει να κάτσει στ' αυγά του κι έτσι μένει καιρός εις τα απορροφητικά όργανα να τον ρουφήξουν. Για να επιτύχει πιο καλά το μέσον αυτό πρέπει να προσέξεις το εξής. Το οπίσθιον μέρος πέριξ των ημισφαιρίων να είναι καλά εφαρμοσμένο στο σώμα σου αν χρειασθεί ξυλικόν οξύ ή... μαγκουρικόν κάλλιον ο πόνος να είναι πιο πολύς για να γίνεις μια ώρα αρχίτερα καλά. Επίσης εις το κάτω μέρος της χαράδρας των ημισφαιρίων να βάλεις μια σακούλα μεγάλη για να μαζώξεις εκεί μέσα το σκατικόν οξύ και το ουρικό νάτριο και κάλλιον που θα βγάλει ο μεγαλύτερος ο πλατύτερος και φαρδύτερος των πόρων σου. Αυτή η περίπτωση της ασθένειας σου Μπαρμπούλη μου είναι σπάνια, τόσο που να γίνεται περιζήτητο αυτό το χημικό προϊόν. Από τώρα δε σου εγγυώμαι όχι μόνο ότι θα γίνεις καλά αλλά ακόμη κι από την πώληση του χημικού αυτού υγρού θα γίνεις πλούσιος.

Έτσι που ο βλάχος μένει με ανοιχτό στόμα:

Μωρ' τι λιές Καραγκιόζη πιδι μ'; Αλήθεια;...³⁸

Παράδειγμα εύγλωττο. Γιατί η καθαρεύουσα του Καραγκιόζη (που δεν πρέπει, φυσικά, να χωριστεί από τη συμπεριφορά του, τον τόνο της φωνής του, το εξωφρενικό περιεχόμενο των λόγων του, το πρόσωπο του συνομιλητή του και τα υπόλοιπα θεατρικά συμφραζόμενα που συγκροτούν την παράσταση) είναι

όμοια με την «επίσημη φορεσιά του: σοβαροφανής και την ίδια στιγμή αξιοθήνητη. Έτσι ώστε η γελοιοποίηση είναι εδώ διπλή, ή καλύτερα τριπλή, αφού πληττεί αδιαίρετα τους περισπούδαστους (νεοέλληνες) «επιστήμονες», τους αδιάταχτους λαϊκούς απατεώνες, που παριστάνουν τους «επιστήμονες», και την αμαθέστατη πελατεία τους, που τους αντιμετωπίζει με δέος. Εκείνο που διακωμωδείται (όχι ασφαλώς με το «ρεαλισμό» της αστικής ηθογραφίας, αλλά με τον «γκροτέσκο υπερρεαλισμό» του λαϊκού θεάτρου) είναι δηλαδή μια σύνθετη κοινωνική

πραγματικότητα, της οποίας η καθαρεύουσα αποτελεί συστατικό στοιχείο: τόσο ως μέσο συγκάλυψης ενός ανύπαρχτου «περιεχομένου», όσο και ως όργανο φανακισμού ενός αναλφάβητου κόσμου.

Ανάλογα συμβαίνουν όταν ο Καραγκιόζης «παίζει» τον πολιτευτή. Ας προσέξουμε, λ.χ., πως αγορεύει στη θέση του Μπαρμπαγιώργου, που δεν καταφέρνει ν' αρθρώσει λέξη μπροστά στους συγκεντρωμένους οπαδούς του:

Συμπολίται. Κατά παράκλησιν του σεπτού μου θείου ασθενούντος υποψηφίου Δημάρχου παρουσιάζομαι ενώπιον υμών ινα αναπτύξω το πρόγραμμα αυτού (...) Προς ποίον δεν είναι γνωστή η συμπαθητική μορφή του θείου μου; Χρηματίσας ούτος και πάρεδρος κατ' επανάληψιν αφήκεν εποχήν αλησμόνητον. Η δραστηριότης του και τα έργα του του δίνουν το δικαίωμα να διεκδικήσει μετά πεποιθήσεως την ψήφον του Δημοτικού Αρχοντος (...) Ακούτε κύριοι εν μέρος του προγράμματος του θείου μου. Ο θείος μου επίτιμος Δήμαρχος, θέλει ενώσει τον Λυκα-

βητόν μετά της Ακροπόλεως δια μεγάλης σιδηράς γεφύρας (...) Δεύτερον: η πόλις των Αθηνών θα υαλοσκεπαστεί, θα γίνει μία απέραντος στοά (...) Τρίτον: Θα καταρτίσει υπαλληλικόν σώμα προς περισυλλογήν των εκθέτων, διότι ως γνωρίζουν οι συμπολίται μας όσο αυξάνει ο πολιτισμός τόσο αυξάνουν και τα έκθετα. Και δια να μη βλέπουν οι συμπολίται μας αθώα βρέφη πεταγμένα στους τενεκεδες ως αλλαχού (...) Θα τοποθετηθούν βάρκες εις την οδόν Πατησίων και εις άλλα κέντρα των Αθηνών και έτσι άμα βρέχει θα πηγαίνουν όλοι σπίτια τους ατμοπλοϊκώς. Θα επιτρέψει στους σωφέρ να κόβουν οιουδήποτε συναντούν αρσενικόν, θηλυκόν και ουδέτερον. Θα δοθούν εις τους ανθρώπους του κόμματος από δύο τρεις θέσεις εις έκαστον, κι αν δεν υπάρχει θέσις τον διορισμό θα τον έχει, θα πληρώνεται, κι ας είναι αργόμισθος³⁹. Και το πλήθος ξεσπάει σε ζητωκραυγές!

Η γελοιοποίηση

Όμως εδώ μπαίνει το ερώτημα: γελοιοποιώντας έτσι τη φτηνή δημαγωγία και την κούφια ρητορεία των Ελλήνων πολιτικών —και γενικότερα των «σπουδασμένων»— ο Καραγκιόζης δε θίγει άραγε συνάμα το εκφραστικό όχημα που τις μεταφέρει αλλά και τις καλλιέργει, δηλαδή την ίδια την καθαρεύουσα;

Στο σημείο αυτό πρέπει να φανούμε προσεχτικοί. Και τούτο γιατί μου φαίνεται κάπως δύσκολο να μιλήσουμε για ενσυνειδητή *σάτιρα* της καθαρεύουσας, όταν ο ίδιος ο λόγος των Καραγκιοζοπαχτών μαρτυρεί, καθώς είδαμε, το κύρος που έχει αυτή η γλώσσα στα μάτια του «λαού». Φαινόμενο που ξηγεί ίσως ακόμα γιατί η κωμική εκμετάλλευση της νεοελληνικής διγλωσσίας, που είναι προσφιλής σε αρκετούς συγγραφείς, είναι εδώ πολύ σπάνια —ή, όταν αχνοφέγγει, δεν αποκαλύπτει με σαφήνεια το στόχο της, με αποτέλεσμα να προκαλεί τον ερμηνευτή κάποιαν αμηχανία⁴⁰.

Ωστόσο η αντινομία επιμένει. Από το ένα μέρος, η επιβολή της καθαρεύουσας είναι τόσο έντονη και η παρουσία της στην καθημερινή ζωή τόσο διάχυτη, ώστε ο «λαός» δεν είναι, τελικά, τόσο ελεύθερος να... μιλήσει τη γλώσσα του από το άλλο μέρος όμως, τα παραδείγματά μας δείχνουν ότι, περνώντας τον Καραγκιόζη, η καθαρεύουσα υποβάλλεται, όπως και κάυλικό της κοινωνικής ζωής, σε μιαν *επεξεργασία διακωμώσεως*. Κι αυτό μας οδηγεί στη δεύτερη περίπτωση που ανέβειλα, ή μάλλον σε μια σειρά από περιπτώσεις που μας επέβουν να εκτιμήσουμε το βαθμό και τη σημασία αυτής της επεξεργασίας.

Μια περίπτωση είναι εκείνη όπου ο γλωσσικός στόμφος του Καραγκιόζη έρχεται σε ριζική αντίθεση με το πράγμα που περιάφει. Π.χ. ο Χατζηαβάτης χτυπά την πόρτα του κι αυτός ει:

Ήπα θεμά το γονιό του το γρουσουζή να φωνάζει πρωί πρωί έξωθεν της παύλεως⁴¹.

ακόμα:

Ίοιος να είναι (...) που χτυπά την θύραν του μεγάρου μου;⁴²

η στιγμή που ο θεατής βλέπει μπροστά του μιαν ετοιμόρροπαράγκα. Το κωμικό οξύμωρο εντείνεται δηλαδή εδώ από χρήση ενός γλωσσικού τύπου που δημιουργεί μιαν αίσθηση ζημότητας ολωσδιόλου ασυμβίβαστη με την ταπεινή και άπραγματικότητα. Και η αντίφαση αντανakλάται πάνω στην ίδια την καθαρεύουσα που, όπως αποκαλύπτεται, χρησιμοποιείται για να πει ένα χοντρό ψέμα.

υγγενική είναι η τεχνική του «ευτελισμού», δηλαδή «η χρησιμοποίηση της μεγαλόστομης γλώσσας για πράγματα που δεν ταιριάζει»⁴³. Π.χ., ο θεατής γελάει, όταν ακούει έναν άνθρωπο της πιάτσας σαν τον Καραγκιόζη ν' αποκρίνεται στο

Χατζηαβάτη, που τον ρωτάει αν ξέρει κανένα μάγερα:

Ντρέπομαι για λογαριασμό σου, Χατζηατζάρη, αφού γνωρίζεις ότι έχω φθείρει όλη μου τη νεανική μου (sic) ηλικία, όλον μου το νεανικόν μου άνθος στη μαγειρική και συ μου λέγεις να σου συστήσω μάγερα⁴⁴.

Ή, όταν τον ακούει ν' απαντά στην γκρίνια της γυναίκας του: Ύπαγε από τους γλυκύτατους μου οφθαλμούς και μην με ενοχλείς⁴⁵.

Εκφράσεις που δεν έχουν, βέβαια, καμιά χαρακτηριστική αληθοφάνεια, μα λειτουργούν σ' ένα άλλο επίπεδο: χρησιμοποιώντας την καθαρεύουσα σε μια στιγμή που και ο λογιότερος συγγραφέας θα διάλεγε αυθόρμητα ένα πιο κοινό γλωσσικό τύπο, ο λαϊκός δημιουργός δημιουργεί μια κωμική έκπληξη και συνάμα υποβιβάζει αντικειμενικά αυτή τη γλώσσα.

Αλλού οι τύποι της καθαρεύουσας συγκρούονται απότομα με τους τύπους της καθημερινής μιλιάν —κάποτε απανωτά:

Δε μου λες ρε Χατζατζάρη, γιατί έρχεσαι εν ημέραις λιμούσης και καταγενικής αμασίας να μου αναταράξεις την οικογενειακήν γαλήνην της οικίας του σπιτιού μου. Ή θες να σου δώσω μπουνιά και πάραυτα να βρεθείς στην επουράνιον επικράτειαν;⁴⁶

Ενώ παρόμοιοι πλεονασμοί και διπλολογίες στοιχειοθετούν διάφορες εκφράσεις, όπως:

Όποιος χρούει την θυρίδα και σείεται ο κώδων του κωδώνου (sic) των κωδωνοστασίων;⁴⁷

... το εσωκάρδιον της καρδιάς μου⁴⁸.

Ευχαριστώ πολύ, Βεζύρη μου, για την έγκριση της εγκαταστάσεως των εγκαταστάσεων της εγκαταστάσεως μου⁴⁹.

Το κωμικό βρίσκεται πια εδώ στην ίδια τη γλωσσική κατασκευή και είναι φυσικά αποτελεσματικό για τον ακροατή που ξέρει από την πείρα του πως και η «σοβαρή» καθαρεύουσα προσφέρεται με καταπληκτική ευκολία σε γλωσσικά καμώματα σαν τα παραπάνω —λεκτικές αναδιπλώσεις, καμπανιστές παρηχήσεις, ρητορικά σχήματα χωρίς νόημα. Κάποτε μάλιστα η τεχνική αυτή συνδυάζεται με την εφεύρεση ενός ανύπαρχτου τύπου, π.χ. ενός επιρρηματικού υπερθετικού, όπως:

αναλόγως και αναλογιωτάτως

ή:

διότι και διοτάτως⁵⁰.

Ανάλογο αποτέλεσμα έχουμε όταν ο κωμικός μας ήρωας συσσωρεύει παραφθορές και σολοικισμούς, όπως στην επόμενη φράση που απευθύνει ως βουλευτής στο πλήθος (γελοιογραφώντας ξανά τον αστοιχειώτο πολιτικάντη και συνάμα μιαν ορισμένη χρήση της καθαρεύουσας που δεν είναι και τόσο ασυνήθιστη στη νεοελληνική ζωή):

Σας ευχαριστώ κύριοι δια την αυτόρμητον αγάπη σας κατ' εμού⁵¹.

—και η γλώσσα της κωμωδίας ψηλαφεί και πάλι εδώ (χωρίς άλλο ακούσια, αλλά με το γερό αισθητήριο που δίνει στους λαϊκούς τεχνίτες η εμπειρική σύλληψη του κόσμου που τους περιβάλλει) τη γλωσσική σύγχυση μιας μερίδας της ελληνικής κοινωνίας.

Αλλά ο Καραγκιόζης πηγαίνει μακρύτερα. Συχνά φτιάχνει τη «δική του» καθαρεύουσα που όχι μόνο παρωδεί εύστοχα εκείνη που ξέρουμε, μα και καθρεφτίζει πιστά το δικό του ξεχωριστό λαϊκό ήθος. Όταν λ.χ. θέλει ν' αποφύγει την αγορά, γιατί φοβάται το ξύλο και τα... κολοκύθια των μανάβηδων, λέει:

Δεν μπορώ να έλθω στην αγορά (...) διότι με πειράζει ο κολοκυνθικός

αήρ⁵²...

Κι όταν τσακώνεται με τη γυναίκα του:

Σχασμός σύζυξ σου απαγορεύω να ομιλείς. Όταν ομιλεί ο σύζυγος, η συζυγάτα πρέπει να υπακούει τυφλώς⁵³.

Άλλοτε πάλι πλάθει δικές του σύνθετες λέξεις —όπως όταν ονομάζει το Βεληγκέκα «κλειδούχο της *ιματιοκλωτσοσφαλι-ροθήκης*», ή όταν μυρίζει μια όχι ιδιαίτερα ευυπόληπτη επιχείρηση και μιλάει για «δωροδολοπλοκία»· κι ακόμα δικούς του, πολύ παραστατικούς, υπερθετικούς— όπως όταν βεβαιώνει ότι αυτός δεν είναι απλός ξενοδόχος, αλλά... «ξενοδοχέ-στατος»! Ενώ αλλού, η λέξη που επινοεί στη θέση μιας άλλης που «δεν καταλαβαίνει» φέρνει στο φως κάποιο καινούριο νόημα, πολύ πιο ταιριαστό με τις καταστάσεις του δικού του φαιδρού, λαϊκού μικρόκοσμου —όπως στα ευρήματα του τύπου «*Κυριακή αγρία*», «*το πετρωμένο του ανθρώπου*», «*λορδοκομείο*», «*Πανεπιστούμπιο*», «*ονογενής*», «*ατιμόπλοιο*», «*ξενοδιωχτείο*» κτλ.

Τέλος, όλα αυτά τα τεχνάσματα συνδυάζονται κάθε τόσο μέσα σε συμπαγή σύνολα που δεν μπορούν να κομματιαστούν χωρίς να ζημιώσουν το κωμικό αποτέλεσμα. Μάρτυρας οι έξοχες «ερωτικές» εξομολογήσεις του Καραγκιόζη, όπως αυτή:

Δια πρώτην φοράν επαρουσιάστην ενώπιόν σας όπως φανερώσω τον μυστηριώδη και διακεκριμένον έρωτά μου, που κρύπτω μέσα στην καρδιά μου. Όταν σας είδον εις τους οφθαλμούς μου, ο έρωτας με χτύπησε εις το δεξιόν πλευρόν του παϊντιού μου (...) ⁵⁴.

Η ετούτη:

Αξιολάτρευτος δεσποινίς, μυριάκις λαμβάνω συγγνώμη δια το θάρρος το οποίον προσλαμβάνω όπως πέσω εις τους πόδας σας και ξεφράσω τον τρομερόν και διακαή έρωτα τον οποίον τρέφω εν τη κοιλιακή μου χώρα. Δεσποινίς, προ ολίγου σας είδον ως εκ θαύματος εις τους γλυκυτάτους μου οφθαλμούς να τηγανίζετε ωραίους και ξεροψημένους κεφτέδες. Αχ! δεσποινίς λυπηθείτε ένα νέον που είναι τρελά ερωτευμένος με τους ωραίους αυτούς κεφτέδες και αποστείλατέ μου μερικούς όπως με κάμετε ευτυχή. Δεσποινίς, δεν δύναμαι πλέον να ζήσω μακράν εσού, ο έρωτάς σου με εκτύπησε εις το δεξιόν μισοπλευρίον του δεξιοαριστερού μου παιδιού εις την καρδιακήν μου χώραν και εις την ταρσοκνημικών περιφέρειαν. Πάρε με να χαρείς τον πατέρα σου, θα με υποχρεώσεις ⁵⁵.

★ ★ ★

Αυτή είναι η «καθαρεύουσα» του Καραγκιόζη: μια γλώσσα παραφουσκωμένη αλλά κούφια, βαρύγδουπη αλλά μετέωρη, φανταχτερή αλλά κουρελιασμένη και μυριομπαλωμένη ⁵⁶, συνεχώς αυτοκαταστρεφόμενη, κυριολεκτικά γελοία. Και το κωμικό τούτο ιδίωμα *απομυθοποιεί τη γνωστή μας νεοελληνική καθαρεύουσα*. Γιατί το δικό της πρόσωπο με τα ευτελή ψιμύθια που το στολίζουν αντικρίζουμε τελικά στον παραμορφωτικό καθρέφτη του μπερντέ —και μάλιστα πιο αδρά, πιο αποκαλυπτικά απ' ό,τι στην τρεχάμενη ζωή. Πράγμα που γίνεται απλώς με την ένταξη της «σοβαρής» καθαρεύουσας στους κώδικες του Καραγκιόζη— στη λογική και το ήθος του κωμικού ήρωα, που τη μεταμορφώνουν σύμφωνα με τις δικές τους επιταγές και τη γελοιοποιούν *αντικειμενικά*, έστω κι αν αυτό δεν ανταποκρίνεται πάντα σε μια συνειδητή σατιρική πρόθεση του λαϊκού δημιουργού. Όμως το αποτέλεσμα είναι άξιο θαυμασμού, όταν ξέρουμε πως πρόκειται για μια γλώσσα που τα λαϊκά στρώματα σέβονται και «ζηλεύουν», αφού τη θεωρούν συνώνυμη με τη μόρφωση και την κοινωνική άνοδο· μια γλώσσα της οποίας δεν μπορούν εύκολα ν' αναγνωρίσουν την κενότητα μέσα στο περιβάλλον της «επίσημης» ζωής, όπου η καθαρεύουσα προβάλλεται ως γλώσσα αναγκαστικής κυκλοφορίας. Λες και το γέλιο απελευθερώνει όχι μόνο κάποια συμβολική «εκδίκηση» των ασπούδαστων εναντίον των σπουδασμένων, αλλά μιαν ακόμα βαθύτερη λαϊκή στάση που αμφισβητεί και υπονομεύει —ανεπίγνωστα, αλλά *καθολικά*— το όργανο του «άνωτερου» πολιτισμού. Χρησιμοποιώ τη λέξη «καθολικά», γιατί η εικόνα που αναδύεται εδώ υπερβαίνει ασφαλώς την ταξική προέλευση του δημιουργού της και αποδίδει με αρκετή ακρίβεια την τραγελαφική πραγματικότητα αυτού του άλλου πολιτισμού.

Κάτι ακόμα: το γελοίο αυτό ιδίωμα έχει τη δική του εσωτερική συνοχή και τη δική του ποιητική αυθυπαρξία, που επιτρέπουν στον κωμικό μας ήρωα να εκφράζει *συνάμα* το δικό του ανεπίσημο κόσμο. Μ' αυτό, δηλαδή, ο Καραγκιόζης κατορθώνει να πει όχι μόνο την «ψευτιά» της καθαρεύουσας, αλλά και μια, διαμετρικά αντίθετη λαϊκή «αλήθεια»: περίπου όπως, όταν αυτοσυσταίνεται ως «*Μυλόρδος Πατσαβούρας*» (φορώντας βελάδα που είναι όμως ένα σκέτο σφουγγαρόπανο, ψηλό καπέλο που είναι όμως τρύπιο κ.ο.κ.), λέει αδιάσπαστα το ψέμα του «ρόλου» του και την αλήθεια του «εαυτού» του. Και το κατορθώμα δεν είναι μικρό, αν λογαριάσουμε πως οι καραγκιοζοπαιχτές αγνοούν ουσιαστικά την καθαρεύουσα και δεν αποφεύγουν οι ίδιοι τα γλωσσικά στραβοπατήματα. Αντίθετα, αποκαλύπτει την ανέλπιστη ζωτικότητα μιας προφορικής τέχνης που, ενώ διαβρώνεται από τα πιο φτηνά υποπροϊόντα της γραπτής παιδείας, αντλεί ωστόσο από τον κορμό της δικής της παράδοσης και από την απλή παρατήρηση της ζωής τη δύναμη να μετουσιώνει κάποτε κι αυτά ακόμα τα υποπροϊόντα σε μιαν ατόφια έκφραση —πιο πιστή στη διαίσθηση και στις ανάγκες του λαϊκού της φορέα· που πετυχαίνει έτσι να ρεζιλέψει εκείνες ακριβώς τις επίσημες αξίες, οι οποίες σ' ένα άλλο επίπεδο την αλλοτριώνουν, και να διατυπώσει κάποιες άρρητες στη «σοβαρή» γλώσσα αλήθειες. Αυτή είναι, θα έλεγα, η αυθεντική διορατικότητα της λαϊκής κωμωδίας.

Γιάννης Κιουρτσάκης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ευχαριστώ και από τη θέση αυτή την κ. Άλκη Κυριακίδου —Νέστορος, η οποία έθεσε πρόθυμα στη διάθεσή μου τη συλλογή των παλιών φυλλαδίων του Καραγκιόζη (της δεκαετίας του 1920) που είχε συγκεντρώσει ο Στίλπων Κυριακίδης— από εδώ προέρχονται τα περισσότερα παραθέματα τούτης της δοκιμής. Και επειδή θεωρώ άσκοπο να ξαναπιάσω τη συζήτηση για τη «γνησιότητα» αυτών των εκδόσεων (σχετικά με την οποία βλ. πρόχειρα την ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στο Θανάση Φωτιάδη και τον γράφοντα, στο *Αντί*, τχ. 38, σ. 54 και τχ. 39, σ. 50), θα ήθελα απλώς να παρατηρήσω ότι, όπως και αν έχουν τα πράγματα, τα φυλλάδια αυτής της εποχής μας προσφέρουν μια πολύ πιο πιστή εικόνα του Καραγκιόζη, όπως λειτουργούσε στα χρόνια της ακμής του (θέλω να πω: ως *λαϊκό* θέαμα που απευθυνόταν σ' ένα κοινό *ενηλίκων*), απ' ό,τι οι περισσότερες σημερινές παραστάσεις— οι οποίες δεν αναιρούν άλλωστε αυτή την εικόνα. Οφείλω εξάλλου να αναγνωρίσω το χρέος μου προς τη σύντομη, αλλά περιεκτική, επιφυλλίδα του καθηγητή Φάνη Κακριδή, «Ο Καραγκιόζης και η καθαρεύουσα», *Το Βήμα*, 5 Φεβρουαρίου 1976, που θα έχω συχνά την ευκαιρία να μνημονέσω.

2. Louis Roussel, *Karagheuz ou un théâtre d'ombres à Athènes*, 1921, II, σελ. 109 (όπου παραπομπή σε άρθρο της γαλλόφωνης εφημερίδας *Progres d'Athènes*, 13-26 Μαΐου 1921).

3. Σωτήρης Σπαθάρης, *Απομνημονεύματα*, Πέργαμος 1959 (1η έκδοση), σελ. 212.

4. Κώστας Η. Μπίρης, *Ο Καραγκιόζης ελληνικό λαϊκό θέατρο*, 1952 (Ανάτυπο από τη *Νέα Εστία*, 1952, τόμος 52), σελ. 53.

5. Φορτούνιο (= Σπύρος Μελάς), «Εκπολιτισμός», *Έθνος*, 9 Σεπτεμβρίου 1928.

6. «Είναι να λυπάσαι το λαό, που τον άφησε αναλφάβητο η... υποχρεωτική δημοτική εκπαίδευση της Ελλάδας», παρατηρούσε, μιλώντας γι' αυτές τις «ελληνικούρες» ο Σπύρος Μελάς («Μια διασκεδαστική έρευνα: ο Καραγκιόζης», *Ακρόπολις*, 4 Δεκεμβρίου 1952).

7. Όπως το έδειξαν η Άννα Φραγκουδάκη, («Και πάλι για το γλωσσικό πρόβλημα. Μερικές σκέψεις μέσα από ένα άλλο πρίσμα», *Η Συνέχεια*, αρ. 6, Αύγουστος 1973, σελ. 277-281) και ο Εμμανουήλ Μοσχονάς («Ένας αιώνας δημοτικισμού: κοινωνικές και πολιτικές προσεγγίσεις», Εισαγωγή στην έκδοση του έργου του Α. Πάλλη, *Μπρουσός*, Ερμής, 1975). Πρβλ. και Ρένα Σταυρίδη-Πατρικίου, *Δημοτικισμός και κοινωνικό πρόβλημα*, Ερμής, 1976, που παραθέτει (σελ. 8'), ανάμεσα σε άλλα, τούτο το απόσπασμα από επιστολή του Δ. Πετροκόκκινου προς τον Ψυχάρη στην πρώτη δεκαετία του αιώνα μας. «Η επαρχία μιλάει πιο καθαρεύουσα απ' την Αθήνα (...) και στην Αθήνα τα παιδιά των καλών οικογενειών μιλούν περισσότερο δημοτική». (Γ. Ψυχάρη, «Αποσώματα στην Απολογία», *Ρόδα και Μήλα*, Δ' 1907, 292).

8. Γιώργος Σεφέρης, *Ποιήματα*, 8η έκδ., Ίκαρος, 1972, σ. 322.

9. Μάρκου Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης φούρναρης*, Εκδόσεις Σαραβάνος-Βουνησέας (χ.χ.), σελ. 16-19.
10. ό.π., σελ. 46.
11. Γιώργος Ιωάννου, *Ο Καραγκιόζης*, Α', Ερμής 1971, Εισαγωγή, σελ. νη'.
12. Φάνης Κακριδής, ό.π., (σημ. 1).
13. Μάρκου Ξάνθου, *Οι αρραβώνες του Καραγκιόζη*, Εκδ. Σαραβάνος-Βουνησέας (χ.χ.), σελ. 3.
14. Ι. Μουστάκα, *Ο Καραγκιόζης δια της βίας γιατρός* (στον τόμο *Ο Καραγκιόζης. Δώδεκα κωμωδίες και το χρονικό του θεάτρου σκιών*, Άγκυρα (1973), σελ. 129).
15. Μάρκου Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης γιατρός*, Εκδ. Σαραβάνος-Βουνησέας (χ.χ.), σελ. 11.
16. Παναγιώτης Μιχόπουλος, *Ο Μεγαλέξαντρος και το καταραμένο φίδι* (στον τόμο *Πέντε κωμωδίες και δύο ηρωικά*, Ερμείας, 1972, σελ. 25).
17. Μάρκου Ξάνθου, *Τα επτά θηρία και ο Καραγκιόζης* (Γ. Ιωάννου, ό.π., Β', σελ. 93 και 98).
18. Μάρκου Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης καρβουνιάρης*, εκδ. Σαραβάνος-Βουνησέας, (χ.χ.), σελ. 9.
19. Ι. Μουστάκα, *Ο Καραγκιόζης εφευρέτης* (όπου και στη σημ. 14, σελ. 198).
20. Μάρκου Ξάνθου, *Δημαρχικές εκλογές*, εκδ. Σαραβάνος - Βουνησέας, (χ.χ.), σελ. 10.
21. Πρβλ. Κακριδής, ό.π.
22. Μάρκου Ξάνθου, *Ο γάμος του Μπαρμπαγιώργου και ο Καραγκιόζης νύφη* (Γ. Ιωάννου, ό.π., Α', σελ. 44). Αλλού αποκαλεί τον ανιψιό του «τρισκατάρατο» (Ι. Μουστάκα, *Ο Καραγκιόζης φούρναρης*, όπου στη σημ. 14, σελ. 277) · κι αλλού, βλέποντάς τον σκαρφαλωμένο σ' ένα δέντρο της ζούγκλας, του λέει ότι «μπερδικλώθη σαν όφεις» (Αντώνη Μόλλα, *Οι ανθρωποφάγοι* (μέρος 2ο), Εκδ. Δ. Δελή (χ.χ.), σελ. 18).
23. Α. Μόλλα, *Ο Κατσαντώνης* (Γ. Ιωάννου, ό.π., Γ', σελ. 229).
24. Μ. Ξάνθου, *Ο Αθανάσιος Διάκος και ο Καραγκιόζης κανδηλανάπτης* (Γ. Ιωάννου, ό.π., Β', 159).
25. Μ. Ξάνθου, *Ο Αθανάσιος Διάκος και ο Καραγκιόζης εκδικητής*, Εκδ. «Κεραυνός», (χ.χ.), σελ. 32.
26. Ι. Μουστάκα, *Ο Καραγκιόζης, τα επτά θηρία και ο Μέγας Αλέξανδρος*, (όπου στα σημ. 14, σελ. 219).
27. Ι. Μουστάκα, *Ο Καραγκιόζης και τα τρία αινίγματα* (ό.π., σελ. 249).
28. Μπίρης, ό.π., σελ. 53.
29. Μ. Ξάνθου, *Οι αρραβώνες του Καραγκιόζη*, σελ. 39.
30. Ι. Μουστάκα, όπου στη σημ. 27, σελ. 244.
31. Κώστα Μάνου, *Ο Καραγκιόζης Χότζας*, Εκδ. «Κεραυνός», (χ.χ.), σελ. 17.
32. Μ. Ξάνθου, όπου στη σημ. 22, σελ. 30.
33. Κ. Μάνου, *Ο Καραγκιόζης βουλευτής*, Εκδ. Κεραυνός, (χ.χ.), σελ. 13.
34. ό.π., σελ. 28-29.

35. Ι. Μουστάκα, *Ο Καραγκιόζης και ο Καπετάν Γκρης* (όπου στη σημ. 14, σελ. 173).
36. Μ. Ξάνθου, *Οι αρραβώνες του Καραγκιόζη*, σελ. 29-30.
37. Μ. Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης γιατρός*, σελ. 25.
37. Μ. Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης γιατρός*, σελ. 25.
38. ό.π., σελ. 32-33.
39. Μ. Ξάνθου, *Δημαρχικές εκλογές*, σελ. 27-29.
40. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Στην καταγραφή του «*Λίγα απ' όλα*» του Μόλλα από τον Houssei, βρίσκουμε ένα διάλογο του Βεληγκέκα με τον Μπαρμπαγιώργο, όπου ο τελευταίος, μην καταλαβαίνοντας τ' αρβανίτικα του συνομιλητή του, αναρωτιέται: «Ωρέ τι γλώσσα είν' εκείά; Ωρέ μπας κι είναι μαλλιαρά;» (Βλ. Γ. Ιωάννου, ό.π., Β', σελ. 167). Διασυρμός της δημοτικής, πιστεύει ο Σπύρος Μελάς, που παρατηρεί: «πόσο θλιβερό είναι το θέαμα ενός λαϊκού θεάτρου που λέει μαλλιαρή και ειρωνεύεται τη δημοτική γλώσσα —τη γλώσσα του!» (*Ακρόπολις*, 9 Δεκεμβρίου 1952). Λάθος!, αποκρίνεται ο μεγάλος γνώστης του ελληνικού Καραγκιόζη Ι. Τ. Παμπούκης, ο οποίος θεωρεί, αντίθετα, ότι η σάτιρα είναι εδώ «για την καθαρεύουσα, που πήρε δρόμο και χαρακτηρίζει τα πάντα μαλλιαρά, την ώρα που στο κάτω της γραφής, ο λησμονημένος λαός κοιτάζε τη δουλειά του και... μιλούσε τη γλώσσα του» (Το Νεοελληνικό θέατρο σκιών. (Τι πρέπει να γίνει για να μπορέσουμε να το δούμε σ' όλο το πλάτος και το βάθος του), *Ελεύθερος Κόσμος*, 4-6 Μαρτίου 1969). Το πρόβλημα μένει ανοιχτό.
41. Σε παραστάσεις του Παναγιώτη Μιχόπουλου και άλλων καραγκιοζοπαιχτών.
42. Μ. Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης καρβουνιάρης*, σελ. 24.
43. Κακριδής, ό.π.
44. Μ. Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης μάγερας*, Εκδ. Σαραβάνος-Βουνησέας, σελ. 8.
45. Μ. Ξάνθου, *Η κούνια του Καραγκιόζη*, σελ. 24.
46. Π. Μιχόπουλου, *Ο Μεγαλέξαντρος και το καταραμένο φίδι* (όπου στη σημ. 16, σελ. 25).
47. Μ. Ξάνθου, *Οι αρραβώνες του Καραγκιόζη*, σελ. 29.
48. Α. Μόλλα, *Η ληστεία των ανακτόρων*, εκδ. Δ. Δελή, (χ.χ.), σελ. 11.
49. Π. Μιχόπουλου, *Ο Καραγκιόζης πνευματιστής* (όπου στη σημ. 16, σελ. 160).
50. ό.π., σελ. 162.
51. Κ. Μάνου, *Ο Καραγκιόζης βουλευτής*, σελ. 20.
52. (Κ. Μάνου (;)), *Ο Καραγκιόζης μαμή*, Εκδ. «Κεραυνός», (χ.χ.), σελ. 15.
53. Μ. Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης καρβουνιάρης*, σελ. 9.
54. Α. Μόλλα, *Λίγα απ' όλα* (Βλ. Γ. Ιωάννου, ό.π., Β', σελ. 188).
55. Μ. Ξάνθου, *Ο Καραγκιόζης ερωτευμένος*, σελ. 22. Πρβλ. του ίδιου, *Ο γάμος του Μπαρμπαγιώργου και ο Καραγκιόζης νύφη*. (Γ. Ιωάννου, ό.π., Α', σελ. 18).
56. «Αρλεκίνο από παρεξηγημένους όρους και τυποποιημένες εκφράσεις», τη χαρακτηρίζει ο Φάνης Κακριδής (ό.π., σημ.1).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της Παραλογοτεχνίας

Τέσσερις μονογραφίες και ένα δοκίμιο πάνω στα αστυνομικά και κατασκοπικά μυθιστορήματα, την «επιστημονική φαντασία» και τα κόμικς.

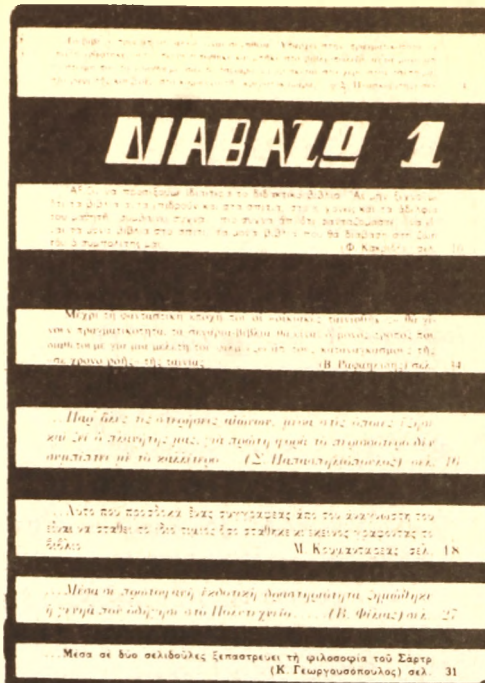
Οι ιστορικές καταβολές, οι λογοτεχνικές συγγένειες και η ψυχολογική λειτουργία της ανάγνωσης της παραλογοτεχνίας.

Μια μελέτη που διαβάζεται με τόσο ενδιαφέρον όσο και ένα αστυνομικό μυθιστόρημα· επιπλέον δίνει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία για την κατανόηση ενός είδους με πολλούς φίλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

Περικλής Αθανασόπουλος

Το πρώτο τεύχος του περιοδικού «Διαβάζω» 1976.

Επτά χρόνια συμπλήρωσε η δεκαπενθήμερη επιθεώρηση βιβλίου «Διαβάζω». Επτά χρόνια δημιουργικής προσφοράς στο χώρο του βιβλίου. Πληροφόρηση - ενημέρωση, αλλά και αναλυτικότερες προσεγγίσεις σε θέματα λόγου και τέχνης.

Η ψυχή αυτού του περιοδικού υπήρξε ο Περικλής Αθανασόπουλος που πέθανε στις 14 Απριλίου 1983 ύστερα από βαριά αρρώστια. Υπήρξε ο διευθυντής του περιοδικού και ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του θεατρικού οργανισμού «κύτταρο».

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1946. Τέλειωσε τη Νομική Σχολή Αθηνών και εργαζόταν στην Τράπεζα της Ελλάδας. Υπήρξε ένας από τους ιδρυτές των εκδόσεων Α.Β.Γ. τον καιρό της δικτατορίας και δημιουργός, μαζί με τους Γ. Γαλάντη και Γ. Εμιντζά, της τηλεοπτικής εκπομπής βιβλίου «Επιλογή», καθώς και συνεργάτης της «Μεσημβρινής» στη στήλη του βιβλίου.

Αλλά το «Διαβάζω» υπήρξε πραγματικά το έργο της ζωής του. Τον Αύγουστο του 1975 ο Περικλής Αθανασόπουλος μαζί με τον Λάμπρο Κουλελή και τον Νίκο Λαμπρόπουλο, στην πλατεία Μεσσολογγίου, στο Παγκράτι, έκαναν την πρώτη συζήτηση για την έκδοση ενός περιοδικού ενημερωτικού των καινούριων εκδόσεων. Οι συζητήσεις που ακολούθησαν οδήγησαν στη συμφωνία - συνεταιρισμό του Περικλή Αθανασόπουλου και Λ. Κουλελή, τον Νοέμβριο του '75

και στον παραπέρα προγραμματισμό της έκδοσης του περιοδικού που προσωρινά είχαν ονομάσει «Σελίδες».

Το Γενάρη του '76, έχοντας καταλήξει στον οριστικό τίτλο: «Διαβάζω - Επιθεώρηση του βιβλίου», προετοιμάζουν την έκδοση του 1ου τεύχους, το οποίο κυκλοφορεί στις 9 Απριλίου '76. Μέσα στο Μάιο, η εκδοτική ομάδα διευρύνεται με τη συμμετοχή του Γιώργου Γαλάντη και συγκροτείται επταμελής ομάδα στην οποία συμμετέχουν, εκτός από τους παραπάνω τρεις, οι Νίκος Λαμπρόπουλος, Κώστας Μαρτινός, Παύλος Πέζαρος και Γιώργος Σαρηγιάννης.

Ο Περικλής Αθανασόπουλος όλα αυτά τα χρόνια δούλεψε σκληρά με πολλές προσωπικές θυσίες, για την απρόσκοπτη έκδοση του περιοδικού. Η απώλεια του είναι μεγάλη και για τους συνεργάτες και φίλους του, αλλά και για όλους όσους έτυχαν να τον γνωρίσουν ή να συνειδητοποιήσουν την προσφορά του στο βιβλίο. Ένθερμος υποστηρικτής της πλατιάς διάδοσης του βιβλίου, πιστεύοντας πως η διείσδυση του αναγνωστικού κοινού είναι παιδευτικός ρόλος που οφείλει να αναλάβει το «Διαβάζω», αφιερώθηκε σ' αυτή την προσπάθεια που υποστήριξε με συνέπεια ως το τέλος του. Οι συνεργάτες του συνεχίζουν την έκδοση του «Διαβάζω» εμπνευσμένοι από τη μνήμη του και προσηλωμένοι στην ίδια μ' αυτόν πίστη.

ΤΑΣΟΥ ΔΗΜΟΥ
Φλογισμένα Χρόνια
Εκδ: Αλεβιζόπουλος, Αθήνα 1983

Λέει ο συγγραφέας στον πρόλογο του της 4ης έκδοσης:

«...Γι' αυτό τα «Φλογισμένα Χρόνια» δεν είναι βιβλίο κριτικής. Είναι βιβλίο αγωνιστικής αντάστασης γιατί γράφτηκε σε ώρα μάχης.

...Γράφτηκε έτσι, όχι μόνο για την αλήθεια, μα προ παντός για τη δικαίωση του αγωνιστή, γιατί όταν έρθει η ώρα της κριτικής ο αγωνιστής δίνει δύναμη στις ιδέες και στην κριτική, ενώ χωρίς αυτόν η κριτική οδηγεί στην αποσύνθεση και στην άρνηση.

Να γιατί ο κεντρικός ήρωας του βιβλίου, Ο Σύλας, είναι ένας γνήσιος εκπρόσωπος της ΕΠΟΝιτικής γενιάς που έμαθε να τα δίνει όλα για τη λευτεριά της πατρίδας μα ταυτόχρονα φορτίζεται από τα πιο υψυλόπνοα ιδανικά για έναν καλύτερο κόσμο...».

ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΔΗΣ
Διπλή επίσκεψη σε μια ηλικία και έναν ποιητή
Ένα βιβλίο για τον Νίκο Γκάτσο
Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1983

Στον ποιητή της «Αμοργού» Νίκο Γκάτσο ένα βιβλίο αφιερώνω. Δύο επισκέψεις επιχειρεί ο συγγραφέας με τη μελέτη του αυτή, όπως εξάλλου δηλώνεται και στον τίτλο του βιβλίου. Η πρώτη επίσκεψη ανατρέχει στα χρόνια του Υπερρεαλισμού, που όρισε με την τέχνη του τον αιώνα μας. Η δεύτερη επίσκεψη επιστρέφει στον Νίκο Γκάτσο και στο ποίη-

μά του «Αμοργός» που πριν σαράντα χρόνια ακριβώς είχε ξελογιάσει τους αναγνώστες όταν πρωτομιλήθηκε φωτεινό μέσο στα μαύρα χρόνια της Κατοχής. Εκτός όμως από το οριακό αυτό ποίημα, ο Λιγνάδης αναλύει και σχολιάζει τα ποιήματα «Ο Ιππότης και ο Θάνατος», «Ελεγείο» και το «Τραγούδι του παλιού καινού» που ο Γκάτσο έχει αφιερώσει στον Γ. Σεφέρη.

Η έκδοση συνοδεύεται από πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

ΑΛΦΟΝΣ ΝΤΩΝΤΕ
Ταρταρέν της Ταρασκόν
Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα

Πρόκειται για μια σάτιρα των ανθρώπων της Προβηγκίας. Περιπέτειες και οι γκάφες του Ταρταρέν μας διασκεδάζουν ταυτόχρονα όμως η πληθωρική τητα, ο ιπποτισμός και η τρυφερότητα του μας αποκαλύπτουν κάτι γνωστό, κάτι δικό μας που δεν είναι άλλο από το μεσογειακό ταμπεραμέντο του ήρωα.

ΑΝΤΡΙΕΝ ΡΙΤΣ
Γέννημα γυναίκας
Μετ: Αγγέλα Βερυκοκάκη - Αρτμή
Εκδ: Νέα Σύνορα, Αθήνα 1983

Η συγγραφέας, ποιήτρια και αρχήν, στρέφεται στον πεζό λόγο για να ερευνήσει την εμπειρία της, αλλά και την ίδια τη μητρική ως θεσμό. Αντλεί —πέρα από την προσωπική της εμπειρία— από την Ιστορία, την έρευνα και τη λογοτεχνία. Η ίδια, όπως λέει στον πρόλογο του βιβλίου

Συγκεκριμένη ποίηση

Μια ενδιαφέρουσα έκδοση, η «Ανθολογία συγκεκριμένης ποίησης», έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό πληροφόρησης. Μέσα από μία κατατοπιστική εισαγωγή του Κώστα Γιαννουλόπουλου, αντιλαμβανόμαστε ότι το λογοτεχνικό κίνημα αυτό ήδη έχει διανύσει ένα δρόμο διερεύνησης και δημιουργίας ικανοποιητικό.

Ο όρος «συγκεκριμένη ποίηση» ανάγεται στις αρχές του 20ου αιώνα, όταν ο Καντίνσκι διάβασε ποιήματά του στο Cabaret Voltaire στη Ζυρίχη, ανάμεσα στους ντανταϊστές. Η σημερινή, όμως, σημασία του όρου ορίζεται χρονολογικά από τη δεκαετία του '50 και υποδηλώνει μία λογοτεχνική επανάσταση τοποθετημένη κατ' απόλυτο τρόπο ανάμεσα στη γλώσσα και στη συνείδηση, χωρίς συμβολιστικούς απο-

προσανατολισμούς. Η ανθολογία συμπληρώνεται από δύο εισαγωγικά κείμενα του Ούγκο Γκόμπρινγκερ και βιογραφικά στοιχεία των δημιουργών που ανθολογούνται. Αξίζει να σημειώσουμε τη συμμετοχή Ελλήνων δημιουργών με τη δική τους ιδιαίτερη φωνή, παρ' όλο που η «συγκεκριμένη ποίηση» θεωρείται ότι εισάγεται στην παγκόσμια γλώσσα προσλαμβάνει νόημα υπερεθνικό.

Αναδημοσιεύουμε ορισμένα ποσπάσματα από το κείμενο του Ούγκο Γκόμπρινγκερ, «Από στίχο στον αστερισμό: σκοτεινή και μορφή μιας νέας ποίησης: «οι γλώσσες μας είναι στο δρόμο της απλούστευσης της μορφής σχηματίζονται μειωμένες, λανθάνουσες μορφές. συχνά το περιεχόμενο μιας πρότασης περνάει μονολεκτικά νοήματα, συχνά ο

Ελληνική Λογοτεχνία • Δοκίμιο • Ξένη Λογοτεχνία
Φιλοσοφία • Εθνική Αντίσταση • Παιδικά
Ελληνικά Θέματα • Επιστημονική Φαντασία

ΕΞΑΝΤΑΣ

Κωλέττη 11 • Τηλ. 36.04.885
Τζαβέλα 1 • Τηλ. 36.21.236

της, προσπαθεί να κάνει τη διάκριση ανάμεσα στις δύο σημασίες της μητρότητας που η μία έχει τεχνητά υπερκαλύψει την άλλη: «τη δυνητική σχέση κάθε γυναίκας με τις αναπαραγωγικές δυνάμεις της και με τα παιδιά και το θεσμό που αποσκοπεί να εξασφαλίσει ότι αυτό το δυναμικό —και όλες οι γυναίκες— θα παραμείνουν κάτω από τον αντρικό έλεγχο».

ΚΑΡΣΟΝ ΜΑΚ ΚΑΛΛΕΡΣ
Η μπαλλάντα του λυπημένου καφενείου

Μετ: Μένης Κουμανταρέας
Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1982

Η ιστορία μιας ανδροπρεπούς γυναίκας, ιδιοκτήτριας ενός μικρομάγαζου σε μια αμερικανική επαρχιακή πόλη του Νότου. Το λυπημένο της καφενείο μετατρέπεται σ' ένα κοσμικό κέντρο γεμάτο βοή και λάμψη, από ένα καμπούρη ξάδελφο της ιδιοκτήτριας, η οποία ξεπερνά πρόωρα την μοναξιά της. Μυθιστόρημα εποχής και σκιαγράφηση χαρακτήρων.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΖΑΡΟΓΙΑΝΝΗ
Αναμνήσεις από την Εθνική Αντίσταση (ΕΛΑΣ) 1940-1944

Εκδ: Αφων Τολίδη, Αθήνα 1982

Στη σειρά «Μικρή Βιβλιοθήκη Εθνικής Αντίστασης», οι προσωπικές αναμνήσεις του συγγραφέα, μονίμου ήλαρχου του ιππικού και αργότερα αξιωματικού του ΕΛΑΣ Θεσσαλίας. Το αφήγημα επεκτείνεται στον πόλεμο της Αλβανίας και δίνει νέες πληροφορίες για την Αντίσταση και τον ΕΛΑΣ.

ΤΖΕΗΜΣ ΚΕΗΝ

Ο ταχυδρόμος χτυπάει πάντα δύο φορές

Μετ: Γιώργος Λατόπουλος
Εκδ: Οδυσσέας, Αθήνα 1982

Το γνωστό μυθιστόρημα του Αμερικάνου δημοσιογράφου που προκάλεσε τις αντιδράσεις του κατεστημένου των ΗΠΑ και την παραπομπή του συγγραφέα στο δικαστήριο για προσβολή των ηθών. Ο «Ταχυδρόμος» αποτέλεσε το σενάριο για μερικές καλές ταινίες. Η τελευταία προβλήθηκε πέρσι στην Αθήνα με πρωταγωνιστές τον Τζαίη Νίκολσον και την Τζέσικα Λανγκ.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ
Μερώνυχτα Φραγκφούρτης
Εκδ: Ύψιλον, Αθήνα 1982

Μία ρεαλιστική παρουσίαση των προβλημάτων των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία, απαλλαγμένη από περιττούς συναισθηματισμούς. Το πρόβλημα δοσμένο από διαφορετική σκοπιά, με μια ενδιαφέρουσα γραφή.

ΧΕΝΡΥ ΜΙΛΛΕΡ

Ο καιρός των δολοφόνων

Μετ: Αντώνης Φωστιέρης,
Θανάσης Θ. Νιάρχος
Εκδ: Νεφέλη, Αθήνα 1982

Μία προσπάθεια ποιητικής προσέγγισης —παρά τον ελεύθερο δοκιμιογραφικό χαρακτήρα του βιβλίου— του φαινομένου που υπήρξε ο ποιητής Αρθούρος Ρεμπώ, αλλά και μια ποιητική ανάπλαση της ζωής του. Ο Χένρυ

Μίλλερ ανατέμνει τις ζοφερές κοινωνικές, πολιτικές και ηθικές συνιστώσες της εποχής μας, προτείνοντας έμμεσα ως μόνη διέξοδο τη λύση που επεφύλαξε ο Ρεμπώ στη ζωή του. Η μετάφραση των Αντώνη Φωστιέρη και Θανάση Θ. Νιάρχου διατηρεί υποδειγματικά τη φαντασία και την έκφραση του πρωτότυπου κειμένου.

ΕΡΙΧ ΚΑΙΣΤΝΕΡ

Ο Αντώνης και η κουκιδίτσα

Εκδ: Στεφ. Πατάκη, Αθήνα 1983

Μέσα από τις περιπέτειες των παιδιών, τον τρόπο που συμπεριφέρονται, τις σχέσεις τους μεταξύ τους και με τους μεγάλους, ο συγγραφέας βρίσκει την ευκαιρία να μιλήσει για τη ζωή.

Η μετάφραση έγινε από τη Ρένα Καρθαίου και το Μάριο Λάκωνα-Στελλάκη.

Από τη σειρά «Χελιδόνια», που απευθύνεται σε παιδιά από 9 έως 12 χρονών.

ΜΠ. ΤΣΙΚΛΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τα βαποράκια

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα

Σενάριο της ομότιτλης ταινίας, με θέμα σκληρό, που ωστόσο υπάρχει, σαν μια από τις πληγές της νεολληνικής κοινωνίας, με τη γενική σύγχυση, την κρίση αξιών. Ο κόσμος των ναρκωτικών δεν αντιμετωπίζεται σαν ένα κλειστό κύκλωμα κάποιων εμπόρων και καταναλωτών, αλλά σαν ένα σύνολο συμφερόντων που εκτείνονται και πέρα από κείνους που είναι οι έμποροι και οι καταναλωτές.

ΠΗΤΕΡ ΝΙΟΥΕΛ
Η εξέγερση της Βορκούτα

ΖΑΝ ΜΠΩΝΤΡΙΓΙΑΡ
Ρέκβιεμ για τα μέσα επικοινωνίας

ΟΥΪΛΙΑΜ ΜΠΑΡΟΥΖ
Ηλεκτρονική επανάσταση

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΠΟΪΚΟΣ
Κατάλυση της ερμηνείας

ΑΝΤΩΝΕΝ ΑΡΤΩ
Ηλιογάβαλος

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Πανούκλα

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

zarominanie
zarominani
zarominan
zaromina
zaromin
zaromi
zarom
zaro
zar
za
z

Zarominanie (1969). Η λέξη σημαίνει λήθη και ο δημιουργός του είναι ο Πολωνός Στάνισλαβ Ντροζτς.

στενείς περιγραφές παρουσιάζονται με τη μορφή μικρών ομάδων υπό ψηφία. επίσης παρουσιάζεται η τάση αντικατάστασης πολλών γλωσσών από μερικές γλώσσες που έχουν γενική ισχύ (...) η ελάττωση κι απλούστευση της γλώσσας και της γραφής σημαίνουν, άραγε το τέλος της ποίησης; σίγουρα όχι. η λιτότητα με τη θετική έννοια —δηλαδή συγκέντρωση κι απλούστευση— είναι η ουσία της ποίησης. απ' αυτό συμπεραίνουμε, ότι η σημερινή γλώσσα και ποίηση πρέπει να 'χουν κοινά χαρακτηριστικά, να τροφοδοτούν η μία την άλλη σε μορφές κι ουσία. τούτη η συγγένεια υπάρχει και δεν υπάρχει. κάποτε υπάρχει στην καθημερινή ζωή, χωρίς να τη συνειδητοποιούμε, όπου οι τίτλοι, τα συνθήματα, οι ομάδες των ήχων και των ψηφίων δημιουργούν σχήματα που ίσως θα μπορούσαν να 'ναι πρότυπα μιας νέας ποίησης, αρκεί να τα ανακαλύψεις και να τα χρησιμοποιήσεις με τρόπο που να αποκτούν το νόημα που θέλουμε (...) η μορφή της νέας ποίησης εξαρτάται από το μέσο —τη λέξη— όπως κι απ' το σκοπό, που σήμερα μπορούμε

να καταγράψουμε στην ποίηση της σύγχρονης κοινωνίας. σκοπός της νέας ποίησης είναι να δώσει στην ποίηση και πάλι μια οργανική λειτουργία, καθορίζοντας απ' την αρχή τη θέση του ποιητή προς όφελός του και προς όφελος της κοινωνίας (...). έτσι το νέο ποίημα στο σύνολό του αλλά και στα μέρη του γίνεται απλό και κατανοητό, γίνεται αντικείμενο όρασης και χρήσης, αντικείμενο στοχασμού και παιχνιδιού του. με τη συντομία του και το λακωνικό του χαρακτήρα προκαλεί την απασχόληση. καταγράφεται στη μνήμη σαν ιδέα και σαν εικόνα. εξυπηρετεί το σύγχρονο άνθρωπο με τον αντικειμενικό του χαρακτήρα παιχνιδιού, κι ο ποιητής εξυπηρετεί το ποίημα με την ιδιαίτερη κλίση του για το παιχνίδι αυτό (...) συμβολή της ποίησης θα είναι η συγκέντρωση, η οικονομικότητα κι η σιωπή: η σιωπή που χαρακτηρίζει τη νέα ποίηση σε αντιπαράθεση με την ατομική ποίηση. για το σκοπό

αυτό στηρίζεται στη λέξη: είναι ένα μέγεθος. υπάρχει, όπου και να πέσει, όπου και να γραφεί. δεν είναι ούτε κακή ούτε καλή, ούτε αληθινή ούτε ψευτική. αποτελείται από φωνήεντα, γράμματα, που μερικά έχουν μια προσωπική, έντονη έκφραση. στη λέξη ανήκει η ομορφιά του υλικού κι η περιπέτεια του σχεδίου χάνει, σε ορισμένους συνδυασμούς με άλλες λέξεις, το απόλυτο χαρακτήρα της. κι αυτό είναι που θέλουμε ν' αποφύγουμε στην ποίηση. αλλά δεν θέλουμε να της δώσουμε κι εκείνη την ψευτοανεξαρτησία, όπως έκαναν τα επαναστατικά στυλ. δεν θέλουμε να την υποτάξουμε σε κανένα στυλ, ούτε και στο στυλ στακκάτο. Θέλουμε να την αναζητήσουμε, να τη βρούμε και να τη δεχτούμε όπως είναι. αλλά και σε συνδυασμό με άλλες λέξεις θέλουμε να της αφήσουμε την ατομικότητά της, γι' αυτό και τη διατάσσουμε με άλλες λέξεις, σαν σε αστερισμό (σύνθεση).

17

Κυκλοφόρησε ο 17ος τόμος του ANTI
• Β' εξάμηνο • 1982 • τεύχη 209-221

**Σε λίγες μέρες κυκλοφορούν
δυο βιβλία
με ξεχωριστό ενδιαφέρον.**

ΠΙΕΡ ΒΙΝΤΑΛ - ΝΑΚΕ
«Ο Μαύρος κυνηγός»

Μέσα απο την περιπέτεια του αθηναίου έφηβου φωτίζεται το περιθώριο στην αρχαία Ελλάδα. Η μοίρα του δούλου και του τεχνίτη, η θέση της γυναίκας. Μια επαναστατική θεώρηση των μορφών σκέψης και ζωής στην αρχαία Ελληνική κοινωνία.

Επίσης

ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ
«Το τσιφλίκι των ζώων»

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589

ΑΥΤΑΡΧΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

● *Αγανακτισμένη με την αυταρχική «παιδαγωγική» που επιβιώνει ακόμα στα σχολεία μας είναι η επιστολογράφος μας κ. Πόγκα Αθηνά. Μέσα από την προσωπική της εμπειρία «ξύνει —όπως λέει η ίδια— την πληγή του εκπαιδευτικού συστήματος».*

Αγαπητό Αντί,
Τώρα τελευταία πληθαίνουν οι περιπτώσεις που οι γονείς, ξεπερνώντας το φόβο που «συνδέει» το γονιό με τον δάσκαλο καταγγέλλουν την παραδοσιακή σχολική ράβδο που χρησιμοποιείται για «σωφρονισμό». Το ξύλο έχει απαγορευτεί με υπουργική εγκύκλιο αλλά «πίπτει άγρια» στα παιδικά συνήθως μάγουλα και μαλλιά.

Φόβος υπήρχε στην τάξη προτού είκοσι χρόνια που ήμουν εγώ μαθήτρια, φόβος και τώρα που πηγαίνει το παιδί μου στο σχολείο μετά από είκοσι χρόνια. Και είναι γεγονός ότι και οι δάσκαλοι πώς στο Δημοτικό δεν μπορούν να σταθούν χωρίς το φόβο.

(...) Μα ας έρθουμε στο Α της παιδείας μας το δάσκαλο.

Θα δούμε ένα στεγνό σχολαστικό τύπο που μαθαίνει στα παιδιά να «γράφουν». Μα το να γίνεις δάσκαλος δεν είναι βιοποριστικό επάγγελμα. Είναι μεράκι και αγάπη μαζί για τα παιδιά. Είναι η αγάπη που θα τους ανοίξει το δρόμο στη μάθηση και τη γνώση. «Δεν είναι οκτώ μήνες σχολείο και τέσσερις καθισιό» μα κατάντησε να είναι έτσι.

(...) Όταν το παιδί μου έφαγε ξύλο από το δάσκαλο γιατί γέλασε κάτι —χαστουκίζοντάς την μάτια της είπε: τώρα θα σου δείξω πώς γελάνε— πήγα και τον χάρωκα.

Όταν τον ρώτησα πώς τα πάει με το παιδί μου μου είπε στα γρήγορα, αλλά καλά, πολύ καλά.

Τόσο καλά, λοιπόν, ώστε να την στουκίσετε;

Δεν περίμενε επίθεση, αναφώνησε, άστραψαν τα μάτια του γύρισε στον ενικό για να καταλή-

ξεν θα 'ρθεις να μου κάνεις εσύ γυμναστική και να μου μάθεις διαπαιδαγώγηση, ο υπουργός είσαι; ότι εγώ από το ξύλο υπάρχουν κι άλλες τιμωρίες, ότι αν δεν μου αρέσει να πάω το παιδί μου στο ιδιωτικό κτλ.

Παροδικά εγώ ακούγοντάς τον ούσα ή οργιζόμουν με τον τρόπο του. Για να καταλήξω —παιδί αυταρχισμού κι εγώ— πως αν άκουσες χέρι πάνω στο παιδί μου μόνο σου.

Και χέρι, βέβαια, δεν ξανασήκω, αλλά στο επόμενο δίμηνο ο έφηβος του παιδιού μου ήρθε υποταγμένος κατά το, υπάρχουν άλλες τιμωρίες.

Που 'στειλα τα χαιρετίσματα ότι

δεν μ' ενδιαφέρει ο βαθμός του, αλλά η μόρφωσή του.

(...) Οι αρμόδιοι του Υπουργείου Παιδείας σου λένε, καταγγείλτε τους.

Και σας ρωτώ. Ποσοι γονείς τολμούν να τα βάλουν με τους δασκάλους; Ποσοι τολμούν να κάνουν καταγγελίες; Γιατί αναγκάζουν αυτόν που θα τολμήσει να γίνει καταδότης; Το όνομά του, το όνομα του δασκάλου και το σχολείο που έγινε το περιστατικό.

Γιατί δεν ελέγχουν τα σχολεία αφού γι' αυτό είναι. Να μπουκίσουν τις τάξεις και να ρωτήσουν τα παιδιά. Εδώ τι γίνεται; Τι σας αρέσει τι όχι; Αυτά ξέρουν καλύτερα από τον καθένα.

(...) Αγαπητό Αντί. Υπάρχει κι ένα άλλο θέμα. Το σχολικό πρόγραμμα είναι πολύ βαρύ. Οι μαθητές στην Ελλάδα εργάζονται περισσότερο από όλους τους άλλους εργαζόμενους.

Τα μαθήματα αρχίζουν στις 8.30' και τελειώνουν στις 1.

Από κει κι έπειτα ο μαθητής πρέπει να φάει και μετά ν' αρχίσει να ετοιμάζει τα μαθήματα της άλλης μέρας, να ετοιμάσει τα Αγγλικά ή τα Γαλλικά του ανάλογα που πηγαίνει και χωρίς να ξεκουραστεί και να παίξει πέφτει για ύπνο. Μου φαίνεται απάνθρωπο όλο αυτό το «πρεσάρισμα». Είναι απάνθρωπο τόσο μικρά παιδιά να δουλεύουν με το μάτι στην ώρα.

Τα παιδιά μας δεν έχουν ώρα να παίξουν κι είναι έγκλημα από μέρους μας που δεν κάνουμε κάτι. Αποτέλεσμα από όλα αυτά; παιδιά εκνευρισμένα, αγέλαστα, επιθετικά.

(...) Τελικά το σχολείο προωθεί ένα νέο τύπου ανθρώπου μακριά από συναισθηματισμούς και ανθρωπιά. Κι ίσως δεν δώσαμε τη σημασία που έπρεπε όταν πρόπερσι παιδιά 17-18 χρόνων στις πανελλήνιες εξετάσεις δεν ήξεραν τι είναι άμιλλα; Τους είχε δοθεί στην έκθεση θέμα σχετικό με την άμιλλα. Και η εξήγηση δεν δόθηκε αμέσως από τον καθηγητή αλλά αφού συμβουλευτήκε κάποιον λεξικό. Και πως να ξέρουν τι είναι άμιλλα. Όταν από το σπίτι το προτρέπουν να πατήσει επί πτωμάτων για ν' ανέβει κι όταν στο σχολείο ο δάσκαλος του ζητά να προδώσει τον συμμαθητή του γιατί έκανε κάτι. Γιατί να υπάρχει ομαδικό πνεύμα;

Συμπέρασμα. Ο δάσκαλος και ο μαθητής είναι θέματα του εκπαιδευτικού συστήματος.

(...) Αυτό είναι που χαντάκωσε και χαντακώνει τα έξυπνα και με προσωπικότητα παιδιά. Περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας έχει ο κουτός μαθητής και υπάκουος που προσφέρει εκδούλευση με το μάλιστα κύριε, ναι κύριε από τον έξυπνο. Και το κόμπλεξ του δασκάλου μεγαλώνει όσο αντιλαμβάνεται ότι τα παιδιά προέρχονται από οικογένειες περισσότερο «εξελιγμένες» πνευματικά απ' αυτόν.

(...) Οι δάσκαλοι δεν θα γίνουν από μόνοι τους «δάσκαλοι». Η κατάρτησή τους πρέπει να είναι πλήρης. Η επιμόρφωσή τους συνεχής. Η εξειδίκευσή τους να γίνεται με μεταπτυχιακές σπουδές.

Μόνο έτσι θα πάψει να είναι «υπανάπτυκτος» και «εξαθλιωμένος» πνευματικά.

Η στάση που κρατάει η Πολιτεία απέναντι στο δάσκαλο δείχνει πως αντιμετωπίζει την Παιδεία. Κι αυτός που θα κάνει τη ριζική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση αρχίζοντας

από το δάσκαλο ας μη πιάσει μόνο το μολύβι, αλλά και την καρδιά.

Πόγκα Αθηνά
Αμπελόκηποι

● *Για το ίδιο θέμα μας γράφει και ο κ. Ζαφειρίδης, τέως εκπαιδευτικός. Με αφορμή μια τηλεοπτική συζήτηση, ο κ. Ζαφειρίδης παραθέτει τις σκέψεις του:*

Στην εκπομπή της ΕΡΤ-1 «Μ' ανοιχτά χαρτιά» συζητήθηκε από αρμόδιους παράγοντες, μαθητές και γονείς το θέμα: «σωματικές ποινές». Αφορμή για την οργάνωση αυτής της συζήτησης υπήρξε το δυνατό κτύπημα ενός δασκάλου σε μαθητή του, που παρά λίγο θα του δημιουργούσε προβλήματα στην ακοή του. Φυσικά δημιουργήθηκε θόρυβος πολύ δυσάρεστος. Θόρυβος που βαραίνει την εκπαίδευση.

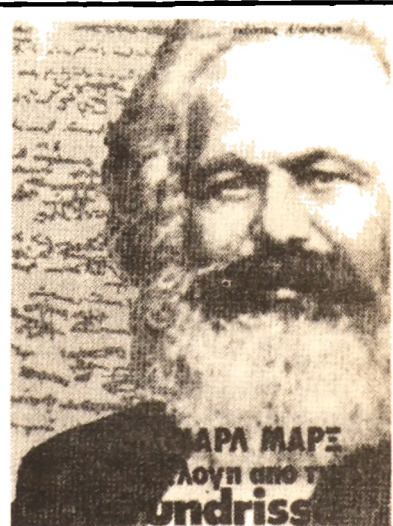
(...) Κατά τη διάρκεια της συζήτησης αντί να στηλιτευθεί ο ξυλισμός σαν μέσο επιβολής και διαπαιδαγώγησης έδινε την εικόνα πως γινόταν προσπάθεια κάλυψης και δικαιολόγησης. Κι αυτή η εντύπωση ενισχύθηκε από την άποψη που διατύπωσε ο εκπρόσωπος της Δικασκαλικής Ομοσπονδίας: ότι μόλις πριν από δέκα χρόνια οι γονείς απαιτούσαν από το δάσκαλο —καθώς του εμπιστευόνταν το παιδί τους— να τους παραδώσει «κόκκαλα». Και πως η νοοτροπία αυτή, κατά ένα τρόπο, ήταν φυσικό να επηρεάζει τη συμπεριφορά του δασκάλου.

Αυτό μου προξένισε κατάπληξη ο ίδιος έχοντας μια πολύχρονη αναστροφή με το παιδί (είκοσι χρόνια σαν δάσκαλος και δεκαεπτά σαν επιθεωρητής Δημ. σχολείων) δεν άκουσα από το 1930 κι ύστερα αυτή την προτροπή. Αντίθετα δέχτηκα παράπονα και καταγγελίες γονέων για αντιπαιδαγωγική συμπεριφορά δασκάλων. Η νοοτροπία που αναφέρθηκε ανήκει ευτυχώς σε πολύ μακρινή εποχή, που σήμερα σπανιότατα στίγματα της απόμειναν.

(...) Ο τηλεθεατής έμεινε με την εντύπωση ότι το σύγχρονο σχολείο του 1982, και μάλιστα σήμερα, κάτω από πρωτοφανείς θεσμικές αλλαγές, παραμένει —ως προς τη διαπαιδαγώγηση

και συμπεριφορά του— χρόνια πολλά πίσω. Απέχει από την όλη προσπάθεια της προσαρμογής του στα σημερινά δεδομένα για τον εκσυγχρονισμό του. Αλλά αυτή η άποψη είναι λαθεμένη δεν μας δίδει την πραγματικότητα. Στο προκείμενο θα μπορούσε ο Ειδικός Σύμβουλος με μια του σύντομη αναδρομή να περιγράψει τους αγώνες ενός μεγάλου πλήθους ανώνυμων δασκάλων, για τη δημιουργία του παιδαγωγικού σχολείου —που κι ο ίδιος το έζησε— και να παρουσιάσει στους νεότερους τα πρότυπα σχολεία που δημιούργησαν οι ηρωικοί δάσκαλοι, θυσιάζοντας τις ανέσεις τους κι αυτή την καρδιά τους. Όπως οι Νεοφ. Νικητόπουλος, Κούμας, Καίρης κι άλλοι του 19ου αιώνα, ο Α. Δελμούζος στο Παρθενάγειο Βόλου το 1908 και στο Μαρμάσειο Διδ/λείο 1923-25, ο Μ. Κουντουράς με την ιερή τριετία του το 1927-30 στο Διδ/λείο Θηλέων Θεσ/νίκης, ο Ν. Καραχρίστος 1927-30 στο Μαρμάσειο Διδ/λείο, οι Ν. Εξαρχόπουλος, Κάστανος, Μ. Παπαμαύρος, Γ. Ζομπανάκης, Κοκκίνης, Σ. Γεδεών, Γεωργούλης, Ρόζα Ιμβριώτη, Γληνός και άλλοι πολλοί.

Όλοι αυτοί σε μίαν εποχή, τόσο πριν από σήμερα, κατόρθωσαν, ξεπερνώντας το γενικό κλίμα της αυταρχικότητας της οικογένειας και της εποχής τους, να φέρουν τη γελαστή άνοιξη στο σχολείο και να αντικαταστήσουν τη βία με την πειθώ και τη χαρά για εργασία και δημιουργία. Με τη φωτισμένη επίδραση και καθοδήγηση αυτών των διδ/κών προσωπικοτήτων, το διδακτικό προσωπικό ηλεκτρίσθηκε, μελέτησε, πειραματίστηκε στις νέες παιδαγωγικές μεθόδους και η συμπεριφορά τους έγινε ανθρωπινή και στοργική προς το παιδί. Έπρεπε να τονισθεί στην εκπομπή πως μια παράλληλη προσπά-

εκλογή από τις GRUNDRISSE

Περιλαμβάνει τα αποσπάσματα εκείνα, που κυρίως έγιναν αντικείμενο συζήτησης στο επαναστατικό κίνημα της Δ. Ευρώπης την τελευταία 20ετία.

εκδόσεις Α/συνέχεια
τηλ. 82.34.267

ARIS
ΣΟΛΩΝΟΣ
124
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΦΟΡΕΜΑΤΑ	από	2000	δρχ.
ΦΟΥΣΤΕΣ	»	1600	»
ΠΟΥΚΑΜΙΣΕΣ	»	1200	»
ΜΑΝΤΙΛΙΑ	»	150	»
ΜΑΝΤΙΛΕΣ μέ κρόσια	»	350	»
STIKCS μέ πολλά άρώματα	»	10	»
ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΙΑ	»	280	»
ΒΡΑΧΙΟΛΙΑ διάφορα	»	250	»
ΤΣΑΝΤΕΣ ΙΝΔΙΑΣ πάν.	»	1200	»
» » δερ/νες	»	1400	»
ΑΡΩΜΑΤΑΚΙΑ ΙΝΔΙΑΣ	»	150	»

Καί πολλά άλλα είδη
σε τιμές φανταστικές

☎ 36.20.923 ☎

**express
news**

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε όλόκληρες τίς έφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ένδιαφέρει. Κρατείστε μόνο την είδηση.

Ζητείστε μας τά άποκόμματα όλων τών έφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσείς στον κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας είναι νά ένημερωνόμαστε καί νά σάς ένημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές καί ξένες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά άποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα όλόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά την είδική - δική σας έν ημέρωση.

Έπικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

θεια καταβάλλεται σήμερα για την ανύψωση της παιδαγωγικής και πνευματικής στάθμης του Δασκάλου. Ο Ευαγ. Παπανούτσος, που ο απόηχος της φωνής του είναι ακόμη διάχυτος, με την ιστορική μεταρρύθμιση στην παιδεία, θεμελίωσε νέες βάσεις στην όλη οργάνωση και λειτουργία του σχολείου, όπου ο σεβασμός και η ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού αποτελούν το επίκεντρο του όλου προγράμματος.

Λέχτηκε και υπερτονίστηκε ότι οι γονείς εφαρμόζουν το μέσο του ξυλοδαρμού για να συνετίσουν τα παιδιά τους και πως τα αυτά μέσα εφαρμόζουν κι ορισμένοι —ελάχιστοι βέβαια— εκπαιδευτικοί κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Αυτό πιστεύουμε απόλυτα ότι μόνο σαν εξαίρεση υφίσταται. Αλλά κι αν ζούσαμε πριν από εκατό χρόνια, όπου ο πατέρας —αδιαμφισβήτητος άρχοντας του οίκου του— διόικουσε με τη βία, το σχολείο πάλι —και σ' αυτή την περίπτωση— σαν πρωτόπορος κοινωνικός οργανισμός, είχε χρέος να προβάλλει το δικό του πρότυπο διαπαιδαγώγησης για μίμηση και όχι να εξισωθεί με το εμπειρικό σύστημα της οικογένειας.

Κι έτσι έγινε: δεν μπορεί κανείς να αρνηθεί την ακτινοβολία και την επίδραση ενός παιδαγωγικά οργανωμένου σχολείου στους γονείς της οποιασδήποτε εποχής.

(...) Φυσικά όλα τούτα προϋποθέτουν μια υπεύθυνη δασκαλική συνείδηση, που δεν περιορίζεται στην τυπική εκτέλεση των καθηκόντων της, αλλά υψώνει την άσκηση του επαγγέλματος σε λειτουργήμα, όπως απαιτεί το έργο της διαπαιδαγώγησης. Προϋποθέτουν Δάσκαλο με απεριόριστη αγάπη προς το παιδί, την πλήρη επιστημονική μόρφωση, την άρτια ψυχολογική, παιδαγωγική και διδακτική κατάρτιση. Αυτόν, που ουδέ στιγμή διέκοψε την επαφή του με το βιβλίο.

Αυτός μπορεί και πρέπει να 'ναι ο Δάσκαλος σ' όλες τις βαθμίδες της παιδείας, που θα αγωνισθεί να απολυτρώσει τον άνθρωπο από τα σημερινά δεινά του και να τον κάνει με τη θέληση και την αυτοαγωγή περισσότερο άνθρωπο. Έτσι είναι βέβαιο ότι ο άνθρωπος θα αγγίζει το σκοπό που πάντοτε διακήρυσσε ο παιδαγωγός Μ. Κουντουράς, πως: «όποιος δουλεύει για το παιδί δουλεύει για την ανθρωπότητα».

Τ.Ι. Ζαφειρίδης

Συν/χος Επιθ. Δημ. Σχολείων

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

● Στον μαθητικό κανονισμό και στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών μέσα στο σχολείο αναφέρεται ο επιστολογράφος μας μαθητής από την Θεσσαλονίκη. Ο ίδιος είναι πολιτικά ανεξάρτητος —όπως μας τονίζει.

Ο μαθητικός κανονισμός σε

κάποιο σημείο μιλά για την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών μέσα στο σχολικό χώρο. Από την άλλη μεριά όμως απαγορεύεται η διακίνηση πολιτικών εντύπων κάθε είδους και εκεί βρίσκεται το πρόβλημα.

Όμως πως αλλιώς θα μπορούσε να υπάρξει η διακίνηση των ιδεών; Μήπως με τις συζητήσεις στα διαλείμματα; Μα αυτό είναι κάτι που γινόταν και προτού υπάρξει ο κανονισμός. Δε βλέπω λοιπόν τι άλλαξε σ' αυτό το θέμα.

Κυκλοφορεί ακόμα, και η άποψη ότι αν δρούσαν οι πολιτικές νεολαίες μέσα στο σχολικό χώρο ελεύθερα, θα δημιουργούνταν διχασμός. Παρ' όλα αυτά όμως η πραγματικότητα μας δείχνει ότι υπάρχει δράση των πολιτικών νεολαίων μέσα στα σχολεία, έστω και παράνομη και ο περιβόητος διχασμός για τον οποίο πολλά λέγονται είναι ανύπαρκτος και δεν μπορεί να ευσταθήσει τέτοια άποψη. Εξάλλου το μόνο που καταφέρνεται με τις απαγορεύσεις είναι η τιμωρία ορισμένων μαθητών και η όξυνση ενός προβλήματος που τουλάχιστον στις μέρες μας δεν έπρεπε να υπάρχει.

Με λίγα λόγια, κυκλοφορούν πολιτικά έντυπα, δρουν οι πολιτικές νεολαίες και δεν καταλαβαίνω γιατί να μένουν όλα αυτά στην παρανομία. Δεν νομίζεται ότι πρέπει κάποια στιγμή να δούμε κατόμουτρα την πραγματικότητα και να δώσουμε σωστές λύσεις και όχι να μένουν τα πράγματα στην άθλια κατάσταση που βρίσκονται σήμερα.

Προτείνω, λοιπόν, να αλλάξει σ' αυτό το θέμα ο μαθητικός κανονισμός για να υπάρξει μέσα στο σχολείο η πραγματική δημοκρατία, ο πλουραλισμός και η πραγματική ελευθερία της έκφρασης και της διακίνησης των ιδεών με όλους τους υπαρκτούς τρόπους.

Γ.Π.

Μαθητής Λυκείου (ανεξάρτητος)
Θεσ/νίκη

ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

● Μια αποκρουστική περίπτωση σωβινιστικής προπαγάνδας μέσα στο σχολείο καταγγέλλει ο επιστολογράφος μας κ. Δημήτρης Παπαγεωργίου.

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Είμαι θείος μαθήτριάς της Β' τάξης του 14ου δημοτικού σχολείου Περιστερίου.

Πριν από μέρες και συγκεκριμένα στις 7 Δεκέμβρη ο δάσκαλός της Βασίλης Οικονομίδης έδωσε γραπτώς και έμαθε στα παιδιά το σωβινιστικό εμβληματικό «Έχω μια αδελφή / κουκλίτσα αληθινή / την λένε Βόρειο Ήπειρο / την αγαπώ πολύ...».

Επίσης στις 23 Δεκέμβρη, κλινοντας την Χριστουγεννιάτικη γιορτή μπροστά στους γονείς, μίλησε για σκλαβωμένους αδελφούς σε Κύπρο από τους Τούρκους και σε Βόρειο Ήπειρο από

τους Αλβανούς, και τραγούδησε μαζί με τα παιδιά το προαναφερόμενο εμβατήριο.

Επειδή δεν πολεμάμε πια με τους Αλβανούς (αν και βρισκόμαστε ακόμη σε εμπόλεμο κατάσταση) πιστεύω σαν Έλληνας δημοκράτης ότι κανείς εκπαιδευτικός δεν έχει το δικαίωμα να διδάσκει στα παιδιά τέτοιου είδους σ ω β ι ν ι σ τ ι κ έ ς αντιλήψεις, που θυμίζουν άλλες καταπιεστικές εποχές.

Πολύ θα ήθελα να μάθω τη γνώμη του Υπουργού της Παιδείας Αποστόλη Κακλαμάνη γι' αυτό το ζήτημα.

Γεια χαρά
Δημήτρης Παπαγεωργίου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

● Στα εκπαιδευτικά βιβλία, την λογοκρισία, την προχειρότητα, την σκοπιμότητα και την κακογονιστία των υπεύθυνων αναφέρονται οι επόμενοι τρεις επιστολογράφοι μας. Το πρώτο γράμμα αναφέρεται στο βιβλίο Νέων Ελληνικών της Α' Λυκείου.

Αγαπητό ANTI,

Επειδή, είσαι απ' τα ελάχιστα περιοδικά που τα χαρακτηρίζει η συνέπεια και η ευθύνη, τολμώ να πειλώ αυτό το γράμμα σαν αντίστοιχο στην πικρία που νιώθω ως εκπαιδευτικός.

Πολλές φορές ως τώρα διαπίπτωσα λογοκρισίες και βαναυσότητες στα νεοελληνικά κείμενα και στα αναλυτικά προγράμματα προγονοπληξία) αλλά με κάψαν τόσο τα δικά σου δημιουργήματα όσο και βιβλία της κ. ν. Φραγκουδάκη.

Τώρα όμως έρχομαι να καταγγείλω κι εγώ μια κακοήγη λογοκρισία κι αυθαίρετη συνάμα στο βιβλίο Νέων Ελληνικών της Α' Λυκείου και συγκεκριμένα στο απόσπασμα της «Ελληνικής Νομαρχίας» Ανώνυμου: (Η εφεύρεση των χρημάτων).

Ο συγγραφέας του έργου σ' οσμμένες προτάσεις του δίνει επεξηγήσεις για να γίνει το κείμενο πλήρως καταληπτό. Ο μπαμπούις όμως της λογοκρισίας μόνο αναφέρει και παραλείπει άλλες δύο σκόπιμα και για ευνόητους λόγους: Τις παραθέτω (τις παραλείπόμενες).

Στην πρόταση: «Και διατί τιμήτην υπόληψις εις εν μέταλλο;» (ν. χρυσόν) επεξ. συγγραφέα η γέροντες εύχονται και λέγου των νέων: «Προσπάθησε, τέον μου, να γίνης άνθρωπος», νοούντες να αποκτήσῃ χρήματα. Και πάλιν λέγουσι: «Ο δεινας ο τριών χρόνων δεν ήταν τίπο», τώρα έγινεν άνθρωπος» δηλαδή απόκτησε χρυσάφι, εκ τρών όπου οι μη έχοντες χρυσίον, νομίζονται παρ' αυτών ανώπου».

Στην πρόταση: «Δεν είναι ίς η πρώτη και η κυρία πρόξε-

νος τόσον φοβερών πλημμελημάτων ο χρυσός;» Επεξ. συγγραφέα: «Οι μη έχοντες χρυσίον προσπαθούσι να απολαυσώσι και μη δυνάμενοι να επιτύχουσι του σκοπού των ταχέως διά της ορθής οδού, ποιος γίνεται φονεύς, ποιος προδότης και σχεδόν όλοι κόλακες και κλέπται» (Σημ. ποιος = άλλος)

Είναι εύλογο το ερώτημα, ποιο ρόλο καλείται να παίξει ο εκπαιδευτικός στην τάξη, όταν κατακρεουργείται η αλήθεια και φимώνεται η ελεύθερη έκφραση; Από πού θα αντλήσει το κουράγιο για ζωντανό μάθημα;

Ευχαριστώ θερμά
Γ.Ε. Εκπαιδευτικός

● Ο αναγνώστης μας Θ. Παπαμαργαρίτης γράφει για το αναγνωστικό της Ε' τάξης.

Κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία μέσα από την οποία περνάει το νεαρό άτομο για να απομοιώσει μορφές συμπεριφοράς σύμφωνα με τα πρότυπα και τις αξίες της Κοινότητας των ενηλίκων.

Γνωρίζουμε ότι οι αξίες κατασταλάζουν στην νεαρή ηλικία και πως ανάλογα μ' αυτές διαμορφώνεται ο τύπος του πολίτη.

Πιστεύουμε ότι Δημοκρατία δεν είναι απλά μια μορφή ή ένα σχήμα πολιτεύματος. Είναι αγωγή, συνείδηση και πράξη.

Ποιός βαθμός συγγένειας υπάρχει μεταξύ της αγωγής των παιδιών μας και των προαναφερθέντων;

Αντιγράφω «Από την οικογενειακή και κοινωνική ζωή» του αναγνωστικού της Ε' τάξης (όπου και συντελείται η πρωταρχική κοινωνικοποίηση) σελ. 133.

Κι αμέσως, χωρίς αργοπορία, μ' έναν παλμό τα παιδιά της Αμερικής και της Ελλάδας ξεπετάχτηκαν στο πατρικό έδαφος...

Και καλά ο ΕΕΣΝ (Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός Νεότητος), που από αυτόν δανείστηκε το «μάθημα», μας έχει συνηθίσει με τέτοιους «Θούριους».

Αλλά και η επίσημη Πολιτεία, να δέχεται ωμά και προκλητικά συνεταιρισμό σ' ό,τι κανένα έθνος δεν έχει χάσει τη μοναδική του αποκλειστικότητα μας αφήνει κατάπληκτους. (Θα μου πείτε εδώ άλλοι παραδέχονται κηδεμονία στο συνεταιρισμό θα σκοτώναμε;)

Μια ματιά τώρα στην τοποθέτηση του ζητήματος «ισοτιμία» της γυναίκας σελ. 206:

Μην ξεχνάμε πως οι σημερινές γυναίκες έχουν πολύ προοδεύσει κι ενδιαφέρονται το ίδιο για όλα τα προβλήματα. Γι' αυτό θα παρακαλέσω τον πατέρα να έλθω κι εγώ στην πρώτη επίσκεψη που θα κάνετε...

Αριστα στα λόγια, μηδέν στην πράξη.

Η συμπυκνωμένη ισοτιμία «εν παρενθέσει».

Ακόμα ακατατόπιστος οικολόγος και κακός οικονομολόγος παρουσιάζεται ο κ. Θεόδωρος Α. Γιαννόπουλος.

Γράφει στη σελ. 232:

Θυμάσαι που παλιά λέγαμε πως είχαμε τη φτώχεια μας αλλά μας έτρεφε ο καθαρός αέρας;

Μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο;

Γιατί εμείς οι ίδιοι καταστρέψαμε και μολύναμε το περιβάλλον μας;

Και τα μικρά παιδιά γνωρίζουν ποιοί και πως διαταράσσουν επικίνδυνα την ισορροπία της φύσης.

Τα μονοπώλια και οι πολυεθνικές με τις ασυδοσίες τους και όχι οι άνθρωποι του μόχθου και του γεωργικού μεροκάματου.

Κάποιες ισοπεδώσεις χωροφιών και τα φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούν για την αύξηση της παραγωγής είναι αμελητέα ποσότητα.

Έπειτα προστά στην οικονομική κόλαση της φτώχειας η αξία του οικολογικού παράδεισου μειώνεται σημαντικά ή και εκμηδενίζεται.

Θαυμάστε τώρα ποια παιδικά ενδιαφέροντα εκθειάζει ο «συγγραφέας» σελ. 155:

Τι το όφελος που πρώτη έλυνε το πρόβλημα πρώτη ερχόταν στο διαγωνισμό πρώτη σ' όλα τα μαθήματα;

Αυτή λαχταρούσε τα όμορφα βιβλία με τα γλυκά τραγούδια και τις όμορφες ιστορίες, με τις αστείες ζωγραφιές και τα παραμύθια!

Πώς θα πετύχουμε τη λαθρεμπορία του πνεύματος;

Απλό. Τα στρέφουμε στις σειρές «κόμικς» που εξασφαλίζουν την πνευματική οκνηρία και αποτελούν βασικά όπλα αποκτήνωσης και ουσιαστικής κατάρτησης της ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

Και συνεχίζει στη σελ. 157:

Κάμποσο καιρό τώρα ο Σπύρος παρακολουθούσε όλες τις ποδοσφαιρικές συναντήσεις, διάβαζε την αθλητική στήλη των εφημερίδων, είχε όλη τη σειρά με τις φωτογραφίες των γνωστών πρωταθλητών του ποδοσφαίρου.

Εμπρός νέοι, όσοι δεν ανακαλύψατε ακόμα τη σύγχρονη θρησκεία που λέγεται ποδόσφαιρο και το θεό της «Χούλλιγκαν»!

Αυτά και μη χειρότερα. Αφήστε τα συντακτικά λάθη όπως σελ. 173:

Σ' αυτά τα ιχθυοτροφεία ψαρεύουν πάντα πολύ ψάρι γιατί ήταν και πλούσια.

Τα σχόλια είναι περιττά... Κι ας μη μου πει ο κύριος αυτός ότι αποτελούν ασήμαντες λεπτομέρειες οι υποδείξεις μου στο «καθώς πρέπει» σύνολο των κεφαλαίων.

Γιατί το σύνολο δεν έχει καμία αξία αν δεν έχουν αξία και τα μέρη που το αποτελούν.

Και οι υπεύθυνοι αν επιθυμούν «αλλαγή» πρέπει να τοποθετούν

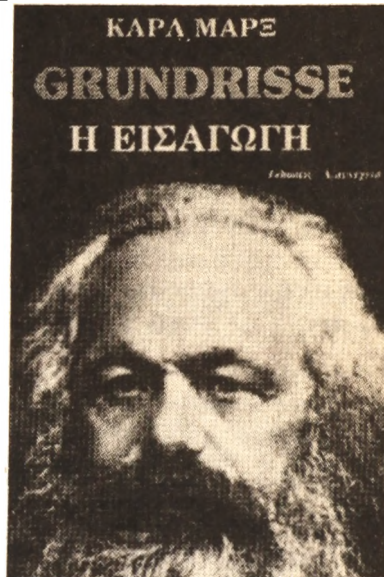
ΦΙΛΙΠΠΟΣ Φ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Οι Κνίτες

τέκνα της ανάγκης
ή ώριμα τέκνα της οργής;

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΝΕΦΕΛΗ» - Μαυρομιχάλη 9
τηλ. 36.04.793

GRUNDRISSE εισαγωγή

Το περίφημο κείμενο του
Μαρξ που πραγματεύεται το
ζήτημα της διαλεκτικής μεθόδου

εκδόσεις Α/συνέχεια
τηλ. 82.34.267

• Θεσεις για τη Φιλοσοφία
της Ιστορίας
• Ο σουρρεαλισμός
• Για την εικόνα του Προστού

ΒΛΑΤΕΡ ΜΗΕΝΓΙΑΜΙΝ

Έκδόσεις ΘΥΤΘΠΙΑ
Νικηταρά 8-10, τηλ. 3638.696

Το όνειρο της ζωής μου

«Αναπαράγοντας καθημερινά έναν αόριστο καθορισμένο τρόπο ζωής, όπου ιδανικά και στόχοι ξεθωριάζουν σε στερεότυπες αναζητήσεις κοινωνικής προόδου και ατομικής εξέλιξης, βρισκόμαστε κάποια στιγμή αντιμέτωποι με τον οριακό μας προορισμό. Μέσα σ' ένα κόσμο προτύπων και μοντέλων που αλληπάληλα ανατρέπονται, δημιουργούμε τις προϋποθέσεις για ένα «καλύτερο μέλλον», ένα μέλλον που μας έχει ήδη διαμορφώσει από τα πριν, σα θεσμός».

• • •

Μ' αυτά τα λόγια εισάγεται η σχολική έκθεση μαθητή της Β' Γυμνασίου από τη φιλόλογό του που είχε την ευαισθησία να μας την στείλει. Υποθέτουμε πως ανάλογες εξομολογήσεις δεν θα σπανίζουν. Η απλή αλλά τόσο καίρια έκφραση ενός παιδιού δεκατριών χρονών είναι και δείγμα, αλλά και δείκτης του καιρού μας και των προβλημάτων του. Ας ευαισθητοποιηθούμε, λοιπόν, περισσότερο σ' αυτά τα μηνύματα

και ίσως έτσι προωθήσουμε τη δική μας αυτογνωσία αλλά και παρέμβαση στη ζωή μας.

Αυτό είναι το όνειρο της ζωής μου. Σ' αυτό κατέληξα έπειτα από καιρό.

«Το όνειρο της ζωής μου». Η πιο ταλαιπωρημένη πρόταση μετά τη λέξη δημοκρατία. Όταν είσαι μικρός ονειρεύεσαι το αυτοκίνητάκι της βιτρίνας, όταν μεγαλώσεις λίγο, το αυτόματο όπλο, στο γωνιακό περίπτερο. Έχεις αρχίσει να καταλαβαίνεις, λίγα πράγματα. Μετά έχει σειρά το ποδήλατο που είναι στο μεγάλο κατάστημα. Τώρα πια έχεις μεγαλώσει και στη χειρότερη περίπτωση σκέφτεσαι τη λέξη η οποία είναι εκτός συναγωνισμού από τις άλλες δύο. Την ειρήνη. Παροδική τρέλα κι αυτή. Τώρα σειρά έχει η οικογένεια. Μετά η δουλειά. Και ξαφνικά γίνεσαι πάλι παιδί σκέφτεσαι ένα αυτοκίνητο ένα όπλο να πας κυνήγι. Και στο τέλος έντρομος βρίσκεσαι μπροστά σε μια τρελή σκέψη. Πόσα όνειρα έχεις αλλάξει στη ζωή σου. Και τότε καταλήγεις στη σκέψη αυτή ().

τα παιδιά στην πραγματικότητα αφού μόνο αυτή μπορεί να μας μάθει πως να αλλάξουμε την πραγματικότητα.

Παπαμαργαρίτης Θανάσης
Εκπαιδευτικός - Λογοτέχνης

● Για την εικονογραφική κακογουστιά γράφει ο αναγνώστης μας Γ. Κ. αναφερόμενος στο βιβλίο της Α' Δημοτικού.

Αγαπητό «Αντί»,

Σαν δάσκαλος και σαν σκιτσογράφος θα ήθελα να σας εκφράσω τις απόψεις μου πάνω στο περιεχόμενο ενός βιβλίου της Α' Δημοτικού που επιγράφεται: «Η γλώσσα μου». Ειδικότερα θέλω να αναφερθώ στην εικονογράφηση του.

Για τις προασκήσεις γραφής και για τις λέξεις που επιλέχθηκαν ίσως άλλοι να είναι πιο αρμόδιοι από μένα για να τις κρίνουν.

Η εικονογράφηση όμως είναι κάτι που σου έρχεται σαν γροθιά μέσα στο μάτι. Και εντελώς αντίθετος να είσαι από σκιτσογραφία και ζωγραφική βγαίνεις έξω από τα ρούχα σου όταν βλέπεις σπίτια που δεν είναι σπίτια, ανθρώπους που μοιάζουν με καλικάντζαρους, πελαργούς που μοιάζουν με κότες και σκυλιά που μοιάζουν με χυμένη μαύρη μελάνη. Έπειτα και οι χρωματισμοί είναι κακοί κι αταίριαστοι.

Έρχονται, λοιπόν, τώρα οι συγγραφείς αυτού του βιβλίου και καθοδηγώντας το δάσκαλο στη διδακτική του εργασία του λένε

να πει στα παιδιά να παρατηρήσουν τις εικόνες και να κάνουν κουβέντα πάνω σ' αυτά που βλέπουν. Τι να δουν όμως τα παιδιά μέσα σ' αυτό τον Κυκεώνα των κακών σχεδίων και των αλλοπρόσαλων χρωματισμών;

Υπάρχουν παιδιά μορφωμένων γονέων που βλέποντας αυτές τις εικόνες ξεσπούν σε γέλια γιατί έχουν δει πολύ τελειότερες σε διάφορα παραμύθια ή παιδικά βιβλία που έχουν διαβάσει.

Τα παιδιά όμως των ορεινών χωριών (σ' ένα τέτοιο διδασκω κι εγώ) και φτωχών οικογενειών περιμένουν από τα βιβλία του δημοτικού να σχηματίσουν μια αντίληψη για τον κόσμο και τα αντικείμενα που βρίσκονται σ' αυτόν. Πώς όμως να σχηματίσουν σωστή αντίληψη όταν οι εικόνες μερικών σχολικών βιβλίων παρουσιάζουν τόσο παραποιημένα πράγματα;

Θα μου πει κάποιος ότι εφόσον τα βιβλία αυτά απευθύνονται σε παιδιά θα πρέπει να εικονογραφούνται ανάλογα με το παιδικό σχέδιο.

Του απαντώ όμως και του λέω: όχι. Το παιδί μέσα από την αδειότητα του και την άγνοια μας φτιάχνει ατελή σχέδια αλλά εμείς σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να του προσφέρουμε τέτοιο σχέδιο αλλά όσο το δυνατό τελειότερο γιατί διαφορετικά δε θ' αποκτήσει ποτέ την ευκαιρία να κάνει συγκρίσεις για βελτίωση κι έπειτα —το χειρότερο— διαστρεβλώνουμε κάθε καλή προδιάθεση.

Μία νέα σειρά του Εξάντα με σύγχρονα αλλά και κλασικά κείμενα ελλήνων και ξένων διανοητών

Εξάντας

Κεντρική διάθεση

Παραγγελίες:

Κωλέττη 11 ΤΤ 145

Τηλ. 36.04.885

Γραφεία: Τζαβέλα 1

Τηλ. 36.21.236

Μάρξ 'Ενγκελς Γιά τήν Τέχνη

1

Εξάντας

Δοκίμιο, Φιλοσοφία, Θεωρία

Η ανθολόγηση αυτή επιδιώκει να προσφέρει στο πλατύ κοινό τα πιο σημαντικά κείμενα του Μάρξ και του Ένγκελς που αναφέρονται τόσο σε συγκεκριμένους δημιουργούς, όσο και σε θέματα που αφορούν τα γενικότερα προβλήματα της τέχνης.

Ζάν Πώλ Σάρτρ

Τό πρόβλημα της μεθόδου

2

Εξάντας

Δοκίμιο, Φιλοσοφία, Θεωρία

Ο υπαρκτικός Σαρτρ —όχι ο υπαρξιστής— αναζητεί σε τούτο το βιβλίο μια μέθοδο: τη μέθοδο της γνώσης του ανθρώπου. Κι αφού η «γνώση» στο ολοκληρωμένο της νόημα σημαίνει «αντίληψη» —γίγνεσθαι, άθροιση— ο Σαρτρ αναζητεί μια μέθοδο ανθρώπινης ζωής.

για αισθητική καλλιέργεια, για καλαισθησία.

Τώρα μπορώ να καταλάβω πόσο κακό μου κάνανε οι εικόνες των σχολικών μου βιβλίων καθώς προσπαθούσα μάλιστα να τις αντιγράψω.

Δεν έχουμε κανένα μα κανένα δικαίωμα να αποπροσανατολίσουμε την καλλιτεχνική αντίληψη του παιδιού. Το κακό μπορεί να μη φαίνεται τώρα αλλά σίγουρα θα φανεί αργότερα.

Αυτά είχα να πω γι' αυτό το βιβλίο και ειδικότερα για την εικονογράφηση του μέσα από τη διτλή μου ιδιότητα σαν δασκάλου και σαν σκιτσογράφου.

Γ.Κ.

Δάσκαλος - Σκιτσογράφος

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΑΝΗΚΟΥΣΤΑ

Πολλά έχουν καταγγελθεί κατά καιρούς —και όχι βέβαια μόνον από τις στήλες του «ΑΝΤΙ»— για συμβαίνοντες στο Στρατό. Όλα πάντως, αναφέρονται στην εριστολή που ακολουθεί είναι από ανήκουστα:

Κύριε διευθυντά,
Ποιος είναι ο «έφεδρος στρατιώτης» Γεώργιος Δημήτρουλας, πως τον αποκαλούν αστεειύμενοι οι στρατιώτες της ΣΕΤΤΗΛ;

Η πραγματικότητα είναι πολύ ελκυστική. Ο στρατιώτης εκπαιδευ-

τής Δημήτρουλας Γ. είναι ο «άνθρωπος» που μοιράζει τουλάχιστον δέκα μέρες φυλακή και κράτηση στους στρατιώτες, κάθε μέρα που μπαίνει σε οποιαδήποτε αίθουσα εκπαίδευσης της σχολής, χωρίς καν να χτυπάει την πόρτα, ελέγχοντας τους στρατιώτες και ιδιώτες εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους, καταπατώντας κάθε μορφή ιεραρχίας, αφού μεταξύ αυτών υπάρχουν έφεδροι και μόνιμοι υπαξιωματικοί.

Η κατάσταση έχει γίνει αφορμή για τους στρατιώτες εδώ και ένα μήνα από τότε, δηλαδή, που έχει αναλάβει διοικητής τάγματος, ο λοχαγός τεχνικού κ. Γεράσιμος Πελεγρής, ο οποίος έχει δώσει πρωτοφανείς υπερεξουσίες στον στρατιώτη εκπαιδευτή Δημήτρουλα και σχεδόν διπλασιάζει τις προτεινόμενες απ' αυτόν φυλακίσεις.

Σαν αποκορύφωμα, την 28η Φεβρουαρίου κατά τη νυχτερινή αναφορά έξω από τα εκπαιδευτήρια της σχολής πήρε αναφορά τάγματος ο στρατιώτης Δημήτρουλας καταλύοντας όλην την ιεραρχία του στρατεύματος, αφού οι μόνιμοι αρχιλοχίες και των δύο λόχων (1ου και 2ου) έδωσαν αναφορά εν στάσει προσοχής και χαιρετώντας τον στρατιώτη Δημήτρουλα.

Ίσως όμως να υπάρχει κάποια εξήγηση στο φαινόμενο του «έφεδρου στρατιώτη». Εμείς οι Πυρ-

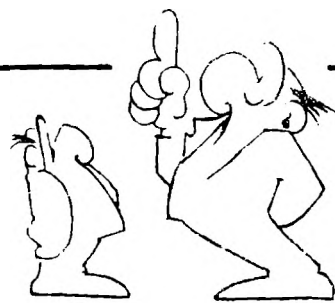
Συνέδριο για την αυταρχική εκπαίδευση

Το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου θα πραγματοποιηθεί συνέδριο με θέμα: «Η αυταρχική εκπαίδευση και η αμφισβήτησή της».

Το συνέδριο οργανώνεται από την Τριμηνή Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων «Σύγχρονη Εκπαίδευση». Παράλληλα με το συνέδριο υπάρχει πρόθεση να λειτουργήσει έκθεση παιδαγωγικού βιβλίου και εντύπων που εκδίδονται από μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Οι οργανωτές του συνεδρίου έχουν προκαθορίσει τρεις γενικές ενότητες θεμάτων (που όμως δεν θα πρέπει να θεωρηθούν δεσμευτικές).

Α) Ιστορικά, φιλοσοφικά και ιδε-

ολογικο-πολιτικά πλαίσια της πειθαρχίας και του αυταρχισμού. Β) Ο αυταρχισμός και η πειθαρχία στον κοινωνικό και εκπαιδευτικό χώρο.

Γ) Η αμφισβήτηση των νέων και κοινωνικές εκπαιδευτικές επιλογές.

Σχετικά κείμενα και συμμετοχές θα γίνουν δεκτά μέχρι 31-5-83. Για πρόσθετες πληροφορίες στα τηλέφωνα: 88.23.762 ή 82.24.635.

Οι οργανωτές καλούν τους ειδικούς επιστήμονες, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς, και γενικά κάθε ενδιαφερόμενο, να πάρουν ενεργό μέρος στις εργασίες του συνεδρίου.

γώτες στρατιώτες γνωρίζουμε τις διασυνδέσεις του με τους χουντοβασίλικους κύκλους της περιοχής και τους τραμπουκισμούς του ενάντια στις δημοκρατικές δυνάμεις κατά την περίοδο που ήταν πολίτης εκπαιδευτής στη ΣΕΤΤΗΛ.

Τελειώνοντας θέλουμε να τονίσουμε ότι η ανωνυμία μας δεν πρέπει να ανησυχεί το υπουργείο Εθνικής Αμύνης και το Γενικό Ε-

πιτελείο Στρατού. Αν θελήσουν να κάνουν έρευνες για το φαινόμενο Δημήτρουλα, υπάρχουν δεκάδες επώνυμοι στρατιώτες που θα επιβεβαιώσουν τα παραπάνω. Άλλωστε, δεν έχουν να φοβηθούν τίποτε αφού έχουν ήδη σταλεί στο πειθαρχείο μετά από αίτησή του.

Στρατιώτες της ΣΕΤΤΗΛ
ΠΥΡΓΟΣ

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ

Η κηδεία της
Μεγάλης Μάμας

Μετάφραση
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

νεφέλη

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

Μάτια γαλάζιου
σκύλου

Μετάφραση
ΚΑΛΙΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ-ΜΠΑΡΑΧΑΣ

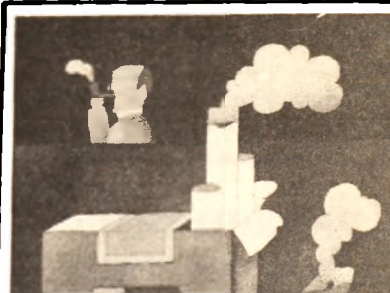
νεφέλη

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

Η ΧΩΡΑ
ΤΟΥ ΕΔΩ
ΚΑΙ ΤΩΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ

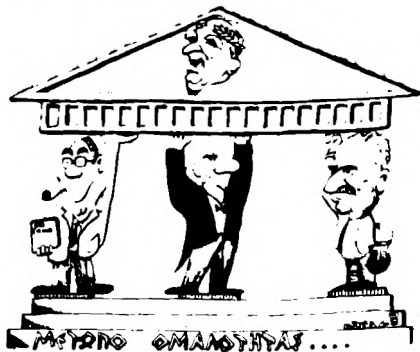
Τά Χρονικά
του Ψεύτη

GUILLAUME APOLLINAIRE
Οί κυβιστές ζωγράφοι

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9 - Αθήνα 143 τηλ. 3607744

Εργατική πρωτοπορία

- ΚΑΤΣ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΤΡΑΤΙΣΤΩΝ
Ο νόμος Μαγκάκη* τα κινήματα
ειρήνης στην Ευρώπη
ΑΝΕΡΓΙΑ : ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ;

Κεντρική διάθεση:
Μενάνδρου 50.

Θα την βρείτε και στα κεντρι-
κά περίπτερα και βιβλιοπω-
λεία.

οι κερασιές δεν ανθίζουν
μόνο
στη Γαλλία
οι κερασιές δεν ανθίζουν
μοναχά
μια φορά

**ΜΑΗΣ ' 68: 15 ΧΡΟΝΙΑ
ΜΕΤΑ**

ένα κείμενο που ανοίγει τη
συζήτηση για τις προεκτάσεις
και τα συμπεράσματα του
κινήματος του Μάη του '68

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΑΙ Φ.Κ. 1983**

Εισηγήσεις από τις πανελλα-
δικές συναντήσεις 19/20/21
Φλεβάρη και 5/6 Μάρτη.

εκδόσεις Αλουνέχεια
τηλ. 82.34.267

ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΑ

● Ο κ. Γ.Ν. Παπαδημητρίου ε-
πανέρχεται στο θέμα των Ελληνο-
αλβανικών σχέσεων, απαντών-
τας σε επιστολή του προέδρου του
Έλληνοαλβανικού Συνδέσμου.

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Στο τχ. 227/18.3.83 του εγκρι-
του περιοδικού σας, του οποίου η
αντικειμενικότητα δύσκολα παρα-
βλέπεται, διάβασα στη στήλη
του «ΔΙΑΛΟΓΟΥ» την επιστολή
του Προέδρου του Ελληνοαλβα-
νικού, καλουμένου, Συνδέσμου,
με την οποία καλεί την Ελλ. Κυ-
βέρνηση της Αλλαγής να άρει την
εμπόλεμη κατάσταση με την γεί-
τονα Αλβανία κτλ., κτλ..

Δεν γνωρίζω την σκοπιμότητα
της διατηρήσεως αυτής της εκ-
κρεμότητας. Γνωρίζω όμως από
αποκαλύψεις διαφυγόντων Ελλή-
νων τι υποφέρουν εκεί από τις
Αλβανικές Αρχές, πράγμα για το
οποίο ο κ. Πρόεδρος αποφεύγει
να πει έστω και το παραμικρό
αντιθέτως αναφέρεται στις... ε-
κατοντάδες δισεκατομμύρια (!!!)
δραχμές της ακίνητης περιου-
σίας (; ;) των Αλβανών στην Ελ-
λάδα (! ; ; !!!). Επειδή α γ ν ο ω
την ιστορία αυτών των Αλβανών
της Ελλάδος με την ακίνητη πε-
ριουσία των... εκατοντάδων δι-
σεκατομμυρίων (!!!) δραχμών,
παρακαλώ αν είναι δυνατόν να

διαφωτισθώ περισσότερο για το
π ο ύ είναι τ ώ ρ α αυτοί οι Αλ-
βανοί, και π ω ς και γ ι α τ ι εγ-
κατέλειψαν τις περιουσίες τους,
και σε τίνων τα χέρια!

Όσο για την Παγκόσμια Κοινή
Γνώμη που καταδικάζει τη διατή-
ρηση της εμπόλεμης κατάστα-
σης μεταξύ της Αλβανίας και της
Ελλάδος (κατά τα γραφόμενα
του κ. Προέδρου του Ελληνο-
Αλβανικού Συνδέσμου), θα 'θελα
να 'ξερα π ο υ την έχει γραμμένη
αυτή την ίδια Παγκόσμια Κοινή
Γνώμη ο Εμβέρ Χότζα όταν πο-
δοπατά τα δικαιώματα πεντακο-
σίων χιλιάδων αδελφών μας ή εί-
ναι ψευδή; όσα καταγγέλλονται α-
πό τους διαφυγόντες συμπατριώ-
τες μας; Το ότι η ΝΔ έκανε την
πάπια, τόσα χρόνια, πάνω στο
τεράστιο αυτό Εθνικό θέμα (ό-
πως και σε τόσα άλλα...), ενώ
τ ώ ρ α ξεσηκώθηκαν Εθνικιστι-
κές και άλλες Οργανώσεις ζη-
τώντας από το Π.Α.ΣΟ.Κ να ανα-
κινήσει το ζήτημα, είναι τίτλος
τιμής, για την Κυβέρνηση της Ε-
θνικής Αλλαγής. Σκεφθήτε μό-
νον ότι, κατά τα γραφόμενα στον
Τύπο, πολλές διώξεις Ελλήνων
ά ρ χ ι σ α ν όταν στην Ελλάδα
κυβερνούσε η 21η Απριλίου, δη-
λαδή η άκρα Δεξιά, και για την
ειρηνεία ο ύ τ ε το καθεστώς
των Συνταγματαρχών τόλμησε
να στενοχωρήσει τον Χότζα...
Αυτό, επειδή ο κ. Παπανδρέου
καταγγέλεται σαν... μαρξιστής
κτλ. Π ο ύ λοιπόν είναι τα έργα
των... εθνικοφρόνων επί του θέ-
ματος τούτου; Π ο ύ ;

Ευχαριστώ και διατελώ
μετά τιμής
Γ.Ν. Παπαδημητρίου

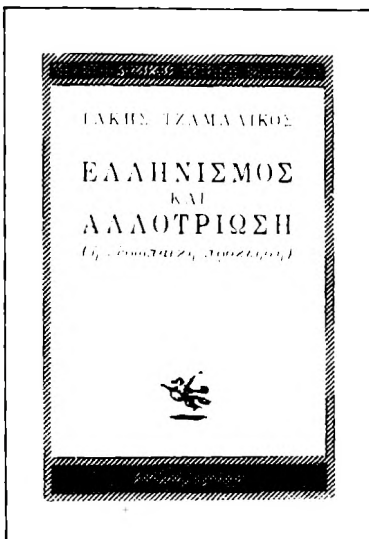

Τα βιβλία της «Γνώσης»

ΤΑΚΗΣ ΤΖΑΜΑΛΙΚΟΣ

**ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ**

η ευρωπαϊκή πρόκληση

- Τί είναι
Ελληνισμός;
- Η αλλοτρίωση
- Οι προοπτικές
του
Ελληνισμού
σήμερα
- Η ευρωπαϊκή
πρόκληση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ», ΓΡΗΓ. ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ,
ΑΘΗΝΑ 621, ΤΗΛ. 7794879-7786441

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601

Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκ-
φράζει την προσωπική άποψη
του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 12
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 12
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 11
" αεροπ. δολ. 12
ετήσια: απλή δολ. 22
" αεροπ. δολ. 26

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 50
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 80

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 72.32.819
● για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

του 17ου τόμου (Β' εξάμηνο του 1982) της Β' περιόδου
περιλαμβάνονται τα τεύχη 209-221 • (9.7.1982-24.12.1982)

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

209/6, 210/6, 211-212/6, 213/6, 214/6 215/6,
216/6, 217/6, 218/6, 219/6, 220/6, 221/6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

213/22, 215/27, 216/41, 221/40

ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ

209/9, 210/10, 211-212/9, 213/10, 214/10, 215/33,

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ • ΕΜΦΥΛΙΟΣ

— 41 χρόνια μετά 214/23
— Καπετάν Δρίσκος 219/7
— Θανάσης Χατζής: Μνήμη Ιστορίας 219/9
— Δραΐνας, Επ: Λαϊκός ριζοσπαστισμός και αυ-
τοδιαχειριστικές απόπειρες στην Ελεύθερη
Ελλάδα 214/34
— Καραμάνος, Γ: Πώς γνώρισα τον ποιητή Δ.
Λούκαρη και τον βασανιστή Καραφώτη (Μα-
κρόνησος) 209/42
— Κασσάνης-Γκένιος, Θ: Άλλη μια φορά για το
σύμφωνο» μεταξύ ΕΛΑΣ και Γερμανών
214/30
— Μιλλιέξ, Ροζέ: Οι έλληνες πνευματικοί άν-
θρωποι στην Εθνική Αντίσταση 214/31
— Παπαδάκης, Ανδ: Οι Άγγλοι μας διέλυσαν
γιατί δεν γινόμεθα άθυρμά τους 214/28
— Σουδερού, Β: Πώς έγινε αναπόφευκτο το ο-
λοκαύτωμα της Κρήτης 214/24
— Τσασάπης, Λ: Σινιάλο απ' τη ζωή 214/38

ΜΥΝΑ • ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

— Ελληνοτουρκικά, στρατιωτικά και άλλα
216/6
— «Τάξη-πειθαρχία-συμπεριφορά-εμφάνιση»
το σαβουάρ βιβρ ενός Πρώσου στρατιωτι-
218/9
— Τρύβελος, Μιχ: Το σπαθί του Δαμοκλή 211-
212/20
— Ψαριζής, Χρ: Υπαιγιμοί για τη «σχέση θη-
220/45
— Ρεπόρτερ: Η Λήμνος στις Νατοϊκές ασκήσεις
από την «Wintex-Cimex '81» στην «Αρεx-
press '82» 218/16
— Πολίδης, Στρ: Το θεριό και ο κ. Δροσογιάν-
219/16

216/10, 217/10, 218/11, 219/10, 220/10, 221/10

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

209/49, 210/51, 211-212/60, 213/46, 214/49,
215/49, 216/50, 217/48, 218/50, 219/51, 220/58,
221/59

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

209/40, 210/42, 211-212/50, 213/40, 214/40,

Φλώρος, Γ: Διαπραγματευτής για τις βάσεις,
γνωστός χουντικός «διπλωμάτης» 218/13

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΚΙΝΗΜΑ

Κούλογλου, Στ: Οι γυναίκες στην πρωτοπορία
του κινήματος για τον πυρηνικό αφοπλισμό
211-212/33
Μπακούρου, Αίμη: Βιασμός-Σεξουαλική εκτό-
νωση ή μέσο κοινωνικής πίεσης των γυναι-
κών; 219/42
Μπακούρου, Αίμη: Βιασμός — ποινικό
αδίκημα — περιεχόμενο του νόμου και προ-
βλήματα 221/46
Ναουάλ Ελ Σααντάουι (συνέντευξη Κατ. Ραυ-
τοπούλου): Η αφύπνιση της μουσουλμάνας
209/16

ΕΙΡΗΝΗ • ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ

— Τα στρατόπεδα ειρήνης 211-212/34
— Συνέντευξη με τον Ιάπωνα ειρηνιστή Ν.
Σάτο 211-212/35
— Η «Ολλανδίτιδα» απλώνεται 211-212/30
— Συνέντευξη με τον L.B. Sjtanyik, αντιπρόε-
δρο του ουγγρικού συμβουλίου ειρήνης 211-
212/36
— Η έκκληση του Βερολίνου: ειρήνη χωρίς ό-
πλα 211-212/37
Κούλογλου, Στ: Τα κινήματα για τον πυρηνικό
αφοπλισμό 211-212/32

ΕΚΚΛΗΣΙΑ • ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ζουράρις, Κ: Η θρησκευτική πλευρά του επι-
στημονικού σοσιαλισμού 216/34
Κατηφόρης, Γ: Τας κεφαλὰς ημών τω Κυρίω
κλίνωμεν 216/38

215/40, 216/44, 217/42, 218/39, 219/44, 220/47,
221/52

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

209/3, 210/3, 211-212/3, 213/3, 214/3, 215/3,
216/3, 217/3, 218/3, 219/3, 220/3, 221/3

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

209/4, 210/4, 211-212/4, 213/4, 214/4, 215/4,
216/4, 217/4, 218/4, 219/4, 220/4, 221/4

Μαργαρίτης, Α.Ε: Θρησκεία και Τηλεόραση
210/43

Σακελλαρίου, Κ.Β: Κοινωνικοποίηση ή οικοπε-
δοποίηση της εκκλησιαστικής παρουσίας;
210/20

Σακελλαρίου, Κ.Β: Εκκλησιαστικές Σχολές Α-
γίου Ματθαίου και Μονής Βελλάς 211-212/30
Σακελλαρίου, Κ.Β: Ο «άγιος» Ιωαννίνων εξα-
πάτησε τις αρχές 213/11

Σακελλαρίου, Κ.Β: Ατασθαλίες και ανωμαλίες
στην εκκλησιαστική σχολή Κρήτης 217/39

Σακελλαρίου, Κ.Β: Εκκλησιαστικών σχολών
συνέχεια 221/48

ΕΡΓΑΤΙΚΑ • ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Δεληολάνης, Δ: Η εργοδοτική πρόκληση.
Προοίμιο νέων μεγάλων κοινωνικών συγ-
κρούσεων στην Ιταλία 209/14

Κουκουλές, Γ.Φ: Για μια ιστορία του ελληνι-
κού συνδικαλιστικού κινήματος 217/32

Κούλογλου, Στ: «Αυριανή» — το άκρον άωτο
της υποκρισίας 221/44

Ρεπόρτερ: ΠΑΣΚΕ — οδηγίες προς συνδικαλι-
ζομένους 211-212/14

Ρεπόρτερ: ΠΑΣΚΕ — η εισοδηματική πολιτική
της κυβέρνησης, αφορμή για διεργασίες...
221/18

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ • ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιωάννου, Γ: Ο Ευρωπαίος 209/10, 213/29,
214/11, 215/19, 216/19, 219/33, 220/12, 221/9

Καλαϊτζής, Γ: Σοσιαλισμός, Αλλαγή, Αναδό-
μηση 209/8

Καλαϊτζής, Γ: Μικρά μαθήματα πολιτικής οι-
κονομίας για τις διακοπές 210/12

Καλαϊτζής, Γ: Θέλουμε ειρήνη ρε! που να σας πάρει και να σας σηκώσει... 214/8
Καλαϊτζής, Γ: Οι κομματάρχες 215/9
Καλαϊτζής, Γ: Ο δήμος έχει δήμαρχο 216/23
Καλαϊτζής, Γ: Είμαι βαθιά συγκινημένος, είμαι υπερήφανος 217/9
Καλαϊτζής, Γ: Πήρατε εισιτήριο για το Πολυτεχνείο; 218/10
Καλαϊτζής, Γ: Κάτω τα χέρια απ' την ΚΑ-ΓΚΕ-ΜΠΕ! 219/8
Καλαϊτζής, Γ: Ο Ανδρέας στο μάτι του Τίγρη 220/14
Καλαϊτζής, Γ: Ο ετεροχρονισμός της γαλοπούλας 221/15
Ματορίκος, Γ: Τουρισμός αλά-καρτ 211-212/8

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Αιολίδης, Αλ: Το εβραϊκό (μου) ζήτημα 213/32
Ζουράρις, Κ: Η θρησκευτική πλευρά του επισημονικού σοσιαλισμού 216/34
Κατηφόρης, Γ: Τας κεφαλάς ημών τω Κυρίω κλίνωμεν 216/38
Μοσκόφ, Κ: Ο διαλεκτικός υλισμός δεν είναι μυστικισμός — ο διαλεκτικός υλισμός δεν είναι θετικισμός... 220/36
Νικολινάκος, Μ: Οι προϋποθέσεις ενός νέου διεθνούς συστήματος 209/31

ΙΣΤΟΡΙΑ

α. Χρονικό

—Ο άλλος μύθος για το Σωτ. Πέτρουλα 209/22
—Ντοκουμέντα της διαγραφής των Σ. Πέτρουλα και Μ. Παπούλια 209/26
—ΕΑΜ: 41 χρόνια μετά 214/23
—Χασάπης, Λ: Σινιάλο απ' τη ζωή 214/38
—Θανάσης, Χατζής: Μνήμη ιστορίας 219/9
—Καπετάν Δρίσκος 219/7
Καραμάνος, Γ: Πώς γνώρισα τον ποιητή Δ. Δούκαρη και τον βασανιστή Καραφώτη (Μακρόνησος) 209/42
Ράμφος, Στ: Η γενιά του «15%» και του «114» 209/28
Χατζόπουλος, Γ: Εφτά γράμματα του Σωτήρη Πέτρουλα 209/23

β. Μελέτες

Δερμάτης, Γ: Συμβολή στην ιστορία του Λαυρίου 213/34
Δραΐνας, Σπ: Λαϊκός ριζοσπαστισμός και αυτοδιαχειριστικές απόπειρες στην ελεύθερη Ελλάδα 214/34
Δρουκόπουλος, Β: Σκωτία-σημειώσεις πάνω στην ιστορία ενός λαού 210/36, 211-212/38
Κουκουλές, Γ.Φ: Για μια ιστορία του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος 217/32
Λασσάνης-Γκένιος, Θ: Άλλη μια φορά για το «σύμφωνο» μεταξύ ΕΛΑΣ και Γερμανών 214/30
Μιλλιέξ, Ροζέ: Οι Έλληνες πνευματικοί άνθρωποι στην Εθνική Αντίσταση 214/31
Παπαδάκης, Ανδ: Οι Άγγλοι μας διέλυσαν γιατί δεν γινόμεθα άθυρμά τους 214/28
Τσουδερού, Β: Πώς έγινε αναπόφευκτο το ολοκαύτωμα της Κρήτης 214/24
Τσουκαλάς, Κ: Νέες τάσεις στην ελληνική ιστοριογραφία 220/38

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

—Βία στα γήπεδα 209/6
—Να κοινωνικοποιήσουμε την... κοινωνικοποίηση 214/6
—Στο περιθώριο των ρεκόρ 214/40
—Σ' αγαπάω... μ' ακούς; 218/35
Βέλτσος, Γ: «Το αρχικό σφάλμα» για την ομοφυλοφιλία 220/42

Ζωγράφου, Λ: Λόγια, λόγια, λόγια και έγκλημα 221/50
Καβουνίδης, Σπ: Κομμάντος κατά του θορύβου ή ένα γιαούρτι για κάθε κορνάρισμα 216/40
Καβουνίδης, Σπ: Περί πεζοδρομίου ο λόγος 217/40
Καβουνίδης, Σπ: Αποχαιρετισμός στο μετρό 220/13
Κούλογλου, Στ: Πράσινο Μπαϋγκόν —Ψεκάστε, αναπνεύστε, τελειώσατε 211-212/24
Κούλογλου, Στ: Η ζωή των Ελλήνων φοιτητών στη Ρουμανία 218/34
Μπακούρου, Αίμη: Βιασμός-σεξουαλική εκτόνωση ή μέσο κοινωνικής πίεσης των γυναικών; 219/42
Μπακούρου, Αίμη: Βιασμός —ποινικό αδίκημα— περιεχόμενο του νόμου και προβλήματα 221/46
Παύλου, Σ: Κίνημα για την απελευθέρωση της γεροντικής ηλικίας 213/28
Στριγγάρης, Μ.Γ: Ιστορικό των «ναρκωτικών» 210/33

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ • ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

—Για την αντιμετώπιση του οικολογικού προβλήματος 217/8
—Επιχείρηση «πολεοδομική ανασυγκρότηση 1982-84» 217/8
—Ο «οικολογικός αντίλογος» για το σχέδιο νόμου του ΥΧΟΠ 221/52
Α.Ρ: Ποια περιβαλλοντική παιδεία για ποιον πολίτη; 214/41
Ευθυμιόπουλος, Ηλ: Μικρά κι εμπαθή σχόλια για το περιβάλλον 213/8, 214/9, 215/34, 216/11, 217/19, 218/8, 219/7, 220/8
Καβουνίδης, Σπ: Για λίγο πράσινο με λίγα λεφτά 215/11

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κίτσος, Κ: Οι καλοί, οι κακοί και η ανύπαρκτη οικονομική πολιτική 210/13
Κίτσος, Κ: Κακοδαιμονία της οικονομίας —οι παλινδρομήσεις και οι αμφιθυμίες 218/20
Κίτσος, Κ: Οι συναλλαγματικές ελλείψεις —δομική αδυναμία της οικονομίας μας 221/12
Κούλογλου, Στ: —Φλώρος, Γ: Καταναλωτές, χονδρέμποροι, κυβέρνηση 211-212/16
Λαχανάς, Π: Πρώτα διδάγματα από τη «μάχη της ντομάτας» 213/20
Λινάρδος-Ρυλμόν, Π: Πού οδηγείται η οικονομική πολιτική; 209/12
Λινάρδος-Ρυλμόν, Π: Ο πειρασμός της λιτότητας 211-212/13
Λινάρδος-Ρυλμόν, Π: «Τόνωση της προσφοράς» υιοθετεί η κυβερνητική πολιτική 213/18
Λινάρδος-Ρυλμόν, Π: Λιτότητα —μα υπάρχει άλλη λύση; 221/16
Νικολάου, Π: Προϋπολογισμός ΕΟΚ 1983 —ανεπαρκής η συμβολή του στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων 220/25
Παπαντωνίου, Γ: Οικονομική κρίση, οικονομική πολιτική και σοσιαλισμός 220/22
Παπασπηλιόπουλος, Σπ: «Μάθε για την ΕΟΚ» 216/44
Ρεπόρτερ: ΠΑΣΚΕ —η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης, αφορμή για διεργασίες 221/18

ΠΑΙΔΕΙΑ • ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

—Ο άλλος μύθος για τον Σωτήρη Πέτρουλα 209/22
—Νεοελληνικά αναγνώσματα: Εδώ η Αιδώς... 215/8

—Και πάλι ο Καβάφης... 216/8
—Διδασκαλία κοινωνιολογίας και οικονομίας στη Μέση Γενική και Τεχνικοεπαγγελματική Εκπαίδευση 220/9
Μάργαρης, Ν: Η αναπαραγωγή των μυρμηγκιών και η κυβερνητική πολιτική για την έρευνα 217/30
Μουστάκης, Γ: Για τη μέθοδο διδασκαλίας στα σχολεία 216/45
Ράμφος, Στ: Η γενιά του «15%» και του «114» 209/28
Ρεπόρτερ: Η εκλογή Σίνου —η αντιφοιτητική συμπεριφορά θεσμοθετείται και συσπειρώνει τους καθηγητές του Πολυτεχνείου 209/20
Σχολικός, Β: Διδακτήρια με προβλήματα 217/41
Φραντζή, Α: Ο οδηγός σας δια τας μητέρας... 218/30
Χαϊκάλης, Στ: Α.Σ.Τ.Ε.Ρ: στον αστερισμό του χαφιεδισμού 210/42
Χατζόπουλος, Γ: Εφτά γράμματα του Σωτήρη Πέτρουλα 209/23

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ • ΔΙΕΘΝΗΣ

Γενικά

—Τα στρατόπεδα ειρήνης 211-212/34
—Συνέντευξη με τον Ιάπωνα ειρηνιστή Ν. Σάτο 211-212/35
—Η «Ολλανδίτιδα» απλώνεται 211-212/30
—Συνέντευξη με τον L.B. Sjtanyik, αντιπρόεδρο του ουγγρικού συμβουλίου ειρήνης 211-212/36
—Η έκκληση του Βερολίνου: ειρήνη χωρίς όπλα 211-212/37
Αναγνώστου, Αντ: ΠΑΣΟΚ —Αραβικές χώρες— Σχέσεις ναι. Αλλά τι τύπου; 214/14
Βλάχος, Χρ-Κούλογλου, Στ: Γιατί παραδώσαμε τους Κούρδους πρόσφυγες στους αγιολάδες του Ιράν; 214/12
Κούλογλου, Στ: Οι γυναίκες στην πρωτοπορία του κινήματος για τον πυρηνικό αφοπλισμό 211-212/33
Κούλογλου, Στ: Τα κινήματα για τον πυρηνικό αφοπλισμό συζητούν στην πρωτεύουσα του ΝΑΤΟ 211-212/32
Ρηγόπουλος, Χρ: Η ηλεκτρονική αναβάθμιση της ισορροπίας του τρόμου 221/40
Σάτο, Ν: Συνέντευξη —Από καμικάζι, ειρηνιστής 211-212/35
Στάνικ, Λ.Β: Συνέντευξη —Μα φυσικά η ΕΣΣΔ δεν συμφωνεί με μας 211-212/36
Χαλινταΐη, Φ: Ενώ πλησιάζει το 1984... 214/20
Αίγυπτος
Ναουάλ ελ Σααντάουι (συνέντευξη Κατ. Ραυτόπουλου): Η αφύπνιση της μουσουλμάνας 209/16
Βουλγαρία
Χ.Γ.Π: Υπόθεση Αντόνωφ ή πως η Τσινεσιτέ μεταφέρεται στη Σόφια 221/28
Γερμανία
Σμυρναίος, Δ.Θ: Η πολιτική ισορροπία σε γερμανικό κυβερνητικό σύστημα 215/27
Ελ Σαλβαδόρ
Νεράντζης, Π: Γενέσαι μισοζώντανος και επιβιώνεις μισοπεθαμένος 209/18
Ερυθραία
Τσαλακός, Γ: Συνέντευξη με τον Αμπντάλα Ιντρίς 221/42
ΕΣΣΔ
—Ουρενγκόι: ένας αγωγός που πάει πολύ μακριά 213/22
—Η ηλεκτρονική αναβάθμιση της ισορροπίας του τρόμου 221/40
Ρηγόπουλος, Χ: Χρονικό Προαναγγελέντα θανάτου 219/40
ΗΠΑ
—Η ηλεκτρονική αναβάθμιση της ισορροπίας του τρόμου 221/40

Ιράκ

— Ιράν-Ιράκ: ο φόβος φυλάει τα έρημα 213/22

Ιράν

— Η ιρανική πρεσβεία για τον ιρανο-ιρακινό πόλεμο 213/9

— Ιράν-Ιράκ: ο φόβος φυλάει τα έρημα 213/22

— Για όνομα του Θεού! 213/9

Ισπανία

Οικονομίδης, Φ: Εκλογές στην Ισπανία —συνέντευξη με τον Α. Κλάρετ Σέρρα, του Π.Γ. του ΚΚΙ 217/38

Πετρίτσόπουλος, Β: Αλλαγή στον εκλογικό χάρτη 216/41

Ιταλία

Δεληολάνης, Δ: Η εργοδοτική πρόκληση, προοίμιο μεγάλων κοινωνικών συγκρούσεων στην Ιταλία 209/14

Λατινική Αμερική

Πέτρας, Ζ: Το κέντρο της επανάστασης βρίσκεται σήμερα στη Κεντρική Αμερική 215/28

Λιβανός

— Η δεύτερη φάση 213/23

Μεγάλη Βρετανία

Δρουκόπουλος, Β: Σκωτία —σημειώσεις πάνω στην ιστορία ενός λαού 210/36, 211-212/38

Μέση Ανατολή

— Μακάριοι οι ειρηνοποιοί, ότι υιοί Θεού κληθήσονται 209/11

— Το επίμαχο κείμενο του ΟΗΕ που υπέγραψε ο Αραφάτ 213/23

Αιολίδης, Αλ: Το εβραϊκό (μου) ζήτημα 213/32

Αρβανίτης, Φ: Πόσο κάνει μια αραβική πρωτεύουσα; 210/16

Ευθυμίου, Π: Τι θα απολογηθεί ο 20ος αιώνας; 215/10

Τουρκία

—Μικρό χρονικό για τις αμερικανικές βάσεις στην Τουρκία 219/13

Βλάχος, Χρ. — Κούλογλου Στ: Γιατί παραδώσαμε τους Κούρδους πρόσφυγες στους αγιοταλάδες του Ιράν; 214/12

Νιζάν: Η τουρκική χούντα και οι δυτικοί σύμμαχοι 219/11

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

● ΕΛΛΗΝΙΚΗ

α. Κόμματα

—Ο κ. Αβέρωφ απέπλευσε... 209/7

—Συνέδριο ΚΚΕ: Ανοίγματα, μονολιθικότητα και αντιφάσεις 220/18

—Λυδία λίθος για τη Δεξιά οι πανηγυρισμοί του Μακρυγιάννη 220/32

—Ο κόκκινος Δεκέμβρης θα τιμάται μόνο από τους αντιπάλους του; 220/33

—Αντίλογος: Ν.Δ. —αμηχανία και αναμονή 221/7

—Αργύρης, Ν: Η πορεία των προσυνεδριακών συζητήσεων στο ΚΚΕ —θα ανοίξουν οι πόρτες του Ναού για τους πιστούς; 218/23

—Δημητρίου, Μιχ: Οι θέσεις του ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ 214/16

—Ρέπανος, Σφ: ΚΚΕ —Συνέδριο χωρίς εκπλήξεις 219/30

—Ευθυμίου, Π: ΚΚΕ —11ο Συνέδριο— προς την πραγματική αλλαγή; 218/24

—Βουράρις, Κ: Σχέσεις φαρμακίας και αλληλεγγύης ανάμεσα στο Ρουμάνικο κόμμα και το ΚΕ εσωτερικού 215/6

—Αραβίτσας, Χρ: Η πατροκτονία της Δεξιάς και αναχώρηση προς γνώριμα εδάφη 218/28

—Αραβίτσας, Χρ: Η Δεξιά θέλει να σκληρύνει 210/16

—Κούλογλου, Στ. — Φλώρος, Γ: Καταναλωτές, ανδρέμποροι, κυβέρνηση 211-212/16

—Μιχαήλ, Π: Πρώτα διδάγματα από τη «μάχη των ντομάτας» 213/20

—Λιναρδάτος, Σπ: Μετά την «αναδόμηση»

—Ναι μεν, αλλά... 211-212/10

Ρεπόρτερ: Υπόθεση Παναγούλη 213/12

Φλώρος, Γ: ΠΑΣΟΚ —η ενηλικίωση των προβλημάτων 219/26

Ψάλτης, Α.Δ: ΚΚΕ εσ. —Μετά την «τρόικα» τι; 219/32

β. Διεθνείς σχέσεις

—Κύπρος: Μέρες οδύνης 210/9

—Ελληνοτουρκικά, στρατιωτικά και άλλα 216/6

—Η επιστολή Παναγούλη για τον «διπλωμάτη» Φωτήλα 219/15

—Ο Φωτήλας (σε νέες περιπέτειες) στην Ιαπωνία 220/7

—Το Αμερικανικό Κολλέγιο και η συμβολή του στις διαπραγματεύσεις για τις Βάσεις 220/15

—Για τον Φωτήλα επερώτηση στη Βουλή 221/5

Βλάχος, Χρ. — Κούλογλου, Στ: Γιατί παραδώσαμε τους Κούρδους πρόσφυγες στους αγιοταλάδες του Ιράν; 214/14

Δημητρίου, Μιχ: Οι θέσεις του ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ 214/16

Κούλογλου, Στ: Μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας βρίσκεται το Βουκουρέστι; 218/32

Κωστόπουλος, Π: Τα αποτελέσματα του μνημονίου θα καθορίσουν τη θέση της Ελλάδας στην ΕΟΚ; 220/26

Ρεπόρτερ: Ποιός ο Φωτήλας; Μα αυτός είναι ο Καψη-μιτζής του υπουργείου 219/14

Ροζάκης, Χρ: Συνέχεια, συνοχή και αλλαγή στην ελληνική εξωτερική πολιτική 219/22

Φλώρος, Γ: Διαπραγματεύσεις για τις βάσεις γνωστός χουντικός «διπλωμάτης» 218/13

γ. Ειδήσεις-έρευνες

—Δημάρχους θα έχουμε —αλλά δημοτικούς άρχοντες; 210/5

—Τα νεανικά ποιητικά χρόνια του Γιώργου Πέτσου 210/11

—Αθηναϊκά... 210/7

—Τι εμάς φοβίζει 211-212/7

—Οι υποψήφιοι για το δήμο Αθηναίων στο Αντι 215/12

—Μπέης, Δ: 215/13

—Εφραιμίδης, Β: 215/15

—Τζαννετάκης, Τζ: 215/17

—Τσουδερού, Β: 215/18

—Επίλογος σ' ένα ρεπορτάζ 217/6

—Κι ο «Κλέφας του κλέφαντος» με κρατική προτροπή 217/27

—Οι οργανώσεις των τεχνικών και η επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης 219/38

Γκάρτζος, Κ-Παπαφιλιππου, Φ: Μια άλλη άποψη για τον κοινωνικό ρόλο των πολεοδόμων 221/22

Δημοτικός, Π: Δημοτικές εκλογές '82 —θετικές για όλους; 217/11

Δροβιανός, Στ: Η πειραϊκή νόσος 215/20

Δώδος, Δ: Κατάργηση του σταυρού: ρήξη με το σύστημα ή εξωραϊσμός του; 216/27

Κλουτσινιώτη, Ρ - Λεογτίδου, Α - Σιετή, Τ: Η ελληνική πολεοδομία στο σφυρί 219/34

Κομνηνού, Μ: Η κατάργηση του σταυρού προτίμησης —αφετηρία για νέες εξελίξεις στην πολιτική ζωή του τόπου 216/30

Κούλογλου, Στ: Το ΠΑΣΟΚ, οι εκλογές και η TV 217/18

Κούλογλου, Στ: Η διανομή του Τύπου —γιατί συγκαλύπτεται σπατάλη εκατομμυρίων κάθε μήνα 217/20

Λιναρδάτος, Σπ: Ποιος θα δοκιμάσει από τις δημοτικές εκλογές 214/18

Λογικού, Ε.Κ: Οι σημασίες των μεταβολών στον εκλογικό χάρτη —δημοτικές εκλογές '82 216/12

Παναγιώτου, Γ.Α: Το κοινοβούλιο με αριθμούς 221/20

Πολυδωρίδης, Ν.Δ: Πολεοδομική ανασυγκρό-

τηση —παλιές τακτικές, νέα ρητορική 221/24
Ρεπόρτερ: Ο εφιάλης του Σκυλίτση ξαναζει στον Πειραιά 215/21

Τσάτσος, Δ.Θ: Ένας χρόνος ΠΑΣΟΚ —Κριτικός λόγος και δημοκρατία 215/22

Τσάτσος, Δ: Λαϊκή συμμετοχή και θεσμικές μεταρρυθμίσεις 218/18

Φλώρος, Γ: Πολιτική η αναμέτρηση στην αυτοδιοίκηση 215/12

Φλώρος, Γ: Η πολιτική αναμέτρηση των δημοτικών εκλογών 216/20

Φλώρος, Γ: Η κριτική και η αντιπαράθεση μέσα απ' τον κομματικό τύπο της Αριστεράς (Δημοτικές Εκλογές) 216/24

Φλώρος, Γ: Τρεις δηλώσεις —τρεις θέσεις 217/16

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

Γενικά

—Μάνος Λοΐζος 215/41

Βέλτσος, Γ: Σαδιστικά 215/40

Γκρίτση-Μιλλιέξ, Τ: Το παιδικό όραμα της Ζιζής Μακρή 215/41

Κεχαγιόγλου, Γ: Ο πρώτος χρόνος του «Κύκλου» της Λάρνακας 215/42

Κυριαζής, Χρ: Η Αθέατη Όψη του Β.Β. King 210/45

Ρικάκη, Λ: Φρανκφούρτη' διεθνής έκθεση βιβλίου 218/49

Χαρατσή, Ελένη: Ένας μήνας Λατινικής Αμερικής στο Βερολίνο 211-212/52

Αρχαιολογία

Παναγόπουλος, Ανδ: Αρχαιογνωστικά —Ο Έλγιν ήταν βάνδαλος 218/44

Αρχιτεκτονική

—Συζήτηση με τους Δ.Α. Φατούρο, Θεανώ Φωτίου, Μπ. Μπαμπάλου, απ' αφορμή την έκθεση «Αστική Πολυκατοικία στην Αθήνα 220/50

Αντωνακάκης, Δ: Το θέατρο της οδού Κυκλάδων 218/42

Βιβλιοκριτική

Δρουκόπουλος, Β: G.E.M. de Ste Croix, «The class struggle in the ancient Greek World» 215/48

Νικολαΐδου, Ιωάννα: Κατερίνα Πλασσαρά, «Η τελευταία Ιθάκη» 210/46

Παπασπηλιόπουλος, Σπ: Χέλγκα Γκρέμπινγκ, «Η ιστορία του Γερμανικού Εργατικού Κινήματος» 220/54

Φραντζή, Άντεια: Νάσου Βαγενά, «Τα Γόνата της Ρωξάνης» 211-212/57

Βιβλιοπαρουσίαση

209/44, 210/49, 211-212/58, 213/44, 214/46, 215/47, 216/48, 217/46, 218/46, 219/46, 220/52, 221/56

Βιβλίο—σχόλιο

—Συμπτώματα κρίσης 211-212/58

—Το 3ο Φεστιβάλ βιβλίου 213/44

—«Σεμνά» και «άσεμνα» 214/46

—Δικαιώματα και ανταγωνισμοί 215/47

—«Ακλόνητες αρχές» και Ntejan 216/48

—Ας μάθουν πρώτα γράμματα... 217/46

—Το βιβλίο συνεδριάζει 218/46

—Οι ατέλειες του υπουργείου 219/46

—Το 3ο συνέδριο βιβλίου 220/52

—Αφιερώματα χριστουγέννων 221/56

Ρικάκης, Λ: Φρανκφούρτη —Διεθνής έκθεση βιβλίου 218/49

Δοκίμιο-κριτική

Μότσιου, Β: Για την ενοποίηση της ελληνικής γλωσσολογικής επιστήμης 209/46

Εικαστικά

—Ευρωπαϊκά 1982 217/42

Ηλιοπούλου-Ρογκάν, Ντ: Εικαστικό χρονικό 209/41, 217/45, 220/48

Ηλιοπούλου-Ρογκάν, Ντ: Η έκθεση του Μπάουχαους 221/54

Ρηγοπούλου, Π — Ανδρεάδης, Γ: Τα Ευρωπαϊκά —σε αναζήτηση ενός προσώπου 218/40
Σκούρας, Μ: Επτά εικόνες σε αναζήτηση πλοκής 211-212/51

Hoet, Ian: Τα μολύβια του Νίκου Μπάικα 217/44

Γλωσσικά προβλήματα

Κριαράς, Εμμ: Η γλώσσα μας και η «προστασία» της 211-212/26

Μότσιου, Θ: Για την ενοποίηση της ελληνικής γλωσσολογικής επιστήμης 209/46

Ράμφορ, Στ: Ιδεογλωσσία και μαζοτέλεια 213/25

Ταχτοής, Κ: Οι επτά επί του γλωσσικού 211-212/50

Θέατρο

—Χατζιδάκις, Μ: Πορνογραφία —υποκατάστατο της επικοινωνίας (συνέντευξη) 216/46

Βέλτσος, Γ: Το σκηνοθετικό έργο του Ν. Χαραλάμπους 210/48

Κολτσιδοπούλου, Άννυ: Οι υπέρ πίστεως, Μουντιάλ, Πανευρωπαϊκών και άλλων τινών, πεσόντες 214/44

Κολτσιδοπούλου, Άννυ: Πορνογραφία... σκέτη 219/49

Κολτσιδοπούλου, Άννυ: «Ραντεβού με την Υποκρισία» 220/56

Λογοτεχνία

—Δημ. Χατζής: ένα χρόνο μετά 210/28

Αλεξανδρόπουλος, Μ: Τα δυο φτερά της Μελισσας (από το ανέκδοτο βιβλίου του Μ.Α. «Δικός σας, Ντοστογιέφσκι») 221/31

Καραμάνος, Γ: Πώς γνώρισα τον ποιητή Δ. Δούκαρη και τον βασανιστή Καραφώτη (Μα-

κρόνησος) 209/42

Κατσαρός, Μιχ: Γλώσσα μιας διωκόμενης αριστοκρατίας 213/43

Κουμανταρέας, Μ: Ο άνθρωπος από την Ουγγαρία (για τον Δ. Χατζή) 210/29

Κουμανταρέας, Μ: Απόσπασμα από «Τα καμένα» 213/35

Κουμανταρέας, Μένης: Ο ωραίος λοχαγός 218/38

Φραγκιάς, Α: Μια λεμονιά (για το Δ. Χατζή) 210/28

Μουσική

Κηλαηδόνης, Λ: Συνέντευξη στο «ΑΝΤΙ» 210/24

Λεωτσάκος, Γ: Από το Ηρώδειο στην Πεντέλη 211-212/54

Λεωτσάκος, Γ: Ιθάκη 1982 213/41

Λεωτσάκος, Γ: Λιγαστές συναυλίες μεταξύ χορευτικών ευωχιών 214/42

Φραντζή, Άντεια: Δύσκολα τραγούδια 215/46

Τηλεόραση

Αργυρίου, Β: Ουκ εα με καθεύδεν το της ΕΡΤ τρόπαιον

Μαργαρίτης, Α.Ε: Θρησκεία και τηλεόραση 210/43

Τηλεθεατής: Ο τηλεθεατής της ΕΡΤ και της ΕΡΤ 2 215/44

ΤΥΠΟΣ

● ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

—Εγκαινιάστηκε η κόκκινη γραμμή «Ριζοσπάστη» — «ΑΝΤΙ» 211-212/22

—Οι πονηριές του «ΑΝΤΙ» και οι Μπερτόδουλοι του «Ριζοσπάστη» 211-212/23

—Απόψεις και προτάσεις για το πρόβλημα διακίνησης του Τύπου 219/20

Ζερβός, Α: Το κλείσιμο του «Βήματος» ή το λυκόφως των Θεών 213/16

Κούλογλου, Στ: Το χαρακίρι των εκδοτών και η κρίση του Τύπου 215/35

Κούλογλου, Στ: 3 Μηνύσεις + 2 «πόθεν έσχες» + 1 πειθαρχικό + 2 νέες εφημερίδες 216/42

Κούλογλου, Στ: Το ΠΑΣΟΚ, οι εκλογές και η TV 217/18

Κούλογλου, Στ: Η διανομή του Τύπου —γιατί συγκαλύπτεται σπατάλη εκατομμυρίων κάθε μήνα 217/20

Κούλογλου, Στ: Εξαγορά πρακτορείου από μεγαλοεκδότες 219/18

Κούλογλου, Στ: «Αυριανή» —το άκρον άωτο της υποκρισίας 221/44

Μαργαρίτης, Α.Ε: Θρησκεία και Τηλεόραση 210/43

Μητρόπουλος, Ν: Η σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού 210/18

Παπαπαναγιώτου, Δ: Οι πρώτοι νεκροί σε μια μάχη που δεν δίνεται 213/14

Πασαλάρης, Χρ: Μια εγκύκλιος για την «Απογευματινή» 210/18

Φλώρος, Γ: Η κριτική και η αντιπαράθεση μέσα από τον κομματικό Τύπο της Αριστεράς 216/24

Χαιρετάκης, Μ: Η κυκλοφορία των αθηναϊκών εφημερίδων στην επαρχία την τελευταία πενταετία (1977-1981) 217/28

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Αιολίδης, Αλ: 213/32
Αλεξανδρόπουλος, Μ: 221/31
Αναγνώστου, Αντ: 214/14
Ανδρεάδης, Γ: 218/40
Αντίλογος: 221/7
Αντωνάκης, Δ: 218/42
Αρβανίτης, Φ: 210/16
Αργύρης, Ν: 218/23

Βαγενάς, Ν: 211-212/57
Βέλτσος, Γ: 220/42, 215/40, 210/48
Βλάχος, Χρ: 214/12

Γκάρτζος, Κ: 221/22
Γκένιος-Λασσάνης, Θ: 214/30
Γκρέμπινγκ, Χ: 220/54
Γκρίτση-Μιλλιέξ, Τ: 215/41

Δεληολάνης, Δ: 209/14
Δερμάτης, Γ: 213/34
Δημητρίου, Μ: 214/16
Δημοτικός, Π: 217/11
Δούκαρης, Δ: 209/42
Δραΐνας, Σπ: 214/34
Δρέπανος, Σφ: 219/30
Δροβιανός, Στ: 215/20
Δροσογιάννης, Αντ: 219/16
Δρουκόπουλος, Β: 210/36, 211-212/38, 215/48
Δώδος, Δ: 216/27

Ευθυμίου, Ηλ: 213/8, 214/9, 215/34, 216/11, 217/19, 218/8, 219/7, 220/8
Ευθυμίου, Π: 215/10, 218/24
Εφραιμίδης, Β: 215/15

Ζερβός, Α: 213/16
Ζούβελος, Μ: 211-212/20
Ζουράρις, Κ: 216/34, 215/6
Ζωγράφου, Λ: 221/50

Ηλιοπούλου-Ρογκάν, Ντ: 209/41, 217/45, 220/48, 221/54

Ιντρίς, Αμπνταλά: 221/42

Ιωάννου, Γ: 209/10, 214/11, 215/19, 216/19, 219/33, 220/12, 221/9

Καβουνίδης, Σπ: 215/11, 216/40, 217/40, 220/13

Καλαϊτζής, Γ: 209/8, 210/12, 214/8, 215/9, 216/23, 217/9, 218/10, 219/8, 220/14, 221/15

Καραμάνος, Γ: 209/42
Καρανίκας, Χρ: 218/28, 220/16

Κατηφόρης, Γ: 216/38
Κατσαρός, Μιχ: 213/43
Κεχαγιόγλου, Γ: 215/42
Κηλαηδόνης, Λ: 210/24
Κίτσος, Κ: 210/13, 218/20, 221/12
Κλουτσινιώτη, Ρ: 219/34
Κολτσιδοπούλου, Α: 219/49, 220/56
Κομνηνού, Μ: 216/30
Κουκουλές, Γ.Φ: 217/32

Κούλογλου, Στ: 216/42, 219/18, 221/44, 211-212/32-33, 215/35, 221/44, 211-212/24, 218/32-34, 213/18, 211-212/16, 214/14, 217/18-20
Κουμανταρέας, Μ: 210/29, 213/35, 218/38
Κριαράς, Εμμ: 211-212/26
Κυριαζής, Χρ: 220/45, 210/45
Κωστόπουλος, Π: 220/26
Croix, G.E.M de Ste: 215/48
King, B.B: 210/45

Λασσάνης-Γκένιος, Θ: 214/30

Λαχανάς, Π: 213/20
Λεοντίδου, Α: 219/34
Λεωτσάκος, Γ: 211-212/54, 213/41, 214/42
Λιναρδάτος, Σπ: 211-212/10, 214/18
Λινάρδος-Ρυλμόν, Π: 209/12, 211-212/13, 213/18, 221/16
Λογικός, Ε.Κ: 216/12
Λοΐζος, Μ: 215/41

Μάργαρης, Ν: 217/30
Μαργαρίτης, Α.Ε: 210/43
Ματορίκος, Γ: 211-212/8
Μητρόπουλος, Ν: 210/18
Μιλλιέξ, Ροζέ: 214/31

Μοσκόφ, Κ: 220/36
Μότσιος, Β: 209/46
Μότσιου, Θ: 209/46
Μουστάκης, Γ: 216/45
Μπάικας, Ν: 217/44
Μπακούρου, Αίμη: 219/42, 221/46
Μπαμπάλου, Μπ: 220/50
Μπέης, Δ: 215/13

Νεράντζης, Π: 209/18
Νιζάν: 219/11
Νικολαΐδου, Ι: 210/46
Νικολάου, Π: 220/25
Νικολινάκος, Μ: 209/31
Ντοστογιέφσκι: 221/31

Οικονομίδης, Φ: 217/38

Παναγιώτου, Γ.Α: 221/20
Παναγόπουλος, Ανδ: 218/44
Παπαδάκης, Ανδ: 214/28
Παπαντωνίου, Γ: 220/22
Παπαπαναγιώτου, Δ: 213/14
Παπασπηλιόπουλος, Σπ: 216/44, 220/54
Παπαφιλίππου, Φ: 221/22
Παπούλιας, Μ: 209/26
Πασαλάρης, Χρ: 210/18
Παύλου, Σ: 213/28
Π.Γ.Χ: 221/28
Πέτρας, Τζ: 215/28
Πετρίτσόπουλος, Β: 216/41
Πέτρουλας, Σ: 209/22-26
Πλασσαρά, Κ: 210/46
Πολυδωρίδης, Ν.Δ: 221/24

Ρ.Α: 214/41
Ράμφορ, Στ: 209/28, 213/25
Ραυτοπούλου, Κ: 209/16
Ρεπόρτερ: 218/16, 211-212/14, 221/18, 209/20, 213/12, 219/14, 215/21
Ρηγόπουλος, Χρ: 221/40, 219/40
Ρηγοπούλου, Π: 218/40, 219/40, 221/40
Ρικάκης, Λ: 218/49
Ροζάκης, Χρ: 219/22

Ρυλμόν-Λινάρδος, Π: 209/12, 211-212/13, 213/18, 221/16

Σααντάσοι, Ναουάλ: 209/16
Σακελλαρίου, Κ.Β: 210/20, 211-212/30, 213/11, 217/39, 221/48
Σάτο, Ν: 211-212/35
Σέρρα, Α. Κλάρετ: 217/38
Σιετή, Τ: 219/34
Σκούρας, Μ: 211-212/51
Σμυρναίος, Δ.Θ: 215/27
Στάνικ, Λ.Β: 211-212/36
Στριγγάρης, Μ.Γ: 210/33
Σχολίδης, Στρ: 219/16
Σχολίδης, Στρ: 219/16
Σχολικός, Β: 217/41
Sztanyik, L.B: 211-212/36

Ταχτοής, Κ: 211-212/50
Τζαννετάκης, Τζ: 215/17
Τηλεθεατής: 215/44
Τσαλακός, Γ: 221/42
Τσάτσος, Δ.Θ: 215/22, 218/18
Τσουδερού, Β: 214/24, 215/18
Τσουκαλάς, Κ: 220/38

Φατούρος, Δ.Α: 220/50
Φλώρος, Γ: 218/13, 211-212/11, 219/26, 215/12, 216/20-24, 217/16
Φραγκιάς, Α: 210/28
Φραντζή, Άντεια: 218/30, 211-212/57, 215/46
Φωτίου, Θ: 220/50

Χαϊκάλης, Στ: 210/42
Χαιρετάκης, Μ: 217/28
Χαλινταίη, Φ: 214/20
Χαραλάμπους, Ν: 210/48
Χαρατσή, Ελ: 211-212/52
Χασάπης, Λ: 214/38
Χατζής, Δ: 210/28-29
Χατζής, Θ: 219/9
Χατζιδάκης, Μ: 216/46
Χατζόπουλος, Γ: 209/23
Hoet, Ian: 217/44

Ψάλτης, Α.Δ: 219/32

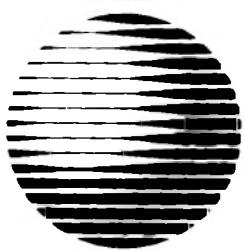
ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ

18 Ποίηση
Σταῦρος Βαβούρης
Carmina Profana

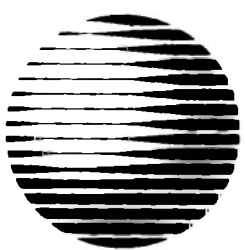
21 Ποίηση
Ρούλα Κακλαμανάκη
Ποιήματα 1967-1977

19 Πεζογραφία
Έλένη Λαδιά
Ἀποσπασματική Σχέση

22 Δοκίμιο
Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος
Τό Δίχτυ καί τό Μέλι

20 Ποίηση
Κωστής Γκιμοσούλης
Ὁ Ξυλοκόπος Πυρετός

23 Πεζογραφία
Σπύρος Τσακνιάς
Ἡ Βαλίτσα τοῦ Ξένου

στήν ἴδια σειρά

1 Πεζογραφία
Γιώργος Ἰωάννου
Πολλαπλά Κατάγματα

2 Δοκίμιο
Κώστας Γεωργουσόπουλος
Κλειδιά καί Κώδικες Θεάτρου

3 Πεζογραφία
Φίλιππος Δρακονταειδῆς
Στά Ἴχνη τῆς Παράστασης

4 Δοκίμιο
Νίκος Φωκᾶς
**Ἐπιχειρήματα γιά τή
Γλῶσσα, γιά τή Λογοτεχνία**

5 Θέατρο
Παῦλος Μάτεσις
Ἐξορία

6 Ποίηση
Σπύρος Τσακνιάς
Πτέρυξ Χρονίων Παθήσεων

7 Θέατρο
Γιώργος Μανιώτης
**Περιπλανώμενη Ζωή -
Ἀγία Κυριακή**

8 Ποίηση
Ματθαῖος Μουντές
Τά Ἀντίποινα

9 Ποίηση
Ζέφη Δαράκη
**Τό Μοναχικό Φάντασμα
τῆς Λένας Ὀλεμ-Θάλεια**

10 Πεζογραφία
Γεώργιος Χόρτων
Κωνσταντῖνος

11 Πεζογραφία
Λουκᾶς Κούσουλας
Τό Βουνό

12 Ποίηση
Γιώργος Μαρκόπουλος
Οἱ Πυροτεχνουργοί

13 Πεζογραφία
Πέτρος Τατσόπουλος
Τό Πausίπονο

14 Θέατρο
Σοφοκλῆς Νάσκος
**Ὁ Γάμος • Τό Σαββατοκύριακο •
Ἡ Μοιχεία**

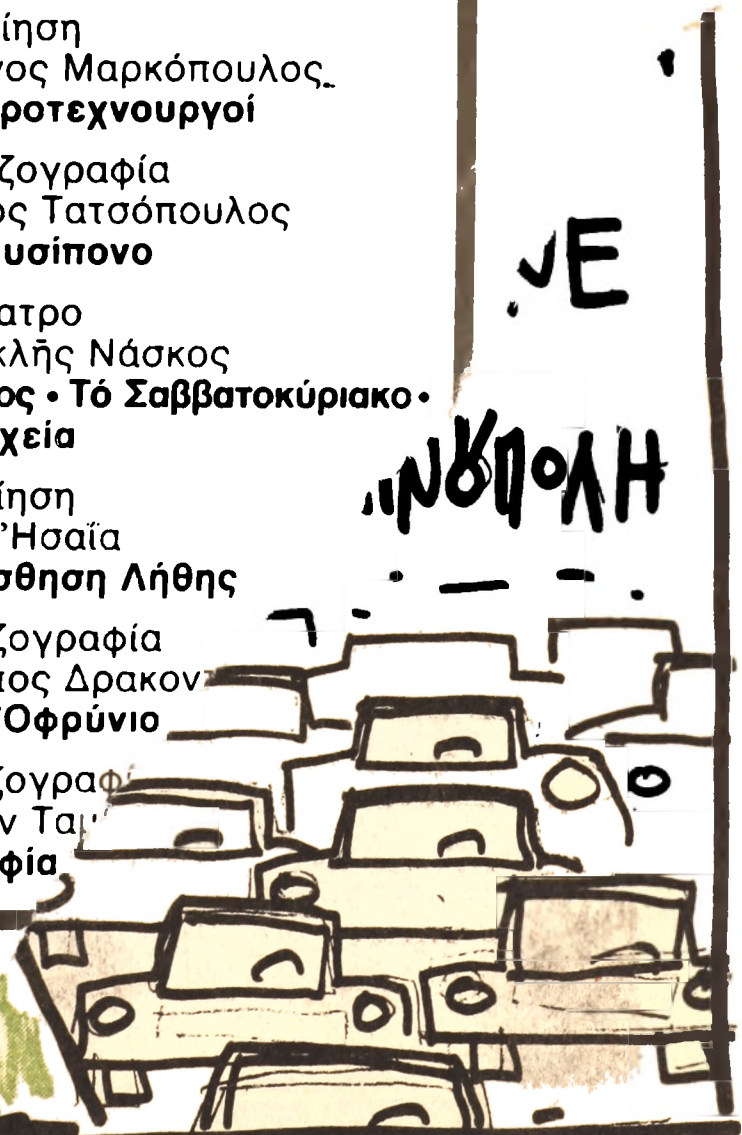
15 Ποίηση
Νανά Ἡσαΐα
Συναίσθηση Λήθης

16 Πεζογραφία
Φίλιππος Δρακονταειδῆς
Πρός Ὀφρύνιο

17 Πεζογραφία
Φαίδων Ταμνίου
Εὐμορφία

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑ»
Ι.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
ΣΟΛΩΝΟΣ 60 - ΑΘΗΝΑ 135

**Ενα βιβλίο
με ξεχωριστό ενδιαφέρον**

ΠΙΕΡ ΒΙΝΤΑΛ - ΝΑΚΕ
«Ο Μαύρος κυνηγός»

Μέσα απο την περιπέτεια του αθηναίου έφηβου φωτίζεται το περιθώριο στην αρχαία Ελλάδα. Η μοίρα του δούλου και του τεχνίτη, η θέση της γυναίκας. Μια επαναστατική θεώρηση των μορφών σκέψης και ζωής στην αρχαία Ελληνική κοινωνία.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589